

מדינת ישראל
נציבות שירות המדינה
בית הדין למשמעת של עובדי המדינה

פסקי דין בנושא עבירות משמעת של עובדי הוראה

שנת 2002

מדינת ישראל
נציבות שירות המדינה
בית הדין למשמעת של עובדי המדינה
לשכת מ"מ אב בית הדין

ט"ז באדר ב' התשס"ג
20 במרץ 2003

בד. 420-2003
שוטף

לכבוד

שלום רב,

הנדון: **פסקי דין בנושא עבירות משמעת של עובדי הוראה – שנת 2002**

בחוברת זו מרוכזים פסקי דין שניתנו על ידי בית הדין למשמעת בירושלים בשנת 2002, בנוגע לעובדי הוראה. על פסיקותיו של בית הדין בירושלים, המופיעות בחוברת לא הוגשו ערעורים לבית המשפט העליון.

עבירות המשמעת הנפוצות בקרב עובדי ההוראה הינן עבירות אלימות כלפי תלמידים והיעדרות מורים מהעבודה ללא היתר כנדרש. כמו כן, עבירות נוספות של עובדי הוראה בחוברת זו נסובות על איחורים, דיווחים כוזבים, ואף עבירות שבצעו שלא במסגרת התפקיד.

לנוחות המעיין – בחוברת מובאת תמצית פסק הדין, המציינת בקצרה את העובדות והאישומים המיוחסים לנאשמים, טענות הצדדים וקביעתו של בית הדין.

התמציות נערכו על ידי גב' מירב חביה (מתמחה).

על מלאכת ההקלדה והעימוד שקדה גב' קרן בורהני.

תודתי להן על עבודתן המסורה.

אנו תקווה שתמצאו עניין ושימוש בחוברת.

בכבוד רב,

ניצה אדן-ביוביץ, עו"ד
מ"מ אב בית הדין למשמעת

תוכן עניינים של פסקי הדין של בית הדין למשמעת

מס"ד	מס' בד"מ	נושא פסק הדין	עמוד
1.	בד"מ 171/00	דיווחים כוזבים בידי מנהל בית הספר	4
2.	בד"מ 42/01	פרסום מודעה בעיתון – גבולות חופש הביטוי	16
3.	בד"מ 79/01	נסיעה לחו"ל ללא היתר	36
4.	בד"מ 95/01	הגנה עצמית של מורה מפני תלמידים	66
5.	בד"מ 106/01	מעשה מגונה בתלמידה הלקויה בשכלה	77
6.	בד"מ 159/01	הכאת תלמיד	90
7.	בד"מ 164/01	עבירות מין במשפחה	96
8.	בד"מ 165/01	איחורים והיעדרויות	108
9.	בד"מ 169/01	שימוש בתארים ותעודות כוזבים	116
10.	בד"מ 180/01	חסימת פיו של תלמיד באמצעות צעיף	122
11.	בד"מ 186/01	הכאת תלמיד	133
12.	בד"מ 200/01	נגיעות וליטופים ללא גוון מיני בתלמידה	141
13.	בד"מ 201/01	סירובה של מורה לתצפית מפקחת בכיתתה	152
14.	בד"מ 1/02	דיווחים כוזבים בידי מנהל בית הספר	166
15.	בד"מ 9/02	נסיעה לחו"ל ללא היתר	176
16.	בד"מ 15/02	הכאת תלמיד שגררה טיפול רפואי	187
17.	בד"מ 18/02	נסיעה לחו"ל ללא היתר	200
18.	בד"מ 21/02	נסיעה לחו"ל ללא היתר	208
19.	בד"מ 23/02	שריפת ספר דת נוצרי בשטח בית הספר בידי מורה ומנהל	218
20.	בד"מ 50/02	תקיפת תלמידה	232
21.	בד"מ 60/02	דיווחים כוזבים על ידי מנהלת בית הספר	243
22.	בד"מ 78/02	נסיעה לחו"ל ללא היתר	253
23.	בד"מ 110/02	מעשה מגונה בקטינה	263
24.	בד"מ 138/02	הכאת תלמיד במהלך שיעור	278
25.	בד"מ 144/02	רשלנות של גננת	292
26.	בד"מ 181/02	היעדרות ללא היתר והגשת מסך כוזב	301

1. בד"מ 171/00 - דיווחים כוזבים בידי מנהל בית הספר

תמצית פסק הדין

בית הדין הרשיע את הנאשם בעבירות משמעת, בכך שדיווח על עובד כעל מורה מן המניין או כממלא מקום, כשבפועל עובד זה הועסק בבית הספר בתפקידים טכניים שונים. בנוסף, העביר הנאשם דיווחים בלתי מדויקים למשרד החינוך בדבר שעות מילוי המקום של מורים הנעדרים מבית הספר.

משאר האישומים שיוחסו לנאשם בכתב התובענה, בית הדין זיכהו.

התביעה ביקשה להשית על הנאשם אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, הפקעת מחצית משכורת והורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

נציגת המשרד הצטרפה לעמדת התביעה באשר לאמצעי המשמעת של נזיפה חמורה והפקעת מחצית משכורת, אולם ביקשה להימנע מהורדה בדרגה.

ההגנה הדגישה כי, לנאשם לא היתה כל טובת הנאה אישית מן המעשים. וכי נענש דיו בעינויי הדין במשך שנתיים.

בית הדין התרשם שהנאשם כאדם, כמחנך וכמנהל צוות העובדים הינו דמות נערצת ומעורכת.

בסיכומו של עיון, החליט בית הדין להתחשב בעינויי הדין, שעבר הנאשם ובעובדה שאי-הסדרים ברישומים היו בעלי אופי טכני בעיקרם.

בית הדין החליט להטיל על הנאשם אמצעי משמעת של נזיפה.

כ"ז באדר התשס"ב
11 במרץ 2002

בד. 200-2002
בד"מ 171/00

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד אורה תמיר - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר
גב' טליה מלצר - חברה

התובע: עו"ד אביתר טסלר

הנאשם:
ב"כ הנאשם: עו"ד מיכאל קירש

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

הכרעת-דין

1. הנאשם, ששימש בתקופה הרלבנטית לתובענה כמנהל חטיבת ביניים "אחד העם" במשך 22 שנים, הואשם בפנינו בחמישה פרטי אישום.

האישום הראשון עניינו בדיווח על עובד, שהועסק במשך מספר שנים בבית הספר בתפקידים טכניים שונים ושימש כאחראי על האחזקה בבית הספר, כעל מורה מן המניין או כממלא מקום. כל זאת בידעו, כי העובד הנ"ל אינו מורה, לא עבר הכשרה להיות מורה ואינו עוסק בהוראה בביה"ס.

האישום השני דן בהעברת דיווחים בלתי מדויקים על ידי הנאשם למשרד החינוך בדבר שעות מילוי המקום של מורים נעדרים מבית הספר.

באישום השלישי מיוחסות לנאשם האשמות של עיסוק בלימוד נהיגה באופן פרטי, בשעות שבהם אמור היה להימצא בבית הספר. כל זאת, ללא היתר וללא אישור, כנדרש.

באישום הרביעי מואשם הנאשם כי, רכש מקופת בית הספר, לצרכיו האישיים, אוגדן בשם "תקנות תנאי שרות" בסכום של 195.40 ₪ והחזיקו בביתו הפרטי, ללא היתר וללא אישור, במשך שנתיים ימים.

באישום החמישי מואשם הנאשם בכך, שפתח את תלושי המשכורת של המורים ובדק את משכורתיהם, וזאת ללא אישורם.

2. בדיון שהתקיים בפנינו, הודה הנאשם באישום הראשון.

לפיכך, אנו מרשיעים את הנאשם באישום זה ובהתנהגות העולה כדי עבירה לפי סעיפים 17(2) ו-3(3) לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג – 1963. יודגש, כי האישום לפי סעיף 17(4) בוטל על ידי הצדדים, בהסכמה, טרם ההודאה.

הנאשם הודה גם באישום השני אך טען, כי בפועל יש סימטריה די מלאה בין שעות ההיעדרות לשעות מלוי המקום, אלא שהדברים לא נרשמו במקומות ובטפסים הנכונים, או במועדים השונים.

התובע לא חלק על כך, שהתוצאה נכונה, רק צורת הדיווח לא נכונה ואף הדגיש אין כל חשד, שהכספים עברו לכיסו של הנאשם ולכן הסכים לתיקון כתב התובענה על ידי השמטת האישום לפי סעיף 17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג – 1963.

אי לכך, אנו מרשיעים את הנאשם גם באישום זה ובהתנהגות העולה כדי עבירה לפי סעיף 17(2) לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג – 1963 וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

3. באשר לאישום השלישי התובע טען, כי מנהל בית ספר הוא עובד במשרה בכירה ועל כן אין זה ראוי, כי ילמד נהיגה, בעיקר כאשר שעות הפעילות בעבודה זו הן, כמפורט בתובענה, בשעות שמן הראוי שמנהל יהיה בהן בבית הספר. יחד עם זאת, השאירה התביעה לבית הדין את האפשרות להחליט בדבר.

נציג המשרד טען, כי עיסוק בעבודה נוספת בבית ספר הינה תופעה חמורה. לא נוהגים לאשר לעובדי מדינה עבודה נוספת בהוראת נהיגה, בחקירה פרטית, כסוכן ביטוח וכו'. לכן תמך נציג המשרד בהרשעת הנאשם באישום זה.

הסניגור טען בפנינו, כי האיסור על ביצוע עבודה נוספת וממנו הצורך בהיתר לעבודה נוספת, מקורו בהוראות התקשי"ר המפורטים בתובענה ואילו הוראות התקשי"ר, ככאלה, אינן חלות על עובדי הוראה ומנהלי בתי ספר. תימוכין לדעתו זו מוצא הסניגור בתצהיר תשובה של המדינה, שניתן בדיון משפטי המתקיים בבית הדין לעבודה בין המדינה לבין הנאשם (נ/3).

בתצהיר זה טענה מפקחת המחוז גב' רוחמה קציר, כי הוראות התקשי"ר אינן חלות על עובדי הוראה ומנהלי בתי ספר.

יתרה מזו, טען הסניגור, עבודתו של הנאשם כמורה נהיגה היתה ידועה למשרד החינוך מזה שנים מרובות. בנ/2 יש התייחסות לעובדה זו עוד משנת 1993. לפיכך, טוען הסניגור, אין כלל עבירה כאן ולמירב – נוצר מצב של התיישנות.

הסניגור טוען, כי למנהל בית ספר אין שעות שהוא חייב להיות בבית הספר, אין הגדרה של שעות פעילותו. רוב רובן של השעות בהן לימד הנאשם נהיגה, כמפורט בתובענה, הן לפני 08:00 בבוקר או אחרי 15:00. הנאשם עבד ונמצא בבית הספר שעות מרובות, אחרי הצהריים, בשעות הערב, בסופי שבוע וכו'.

מכל הסיבות הללו, ביקש הסניגור לזכות את הנאשם מאישום זה.

בתשובה לטיעוניו של הסניגור על אי חלותו של התקשי"ר על עובדי הוראה הודה התובע, כי זו לקונה, אך התביעה סבורה, שמנהל בית ספר אינו עובד הוראה רגיל ולכן מן הדין שלא יעסוק בעבודה כמו לימוד נהיגה, שלא ניתן אפילו לקבל עליה התר לעבודה נוספת על פי התקשי"ר, כי אינה עולה בקנה אחד עם תפקידו.

שקלנו טיעונים אלה בכובד ראש והגענו למסקנה, כי אם רוצה המחוקק להחיל את התקשי"ר, במלואו או בחלקו, על עובדי הוראה, יש לעשות זאת באקט של חקיקה מפורשת ולא להשאיר את הנושא להכרעה של בית דין כל שהוא, בכלל, או בית הדין למשמעת, בפרט.

הנושא חשוב ומורכב ומצדיק התייחסות ישירה ולא אגבית.

מכל מקום, לא נראה לנו כי זה המקרה הנכון לקביעת תקדימים. אין אנו רואים כל צורך למלא תפקיד של מחוקק ובוודאי לא במקרה כזה, שבו איננו רואים מעשים חמורים מאוד הפוגעים במוסר או בחברה. למירב, מעשיו של הנאשם - לימוד נהיגה - הם על הגבול בין מותר ואסור, כאשר הוא מנצל את העדרה של הוראה חוקית מפורשת בנדון, האוסרת זאת.

גם אם לא מקובל עלינו שמנהל בית ספר יעסוק בלימוד נהיגה, הרי בהתחשב בנסיבות העניין, בהתחשב בשעות שבה נעשתה פעילות זאת ובמשך השנים שהיא נעשתה, ובעיקר עקב העדרו של איסור חוקי מפורש לעשות זאת, כמפורט לעיל, אנו מזכים את הנאשם מאישום זה.

4. באשר לאישום הרביעי טען התובע, כי אין זה תקין שמנהל בית ספר יקח לביתו ספר, בעל ערך כל שהוא, ולפיכך ביקש להרשיע את הנאשם באישום זה.

הסניגור טען, כי רכישת הספר נעשתה בתקופה שהנאשם היה מנהל בית הספר בתפקוד מלא. רכישה של ספר כזה ("תקנון תנאי שירות") עבור בית ספר היא עניינית לחלוטין ומן הראוי שספר כזה יהיה בבית הספר, לשימושם של המנהל והמורים, הרוצים לבדוק את תקינותן של הוראות שונות.

לדברי הסניגור, עובדים נוהגים, מפעם לפעם, לקחת ספר הביתה והעמדה לדין על כך אינה סבירה.

יתרה מזו – העירייה, אשר דרשה מן הנאשם החזרת ציוד, בשלבים כל שהם של דיונים משפטיים ביניהם, לא אזכרה את הספר (נ/6). הנאשם לא זכר כי הספר אצלו. לו היתה העירייה מזכירה לו – היה מחזירו כבר אז.

בכל מקרה, לדברי הסניגור, מדובר ב"זוטי דברים" ולכן יש לזכות את הנאשם מאישום זה.

שקלנו את טיעוני הצדדים בנדון. לדעתנו, הנאשם קנה, כנראה, את הספר המסוים הזה עקב העניין האישי שלו באותה עת, אם כי סביר להניח, שהוא יוכל לשמש גם מורים אחרים בביה"ס. בהתחשב בעובדה, שהעירייה לא דרשה את החזרתו של הספר, העניין, אכן, נראה לנו כ"זוטי דברים". אנו מאפשרים, איפוא, לנאשם ליהנות מן הספק ומזכים אותו מאישום זה.

5. אשר לאישום החמישי, התובע טען, כי הנאשם התנהג שלא כראוי בזה שפתח את תלושי השכר של המורים, ללא רשותם, ועל כן יש להרשיעו. הסניגור, לעומת זאת, טען כי הנאשם הודה שפתח את תלושי המשכורת, אך עשה זאת בהסכמתם של המורים, על מנת לבדוק אם קבלו את כל המגיע להם. הדבר נעשה על ידו בפומבי והיה על דעת המורים ובהסכמתם, כאמור. הנאשם אף הפיץ בנדון חוזר למורים (נ/7).

אם רצתה התביעה להוכיח אחרת, היה עליה להביא הוכחות לאי הסכמתם של המורים למעשים שעשה הנאשם בנדון. היות ולא הוכח על ידי התביעה אלמנט כה מרכזי באישום, מבקש הסניגור לזכות את הנאשם מאישום זה.

אכן, התביעה לא השמיעה ראיות לעניין התנגדות המורים למעשיו של הנאשם באישום זה או טענות על פגיעה בצנעת הפרט של המורים. ידוע לנו, כי מורים נוהגים להראות למנהלים את תלושי המשכורת שלהם, כדי שיסייעו בעדם לתקן טעויות שנפלו או לדרוש תוספות המגיעות להם מפעם לפעם. יחד עם זאת, יש, לדעתנו, לכבד את צנעת הפרט וכדאי אף בעניין זה לקבוע כללי התנהגות ברורים וחד משמעיים. לא נראה לנו תקין, שהנאשם פתח את תלושי המשכורת על דעת עצמו ובהעדרם של המורים, שהתלושים שייכים להם, אך בהתחשב בעובדה, שלא הובאו בפנינו כל ראיות למחאתם של המורים, אנו מאפשרים לנאשם ליהנות מן הספק ומזכים אותו גם מאישום זה.

6. סיכום

אנו מרשיעים את הנאשם, על פי הודאתו באישום הראשון ובאישום השני ומזכים אותו מהאישום השלישי, הרביעי והחמישי.

ניתן היום כ"ז באדר התשס"ב – 11.3.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם תועבר הכרעת הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
טליה מלצר חברה	נהאד חליל קשוע חבר	עו"ד אורה תמיר יו"ר

כ"ג בתמוז התשס"ב
3 ביולי 2002

בד. 863-2002
בד"מ 171/00

בפני :
עו"ד אורה תמיר - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר
גבי טליה מלצר - חברה

התובע : עו"ד אביתר טסלר

הנאשם :
ב"כ הנאשם : עו"ד מיכאל קירש

נציגת המשרד : גבי יפעת לוי

גזר – דין

1. ביום 11.3.2002 הרשענו את הנאשם, על פי הודאתו באישום הראשון ובאישום השני וזיכינו אותו מהאישום השלישי, הרביעי והחמישי של כתב התובענה.
2. ההרשעה נסבה אודות העבירות הבאות: דיווח על עובד, שהועסק במשך מספר שנים בבית הספר בתפקידים טכניים שונים ושימש כאחראי על האחזקה בבית הספר, כעל מורה מן העניין או כממלא מקום; העברת דיווחים בלתי מדויקים למשרד החינוך בדבר שעות מילוי המקום של מורים נעדרים מבית הספר.
3. בישיבה שנועדה לשמיעתה טיעונים לעונש, המציא הנאשם חמישה תצהירים של עדי אופי, פסק דין של בית דין לעבודה ופרוטוקולים של דיונים במשרד החינוך בעניינו, השמיע עד אחד וביקש לומר את דברו אישית, אלא שכתוצאה מהתרגשות נבצר הדבר ממנו והוא הגיש לעיונו חומר כתוב.

4. התצהירים שהמציא הנאשם הם של שני מורים, הורה, תלמידה לשעבר ותלמידה לשעבר שהיא היום עורכת דין.

המורה דפנה קנדה מודה בתצהירה, כי :

"את כניסתו של הנאשם לתפקיד מנהל רשיש ליווה רעש גדול; בוועד ההורים היתה הסתה כנגד הנאשם ופעילות למניעת כניסתו לתפקיד מנהל רשיש".

אולם, -

"הנאשם נכנס לתפקיד ומאז העבודה בניהולו מתבצעת ברוע ובשלווה. המורים רגועים, צוות העובדים רגוע והתלמידים סופגים אווירת שלווה ונחת; המסר שהנאשם העביר לתלמידי רשיש היה כי המטרה של בית הספר הינה להעניק לכל תלמיד B.A קרי – שהתלמיד יהיה בן אדם אשר יודע להקשיב ולכבד את זולתו; כניסתו של הנאשם לרשיש יצרה מהפך באופן התקשורת בין המנהל לתלמידים, בין המנהל למורים ובין המורים לתלמידים; ועד ההורים, שהתנגד בתחילה לכניסת הנאשם לתפקיד המנהל שינה את דעתו על הנאשם, ככל שנקף הזמן."

גם המורה אילנה יגודה בתצהירה מפרטת את רוח עבודת הצוות הטובה בין המורים להנהלה ובין המורים לבין עצמם בבית הספר; את מעורבותו של הנאשם בכל הנעשה בבית הספר; את החידושים שהנהיג.

"בחטיבה נהגו יחסי כבוד בין המנהל לתלמידים, בין המנהל למורים ובין המורים לתלמידים."

תקווה גולדשטיין, חברת ועד ההורים בבית הספר, מתארת בתצהירה את מערך ההסתות, אשר קדם, לדבריה, לכניסתו של הנאשם לתפקיד המנהל ואת התנגדות ההורים למינויו. רק לאחר שנודע להורים, כי אין אמת במסע ההכפשה נגדו, היא הודיעה כי אינה מוכנה ליטול חלק בדרכם הבלתי הוגנת כלפי מנהל שטרם ניסוחו בעשייה חינוכית :

"כיום, לאחר כשנתיים של עבודה במחיצת הנאשם ומתוך הכרות אישית עמו, נתגלה לי מנהל אנושי, סמכותו, אינטליגנטי, משרה אווירה נעימה בבית הספר, התלמידים אוהבים אותו, שבעי רצון מיכולתו לתקשר עם כל התלמידים ופותר בעיותיהם ברמה שוויונית;"

"הנאשם מגלה אוזן קשבת ושיתוף פעולה. הנאשם הינו אדם נעים הליכות, אינו איש מדון והוא מגלה נכונות לבוא לקראת ההורים בכל בעיה שאנו מציגים בפניו."

דניאלה קויפמן היתה תלמידה בבית הספר בתקופה בה שימש הנאשם כמנהל, היא היתה חברת מועצת התלמידים. **"עבור התלמידים הנאשם היה יותר מאשר מנהל, הוא היה כמו אבא"** אומרת התלמידה בתצהירה, ומוסיפה ומספרת על הפגנות תמיכה, שערכו התלמידים מול בניין עיריית פתח תקווה בזכותו של מנהלם.

דפנה שמואלביץ, תלמידה לשעבר של הנאשם, שהפכה ברבות הימים כעורכת דין לבאת כוחו בהליכים משפטיים שונים, מתארת בתצהירה את סגולותיו של הנאשם כמנהל.

"הנאשם לא היה מורה אלא דמות מיתולוגית מקומית... הנאשם היה מנהל נטול מחיצות וגינונים... דחף את החלשים, לא נתן העדפות לחזקים... יצר בקרבנו תחושת השתייכות וזהות משותפת... כל הניסיון להתייחס לנאשם כאל גורם מפלג או איש מדון... חוטא למציאות; הנאשם ראה בבית הספר ביתו ולא הפסיק לחפש לעשות עוד עבור התלמידים."

"הנאשם הוא נכס למשרד החינוך, גם אם אינו מושלם בעבודת הניירת. לא ראוי להעניש אותו על זוטי זוטות, בהתחשב במניעיו שהם ללא דופי, במסירותו..."

לדעתה של עו"ד שמואלביץ, הנאשם כבר נשא בעונש כבד מנשוא, שמו הושמץ, יוחסו לו מעשים פליליים, הוא לא עבד והוציא כסף רב על הליכים משפטיים, הוא הורחק ממערכת החינוך עם אות קלון, כל זאת ללא כל צידוק.

"אין מילים שיוכלו לתאר את סיפור הסבל והעוול הנורא שגרמה לנאשם הפרשה העגומה על כל נפתוליה. עוגמת הנפש, בריאותו שנפגעה, לא מעידים ולו במעט על עוצמת הטראומה שעבר."

5. העד מר יעקב קרמר, שהופיע בפנינו, הוא אב לשלושה ילדים שלמדו בבית הספר בו עבד הנאשם, הוא היה חבר בוועד ההורים ומכיר את הנאשם שנים רבות. לדבריו, התלמידים אהבו את המנהל, ההורים היו באים לבית הספר כדי לעזור ולסייע **"והיה כיף להיות בבית הספר. היתה אווירה מיוחדת, זה לא רק היה בית ספר של ציונים אלא בית ספר של חיים"**.

6. לדברי העד, אמו, שהיא פנסיונרית, נתקלה בנאשם באחת ההזדמנויות ואמרה שהוא מתקרב לדמותו של יאנוש קורצ'ק, המחנך שהכירה כאשר היתה ילדה.

7. הנאשם ניסה לומר לנו את דברו אולם לא עמד בכך, עקב התרגשותו והגיש לנו את הצהרתו בכתב.

הנאשם תיאר בפנינו באריכות את עבודתו רבת השנים בתחום החינוך, את הצלחתו עם התלמידים, את שיתוף הפעולה עם ההורים, את הפרסים החינוכיים שהוענקו לו ואת הסיפוק הרב שהצלחות חינוכיות אלה גרמו לו. כל זאת, עד שהחלו החיכוכים עם מינהל החינוך בעירייה, כאשר הועמד בראשו מינהל חדש.

לדבריו, מינהל החינוך בפ"ת עשה כל שיכול היה כדי לסלקו מן המערכת, לרבות דברים הנוגדים את החוק. הוא נאלץ לעבור חקירות משטרה, קביעות בתי הדין שנפסקו לזכותו, "נרמסו ברגל גסה". "דמי נשפך בראש חוצות ואין מושיע".

לאחר שלוש שנות סבל, לפני כשנתיים, קיבל סוף סוף את כבודו בחזרה ועבר לנהל את בית ספר רשיש, וכיום מתנהלת נגדו התובענה הנוכחית.

לדבריו, הוא מותש מכל מה שעבר וסבור שבן תמותה רגיל לא היה מחזיק מעמד ונשבר, אך הוא מחזיק מעמד בזכות אמונתו המוחלטת בצדקתו ובזכות תמיכתם הבלתי מסויגת של מאות בוגרי בית הספר והוריהם. "כל מי שקשור למערכת בית הספר יודע שלא ניתן לנהלה רק על פי ספר הנהלים", אך הניסיון לימד אותו להקפיד יותר על הניירת, שהיא הכיסוי הטכני הנדרש, וכיום הוא מקפיד על כך.

8. התובע בסיכום דבריו, טען, כי יתכן והנאשם באמת מנהל טוב, אך הוא הורשע על דברים שקשורים באופן הניהול שלו, על מעשים חמורים שעשה. מעשים כאלה מחייבים עונש הולם, כדי להרתיע כל מי שחושב להקל ראש בכגון אלה.

לפיכך, בקשה התביעה להשית על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים : נזיפה חמורה, הפקעת מחצית משכורת קובעת ב-3 תשלומים, הורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

9. נציגת המשרד הצטרפה לעמדת התביעה אך באשר לאמצעי המשמעת בקשה להטיל על הנאשם נזיפה חמורה, הפקעת מחצית משכורת קובעת בשישה תשלומים ולהימנע מהורדה בדרגה.

הסניגור פירט בפנינו באריכות את פרטי הסכסוך שהתגלה בין הנאשם לבין עיריית פתח תקווה, אשר הוליד את התובענה. לדבריו, הנאשם ניהל את בית הספר בהצלחה מרובה, אלא שנוצר חיכוך בינו לבין עיריית פתח תקווה בדבר השקעות של העירייה בבית הספר בנושא מחשבים. הנאשם תמך בהורים כנגד העירייה ומכאן היריבות והמתח שנוצרו. על רקע זה החלה הסתה נגד הנאשם, נפתחו חקירות ובירורים, שהגיעו עד להתערבות של המשטרה, ולאחר מכן למעורבות של נציבות שירות המדינה.

התוצאה הסופית היא כתב התובענה, שממנו נותרו על כנם שני האישומים – הראשון והשני - שבהם הורשע הנאשם, על פי הודאתו.

הסניגור הדגיש, כי לא היתה לנאשם כל טובת הנאה אישית מן המעשים שעשה. הסניגור ציטט בפנינו ארוכות מדיונים משרדים ומשפטיים, שהתנהלו כנגד הנאשם עקב רצונה של העירייה שלא לאפשר לו לשמש כמנהל בית ספר, ציטוטים שעולה מהם, לדברי הסניגור, כי הנאשם כבר נענש עשרת מונים בענויי הדין במשך שנתיים מיותרות על הרישומים הלא נכונים שעשה. נמנע ממנו לבטא את עצמו כמנהל, לעבוד עם ילדים ונשללה ממנו שמחת החיים. לסיכום, בקש מאתנו הסניגור להסתפק באמצעי משמעת של התראה בלבד.

10. שקלנו בכובד ראש את כל הטיעונים ששמענו.

היות והרשענו את הנאשם על פי הודאתו, עלינו לבחור את אמצעי המשמעת המתאימים למעשים בהם הורשע.

אנו מוצאים לנכון להדגיש, כי התרשמנו מן הדברים ששמענו, כמפורט בהרחבה לעיל, כי הנאשם כאדם, כמורה, כמחנך וכמנהל צוות עובדים, הינו דמות נערצת, משכמו ומעלה.

אי הסדרים שבהם הודה, כמפורט באישומים הראשון והשני, הם מן הסוג הטכני. אין חולק על כך, כי לא היתה לנאשם כל טובת הנאה אישית מהם, אם כי ברור, שעליו להקפיד לבל יישנו. שקלנו מה הוא אמצעי המשמעת ההולם נסיבות אלה – האם נזיפה חמורה, כפי שביקשו התביעה והמשרד או נזיפה בלבד, שכן נזיפה הכרחית כדי להביע את דעתנו על אי תקינותם של הרישומים המוטעים, כאמור.

בסיכומו של דבר, החלטנו להתחשב בעינויי הדין שעבר הנאשם מחד, בתפקודו הנוכחי כיום ובעובדה שאי הסדרים ברישומים היו בעלי אופי טכני, בעיקרם, ובחרנו להסתפק בנזיפה.

היות והתרשמותנו היא, שהנאשם במעשיו לא קיבל כל טובת הנאה אישית ולא בצע כסף עמד מול עיניו (בלי להמעיט מחומרת העניין בפני עצמו), החלטנו שלא לפגוע במשכורתו של הנאשם, כפי שהוצע על ידי התביעה והמשרד.

היות והמשרד לא תמך בתביעה ביחס לאמצעי המשמעת של הורדה בדרגה, לא שקלנו זאת כלל, מה גם, שהדבר אינו נראה לנו הולם את נסיבות המקרה.

11. לסיכום, אנו מטילים על הנאשם את אמצעי המשמעת הבא : נזיפה.

ניתן היום כ"ח בתמוז התשס"ב – 8.7.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
טליה מלצר חברה	נהאד חליל קשוע חבר	עו"ד אורה תמיר יו"ר

2. בד"מ 42/01 ואחרים – פרסום מודעה בעיתון – גבולות חופש הביטוי

תמצית פסק הדין

22 מורים ומרצים עובדי הוראה במשרד החינוך הצטרפו למודעה שפורסמה בעיתון "הארץ" בתאריך 26.5.1999, בה הובעה דאגה בפני ראש הממשלה הנבחר דאז מאפשרות מינויו של שר חינוך נציג מפלגה דתית, לנוכח נסיגה שחלה לדעתם בחינוך הממשלתי.

התביעה ייחסה לנאשמים, בעקבות פרסום המודעה – עבירה לפי סעיף 17(3) לחוק המשמעת – התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה ועובד הוראה. לא היתה מחלוקת עובדתית בין הצדדים כי, הנאשמים נתנו הסכמתם לפרסום. הצדדים הגישו לבית הדין את טיעוניהם לעניין גבולותיו של חופש הביטוי. התביעה, לאחר שהציגה את מהותה של הזכות המגולמת בחופש הביטוי, כביטוי בפסיקתם של בתי המשפט, דגלה בגישה כי מן הדין להרשיע את הנאשמים, מאחר שבהצטרפותם למודעה הם פגעו כעובדי הציבור, "בתדמיתו הנייטרלית" של עובד מדינה בעיני הציבור, ולא קיבלו על עצמם את המגבלות שמחוייב בהם עובד ציבור.

הסניגוריה במסכת טיעוניה דגלה בהשקפה כי, בהיעדר איסור מפורש לאותו ביטוי פוליטי כפי שהובא במודעה, ולמהותו של חופש הביטוי האקדמאי והפוליטי שהוכר בשורה ארוכה של פסקי דין, אין מקום שבית הדין יקבע שהנאשמים עברו בהסכמתם לצירוף שמם לאותו פרסום, את גבולותיו של חופש הביטוי שמוקנה גם לעובדי ציבור, ומן הדין שהפגיעה בו תיעשה רק אם קיימת סכנת פגיעה ממשית בתפקודו של השירות הציבורי, כאשר תוכן המודעה מאופיין בביקורת עניינית, מאופקת ומכובדת.

בית הדין, לאחר שעניין בעמדתם המפורטת של הצדדים, נדרש להכריע אם יש במודעה כפי שפורסמה שהיו בה, הבעת דעה וגישה פוליטית מסוימת כלפי מינוי פוליטי צפוי, כדי להוות עבירת משמעת.

לאחר שבית הדין בחן את יסודותיה של העבירה שבה הואשמו הנאשמים, את היסוד הנפשי הדרוש לשם הרשעה בה, וכן את האיסורים הפורמליים שמוטלים על ביטוי פוליטי של עובד ציבור בדין, את תוכן המודעה וצורתה ואת עיתוי פרסומה וזהות מפרסמיה – הוא הגיע לכלל מסקנה כי, באותו פרסום לא היתה טמונה אותה פגיעה במידת הוודאות הדרושה בתיפקודו ובתדמיתו של השירות הציבורי. ועל כן, בית הדין החליט לזכות את הנאשמים מהעבירה שיוחסה להם בכתב התובענה.

21 בינואר 2002
ח' בשבט תשס"ב

בד. 136-2003

בד"מ 41/01	בד"מ 42/01	תיק
בד"מ 43/01	בד"מ 44/01	
בד"מ 45/01	בד"מ 46/01	
בד"מ 49/01	בד"מ 50/01	
בד"מ 51/01	בד"מ 52/01	
בד"מ 54/01	בד"מ 55/01	
בד"מ 56/01	בד"מ 57/01	
בד"מ 58/01	בד"מ 59/01	
בד"מ 60/01	בד"מ 61/01	
בד"מ 62/01	בד"מ 63/01	
בד"מ 64/01	בד"מ 65/01	

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז - אב בית הדין - יו"ר
גב' נורית טולידנו - חברה
גב' ניצה סובוביץ - חברה

התובע: עו"ד יוסי גוילי

הנאשמים:

ב"כ הנאשמים: עו"ד מוטי ארד

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת-דין

התובענה ותולדותיה

1. נגד הנאשמת שבנדון ועוד 21 נאשמים, מורים ומרצים, שחלקם מועסקים בסמינר הקיבוצים, כעובדי הוראה במשרד החינוך, הוגשו במהלך החודשים פברואר ומרס 2001 כתבי תובענה, בהם ייחסה להם התביעה עבירה לפי סעיף 17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג - 1963 (להלן - החוק), וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, ששם הופיע במודעה שפורסמה בעיתון "הארץ" בתאריך 26.5.99, אשר הביעה דאגה בפני ראש הממשלה הנבחר דאז מר אהוד ברק, מאפשרות מינויו של שר החינוך נציג מפלגה דתית, לנוכח נסיגה שחלה בחינוך הממלכתי.

2. לשון המודעה, כפי שפורסמה כאמור, היתה כדלקמן:

"אל אהוד ברק
ראש הממשלה הנבחר

אנו, אנשי חינוך החתומים מטה רואים בדאגה רבה את האפשרות שנציג מפלגה דתית ישמש פעם נוספת כשר החינוך בממשלה שתקום. המפלגות הדתיות פיתחו מערכות חינוך אוטונומיות רבות משאבים, בעוד בחינוך הממלכתי, בו לומד הרוב המכריע של התלמידים בישראל, חלה נסיגה מדאגה. מצב דברים זה אינו יכול להימשך עוד. החינוך הממלכתי, על אוכלוסיית תלמידיו המגוונת, הוא הזרם המרכזי של החינוך, ולמען שגשוגו יש להעמיד בראש המשרד שר המזדהה איתו. משרד החינוך צריך לבטא את ערכיו ושאיפותיו של הציבור הרחב, ומי שיוצב בראשו חייב לייצג אותו." (להלן – המודעה).

הסדר דיוני

3. במהלך הדיון בפנינו, שנערך בתאריך 19.6.2001, נסתיימו למעשה שמיעתם של התיקים, בהם לא היתה מחלוקת כי הנאשמים, שמלאכת ייצוגם הופקדה בידי הסניגור המלומד (למעט, גב' בן-גל, הנאשמת בבד"מ 60/01, הטוענת שלא נתנה הסכמתה להוספת שמה למודעה), הביעו הסכמתם לפרסום המודעה ולהופעת שמותיהם בה.

4. לעניין הנסיבות, שהביאו את הנאשמים להתאחד לפרסום המודעה, שמענו על בסיסו של אותו הסדר דיוני, מנציגת הנאשמים, לגבי מכלול הנסיבות שהביאו לפרסום המודעה:

"לא התכוונו לאיש דתי בשום פנים, אלא לנציג של מפלגה דתית, כלומר מפלגה שדואגת לאינטרסים של הציבור שלה שבשמו היא פועלת ולא לאמונתו של השר. הדבר בא לידי ביטוי בשנים שקדמו למודעה בממשלות בהם כיהנו שרים ממפלגות דתיות, והסקטור הממלכתי דתי נהנה מעובדה זו ואילו הסקטור הממלכתי המהווה 70% מכלל העובדים במערכת החינוך בישראל קופח. הדאגה היתה כאן לייצוג הולם של מרבית הציבור ותועלתו, מתוך כך נוסחה המודעה בקפדנות שלא על מנת לפגוע, אלא על מנת להועיל לציבור רחב שהאינטרסים שלו לא באו לידי ביטוי, באופן ההולם ביותר." (בפרוטוקול עמ' 4, שורות 36 - 43).

5. בית הדין קבע לאחר שמיעתו של התיק המייצג, כי טענות לעניין גבולותיו של חופש הביטוי של עובד מדינה, ותחולה ישירה של הוראות התקשי"ר על עובדי הוראה, לנוכח בקשתה של התביעה להוסיף את סעיף 17(2) לחוק, כעבירה נוספת, יסוכמו בכתב ויוגשו לבית הדין, לצורך פרסום הכרעת דינו.

סיכומי הצדדים

6. התביעה ואחר כך הסניגוריה הגישו לבית הדין את סיכומיהם המפורטים והמועילים, בהם זנחה התביעה סוגיית תחולתו הישירה של התקשי"ר על עובדי הוראה, ולא ביקשה בסיכומיה לתקן כאמור את כתב התובענה. הצדדים מיקדו סיכומיהם בשאלה האם מתן יד על ידי הנאשמים לפרסום המודעה, לרבות תוכנה, יש בהם כדי לבסס את יסודותיה של העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, הקובע לאמור:

17" עובד מדינה שעשה בישראל, בחוץ לארץ אחת מאלה אשר בעבירת משמעת:

...

(3) **התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות, העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה."**

ליסודות עבירה אלה יש להוסיף את סעיף 17(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, הקובע לאמור: -

4" בנוסף לאמור בסעיף 17 לחוק, יאשם בעבירת משמעת עובד הוראה יעשה במדינה או מחוצה לה, אחת מאלה:

(1) התנהג התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה בישראל."

7. גישתה של התביעה

א. התביעה בסיכומיה המפורטים מציגה את חשיבותו של חופש הביטוי במשטר דמוקרטי ואת העוגנים והביטוי לו זכה בפסיקתו של בית המשפט. ובמיוחד יחסיותה של הזכות, המתאזנת מול אינטרסים לעתים נוגדים ולעתים שונים, זכות שמסייעת להגשמתו האישית של כל פרט בחברה, ומשמשת כר נרחב לביטוי אישי ולאוטונומיה של פרט, וכמי שמסייעים לגילוי האמת (ראה בג"צ 233/84 חדשות בע"מ נגד שר הביטחון פ"ד לח(3) בעמ' 234 וכן ד"נ 9/77 חב' החשמל ישראל נגד הוצאות עיתון הארץ, פ"ד לב(3) בעמ' 337).

ב. הגם שחופש הביטוי הינו גם מנת חלקו של עובד מדינה, כחלק מחירויות הפרט מהם הוא נהנה, את מידתו וגבולותיו של חופש הביטוי ראוי לבחון לדעת התביעה, לאור התפקיד שהופקד בידיו בשירות הציבור, ולאור משטר הכללים שהוחל על אותו ציבור.

כך לדוגמא, חופש העיסוק של עובדי מדינה מוגבל באמצעות פרק 42 לתקשי"ר מחייב בקשת וקבלת היתר כמעט לכל עבודה פרטית או סיוג וצמצום פעילות מפלגתית כביטוייה בחוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט - 1959.

על בסיסם של אותם מגבלות וסייגים ראוי לבחון את מידותיה של האוטונומיה, הנוגעת לגבולותיו של חופש הביטוי.

ג. הטעם להגבלתו של חופש הביטוי שמוטל על עובד ציבור, נובע מדיני הנאמנות - נאמנות שמוטלת על עובד הציבור כלפי הציבור שבשמו ובעבורו הוא פועל, וכפי שנפסק: -

"בלא אמון הציבור ברשויות הציבור יעמדו הרשויות ככלי ריק. אמון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור והוא מאפשר להן למלא את תפקידן..."

אמון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה.

כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמור ולפתח את תחושת הציבור כי משרתיו אינם אדוניו, וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן טוהר השירות הציבורי עומד בבסיס המבנה החברתי שלנו."

(בג"צ 6163/92 אייזנברג נגד שר הבינוי והשיכון פ"ד מז(2), 229, 266; ראה גם בג"צ 669/86, רובין נגד ברגר ואח' פ"ד מא(1), 749, 840).

התביעה הפנתה את תשומת לבנו, לעניין מאפייניה ותכונותיה של אותה נאמנות ביחסי עובד ציבור - והשירות הציבורי, לבג"צ 142/70 שפירא נגד הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין (בפ"ד כה(1), בעמ' 331).

ד. הטלתן של מגבלות על חופש הביטוי מצאה ביטוי כבר בבד"מ 14/84 בעניין גדעון ספירו, שם קבע בית הדין כי: -

"נראה לבית הדין שההגבלה החלקית של חופש הביטוי לגבי עובדי המדינה אינה מהווה פגיעה בזכות יסוד, ואין היא חורגת מכל חובה אחרת שמותר לארגון, החייב לשרת את ענייני המדינה והממשלה להטיל על עובדיו..."
(פורסם בחוברת פסקי הדין מז(13)).

ה. פסיקתו זו של בית הדין עמדה לביקורתו השיפוטית של בית המשפט העליון, במסגרת הליכי ערעור ובפסק דין זה, הציב בית המשפט העליון את המבחנים הראויים להיקפו של חופש הביטוי, שמוקנה לעובדי מדינה, שאינו דומה לזה שמוענק לכל אזרח. ואולם, סיוגו של חופש הביטוי כלפי עובדי ציבור חייב להיות מקושר לאותן נסיבות:

"בהן נוצרת וודאות קרובה של נזק או פגיעה בשירות הציבורי, או אינטרסים אותם הוא משרת."
(ראה עש"מ 5/86 גדעון שפירו נגד נציב שירות המדינה, פ"ד מ(4), 227).

ו. התביעה סבורה כי, יש מקום להרשיע את הנאשמים בעבירת המשמעת שיוחסה להם מאחר והם פגעו כעובדי ציבור והוראה "בתדמיתם הנייטרלית" בעיני הציבור, בהצטרפם למודעה כאמור, ומעמדו של עובד מדינה והוראה, בעיני הציבור כנטול פניות והשקפות פוליטיות נפגעה בעטיו של הפרסום. והגישה אשר נקבעה בפסק הדין בעניין ספירו, יפה גם לענייננו, והנאשמים לא קיבלו על עצמם את המגבלות שמחוייב להן עובד ציבור.

כמו כן, הביאה התביעה את פסיקתו של בית הדין, בעניין הגבלתו של חופש הביטוי:

1) בד"מ 121/95 - בו הורשעה מורה בישראל, שהתבטאה בנוכחות מנהלת בית הספר, והביעה תמיכה ברצח רבין ז"ל. על בסיס אותה התנהגות הורשעו עובדי משרד הבריאות (בד"מ 16/96, ובד"מ 51/96).

2) בד"מ 59/90 - בו הורשע מורה בעבירות משמעת בעקבות פרסום מאמרי ביקורת על פעילות הממשלה.

וכן שמענו את מידת הביקורת בו זכו התבטאויותיו של עובד הוראה בעש"מ 1945/94, ושם קבע בית המשפט העליון: -

"בבואנו לאזן בין הזכות הבסיסית לחופש ביטוי ובין הסייגים המתחייבים, לגבי עובד מדינה בשל מעמדו המיוחד כמוסבר לעיל, תטה הכף לכיוון חופש הביטוי המסוייג והמבוקר."

ז. זכינו לקבל לידינו, במסגרת סיכומיה של התביעה, סקירה מפורטת על קיומם של איסורים במשפט הפלילי, שמכוחם מגבילים את חופש הביטוי, שתכליתם לצמצם את יכולת הציבור להשמיע ולבטא ביקורת כלפי מוסדות השלטון, או נציגיו:

עבירות המרדה והסתה לפי סעיפים 133 ועד 139 לחוק העונשין; העלבת עובד ציבור לפי סעיף 288 לחוק העונשין, וזילות כלפי בית המשפט, כביטוייה בסעיף 255 לחוק העונשין, כאשר האחריות הפלילית של המתבטא נקבעת על יסוד מבחן הכוונה ומידת האפשרות או הוודאות, לקרות הנזק אותו ביקש המחוקק למנוע.

ח. לעניין הגבלתו של חופש הביטוי הפוליטי, ראתה התביעה, לצורך דיוננו, להביא את קביעתו של סעיף 144 לחוק העונשין, האוסר פרסומה של הסתה לגזענות ואת סעיף 4(א) לפקודה למניעת הטרור, האוסר על השמעת דברי שבת, אהדה ועידוד למעשי אלימות, וכן כאמור את סעיפים 133 - 134 לחוק העונשין, שמתמודדים עם עבירות ההמרדה, והפרשנות, להם זכו סעיפי חוק אלה, בפסיקתם של בתי המשפט (פס"ד: אלבה, גברין וכהנא).

בין היתר, נבחן בהם תוכן של ההתבטאויות והסתברות לקרות התוצאה.

ט. ובהמשך פורסת התביעה את גישתה כי, עקרון השוויון והמידתיות, הצדיק במקרה שבפנינו לזנוח את קשת האיסורים הפליליים, לנוכח אופיו ומשמעותו של ההליך, גם במישור החברתי, ולהעדיף תחתיו את ההליך המשמעותי.

י. התביעה סבורה כי, קיימים הצדקה וטעם להרשיע את הנאשמים בעבירת המשמעת שיוחסה להם בכתב התובענה, לנוכח הצטרפותם למודעה, אשר נועדה לפסול אדם מלכהן בתפקיד של שר החינוך בלא קשר לכישוריו, אלא רק בשל השתייכותו למפלגה דתית, כאשר הצגתם "כעובדי משרד החינוך" עלולה לכרסם באמון הציבור או במגזר ממנו, כאשר מעובדי ציבור נדרש מה שכונה "ניקיון דעת, גם בענייני מראית עין". ובעטיו של אותו חשש ראוי היה לנקוט נגדם בהליך משמעותי ובמיוחד לנוכח מטרתו ותכליתו של הדין המשמעותי - שבעיקרו הינה הגנתית, כפי שהדבר נפסק עוד בבג"צ 13/97 צימוקין נגד בית הדין למשמעת של עובדי המדינה, פ"ד, יא עמ' 866, ובפסקי דין רבים נוספים, ובין השאר בעש"מ 1928/00 בעניין עמוס ברוכין. (פ"ד נד(3), 694).

התביעה סבורה כי, נוסח המודעה, פרסומה הרחב, ציון תפקידם של הנאשמים כעובדי משרד החינוך, ופסילה מראש של מועמד ממפלגה דתית - כל אלה אינם הולמים פגעו, או עלולים היו לפגוע בתדמיתה של שירות המדינה.

יא. התביעה פורסת בפני בית הדין יריעה רחבה הנוגעת ליסודותיה של עבירת המשמעת, כפי שנוסחה בסעיף 17(3) לחוק, התנהגות אשר "אינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה", והפסיקה שלוותה בפרשנותה את יסודותיה של העבירה, לרבות היסוד הנפשי הדרוש לשם הוכחת יסודותיה של העבירה.
(ראה עש"מ 3/81 ובד"מ 41/81).

יב. התביעה, לחיזוק גישתה, הביאה משפט משווה מארה"ב, ואשר על פי שיטתה, הזכות לחופש הביטוי חוסה תחת התיקון הראשון לחוקה, ואשר חרף רובדה החוקתי של אותה זכות, פוטרו עובדי מדינה בעקבות דרך ואופן מימושה של הזכות:

(1) Perry v. Sinderman - 408 US 593 (1973)

מרצה, אשר חוזהו לא חודש בשל הבעת עמדות שונות מאלה של מערכת החינוך. בית המשפט העליון קבע שניתן לפטרו בכפוף למתן זכות לשימוע וקבלת הסברים.

(2) Connick v. Myers - 461 US 138 (1983)

עורכת דין בפרקליטות מחוז במדינה הדרומית, שפוטרה מעבודתה, בעקבות העברת שאלון משוב על ממונים, ודרכה הניהולית של יחידתה. בעתירתה היא טענה כי, פיטוריה נעשו בניגוד לזכות החוקתית. בית המשפט העליון קבע כי, השאלון נוגע לניהול מקום העבודה, אין בו היבטים ציבוריים הנוגעים לתוכנה של הזכות, בהקשרים פוליטיים או ציבוריים, ולא מצא עילה להתערב בפיטוריה.

(3) Waters v. Churchil - 551 US 661. (1994)

משוב ביקורת של אחות על מנהלים ותנאי העבודה, בבית חולים ממשלתי, ופיטורין בעקבות אותה ביקורת, בהם לא התערב בית המשפט.

התביעה מסיקה מאותה פסיקה, שאם אותם עובדים בארה"ב היו מתערבים בהליכי מינויו של שר, בית המשפט העליון לא היה מעניק הגנה חוקתית לאותם עובדים.

8. התביעה, בסיכום טיעוניה, סבורה כי בפרסום המודעה עברו הנאשמים את העבירה שיוחסה להם, בהתחשב בדרך הפרסום, ותוכנו, הפסיקה שהביאה התביעה בעניין התבטאות פוגעת של עובדי מדינה, לנוכח סטנדרט התנהגות הגבוה שנדרש ממורה והצורך שמורה ידיר רגליו מכל מחלוקת פוליטית, שעלולה לקעקע את תדמיתו הנייטרלית בענייני הציבור.

כן היה בפרסום ניסיון להשפיע על דרך פעולתו של דרג נבחר, בבואו להחליט על זהותו של שר החינוך. וכן, היה בפרסום פוטנציאל להרחבת השסע בעם. הטיעון שנשמע במהלך הדיון מפי הנאשמת, "נציגתם" של הנאשמים האחרים, כי בכתבת המודעה לא היתה כל כוונה לפגוע באדם בעל השקפה דתית מסויימת, אין בו כדי להועיל לעניין הפגיעה בתדמית שירות המדינה. גם בשל כך, כי לעבירות משמעת לא דרושה כוונה ודי ביסוד נפשי של רשלנות.

9. בסופה של מסכת טיעוניה, עותרת התביעה להרשעתם של הנאשמים בעבירות המשמעת שיוחסו להם.

10. סיכומי הסנגוריה

א. כדרכה המועילה של התביעה הגיש ב"כ הנאשמים סיכומים סדורים מפורטים בסוגיה שברום דיוננו. גבולותיו של חופש הביטוי, שמוקנה במשטרנו לעובד ציבור, ואף הגיש לעיונו של בית הדין תיק אסמכתאות סדור, שהיה לנו לעזר.

סיכומים אלה הוגשו לאחר שההגנה עיינה בסיכומי התביעה, שתמציתם נסקר לעיל בהכרעת דיננו. כדרכנו נפרוש בתמצית הדברים את גישת הסנגוריה, לתובענה נשוא דיוננו.

ב. הסניגור המלומד סוקר בסיכומיו, את הנסיבות שהביאו לפרסום המודעה, שמקורן בראייתם של החותמים בדאגה את האפשרות שנציג מפלגה דתית ישמש פעם נוספת כשר חינוך, וזאת להבדיל מאדם דתי, כאשר 97 אנשי אקדמיה וחינוך חתמו עליה וביניהם 22 עובדי מדינה.

ג. הסניגור המלומד מדגיש כי, עסקינן בהיקפו של חופש הביטוי ומידת ההגנה שניתנה לו במדינתנו, גם לעובדי מדינה, ובמיוחד נדרשת התייחסות מיוחדת לנאשמים כאנשי אקדמיה, האמונים על מעורבות ביקורתית, שמושגת בין השאר באמצעות חופש הביטוי הפוליטי שלו יש להעניק, את ההגנה המירבית.

ד. הסנגוריה לא מצאה כלל מפורש האוסר על עובד מדינה לאחוז בעמדה פוליטית, אחיזה שמאפיינת את העומדים בראש השירות הציבורי: שרים, סגני שרים, מנכ"לים ויועצים, רבנים, שלכולם זהות פוליטית ברורה, אותה הם מבטאים.

ה. לגבי הנאשמים, סבורה הסנגוריה, כי אין הם ממלאים תפקיד ביצועי מובהק או ממונים על חלוקת משאבים ציבוריים, כאנשי אקדמיה, הם נושאים במחויבות למעורבות חברתית, פוליטית וחינוכית, והמוסד בו הם מועסקים אינו גוף ממשלתי, בו גם עובדים חבריהם למודעה, שאינם עובדי מדינה. קוראי המודעה, ביניהם הסטודנטים, יתקשו לזהותם על פי הגוף שמשלם את שכרם כעובדי מדינה - קרי, משרד החינוך.

ו. ב"כ הנאשמים סבור כי, כל הגבלה של חופש הביטוי האקדמאי או הפוליטי, חייבת להיעשות במשורה.

ז. הערך של חופש הביטוי האמור אינו מוחלט. יש לאזנו מול ערכים אחרים כמו א-פוליטיות של השירות הציבורי, אמון הציבור באותו השירות, כאשר לגבי עובד מדינה איש אקדמיה, התנגשות כאמור לא מתעוררת. ואם יטען הטוען לקיומה באיזון האינטרסים, יד חופש הביטוי על העליונה. כאשר לגישת הסנגוריה, רק קיומה של סכנה ממשית יכולה להגביל את החירות המחשבתית היסודית של אדם, היא חופש הביטוי, אשר זכתה לעיגון פסיקטי נרחב:

החל מבג"צ 73/53 - קול העם נגד שר הפנים (פ"ד ז', 871), דרך שורה ארוכה של פסקי דין וביניהם עש"מ 5/86 בעניין ספירו, עד לחקיקתו של חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, בו לא זכה חופש הביטוי לעיגון מפורש, אולם הפסיקה וגישת המלומדים הכירו בו כזכות חוקתית, בית הדין הופנה לפסקי דין עקרוניים שפורסמו בסוגייה:

1) ע"א 4463/94 גולן נגד שירות בתי הסוהר פ"ד ז'(4), 136 - בו נקבע בין השאר:-

"שכן מהו כבוד האדם ללא החירות היסודית שנתונה לאדם לשמוע את דברי זולתו ולהשמיע את דברו שלו, לפתח את אישיותו לגבש את השקפת עולמו ולהגשים את עצמו."

(2) בש"פ 527/95 עימאד גנימאת נגד מדינת ישראל פ"ד מט(3), 355 - בו נקבע,

בעמ' 394, בין השאר :-

"בהפעלת שיקול דעת שלטוני המעוגן בדין הישן, ויש לתת משקל חדש מוגבר לאופי החוקתי של זכויות האדם, המעוגנת בחוקי היסוד..."

(3) בג"צ 606/93 קידום נגד רשות השידור, פ"ד מח(2) בעמ' 10:

"לאור מעמד הבכורה של חופש הביטוי יתפרשו חוקים המגבילים את חופש הביטוי באופן מצמצם, תוך מגמה לתת לזכות האמורה קיום מירבי, כהוא זה מעל ומעבר ממה שמתחייב ברורות ומפורשות כדבר המחוקק."

ח. (1) הסנגוריה סבורה כי, גם על בית הדין למשמעת מוטלת החובה לפרש את חוק המשמעת, בהתאם להוראות חוקי היסוד, בפסק הדין בעניין ספירו שבו ערך בית המשפט העליון את האיזון בין חופש הביטוי ובין האינטרס המגולם בא-פוליטיות של השירות הציבורי, יש לבחון ולהעריך, בהתחשב בכך שנפסק, לפי חקיקתו של חוק היסוד.

ערך מיוחד יש להעניק לחופש הביטוי שחסימתו, לגישת הסנגוריה, הינה מתכון בטוח להרס פנימי של החברה הדמוקרטית. ועל כן, ראוי להעניק לו את ההגנה המירבית, ותימוכין לגישה האמורה מוצא הסניגור בדבריה של השופטת דורנר, בבג"צ קידום הנ"ל:

"על ביטויים פוליטיים חלים במידה רבה ביותר כל הרציונלים לחופש הביטוי. על כן, בדרך כלל אין להגביל ביטוי פוליטי אך בשל פגיעתו ברגשות, הגבלה כזאת עלולה לפגוע באושיות הדמוקרטיה..."

(2) הסניגור בדעה כי, הביקורת המצויה במודעה הנה עניינית, מאופקת ומכובדת. ביקורת שאותה ניתן היה לצפות מאנשי האקדמיה לנוכח מעורבותם החברתית, גם בשל הציפייה החברתית שאנשי האקדמיה יהיו ביקורתיים יותר מאחרים, לרבות לגבי דמותו של החינוך בישראל. יכולה להיות מחלוקת עניינית לגבי תוכנה של המודעה, אולם אין מקום לחלוק על עצם הזכות להביע את הדעה שמופיעה בה במסגרת השיח הציבורי של אנשי האקדמיה.

(3) הסניגור סבור כי, אמון הציבור בשירות הציבורי אינו יכול להיפגע ממודעה זו, גם לנוכח המבנה הארגוני ואופייה של המשמעת השוררת בגוף אקדמאי כמו סמינר הקיבוצים שכל מהותו מבוססת על זרימה חופשית של מידע. ועל כן, ראוי להגן על חופש הביטוי הכולל של אנשי האקדמיה.

(4) ואין מקום להגביל את השמעתה של הדעה גם בציבור לגבי דמותו הפוליטית של שר החינוך העתידי. כאשר על היקפו של החופש האקדמי, מידת ההגנה לה זכה, לומד הסניגור המלומד מערעור פלילי 2831/95 בעניין אלבה נגד מדינת ישראל "חופש זה ראוי לדעתי להגנה אף יותר מחופש הביטוי", כאשר השופט טירקל רואה באותו חופש "כי חירות העומדת בפני עצמה", כאשר התהליך הדמוקרטי מחייב ליבון וגילוי של הנושאים שעומדים על סדר יומה של המדינה.

(5) ההגנה סבורה כי, הגבלת חופש הביטוי במקרה הקונקרטי של אנשי האקדמיה, שהם עובדי מדינה, תפגע בהם באופן לא מידתי, מאחר ולא אותה מודעה חברו גם אחרים שאינם עובדי מדינה, ואין להפלות את הנאשמים לגבי היקפו של חופש הביטוי. כמו כן, סבורה הסנגוריה, שעם כל החשיבות שראוי להקנות לשמו הטוב של השירות הציבורי ולתדמיתו הניטראלית, ההתבטאות נשוא דיוננו אינה פוגעת בערכים אלו לנוכח הקשרה החברתי הרחב של המודעה, לגבי מדיניות החינוך הראויה במדינה. כך, שבאופייה ההתבטאות איבדה את תכונותיה, כהתבטאות פוליטית במובן הצר.

ט. (1) הסנגוריה נותנת ביטוי בסיכומיה לכך, כי הזכות לחופש הביטוי אינה זכות מוחלטת. ואולם, הגבלת חייבת לנבוע מהצורך להגן על אינטרסים חשובים לחברה שרק אותם ניתן להקריב על מזבחיו של חופש הביטוי. בין אינטרסים חיוניים אלה מונה הסניגור ערכים כמו ביטחון המדינה, שלום הציבור, יחסי החוץ, יציבות השלטון הדמוקרטי ועצמאות מערכת השיפוט, כאשר תורת איזונים זו מצאה את ביטויה בפסיקתו של בית המשפט העליון: (דנ"פ 8613/96 ג'אברין נגד מדינת ישראל, פ"ד נד(5), 193, 211). אמנם, ההגנה על אמון הציבור יכולה לבוא לידי ביטוי בכך, שתשמר הא-פוליטיות והשוויוניות של השירות הציבורי, שהינה נדבך מהערך של יציבות השלטון הדמוקרטי. אולם, שעה שבאים לשם קידומו של אינטרס זה להגביל את חופש הביטוי צריכה להתקיים סכנה קרובה לוודאי, באופן שהתרתו של הביטוי תביא בנסיבות מסוימות לפגיעה ממשית וקשה באותם ערכים. הסנגוריה סבורה כי, המודעה נשוא דיוננו כפי שפורסמה ונחתמה, אינה נושאת בחיקה את אותה סכנה בוודאות קרובה אשר תצדיק את הגבלת חופש הביטוי של הנאשמים כביטויה במודעה. ועל כן, יש לצמצם ככל האפשר את הסייגים המוטלים על חופש הביטוי של עובדי ציבור רק לנסיבות שצוינו לעיל, כפי שהדבר נפסק בפרשת "ספירו".

(2) באשר לגישה הבוחנת את השפעת הביקורת הפומבית של עובד ציבור על תקינות תפקידו של משרדו, מציג בפנינו הסניגור המלומד את גישתה של פרופ' דפנה ברק:

"ככלל, סביר אומנם להניח שבקורת פומבית על מדיניות הממשלה עלולה לפגוע בתקינות תפקודו של המשרד הנוגע בדבר או להקשות עליה; אולם, אין בכך סיבה מספקת לאסור על כל הסתייגות ממדיניות רשמית. לא כל ביקורת תפגע בתפקודו של המנהל, ובנסיבות מסוימות יכול שהיה לה ערך רב מבחינת ליבונה של מחלוקת ציבורית. במקרים לא-מעטים, הביקורת שתשמע מפיו של עובד הציבור לא תיתפס בהכרח כשלילת הלגיטימיות של מדיניות ממשלתית מסוימת, אלא רק כהבעת דעה אישית נוספת בנושא. ייתכן אף שבקורות פומבית כאמור תהיה חיונית בהתחשב באינטרס הציבורי הכולל."
(עיוני משפט טז(2), התשנ"א, בעמ' 337).

(3) מהנאשמים, כמי שאינם מעניקים שירות ממלכתי לציבור, וממקצועם נגזרת מחויבות למעורבות פוליטית, אין לדרוש את אותה א-פוליטיות הנדרשת לדוגמא משופטים. המחוקק נתן ביטוי בחוק סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים, התשכ"ט - 1959, והכללים שפורסמו מכוח סעיף 1(5) לחוק לאיזונים הראויים של הגבלת חופש הביטוי, כאשר ההגבלות הוטלו על קבוצות עובדים בכירים, נושאי משרות שיפוטיות, בעלי סמכויות חקירה, ואחרים. אלה המצויים במעגלים הקרובים במסגרת הגנת האינטרס של אמון הציבור, בא-פוליטיות של השירות הציבורי, בעוד, שלגבי האחרים, האיסור חל על צורת ההתבטאות מעליבה או פוגעת, דרך בה נקט **ספירו** בעש"מ הנ"ל, בהיותו עובד במשרד החוץ. על כן, קבע כב' השופט הנשיא שמגר (שם בעמ' 247):

"מהי יכולת הפעולה של מחלקת האירוע לאורחים מחו"ל, אם מי שמקבל פניהם הוא גם מי שהודיע, בכתב וברבים, כי הממונים עליו בשירות הציבורי הם פושעי מלחמה. אין שלטון היכול להסכים לכך, שעובדי ההסברה שלו ינהגו בדרך כזאת."

ואולם, עניינם של הנאשמים שונה בתכלית, התבטאותם לא פגעה בייעודו או ביכולת תפקודו של המוסד בו הם מועסקים. גם אופן הצגתה של הביקורת שונה הוא. היא אינה נושאת את אותו מטען מעליב ופוגע, כפי שקרה בפרשת "ספירו", או בער"מ 259/96 בעניין מוחמד ג'מיל.

הביקורת היתה בסגנון מתון וענייני, הבעת דעה בשיח הפוליטי בתחום החינוכי, ולא כוונה במישרין כנגד נבחר ציבורי ספציפי, ומעמדם כעובדי מדינה נבלע בין שורת החותמים, והיא אינה גלויה על פני המודעה.

י. ההגנה סבורה כי העוגן, אותו מצאה התביעה במשפט המשווה האמריקאי, כתימוכין לגישתה, הינו רעוע, בהיות פסקים שהוצגו בלתי רלבנטיים, בעוד שהיה מקום להציג פסקה אחרת, שהסנגוריה איתרה :

Pickering v. Board of Education 391.US 569 (1968) (1)

בפסק דין זה, מורה שמתח ביקורת על אופן חלוקת התקציבים בבית ספרו, פוטר ממשרתו. בתביעה טען שעילת פיטוריו פוגעת בחופש הביטוי המוקנה לו על פי החוקה. בית המשפט העליון ביטל את הפיטורין וקבע כי, הליך האיזון שנעשה בין חופש הביטוי בסוגייה בה היה לעובד ידע מיוחד, וזכותו של המוערך להגן על יעילותו של השירות, לא היה ראוי ובלשונו של בית המשפט :

“Teachers are, as a class, the members of a community most likely to have informed and definite opinions as to how funds allotted to the operation of the schools should be spent. Accordingly, it is essential that they be able to speak out freely on such questions without fear of retaliatory dismissal.”

הסניגור סבור כי, מבחני האיזון שקבע בית המשפט האמריקאי לעניין הפגיעה במשמעת מקום העבודה או ביחסי העבודה, חשיבותה הציבורית, לרבות תוכן הביקורת. לו היו מיושמים על ידו בעניינם של הנאשמים, הוא היה מסכם.

ובעניין אחר פסק הדין: [12] **McGill v. Board of Education of Perking**, **Elementary school 602 F.2d 774 (1979)** מצביע שניתן להגביל את חופש הביטוי של מורה על פי הלכת **Pickering** רק כאשר ההתבטאות תגרום פגיעה של ממש בתפקודו כמורה או בתפקוד בית הספר - ולא קיים כל חשש כי, תפקודו של סמינר הקיבוצים נפגע, בעטייה של המודעה.

(2) כמו כן, הובאה לידיעתנו פסיקה נוספת, ממנה למד הסניגור, כי תפקודה של הרשות המנהלית צפוי להיפגע קשה יותר, אם ההתבטאות תופנה כלפי הממונה הישיר, לעומת התבטאות ציבורית, שהיא זו שמאפיינת את נשוא דיוננו :

Givhan v. Western Line Consolidated School District 439 us 410 (1979)

(3) פסק דין נוסף מארה"ב, שהובא לידיעתנו על ידי הסנגוריה הינו :
 Rankin v. McPherson U.S 378 (1987), בו התבטאה עובדת זוטרה בשיחה פרטית בזכות ניסיון התנקשות בנשיא רייגן שגרמה לפיטוריה. בית המשפט הורה על החזרתה לעבודה וקבע כי, סנקציה זו יאה רק אם הביטוי עלול לפגוע בתפקוד השירות הציבורי, ותוכנו של הביטוי אינו מכריע.

(4) הגבלתו של חופש הביטוי, נשוא דיוננו, באנגליה מעוגנת בתקנות השירות הציבורי - The Civil Service Code - כאשר מידת ההגבלה על חופש הביטוי הפוליטי מושפעת מרמת משרתו של עובד הציבור. ככל שרבה הבכירות, מתעצמות המגבלות.

הסניגור המלומד סבור כי, על פי מבחניו של המשפט האנגלי לא היה מקום להגביל את אותו חופש ביטוי פוליטי כביטוייה במודעה.

(5) בסיכום הטיעונים שהוגשו לעיוננו, עותר הסניגור לזיכויים של הנאשמים מן העבירה, שיוחסה להם בכתבי התובענה.

דיון

11. הנאשמים עובדי מדינה של משרד החינוך, המועסקים בסמינר הקיבוצים ובמוסדות אחרים כעובדי הוראה, נתנו הסכמתם ששם יופיע במודעה שפורסמה בתאריך 26.5.99 בעיתון הארץ, שתוכנה הובא בראשיתה של הכרעת דינו. מודעה שקראה לראש הממשלה הנבחר דאז מר אהוד ברק, שיימנע פעם נוספת למנות לשר החינוך נציג של מפלגה דתית, לנוכח דעתם והשקפתם כי, מינוי כאמור אם יתרחש, יפגע בזרם החינוך הממלכתי.

12. השאלה שעומדת להכרעתנו דינה, האם יש בהודעה כפי שפורסמה כאמור, בה הובעה דעה וגישה פוליטית מסוימת תוך נקיטת עמדת ביקורת כלפי מינוי פוליטי צפוי של שר חינוך, כדי לבסס עבירת משמעת שבה הואשמו הנאשמים.

13. זכינו לקבל מהצדדים את פירוט גישתם לסוגיית חופש הביטוי, מעמדה המשפטי של הזכות, הנמנית עם מקבץ הזכויות החוקתיות, במשטרנו הדמוקרטי והנמנית עם החירויות האישיות הנעלות, כעולה מפסיקתם של בתי המשפט, שנסקרה בהכרעת דינו.

והשאלה שעומדת לפתחנו הינה, האם הצטרפותם של הנאשמים למודעה, לאור צורתה תוכנה ואופן פירסומה, פגעה באינטרס אי הזיהוי הפוליטי של עובדי ציבור, ובפני מראיתו האובייקטיבית של השירות הציבורי עד כדי קיומה של פגיעה, או לפחות אפשרות ממשית כי זו תתרחש, בתקינות תפקודו של השירות הציבורי ואמון הציבור בשירות הציבורי, ואשר לשם שמירתו וביצורו, נועד ההליך המשמעותי.

14. ככל זכות, גם הזכות לחופש הביטוי - אינה זכות העומדת לה בבדידות מזהירה, כזכות מוחלטת. ראינו במהלך הצגת עמדת הצדדים, כי בהתקיים התנגשות בין ערכים שונים ובין הזכות האמורה, יש שניתנה בכורה לחופש הביטוי ויש שידם של ערכים אחרים על העליונה, תוך ראייה ברורה וחדה כי, רק וודאות קרובה לקיומו של אותו נזק מצדיקה את הגבלתו של חופש הביטוי - הגבלה, אשר בעקבות הפרתה בהקשרם של עובדי מדינה, עלולה לקיים אחריות לעבירת משמעת.

על העבירה

15. התביעה יחסה לנאשמים עבירת משמעת לפי סעיף 17(3) לחוק :

"(3) התנהגות התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהגות התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה."

בית הדין מבקש להעיר כי, בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין המשמעותי, לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירה. לכן, בחר המחוקק בדרך בה ניסח את הסעיף המגדיר את עבירות המשמעת בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה, בדיעבד, אם יש בהתנהגות מסוימת, כפי שהוכחה בפניו, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.

16. גבולותיה של העבירה הנ"ל אינם מתוחמים :

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון."

עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד מדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים: היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה.

זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון." (ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נ' התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5), 573, 578).

ובמקום אחר, אומר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נ' נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין - טרם פורסם) :

"התשובה היא שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד."

17. לעניין היסוד הנפשי הדרוש לשם הוכחת עבירת משמעת נפנה לעש"מ 5550/98 בעניין יעקב גל-אור (טרם פורסם), בו הציג השופט זמיר את גישתו לסוגיה :

"השוני בתכלית בין הדין המשמעתני לבין הדין הפלילי יצר שוני בסדרי הדין ובדיני הראיות, והוא אף מונע את תחולת העיקרון בדבר סיכון כפול על הדין המשמעתני. הדעת נותנת כי שוני זה יבוא לידי ביטוי גם בשוני לגבי היסוד הנפשי של העבירה. האם אין זה סביר וראוי לדבר, בהקשר של עבירת משמעת, על מחשבה משמעתית להבדיל ממחשבה פלילית? לדעתי, יש מקום להבדיל, לגבי היסוד הנפשי, בין עבירה פלילית רגילה לבין עבירות משמעת של התנהגות שאינה הולמת את עובד המדינה, ואולי אף עבירות משמעת נוספות. נראה לי, כי לצורך קיום היסוד הנפשי בעבירת משמעת של התנהגות שאינה הולמת, די בכך שעובד מדינה סביר (או לשון אחרת, אדם מן הישוב) יכול היה, בנסיבות העניין, להיות מודע לטיב המעשה."

(טרם פורסם).

ועל כן, ניתן להרשיע עובד מדינה בעבירת משמעת, גם אם מתקיים בו יסוד נפשי של רשלנות. (ראה גם עש"מ 6843/01, בעניין יפתח בן דוד - טרם פורסם).

בחינת ההתנהגות

18. הרקמה הפתוחה שבה עסקינן, הביאה אותנו לבחון את כל נסיבות ההתנהגות שהיתה כרוכה בפרסום המודעה לשם יציקת תוכן לתוכה.

א. הפרתו של איסור פורמלי

1) סעיף 1(5) לחוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט - 1959, אוסר על עובדים שעליהם חל סעיף 1 לחוק, לבקר את המדיניות של משרדיהם, משרדים אחרים, או של הממשלה, במסיבת עיתונאים, בראיון עיתונאי בנאום פומבי, בשידור, בעיתון או בספר.

(2) פסקה 42.537 לתקשי"ר חוזרת על דבר האיסור כאמור בחוק, ואף מוסיפה עליה נדבכים שונים כמו תחולת האיסור, על ממשלה קודמת.

(3) הגבלה זו על חופש הביטוי הפוליטי, חלה על סוגי עובדי מסוימים, כפי שנקבעו על ידי הממשלה, שרשימתם פורטה גם בפסקה 42.537 לתקשי"ר - עובדי הוראה **אינם נימנים** על סוגי העובדים שבסעיף 1(5) לחוק האמור, הוחל עליהם.

(4) זאת ועוד בסעיף קטן (ג) לפסקה 42.537 לתקשי"ר נקבע: -

"אסור על עובדים באיזו דרגה שהיא לבקר, בצורה מעליבה או פוגעת, את הממשלה המכהנת באותה עת ומשרדיה, ו/או כל ממשלה שכינה בעבר ו/או מדיניות קודמת של משרדי הממשלה."

(5) האיסור הכללי האמור אינו חל באופן ישיר על עובדי הוראה, לנוכח פסקה 01.024 לתקשי"ר, הקובעת כי הוראות התקשי"ר אינן חלות על מי שהופטר מחוק שירות המדינה (מנויים), התשי"ט - 1959, זולת אם נקבע אחרת ולרבות לא על -

"מנהלים, מורים, גננות ומדריכי גזנ"ע, אשר משכורתם משתלמת במישרין מתקציב משרד החינוך והתרבות והמועסקים במשרד החינוך והתרבות במוסדות חינוך."

הנאשמים נימנים עם אוכלוסייה זו.

בית הדין יכל להניח כי, בשל טעמים אלה, נסוגה התביעה מבקשתה ליחס לנאשמים עבירה נוספת, לפי סעיף 17(2) לחוק.

ב. סגנון הביקורת

(1) בית הדין סבור כי, גם בהיעדר תחולה ישירה של התקשי"ר על עובדי מדינה כאמור, ניתן להיעזר לצורך יציקת תוכן, למושג של התנהגות שאינה הולמת או התנהגות שפוגעת בתדמיתו של שירות המדינה, באיסור שבפסקה (ג) הנ"ל, שאינה מאפשרת להשמיע ביקורת מעליבה ופוגעת כלפי ממשלה מכהנת או זו שכינה בעבר.

(2) בית הדין הגיע למסקנה כי, המודעה, הגם שקיימת בה ביקורת כלפי ממשלה קודמת, תהא הגישה לתוכנה אשר תהא, סגנונה מאופק ומנומס, ואין היא דומה כלל לאותה ביקורת, שנדונה בפרשת "ספירו".

ג. ניסוח המודעה

1) המודעה מופנית אל ראש הממשלה הנבחר, במהלכו של שיג ושיח הפוליטי, לקראת הרכבה של ממשלה חדשה, ותכליתה, כפי שנראה על פניה, ניסיון השפעה ציבורי, על הרכבה העתידי של הממשלה.

2) הנאשמים מזהים עצמם עם קבוצת "אנשי חינוך החתומים מטה", ובלי שבגוף המודעה ובמסר שהועבר באמצעותה מצויינת עובדת היותם עובדי מדינה. כך שבחינתו של קורא העיתון עסקינן, בפניה של "אנשי חינוך" בעלת מסר פוליטי.

כאשר רק עיון מדוקדק בפרטי החותמים, מצביע כי חלק מן החותמים הם ממשרד החינוך. המראית הא-פוליטית שנדרשת ממוסדות הציבור ועובדיו, לרבות בעיני קהל הקוראים, פגיעה היא מתונה ביותר.

ד. מידת הפגיעה בתפקודו ובתדמיתו של השירות הציבורי

הביקורת בה עסקינן, מטעמים של עובדי הוראה, שחלקם מועסקים בסמינר הקיבוצים, לא נגעה לאופן תפקידו ודרכו של מוסדם (ראה הפסיקה האמריקאית), או של בעל תפקיד בכיר, בתחום החינוך, היא נגעה לגישת היסוד של הנאשמים, כלפי הזהות הפוליטית הרצויה, של שר חינוך עתידי.

האם ביטוי כאמור טמן בחובו את הזרע בפורענות של פגיעה בתפקידו ובתדמיתו של השירות הציבורי בוודאות קרובה. והאם הם יכלו לצפות כעובדי מדינה סבירים, כי בהצטרפותם לאותה מודעה של אנשי חינוך, תיגרם אותה הפגיעה באמון הציבור, בתדמיתו ובטוהר מידותיו של השירות הציבורי, כביטויים בפסיקתו של בית המשפט העליון (ראה בין השאר את עש"מ 1928/00, בג"צ 6163/97, ועש"מ 5574/00).

בית הדין הגיע לכלל מסקנה כי, בפרסום המודעה, בהתחשב בתוכנה, סגנונה, אופן ניסוחה, עיתוי פרסומה ומעמדם של מפרסמיה, כאנשי אקדמיה וחינוך - לא היתה טמונה פגיעה כאמור, במידת הוודאות הדרושה, בתפקודו ובתדמיתו של השירות הציבורי, וכן לא היה לאל ידם של הנאשמים, לצפותה.

סוף דבר

19. לנוכח כל המבואר לעיל, בית הדין הגיע לכלל מסקנה כי, הדרך בה בחרו הנאשמים לממש את חופש ביטויים הפוליטי, על ידי פרסום מודעה כאמור, לאחר שקילת הזכויות והערכים המתנגשים, שהוצגו בהכרעת דין זו, לא הגיעה לכלל עבירת משמעת-לפי סעיף 17(3) לחוק.

20. אשר על כן, הנאשמת והנאשמים האחרים, שפרטיהם מופיעים בנספח להכרעת דין זו, **מזוכים** בזה מן העבירה שיוחסה להם בכתב התובענה.

21. לנוכח התוצאה אליה הגענו, התובענה שהוגשה בבד"מ 60/01 נגד גב' ניצה בן-גל, מתבטלת בזה.

22. בטרם חתימת החלטתנו, מצאנו להעיר כי, התוצאה שאליה הגענו אינה משקפת בהכרח את גישתו של בית הדין, לגבי גבולותיו של חופש הביטוי הפוליטי של עובדי הוראה - קביעתנו הינה כי, בהיעדר מגבלה מפורשת כדין, המסייגת את חופש הביטוי של עובדי הוראה, ובהתחשב בדרך שבה החליטו הנאשמים לממש את זכותם לביטוי פוליטי, זו לא הגיעה כדי עבירת משמעת שבה הם הואשמו. אילו גבולות וסייגים ראוי להציב לעובדי הוראה, בהתחשב במעמדם כאנשי חינוך, מקום עבודתם. רמת משרתם זו סוגיה שראוי, שקובעי המדיניות של משרד החינוך, ידרשו אליה ויתנו לה ביטוי הולם בכתב בהתאם לדין ולהלכה המשפטית בחוזריהם ונוהליהם.

ניתן ביום ח' בשבט התשס"ב - 21.1.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם תועבר הכרעת הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור לבית המשפט העליון מסורה לצדדים לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
ניצה סובוביץ	נורית טולידנו	עו"ד יוסף תלרז
חברה	חברה	אב בית הדין יו"ר

3. בד"מ 79/01 – נסיעה לחו"ל ללא היתר

תמצית פסק הדין

מרפאה בעיסוק, הורשעה לאחר שמיעת משפט הוכחות בעבירות משמעת, בכך שבארבעה מועדים שונים במהלך שנת 2000 נעדרה מעבודתה, בעקבות נסיעה לחו"ל לרגל אירועים משפחתיים, זאת ללא קבלת אישור מתאים כנדרש.

התביעה ביקשה להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה והפקעת מחצית משכורת.

ההגנה ציינה בפני בית הדין כי, המערכת אינה ערוכה למקרי חירום, בהם נאלץ מורה להישאר בחו"ל, וכי הנאשמת עשתה מאמצים כדי לקבל אישור, אך לא קיבלה הכוונה ראוייה מהממונות עליה, וכן איש לא חזר אליה להודיע לה אם בקשתה אושרה או לא.

הנאשמת הביעה צער על המקרה.

בית הדין סבור כי, הנאשמת לא בזה להוראות, אלא עשתה מאמצים כדי להודיע על כך, שבושה לחזור לארץ.

בית הדין, בהתחשב בהתנהלות ההליכים במשרד בבקשת הנאשמת לאשר לה היעדרות זו ובהתחשב בנסיבותיה האישיות, החליט להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של נזיפה בלבד.

ה' באלול התשס"ב
13 באוגוסט 2002

בד. 1157-2002
בד"מ 79/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי טליה מלצר - חברה
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:
ב"כ הנאשמת: עו"ד אביגיל בהט

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת-דין

התובענה וההליך

1. בתאריך 5.4.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, שהועסקה במשרד החינוך כמרפאה בעיסוק במרכז טיפולי "רקפת", רמת השרון. כתב התובענה מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וההודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. על פי כתב התובענה, בתאריכים 4.9.00, 6.9.00, 11.9.00, 13.9.00 הנאשמת נעדרה מעבודתה, בעקבות נסיעה לחו"ל לרגל אירוע משפחתי, זאת ללא שקיבלה אישור מתאים, כנדרש.

3. הנאשמת כפרה באישומים ובעובדות המיוחסות לה בכתב התובענה. בפני בית הדין הובאו ראיות התביעה וראיות ההגנה והצדדים הגישו את סיכומיהם בכתב. זה המקום לציין, כי בית הדין עמד פעור פה מול התנהגותו של התובע המלומד, אשר למרות התחשבות בית הדין, שנעתר לבקשותיו החוזרות והנישנות לדחיית מועדי הגשת הסיכומים, לא עמד במועדים שהורה בית הדין והגיש את סיכומיו באיחור רב. במצב דברים זה, משלא כובדו הוראותיו של בית הדין, לא נותר לנו אלא להתעלם מסיכומי התביעה.

4. ראיות התביעה – עדויות ומוצגים

א. גב' אסתר עיני – מנהלת פדגוגית של מרכז טיפולי "רקפת", העידה בפני בית הדין

על אשר אירע ביום 25.8.2000 – ליל שבת :

"זה היה באמת ביום שישי, היתה ארוחת ערב משפחתית אצלי בבית לכן אני זוכרת שזה היה יום שישי, אחרי שעה 19:30, קיבלתי טלפון מסיגל היא ביקשה להודיע לי שהיא לא תגיע ב-19.9 בפתיחת שנת העבודה. אני לא זוכרת אם זה בגלל אירוע משפחתי. אני הבנתי שזה בגלל שמחה משפחתית. אני לא זוכרת. ההבנה שלי מהשיחה הזו היתה שהיא מבקשת לא להגיע בגלל שמחה משפחתית אני לא ידעתי שהיא בארה"ב. אני מאוד נבהלתי, ואמרתי שבשביל דבר כזה צריך את האישור של מנהל המחוז והצעתי לסיגל לדבר עם מירה גרשון שהיא מקבילה לי בניהול המקום והצעתי לה גם לדבר עם המפקחת, היא הכי נגישה למנהל המחוז."

(בפרוטוקול עמ' 6, שורות 32 – 39).

"אני נתתי לה את הטלפונים של מירה ושל המפקחת כדי שזה יהיה נגיש והיא תוכל לבצע את השיחה הזאת מיד. אני לא זוכרת שמשוה התפתח בעניין הזה."

(שם, שורות 42 – 43).

העדה ציינה, שכבר ביום ראשון התקשרה אליה המפקחת וביקשה ממנה לכתוב ולדווח על האירוע.

בתשובה – מוצג ת/1 מיום 4.10.00, העדה כותבת למפקחת נועה קידן :

"ביום ו', 25 באוגוסט 2000, התקבל טלפון מארה"ב מסיגל כהן בו הודיעה כי תאחר לחזור 2 – 3 שבועות בגלל חתונה במשפחה."

ובמוצג ת/2 – מכתב מיום 28.8.2000 של מנהלות המרכז העדה וגב' מירה גרשון אל המפקחת קידן – כותבות המנהלות, בין היתר :

"סיגל כהן נשארת בארה"ב (על פי הודעתה הטלפונית ביום ה-25 לאוגוסט) ללא אישור פקוח מחוזי, אחרי ה-1 בספטמבר – תחילת שנת העבודה תשס"א."

ב. גב' מירה גרשון – מנהלת מתי"א, העידה בבית הדין כי –

"סיגל צילצלה אלי מחו"ל והודיעה לי שהיא נמצאת בחו"ל לחתונה משפחתית והיא לא תגיע ב-1.9. היא לא אמרה לי טווח של זמן מתי היא אמורה לחזור. לא קיבלתי תאריך משוער לחזרתה לארץ. כך ציינתי גם במכתב. לכן פניתי לגזברות איך לרשות את ההיעדרות הזו."

ברוח דברים אלו העדה דיווחה גם למפקחת קידן – מוצג ת/3 מכתב שאינו נושא תאריך – העדה העידה שהמכתב נשלח סמוך ל-ת/2.
וזה לשון המכתב:

**"סיגל כהן טילפנה אלי, ביום ו', מארה"ב, לקראת ה-1 בספטמבר והודיעה לי, כי אינה חוזרת ארצה מארה"ב בימים הקרובים בגלל: חתונה משפחתית שנקבעה לחודש ספטמבר.
מסיבה זו היא ומשפחתה נשארים בארה"ב ועל מועד חזרתה לא יכלה לתת תשובה ברורה ולא נקבה בתאריך משוער.
עקב כך בתיאום עם אולגה גזברית מתי"א רמת השרון, מחוז ת"א, ציינתי בדו"ח הגזברות שלחתי סוג היעדרות: 69 שמציין, היעדרות ללא אישור – בלתי מוצדקת."**

העדה הוסיפה בבית הדין כי, בשיחתה הטלפונית עם הנאשמת לא סוכם דבר:
"לי אין אישור לתת אישור להיעדרות. והפניתי אותה לפיקוח. ונועה תסביר את ההליך."
(בפרוטוקול עמ' 11, שורות 24 – 25).

באשר להיעדרותה של הנאשמת בתחילת שנת הלימודים ציינה העדה, שלנאשמת לא היתה ממלאת מקום:

"לא נראה לי שעשיתי את זה מבחינה מקצועית כי ילד נקשר למטפל."
(בפרוטוקול עמ' 16, שורות 33 – 35).

ועל ההיערכות בפתיחת שנת הלימודים במרכז, הבהירה העדה:

**"קודם בשבועיים הראשונים יש היערכות של מטופלים לגבי העבודה שלהם: קבלת מספרי הילדים. חלק מהילדים זה מטופלים ממשיכים וחלקם ילדים שחייבים לאבחן אותם. אנחנו דורשים שכל האבחונים והערכות יתקיימו בספטמבר כדי שהכל יתחיל בספטמבר.
מדובר בעבודה בבית ספר שיש בו כיתה קטנה וחטיבה צעירה, גני ילדים וילדים מטופלים בעדיפות א'."**
(בפרוטוקול עמ' 11, שורות 28 – 32).

ג. **גב' נועה קידן** – מפקחת על חינוך מיוחד, במחוז תל-אביב, העדה סיפרה לבית הדין על שיחה טלפונית שקיבלה מהנאשמת ביום 25.8.00 – יום שישי בערב:

"... בני משפחתי ישבו איתי ואני מאוד כעסתי. אני הבנתי שזה מארה"ב. היא אמרה לי שהיא שוחחה עם אסתר או מירה או שתיהן והן הציעו לה לשוחח איתי כי צריכים לקבל אישור מהפיקוח ליציאה לחו"ל. שאלתי מה הדחיפות הגדולה והיא אמרה לי שהיא לא חוזרת לארץ. אני ביקשתי ממנה לא לשוחח איתי עכשיו אני לא יכולה להתפנות ושתשלח לי לפקס לביתי. וביום שני אני נמצאת במשרד החינוך. רציתי לטפל בזה מיידית."
(בפרוטוקול עמ' 13, שורות 34 – 40).

הנאשמת שלחה לעדה פקס – מוצג ת/4 – ביום 29.8.00, בו ביקשה הנאשמת חופשה מיוחדת בת 10 ימים.

העדה העידה על טיפולה בפרשה:

"דבר ראשון שעשיתי זה שביום ראשון פניתי לאסתר עיני ולמירה גרשוני כדי להבין מה הסיבה לכך שסיגל לא חוזרת, משני טעמים: מהטעם שהיא אמורה לא להיכנס בספטמבר לתוכנית העבודה מהטעם שמאוד הדאיג אותי שאי אפשר להכניס מטפל אחר במקומה. לא ידעתי מי הילדים שצריכים להמשיך את הטיפולים. מה שנאמר לי ממירה זה שנאמר לה מסיגל שיש לה אירוע, בפירוש נאמר לי חתונה, ולכן היא לא יכולה להגיע. וביום שני לא יכולתי לטפל בזה מאחר ולא היה לי מסמך כתוב וסיגל ידעה שאני נמצאת רק ביום שני במשרד החינוך. ולכן הסברתי גם לאסתר וגם למירה שהעניין עלול להידחות בעוד שבוע וסיגל מסתבכת עם העניין, אני לא יודעת אם היתה שיחת טלפון או לא, כאשר קיבלתי את הפקס פניתי למנהל המחוז, ישירות עלייתי עם הפקס אליו והוא אמר לי שהוא מבקש ממני לגשת לכ"א, כי הנוהל לקראת נסיעה לחו"ל הוא נוהל מאוד ברור: מורה פונה לפיקוח וחובה שהמפקח או המנהל יפנה אותו למנהל המחוז כי רק בסמכותו לאשר חל"ת.

מה שהיה בידי הוא דבר בדיעבד. לא קרה לי מעודי שמישהו ביקש ממני בדיעבד לאשר לו היעדרות."
(בפרוטוקול עמ' 14, שורות 5 – 18).

בהמשך, ביום 4.9.00 העדה שולחת מזכר אל גב' דיתה קרמר, מי שהיתה בזמנו מנהלת גף כח אדם בהוראה, במחוז תל-אביב - (מוצג ת/5), בו היא מציינת:

"סיגל פנתה אלי ב-29.8.00 באמצעות פקס, בעת שהותה בארה"ב וביקשה חופשה בהמשך לחופש הגדול. במכתבה לא פירטה את סיבות הישארותה בארה"ב ולכן אינני יכולה לאשר חל"ת. כ"כ בשל התחום בו היא עוסקת אינני יכולה לדאוג לממלאת מקום והילדים כמוכן נמצאים נפסדים. אודה לך אם תזמני את סיגל לבירור במשרדך לצורך החלטה כיצד לנהוג בעניינה."

בתאריך 18.9.00 נפגשה העדה בנוכחות גב' דיתה קרמר עם הנאשמת, כאשר האחרונה נדרשה להעלות על הכתב את הסבריה להיעדרותה.

ביום 3.10.00 הנאשמת שולחת מכתב - מוצג ת/7 על כל הפירוט שבו.

בתגובה למכתב זה, כותבת העדה ביום 5.10.00 אל גב' דיתה קרמר - מוצג ת/8:

"מסתבר מתוך הכתוב כי קיימת סתירה בין הנאמר למנהלות לבין הנכתב במכתב. נראה לי כי יש להעביר את החומר בהקדם לצורך בירור לוועדת משמעת."

בעדותה בפני בית הדין הדגישה העדה על חשיבות נוכחות הנאשמת בתחילת שנת הלימודים :

"בשבועיים האלה אנו בדרך כלל עורכים אבחונים וצריך להגיש אותם עד 5.11 להורים, וזה צריך להיות לאחר אבחונים ולאחר ישיבות צוות. נמנע זמן אבחון שהוא יקר ומשמעותי. הוא לא יותר יקר מטיפול. סיגל, עד כמה שידוע לי, שובצה לעבודה בכיתה ליקויי למידה, לא רק בבית ספר רגיל עם צרכים מיוחדים אלא בכיתה עם ליקויי למידה, זו כיתה של חינוך מיוחד שלקויות מאוד קשות והמשמעת של ריפוי בעיסוק היא מאוד חשובה. נראה לי מאוד משמעותי שאם מישהו חסר ואין לו משלים, ההיעדרות הזו היא מאוד עצובה."
(בפרוטוקול עמ' 15, שורות 29 – 35).

עוד הוסיפה העדה על הנוהל התקין :

"אני מדברת כאן על נוהל תקין. ישנם נהלים כיצד צריך לפעול. ואם רוצים להישאר בגלל אירועים שנדחים צריכים לבקש אישור. אם קרה מקרה צריכים להודיע על המקרה כדי לקבל אישור."
(בפרוטוקול עמ' 15, שורות 25 – 27).

וכן, כי בהמלצתה לבקשת אישור היעדרות, המועברת למנהל המחוז היא מבקשת פירוט לסיבה מהמורה הפונה :

"במשך 11 שנות עבודתי כמפקחת ביקשנו פירוט לסיבה. אירוע זה לא פירוט. אפשר לפרש אותו לכל הכיוונים, כמו שהבנתי אחר-כך."
(בפרוטוקול עמ' 15, שורות 51 – 52).

לגבי המקרה שלפנינו, בקשתה של הנאשמת (ת/4) לגשתה של העדה, אינו נימוק מספק לקבל אישור.

ד. **גב' דיתה קרמר** – מנהלת גף כח אדם בהוראה במחוז תל-אביב (כיום בגימלאות).
העדה העידה בבית הדין על הפגישה שהתקיימה במשרדה עם המפקחת ועם הנאשמת לאחר שובה של האחרונה לארץ :

"אני חושבת שבפגישה יצאתי מתוך התרשמות שהדברים לא בדיוק תאמו את הדברים שהיו ידועים לי קודם. היו בפגישה פרטים שקודם לא שמעתי אותם." (בפרוטוקול עמ' 19, שורות 28 – 29).

העדה הסבירה בבית הדין את הנוהל המקובל, לגבי הגשת בקשה להיעדרות בימי לימודים :

"בדרך כלל כשעובד הוראה מבקש חופשה או להיעדר, עליו לפנות בכתב ולהגיש בקשה בכתב ולנמק את הסיבה להיעדרות. עובד הוראה פונה אולי קודם למנהל. הקשר שלי זה עם המפקח. המפקח מקבל את הבקשה ומעביר אותה אלינו."

הידיעה הראשונית צריכה להיות מופנית למנהל. אם הוא ממליץ הוא פונה למפקח ומבקש להמשיך בטיפול, המפקח פונה אלי או למנהל המחוז – מי שממליץ זה מנהל המחוז. אמנם בקשה להיעדרות במהלך הלימודים זה חריג, אז מנהל הסמכות רשאי להחליט וזה הסמכות שלו, ואם הוא חושב שלא אז הוא יכול לא לאשר את זה או לפי שיקול דעתו לפנות למנהל אגף בכיר לכ"א בירושלים ולקבל את החלטתו." (בפרוטוקול עמ' 19, שורות 3 – 40).

לבית הדין הוגש מוצג ת/9 – חוזר מנכ"ל נז/1, י"ז באלול התשנ"ו 1 בספטמבר 1996) – בנושא: היעדרות מימי לימודים.

לגבי בקשתה של הנאשמת להיעדר מלימודים, גישתה של העדה כי, ההנמקה שהופיעה אינה מספקת:

"אנחנו חושבים שלמורים יש הרבה מאוד חופשות ולאירוע משפחתי שלא מוגדר מהו, אנו לא חושבים שזה מצדיק את ההיעדרות, בייחוד תחילת שנת הלימודים." (בפרוטוקול עמ' 20, שורות 7 – 9).

ביום 28.1.01 שלחה העדה מכתב אל מר חגי קוזלוב, הממונה על הטיפול בפרט במשרד – מוצג ת/10 – לטיפולו במישור המשמעותי.

ה. הנאשמת בעדותה בבית הדין אישרה כי, לא היה לה אישור להיעדרותה:

"אף אחד לא התקשר אלי. אני לא חזרתי לאף אחד. בשיחות שלי עם מירה ועם אסתר לא הובהר לי שאני חייבת לחזור, הן אמרו לי לעשות כך וכך וזה מה שעשיתי... זה מה שידעתי וזה מה שאמרו לי לעשות. אני חשבת שמספיק שאני מדווחת. ככה הבנתי." (בפרוטוקול עמ' 28, שורות 10 – 14).

הנאשמת גם העידה כי, קיבלה הוראות מהעדה גרשוני כיצד לנהוג:

"היא אמרה לי תשלחי פקס ותציני מה הסיבה וכמה ימי חופש את צריכה או מתי את חוזרת, ולשלוח את זה לנועה. היא נתנה לי את מספר הפקס של נועה." (בפרוטוקול עמ' 24, שורות 28 – 30).

עוד הוסיפה הנאשמת, שכנראה היה חוסר הבנה לגבי סיבת היעדרותה:

"אחרי שכתבתי את המכתב הרגשתי צורך לשתף גם את אסתר ביקשתי לשוחח איתה, הגשתי לה עותק של המכתב הזה, וראיתי שהיא באמת מופתעת. ואז היא אמרה לי: מה זה לא היה בגלל חתונה. ואז הבנתי שהיה חוסר הבנה, היא חשבה שנשארתי בגלל חתונה, אני יכולה לשער שזה היה בגלל ששיתפתי את החברות שלי בעבודה שאני נוסעת עם הילדים ושהיא קיבלה את האינפורמציה הזאת מהם. אני לא דיברתי על החתונה זה כל לא היה קשור לנושא." (בפרוטוקול עמ' 25, שורות 5 – 10).

ו. התביעה הגישה לבית הדין – מוצג ת/6 – תעודת בירור פרטים על נוסע. אישור משרד הפנים על רישום תאריכי יציאה וכניסה לארץ של הנאשמת.

5. ראיות ההגנה – עדויות ומוצגים

א. הנאשמת

בעדותה בפני בית הדין הנאשמת גוללה את השתלשלות האירועים הנוגעים לפרשה:

”אני בת להורים ניצולי שואה שניהם נפטרו. אני עליתי לארץ ברצון להיות עם משפחתי כאן. אני הכרתי את בעלי החלטתי שאני רוצה להיות כאן. אני בעצמי עליתי לבד כל המשפחה שלי נשארו בחו”ל. אמי נפטרה כשהייתי בת 14 ואבי נפטר בדיוק לפני 11 שנה. ואנחנו נסענו באותו קיץ כי היו לי מספר אירועים משפחתיים: חתונה, בת מצווה ואירוע משפחתי מהצד של אבי. היה חשוב לי להיות באירוע. אנו משפחה מאוד קטנה ומצומצמת. נסענו באמצע יולי כדי להיות בבת מצווה של האחיינית שלי שהיתה ביולי. החתונה היתה ב-20.8.2000.”
(בפרוטוקול עמ' 23, שורות 35 – 41).

לבית הדין הוגש מוצג נ/3 – צילום הזמנה לחתונה.

הנאשמת ציינה כי, היא ובני ביתה אמורים היו לשוב ארצה בתאריך 29.8.00, לפני תחילת שנת הלימודים. אירוע מצער שינה את תוכניות המשפחה:

”ב-25.8.2000 באופן פתאומי הדוד שהוא בעצם הכי מבוגר במשפחה שלנו הוא קיבל אירוע מוחי, באותו בוקר של יום שישי 25.8. קיבלנו את זה מאוד קשה, זה היה אירוע מאוד לא קל. היה הרבה בלבול. לא ידענו מה לעשות. היינו בבית החולים ראינו שהמצב לא טוב, כיוון שאנחנו משפחה קרובה קטנה, והאדם המסויים הזה עזר לי במה שעברתי בעבר, הרגשתי צורך להיות שם ולתמוך במשפחה בעת הצורך. באותו יום אני ובעלי החלטנו לדחות את הנסיעה כי לא ידענו מה יקרה, כי חשבנו שאולי זה יהיה סופי ואז נוכל להיות בהלוויה שלו. ככה חשבנו. לא ידענו מה הולך להיות אך ברור לי שאני צריכה להיות שם.” (בפרוטוקול עמ' 24, שורות 6 – 13).

הנאשמת ביום 25.8.00 (יום שישי בערב, לפי שעון ישראל) התקשרה לעדה עייני הממונה הישירה שלה:

”אני דיברתי איתה והסברתי לה שיש לי בעיה להגיע ב-1.9 ואני מבקשת לדעת מה אני צריכה לעשות אם אני צריכה לקבל אישור. הדוד שלי ז”ל היה דמות ציבורית בארגונים יהודיים בארה”ב והם ביקשו לא לפרט. אני קיבלתי את רצונם. לא רציתי להיכנס ליותר מדי פרטים בטלפון. אמרתי לה שאנחנו צריכים לדחות את הנסיעה, אני לא זוכרת אם אמרתי לה בגלל מחלה של הדוד, יכול להיות שאמרתי לה שהאירוע המשפחתי נדחה. אני הייתי נרגשת ומבולבלת. היא אמרה לי בסדר ואמרה לי מיד להתקשר למפקחת, נועה קידן. היא נתנה לי את הטלפון שלה בבית ואמרה לי להתקשר כי אין הרבה זמן.” (בפרוטוקול עמ' 24, שורות 15 – 22).

על פי הדרכתה של העדה עייני, הנאשמת התקשרה אל המפקחת קידן :

"אז הרמתי אליה טלפון מיד אחרי, ואמרתי לה: שלום מדברת סיגל כהן את זוכרת אותי, והיא אמרה לי: כמובן. אמרתי לה שאני מתקשרת מניו-יורק ושיש לי בעיה. היא קטעה אותי בשיחה ואמרה שהיא לא מעונינת לדבר איתי ושאני אתקשר אליה ביום שני למשרד החינוך. הייתי מאוד מופתעת, הייתי בבעיה והיא לא נתנה לי לדבר איתה." (בפרוטוקול עמ' 22 – 26).

ביום ראשון הנאשמת התקשרה אל העדה גרשוני :

חזרתי על הדברים ושאלתי את מירה מה אני צריכה לעשות, היא אמרה לי תשלחי פקס ותציני מה הסיבה וכמה ימי חופש את צריכה או מתי את חוזרת, ולשלוח את זה לנועה. היא נתנה לי את מספר הפקס של נועה."

לאחר השיחה הנאשמת ובעלה שלחו פקס באמצעות משרדו של בעלה בארץ – בקשה להיעדר מעבודה – מוצג ת/4.

עם חזרתה לארץ ביום 13.9.00, הנאשמת העידה בבית הדין על המהלכים שנקטה :

"דבר ראשון הרמתי טלפון לאסתר להודיע לה שחזרתי לארץ והיא ביקשה ממנה להתקשר למפקחת ולהודיע לה שאחזרתי לארץ. התקשרתי לנועה קידן והיא ביקשה שאבוא ביום שני שבו היא נמצאת במשרד החינוך. באתי והיא לקחה אותי לדיתה קרמר שהיתה מנהלת כ"א אצלנו. ואז ישבנו שלושתנו והן ביקשו ממני להסביר מה היה ואז סיפרתי באמת בהרחבה מה קרה. בסוף השיחה הן ביקשו שאני ארשום את מה שהסברתי להם על דף. וזהו. באותו יום הייתי כבר בעבודה כרגיל. הן אמרו לי תחזרי לעבודה עד שתשמעי מאיתנו. הגעתי לעבודה אסתר קיבלה אותי בזרועות פתוחות היא לא שאלה אותי כלום. התחלתי לעבוד כרגיל." (בפרוטוקול עמ' 24, שורות 42 – 49).

הנאשמת סברה לתומה כי, העניין נגמר אלא בפגישה אקראית במעלית היא שומעת על התלונה, שהוגשה נגדה בעניין :

"לא שמעתי שום דבר ולא ידעתי שיש בעיה כל כך גדולה, עד שיום אחד הגעתי למשרד החינוך ופגשתי את נועה קידן ואת דיתה קרמר במעלית, פעם ראשונה הן אמרו לי שהסיפור שאני סיפרתי להן לא מתאים למה שהמנהלת שלי סיפרה להן והן צריכות לשלוח את זה לשימוע בבית הדין. כלומר הן אמרו שהן ישלחו תלונה. אני הייתי מאוד מופתעת היו הרבה אנשים במעלית. אני הרגשתי מאוימת. אחרי זה התחלתי מכתב מבית הדין." (בפרוטוקול עמ' 2, שורות 44 – 50).

ב. מוצג נ/6 – מכתב שנשלח לנאשמת מבן דודה, על פיו אושפז דודה של הנאשמת ביום 25.8.00 בבית חולים והכינוס המשפחתי היה אמור להתקיים ביום 27.8.00.

מוצג נ/2 – דו"ח היעדרות והפסקת עבודה של הנאשמת.

מוצג נ/4 – מכתבה מיום 25.7.00 של העדה עייני לצוות המרכז – לקראת התארגנות לשנת הלימודים.
ממנו ההגנה מבקשת להצביע על פגישות של הצוותים במועדים 4.9.00 ו-11.9.00.

מוצג נ/5 – דו"ח טיפולים לחודש ספטמבר – דו"ח לדוגמא, המעיד על טיפולים ואבחונים שהחלו בתאריכים מאוחרים של החודש ולא בתחילת שנת הלימודים.

מוצג נ/1 – מכתב הערכה מיום 10.12.01 שנשלח לנאשמת מאת גב' עיני, על עבודתה במרכז בשנת הלימודים תשס"א ותשס"ב.

ג. מר עופר כהן – בעלה של הנאשמת.
העד העיד, שמרגע שאושפז דודה של הנאשמת, נשקלה האפשרות של דחיית הנסיעה:

"למעשה באותו בוקר, או צהרים, כשהבנו שהדברים הם קצת יותר מורכבים התחלנו לבדוק אפשרות לדחות את הנסיעה שלנו ולראות בצורה כזאת שזה לא יזיק למקום העבודה שלי, לילדים שהיו צריכים להתחיל בבית הספר, וכמובן לנושא של סיגל. ביום שישי הדברים היו מאוד מעורפלים. אני אישית הודעתי למקום העבודה שלי. במהלך סוף השבוע הודענו גם לגנים ולבתי הספר. סיגל דאגה להודיע וניסתה להתקשר למנהלת המחוז שבו היא עובדת, הייתי נוכח בשיחה שלה עם אסתר, ובשיחה שלה עם נועה."
(בפרוטוקול עמ' 29, שורות 26 – 32).

העד סיפר לבית הדין על השיחות לארץ שקיימה הנאשמת בנוכחות ועל שיחותיו וחלקו הוא בפרשה:

"היא דיברה בדיבורית בפלאפון הסלולרי שלי אז שמעתי חלק מהשיחות. ההתרשמות היתה שסומכים על סיגל, ושמבינים את המצב ואת הסיטואציה. לא נכנסו לפרטים. סיגל היתה יחסית מאוד נסערת השיחות היו מאוד קצרות. אני חושב שאסתר ביקשה שתדבר עם נועה. הצד הפרקטי אני חושב שקשור בנוהלים, ובצד המעשי אני חשתי שהם יצליחו להתגבר על המציאות שבה סיגל תצטרך לאחר והם יתמודדו עם זה. אסתר הפנתה את סיגל לנועה קידן, קיבלנו את הטלפונים שלה בבית ובמשרד. התקשרנו לנועה כנראה בסביבות 18:00, 19:00 שעות ישראל. לטעמי השיחה עם נועה היתה לא נעימה, ושננסה ליצור עימה קשר בתחילת השבוע..."

ביום ראשון סיגל התקשרה למנהלת אני לא זוכר את שמה. אני ניסתי להשיג את נועה ולא הצלחתי לאתר אותה, התקשרנו לגב מירה והיא הורתה לה לכתוב בקשה בכתב ולהגיד כמה זמן למעשה היא צריכה להיעדר. אני זוכר שהיא שאלה אותי מה קורה עם הטיסות, בעצה עם הסוכן הבנו שהטיסה הכי קרובה יכולה להיות ב-11.9. לא ידענו אם אנחנו הולכים לטובת הלוויה.

ביום ראשון בערב או ביום שני בערב אני התקשרתי למשרד שלי וביקשתי שיעזרו לי בעניין שליחת הפקס, הם ניסו לאתר את הפקס של נועה קידן. נתתי להם את מספר הטלפון במשרד, ואני מאמין שהם שלחו את הפקס באותו יום או למחרת.

(בפרוטוקול עמ' 29, שורות 34 – 50 ; עמ' 30 שורות 3 – 5).

6. סיכומי ההגנה

א. תום לב

הנאשמת לא ידעה את הנהלים לאשורם ועשתה את שנתבקשה מהממונים עליה. (בפרוטוקול עמ' 24, שורות 36 – 38).

גם הגב' עייני לא ידעה כיצד לפעול במקרה שכזה :

"מכיוון שאני לא ידעתי וזה היה חדש בשבילי... אני בתמימותי חשבת שניתן לסדר את הדבר."
(בפרוטוקול עמ' 7, שורות 26 – 28).

מה גם שמעולם לא נזקקה המנהלת לאישור מנהל המחוז (בפרוטוקול עמ' 7, שורות 33-52).

המפקחת קידן העידה :

"לא קרה לי מעודי שמישהו ביקש ממני בדיעבד לאשר לו היעדרות."
(בפרוטוקול עמ' 14, שורות 17 – 18).

לגירסת ההגנה, הנאשמת פעלה בתום לב ועל פי ההנחיות שקיבלה.

ב. סיפור של רשעות ו/או טפשות

1) הגב' עייני – לא שמעה מהנאשמת שמדובר בחתונה אלא הסיקה זאת והעדה גרשוני ידעה לספר כי, שמעה שמדובר בחתונה.

במוצג ת/2 – מיום 28.8.00 מכתבן של המנהלות, אין זכר לסיבת ההיעדרות. גם בעדותה בפני בית הדין העידה גב' עייני כי, אין היא זוכרת אם הסיבה להיעדרות היתה אירוע משפחתי. (בפרוטוקול עמ' 6, שורות 32 – 35).

אולם, במכתבה אל המפקחת – ת/1 – מיום 4.10.00 היא מציינת את הסיבה "חתונה במשפחה". העדה הסבירה בבית הדין, שזו היתה הערכה שלה, שמדובר בחתונה. (בפרוטוקול עמ' 8, שורה 31).

מכאן, הסניגוריה למדה שבשיחה הטלפונית שנערכה ביום 25.8.00 בין הנאשמת לגב' עיני, לא אמרה הנאשמת כי סיבת היעדרותה הינה דחייה של חתונה.

עוד מבקשת ההגנה להצביע על כך, שבעת כתיבת ת/1 העדה עיני ידעה כי, סיבת ההיעדרות אינה חתונה.

העדה העידה כי, בפגישת המפקחת עם הנאשמת בתאריך 18.9.00 "אז עלה כנראה על הפרק סיבה משפחתית עצובה להיעדרות ואני נתבקשתי לציין מה אני יודעת על ההיעדרות." (בפרוטוקול עמ' 8, שורות 45 – 46). ועוד, כי היה שלב שבו שוחחה העדה עם הנאשמת ודיברה עמה על "אירוע לא שמח במשפחה והדבר היה דיסקרטי ואז היא הסבירה לי על הפער שהיה בשיחה הטלפונית לבין מה שקרה עם האחרים..." (בפרוטוקול עמ' 9, שורות 7 – 10).

(2) **העדה גרשוני** כתבה מכתב (ללא תאריך) – ת/3 – אודות חתונה משפחתית שנקבעה לחודש ספטמבר. העדה טענה כי, המכתב נכתב בסמוך ל-ת/2 לאמור, סוף חודש אוגוסט. אולם, לאור עדותה של המפקחת קידן ומכתבה מיום 5.10.00 (ת/8) ברור, שהמפקחת קיבלה את ת/3 רק אחרי שקיבלה את מכתבה של הנאשמת – מיום 3.10.00 – ת/7. לנוכח אלה ידעה העדה גרשוני בעת כתיבת מכתבה ת/3 את סיבת היעדרותה של הנאשמת כפי שדיווחה בשיחה עם המפקחת ביום 18.9.00.

לדעת ההגנה, מדובר כאן בקנוניה שנועדה להכשיל את הנאשמת ולסלקה ממקום עבודה. ליחס זה עקבות עוד בפרשה קודמת בה כשל ניסיון הפיקוח להעביר את הנאשמת למקום עבודה אחר.

(3) **העדה קידן**, המפקחת – כותבת במזכר מיום 4.9.00 (ת/5) כי, הנאשמת לא פירטה את הסיבות להישארותה בחו"ל ולכן איננה יכולה לאשר לה חל"ת. לעומת זאת, בפקס ששלחה הנאשמת מיום 29.8.00 (ת/4) היא כותבת: "עקב דחיית אירוע משפחתי... ומסיבות בלתי צפויות..."

עוד, נאמר ב-ת/5, שאין אפשרות לאשר את הבקשה "בשל התחום בו היא עוסקת אינני יכולה לדאוג לממלאת מקום".

אלא שהעדה עיני העדה "יש לנו הרבה עובדות בריפוי בעיסוק", שזהו התחום בו עוסקת הנאשמת.

מעדות הנאשמת וממוצג נ/5 עולה כי, חודש ספטמבר הינו חודש איטי לגבי מטופלים חדשים והעבודה אינה אינטנסיבית לגבי מטופלים הממשיכים טיפולים.

לדעת ההגנה, הסיבה לאי אישור החל"ת איננה כנה ואמיתית.

(4) העדה דיתה קרמר בעדותה בבית הדין העדה כי, בשיחה מיום 18.9.00 היא "חושבת" שהיא כן שאלה את הנאשמת לעניין פשר הגרסאות. (בפרוטוקול עמ' 21, שורות 15 – 18).

אולם, בהמשך עדותה היא מעידה כי, באותה שיחה "לא אוזכרה מילה לגבי החתונה". (שם, שורה 26).

הנאשמת העידה, שלראשונה בפגישה מקרית הועלה בפניה נושא הגרסאות השונות. (בפרוטוקול עמ' 26, שורות 44 – 49).

לגישת ההגנה - המנהלות, המפקחת וגב' קרמר – במקום לבדוק את הדברים לאשורם הן פעלו מאחורי גבה של הנאשמת, הסיקו מסקנות נוקבות וחרצו את דינה.

ג. לעמדת הסניגוריה לא ביצעה הנאשמת כל עבירת משמעת.

(1) על פי חוזר מנכ"ל – ת/9:

- החוזר מתייחס לבקשה מראש כאשר העובד יודע שהוא נזקק לחופשה מיוחדת.

- מנהל המחוז ישיב לפונה בעוד מועד, לפני תאריך ההיעדרות המבוקשת.

החוזר אינו עוסק במקרה כמו המקרה דנן. כאן, נוצר הצורך בחופשה באופן פתאומי ובלתי צפוי. בהיעדר נוהלים כיצד ידעה הנאשמת כיצד לפעול ובאין הוראה היכן העבירה על-פי סעיף 17(2) לחוק?

(2) לעניין סעיף 17(1) ו- (3) לחוק :

– האם יעלה על הדעת, שלאור העובדה שהנאשמת נשארה ליד בן משפחה חולה, בנסיבות האישיות המפורטות בהרחבה לעיל, היא התנהגה התנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת מדינה? או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה? ולחילופין, היש בעובדה זו כדי להוות פגיעה במשמעת שירות המדינה? עיקר תכליתו של החוק לעניין חובת המשמעת אינה נוגעת כלל למקרים עם נסיבות כדוגמת הנסיבות בעניינו. וגם הפסיקה הרלבנטית אינה דנה במקרים כגון המקרה שלפנינו.

– חוזר מנכ"ל עוסק בהיעדרות מימי לימודים ועל סמך הוראות סעיף זה הועמדה הנאשמת לדין. אולם, מעדותה של הגב' דיתה קרמר עולה, שהסיבה האמיתית בגינה מצאה לנכון להעמיד לדין את הנאשמת הינה במיוחד על רקע הסתירה בין הדברים ולא בגין היעדרותה מימי לימודים. (בפרוטוקול עמ' 21, שורות 30 – 31).

לפיכך, הבסיס להגשת כתב התובענה נשמט ולמעשה הוא בטל מעיקרו.

– פסקי הדין, העוסקים בעבירות לפי סעיף 17 לחוק, דנים בפעולות עובד ציבור, שנעשו בזדון ותוך ידיעה להפר משימות המוטלות עליו כדין. שונה המקרה שלפנינו. הנאשמת פעלה במשך כל שנות עבודתה במרכז לשביעות רצון הממונים עליה (ראה מכתב הערכה מיום 10.12.2001 – 1/נ, שנכתב לאחר הגשת כתב התובענה), וכך היה כשאירע אף המקרה החרוג והטראגי, שגרם להיעדרותה נשוא כתב התובענה. הנאשמת פעלה לאורך כל הדרך בתום לב ובהתאם להנחיות, שקיבלה מהממונים עליה.

– בכל פסקי הדין בעניין הפרת סעיף 17 לחוק, ניתן להבחין כי, יסוד הכוונה אצל הנאשמים הוא שעומד על הפרק. בעניינו, אף יסוד הכוונה חסר, שכן הנאשמת פנתה לממונים עליה, דבר שחייב לעמוד לזכותה.

בנסיבות אלה, אין בראיות התביעה כדי לבסס את הרשעתה של הנאשמת. ההגנה מבקשת את בית הדין לזכות את הנאשמת מכל האישומים המיוחסים לה ולחייב את המדינה לשאת בהוצאות ההגנה.

7. על עבירות המשמעת

א. התביעה מייחסת לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק:

"(1) עשה מעשה, או התנהג, באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;

(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד המדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;

(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד המדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה."

הנה כי כן, העבירות בחוק מנוסחות באופן כללי למדי. ברם, אין מנוס מכך בשל אופייה של המשמעת שאינו ניתן למיצוי בכללים מוגדרים ובשל המציאות הדינמית והמתפתחת של המערכת המשמעית.

עו"ד נחמיה בן-תור, בספרו דיני משמעת בשירות הציבורי, הוצאת "בורסי" תל-אביב, התשנ"ב – 1992, כותב:

"אילו בחר המחוקק ללכת בדרך של הפרטה ולא היה מצליח לכלול את כל המעשים, הנוהגים והכללים ברשימת עבירות סגורה, או-אז היה מחטיא את המטרה, והשארית מעשים רבים מחוץ לעבירות המשמעת היתה גורמת לבלבול ולחוסר שוויון. לכן בחר המחוקק בדרך הקלה וניסח את הסעיף המגדיר את עבירות המשמעת בצורה רחבה וגרף לתוכו מקרים חמורים כקלים, כגון לקיחת שוחד או היעדרות מהעבודה, אי-ציות להוראות וכו', אשר כולן נכנסות להגדרת עבירות משמעת." (עמ' 69).

למעשה, המחוקק הותיר לבית הדין את האחריות ואת הסמכות לקבוע בכל מקרה אם המעשה המובא בפניו מהווה עבירה משמעית אם לאו.

ב. על פי כתב התובענה, במעשיה הפרה הנאשמת את המשמעת, לא קיימה את המוטל עליה באי-ציותה להוראות חוזר מנכ"ל נז/1 [י"ז באלול התשנ"ו (1 בספטמבר 1996)] – ת/9.

סעיף 27 לחוזר האמור דן בנוהל היעדרויות עובדי הוראה מימי לימודים, וזה לשונו:

27. היעדרויות
מימי
לימודים
חובה על עובדי ההוראה בגני הילדים, בבתי הספר
היסודיים, בחטיבות הביניים ובבתי הספר העל-יסודיים
יסודיים הרשמיים להיות במוסדות החינוך בכל ימי
הלימודים כפי שהם נקבעים בלוח שנת הלימודים.
לא תותר היעדרות בשל נסיעות לחוץ-לארץ או בשל
אירועים משפחתיים וחברתיים בארץ.

אנו ערים לתופעה כי בתקופות חגים מוריים יוצאים לחו"ל ועקב כך מבקשים להקדים חופשה, להאריך חופשה או ליצור "ימי גשר". בקשות כאלה לא תיענינה.

בקשות להיתר היעדרות בתקופת לימודים מסיבות יוצאות דופן, כגון מחלה, שמחה או אבל במשפחה, תוגשנה על ידי עובד ההוראה בכתב ובהנמקה, באמצעות מנהל בית הספר והמפקח הישיר, אל מנהל המחוז. הממונים הישירים יחוו את דעתם על הבקשה ויעבירוה בכל ההקדם אל מנהל המחוז.

מנהל המחוז ידון בבקשות סמוך ככל האפשר למועד קבלתן וישיב לפונה בעוד מועד, לפני תאריך ההיעדרות המבוקשת. אין להיעדר מבית הספר לפני ההיתר בכתב או תוך הפרת החלטה בדבר סירוב להיענות לבקשה. היתרים שיינתנו על ידי מנהל המחוז יובאו לידיעת המנהל הכללי. הממונים הישירים לא יאשרו היעדרות בדיעבד."

ג. הנאשמת הואשמה גם בעבירות לפי סעיף 17(3) לחוק - על יסודותיה של עבירה זו פסק בית המשפט העליון בער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת (פ"ד מט(5) 573, 578):

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון... עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין לה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או ארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעביר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון."

וכך גם נאמר בעש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה (דינים עליון, כרך ס, 657):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד."

ואם בעובדי הוראה עסקינן, בית המשפט העליון הציג את גישתו וקבע, שממורה נדרש סטנדרט התנהגות גבוה ודוגמא אישית לתלמידים.
(ראה עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן אשר, פ"ד נב(1) 650).

ד. היסוד הנפשי הדרוש בעבירות משמעת

השוני בתכלית בין הדין המשמעתני לבין הדין הפלילי יצר גם שוני בסדרי הדין ובדיני הראיות. לגבי היסוד הנפשי של העבירה, בית המשפט העליון הביע דעתו וקבע כי, יש מקום להבדיל בין היסוד הנפשי הדרוש בעבירה פלילית לבין עבירת משמעת של התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה ואולי אף עבירות משמעת נוספות:

"נראה לי כי לצורך קיום היסוד הנפשי בעבירת משמעת של התנהגות שאינה הולמת, די בכך שעובד מדינה סביר (או לשון אחרת, אדם מן הישוב) יכול היה, בנסיבות העניין, להיות מודע לטיב המעשה."
(ראה לעניין זה: ער"מ 6494/00 דוד חזי, פ"ד נ(5), 101; עש"מ 5550/98 יעקב גל-אור נגד מדינת ישראל פ"ד נג(1) 326, 333).

בעש"מ 6843/01 יפתח בן דוד נגד נציב שירות המדינה, בית המשפט קבע כי, לכאורה ניתן להרשיע בעבירות משמעת גם אם התקיים יסוד נפשי של רשלנות בלבד.

ה. מבחן האדם הסביר

ובכן, בבואו לצקת תוכן ל"התנהגות שאינה הולמת" או שיש בה כדי לפגוע ב"תדמית" השירות, על בית הדין לבטא את ההתנהגות ההולמת בעיני ה"ציבור הנאור" ו"האדם הסביר", אלה צריכים לשקף את הערכים והעקרונות אשר מבוססים על יחסים שבין הפרט לבין השירות הציבורי ואל להם לפגוע באמון שהציבור נותן לעובדי השירות הציבורי.
באשר לזאת אומר השופט ברק:

"בקביעת התוכן הקונקרטי של ההכללות המשמעתיות (התנהגות שאינה הולמת, שיש בה כדי לפגוע בתדמית) נותן בית-המשפט ביטוי לתפיסות יסוד ערכיות. בעשותו כן, עליו לבטא את שנראה כהתנהגות הולמת (או שאינה הולמת) בעיני הציבור הנאור בישראל. עליו לקבוע את דבר קיומה של פגיעה בתדמית השירות הציבורי מזווית הראיה של האדם הסביר האמון על תפיסות היסוד של משטרנו.
כמובן, "הציבור הנאור" ו"האדם הסביר" אינם אלא מטאפורות (ראה בג"צ 14/86 לאור נגד המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד מא(1) 421, 434; בג"צ 2481/93 דיין נגד מחוז ירושלים (טרם פורסם)).

הם מהווים פרסוניפיקציה של האיזון הראוי בין הערכים, העקרונות והאינטרסים הנאבקים על הבכורה. בעריכתו של איזון זה, יש להימנע מאידיאליזם שאין לא עיגון נורמטיבי. השופט אינו שואף אל הנאצל והטהור, שאינו בנמצא. הוא אינו מעמיד לנגד עיניו חברה אידיאלית שאין לה קיום במציאות ושאינה ניתנת להשגה. הוא אינו מתבסס על תפיסת האדם כמלאך. יחד עם זה, יש להימנע מפרגמטיזם המעוגן במוסר השוק. השופט אינו משקף את התפיסות המעוותות הפושות בחברה. הוא אינו מציג לנגד עיניו חברה חולה המדרדרת עצמה לפי תהום. הוא אינו מתבסס על תפיסת האדם כזאב. אכן, תפישתו של בית-המשפט היא מאוזנת. הוא פועל על-פי "אמות המידה שמכתיב השכל הישר" (השופט י. כהן בע"פ 763/77 בריזה נגד מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 824, 827) הוא מונע עצמו מתוצאות אבסורדיות (ראה ע"פ 794/77 חייט נגד מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 127, 132), ומדריך עצמו על-פי "מבחן מתקבל על הדעת" (השופט לנדוי בע"פ 20/53 הנ"ל, בעמ' 853). הוא לוקח בחשבון את המציאות הקיימת, אך הוא אינו רואה בה חזות הכל."

(בג"צ 7074/93 סויסא נגד היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח(2) 749, 771).

8. הערכת העדויות, הממצאים והמסקנות

א. עד כה, הובאו בהכרעת הדין הראיות והטענות שבאו לפנינו, סיכומי ההגנה והמסגרת הנורמטיבית בעניינינו, תחת אלה ניגש בית הדין למלאכת השפיטה.

להלן הממצאים והמסקנות לגבי האישומים שבכתב התובענה:

(1) הנאשמת יצאה את הארץ לחו"ל ביום 14.7.00 וחזרה ביום 13.9.2000. (מוצג 6/ת).

הנאשמת ומשפחתה נסעו כדי להשתתף במספר אירועים משפחתיים, ביניהם: חתונה ביום 20.8.00 (מוצג נ/3) וכינוס משפחתי ביום 27.8.00 (שלא יתקיים).

(2) ביום 25.8.00 דודה ז"ל של הנאשמת אושפז במצב קריטי. בית הדין שמע מפי הנאשמת על מערכת יחסים מיוחדת בינה לבין דודה, אשר הובילה להחלטת הנאשמת להישאר לצידו בזמן כה קשה.

(3) באותו יום (יום שישי בערב לפי שעון ישראל) הנאשמת התקשרה אל גבי עיני והודיעה לה, שביום 1.9.00 היא לא תגיע למקום העבודה, היא נמצאת בארה"ב והיא תתעכב להגיע (בפרוטוקול עמ' 8, שורות 13 – 14). גם העדה עיני וגם הנאשמת העידו, שהנאשמת לא נשאלה בטלפון לגבי סיבת העיכוב. (בפרוטוקול עמ' 8, שורות 15 – 16; בפרוטוקול עמ' 27, שורה 21).

העדה עיני אמרה לנאשמת :

"שבשביל דבר כזה צריך את האישור של מנהל המחוז והציתי לסיגל לדבר עם מירה גרשוני שהיא מקבילה לי בניהול המקום, והציתי לה גם לדבר עם המפקחת, היא הכי נגישה למנהל המחוז."
(בפרוטוקול עמ' 6, שורות 34 – 37).

העדה גם מסרה את מספרי הטלפונים של המפקחת והמנהלת.
(בפרוטוקול עמ' 6, שורה 42 ; בפרוטוקול עמ' 27, שורות 23 – 24).

(4) מיד הנאשמת התקשרה למפקחת וזו מבקשת ממנה להתקשר אליה ביום שני למשרדה ולשלוח פקס לביתה (בפרוטוקול עמ' 13, שורות 38 – 39).

(5) ביום ראשון התקשרה הנאשמת אל המנהלת גרשוני.

המנהלת העידה כי, הנאשמת הודיעה לה **"שהיא נמצאת בחו"ל לחתונה משפחתית והיא לא תגיע ב-1.9.11. היא לא אמרה טווח של זמן מתי היא אמורה לחזור."** (בפרוטוקול עמ' 11, שורות 4 – 5).
המנהלת גרשוני אמרה לנאשמת לפנות לפיקוח.

(6) הנאשמת שלחה פקס אל המפקחת, שעל-פי עדותה, יצא ממשרדו של בעלה בארץ **"אני הכתבתי להם, הם הדפיסו את זה"**.
(בפרוטוקול עמ' 27, שורה 41).

הפקס הגיע ליעדו ביום 29.8.00. וזה לשונו :

**"לצערי, עקב דחיית אירוע משפחתי אליו נסענו במיוחד לניו-יורק ומסיבות בלתי צפויות, נאלצנו אני ומשפחתי להישאר בניו-יורק עד לתאריך 11.9.00. אבקש, באופן מיוחד ולאור הנסיבות שקרו באופן פתאומי, לקבל חופשה בת 10 ימים.
אשמח להשלים את השעות שאפסיד במהלך התקופה הקצרה לחזרתי."**

(7) בד בבד מגיע אל המפקחת קידן מכתבן מיום 28.8.2000 של מנהלות המרכז (מוצג ת/2), בו מודיעות המנהלות :

"סיגל כהן נשארת בארה"ב (על פי הודאתה הטלפונית ביום ו' ה-25 לאוגוסט) ללא אישור פיקוח מחוזי, אחרי ה-1 בספטמבר – תחילת שנת הלימודים תשס"א."

(8) ביום 4.9.00 פונה המפקחת אל העדה קרמר במזכר (ת/5) ומציינת בין היתר על בקשת הנאשמת :

"במכתבה לא פירטה את סיבות הישארותה בארה"ב ולכן אינני יכולה לאשר חל"ת... אודה לך אם תזמני את סיגל לבירור במשרדך לצורך החלטה כיצד לנהוג בעניינה."

(9) עם שובה ארצה של הנאשמת נקבעה לה פגישה עם המפקחת ליום 18.9.00. בפגישה נכחה גם גב' קרמר, והנאשמת נדרשה להסביר את סיבת היעדרותה. אומרת הנאשמת :

"ואז סיפרתי באמת מה קרה." (בפרוטוקול עמ' 24, שורה 46).

המפקחת קידן העידה, שעד לאותה פגישה ידעה **"שהיה אירוע משמח שנדחה וסיגל ביקשה להיות בו עם בני משפחתה"**.
(בפרוטוקול עמ' 14, שורות 38 – 39).
ורק עתה נודע לה לראשונה על מחלת הדוד.

העדה קרמר העידה על אותה פגישה :

"היתה סתירה בין האינפורמציה שקיבלתי קודם לאינפורמציה החדשה." (בפרוטוקול עמ' 21, שורה 18).

(10) במצב דברים זה, נדרשה הנאשמת לעלות בכתב את העובדות שהוצגו על ידה בפגישה, מוצג ת/7 – מיום 3.10.00.
ביום 4.10.00 נשלח מכתבה של העדה עיני אל המפקחת, המציין את הסיבה להיעדרותה של הנאשמת **"בגלל חתונה במשפחה"**.

גם מכתבה של המנהלת גרשוני, שאינו נושא תאריך (ת/3) ועל-פי עדות המפקחת נתקבל אצלה אחרי מכתבה של הנאשמת (ת/7), נאמר בו כי, הסיבה להיעדרותה היא **"חתונה משפחתית שנקבעה לחודש ספטמבר"**.

(11) בתגובה למכתבים הללו כותבת המפקחת אל גב' קרמר (ת/8) :

"מסתבר מתוך הכתוב כי קיימת סתירה בין הנאמר למנהלות לבין הנכתב במכתב. נראה לי כי יש להעביר את החומר בהקדם לצורך ברור לועדת משמעת כפי שסוכם עם סיגל."

12) בתגובה מעבירה גב' קרמר אל מר חגי קוזלוב, הממונה על הטיפול בפרט – מוצג ת/10 – לטיפול.

ב. בית הדין נותן אימון בדברי הנאשמת, כשנימקה את אי התייצבותה לפתיחת שנת הלימודים בדחיית אירוע משפחתי, כוונתה היתה לכינוס המשפחתי שנדחה בשל מצבו הבריאותי של דודה ולא אמרה דבר בעניין חתונה משפחתית.

מנהלות המרכז סברו, שהעילה היא חתונה משפחתית האמורה להתקיים בחודש ספטמבר.

וכמובן, המפקחת ששאבה את המידע על אי התייצבותה של הנאשמת לעבודה מהמנהלות ומהנאשמת.

והגב' קרמר שמעה מפי המפקחת על הסיבות כאמור.

מהתרשמותנו מן המנהלות, בית הדין אינו יכול לקבל את קביעת הסניגוריה כי, מדובר בקנוניה או בנקמה שנועדה להכשיל את הנאשמת ולסלקה ממקור פרנסתה.

על כן, יעיד דווקא מוצג נ/1 – מכתב הערכה מיום 10.12.01 שנשלח על ידי המנהלת עיני אל הנאשמת. המכתב כולו הלל ושבח לעבודתה המסורה של הנאשמת במרכז.

גם המפקחת העידה בבית הדין: **"היחסים שלנו בעבודה לא השתנו"**. (בפרוטוקול עמ' 14, שורה 37).

הנאשמת עצמה העידה: **"הגעתי לעבודה אסתר קיבלה אותי בזרועות פתוחות היא לא שאלה אותי כלום. התחלתי לעבוד כרגיל"**. (בפרוטוקול עמ' 24, שורות 48 – 49).

ועוד, הנאשמת העידה כי, כשכתבה את ת/7 הרגישה צורך לשתף את המנהלת עיני:

"וראיתי שהיא באמת מופתעת. ואז היא אמרה לי: מה זה לא היה בגלל חתונה. ואז הבנתי שהיה חוסר הבנה". (בפרוטוקול עמ' 25, שורות 5 – 7).

הנאשמת מצידה נתנה הסבר ל"חוסר ההבנה":

"אני יכולה לשער שזה היה בגלל ששיתפתי את החברות שלי בעבודה שאני נוסעת... ושהיא קיבלה את האינפורמציה הזאת מהם."
(שם, שורות 8 – 10).

סיכומו של עניין, נושא החתונה בטעות יסודה ובית הדין כאמור אינו מטיל ספק ביושרה של הנאשמת, שמעולם לא העלתה נימוק זה לבקשתה לחל"ת, לא בשיחותיה הטלפוניות והאחרות ולא במכתבי.

ג. עיקרו של תיק זה הינו נוהל הגשת בקשה להיעדרות מימי לימודים.

על פי חוזר מנכ"ל ת/9:

- בקשה כאמור, בשל סיבות יוצאות דופן כגון מחלה, שמחה או אבל במשפחה, תוגשנה על ידי עובד הוראה בכתב ובהנמקה, באמצעות מנהל בית הספר והמפקח הישיר, אל מנהל המחוז.

- הממונים הישירים יחוו את דעתם על הבקשה ויעבירוה בכל ההקדם אל מנהל המחוז.

- מנהל המחוז ידון בבקשות סמוך למועד קבלתן וישיב לפונה.

עוד נקבע בחוזר, שאין להיעדר מבית הספר לפני קבלת ההיתר בכתב. במקרה דנן, הנאשמת שלחה בקשה לחופשה מיוחדת בת 10 ימים, בפקס אל המפקחת קידן. הנימוק לבקשה: **"דחיית אירוע משפחתי אליו נסענו ... ומסיבות בלתי צפויות."** (ת/5).

המפקחת איננה ממליצה על אישור הבקשה משני טעמים:

- 1) אין פירוט בבקשה על סיבות הישארותה של הנאשמת בארה"ב.
- 2) אין אפשרות לדאוג לממלאת מקום.

גם העדה קרמר סברה, שההנמקה בבקשת הנאשמת אינה מספקת. (בפרוטוקול עמ' 20, שורות 6 – 7).

הנאשמת עצמה במוצג ת/7 מציינת במכתבה **"כנראה לא מפורט מספיק"**.

בקשת הנאשמת אומנם נדחתה, ברם לא ניתנה לנאשמת הודעה על כך, כנדרש.

העדה קרמר, במוצג ת/10, מדווחת לממונה על הטיפול בפרט במשרד:
"למורה לא נמסר מידע על כך, שבקשתה להארכת החל"ת נדחתה."

הנאשמת העידה בפנינו: **"אף אחד לא התקשר אלי"**, לאחר ששלחה את בקשתה לארץ. (בפרוטוקול עמ' 28, שורה 10).
 אכן, מדובר בצעד לא תקין של המערכת ושלא בהתאם לחוזר מנכ"ל. על הבקשה מנהל המחוז היה צריך להשיב בין בחיוב ובין ובשלילה, על מנת שהפונה – הנאשמת תכלכל צעדיה להמשך.
 בית הדין ער למצוקת הזמן בו נמצאה הנאשמת, הכל קרה בפתאומיות ובסמיכות לתחילת שנת הלימודים. וכן למצבה הנפשי עקב האירוע הטרגי ומחויבותה האישית לעמוד לצד דודה בזמן כה קשה.

לדעת בית הדין, משלא קיבלה הנאשמת כל תשובה או הד לפקס ששלחה, היה עליה לברר מה עלה בגורל בקשתה להיעדר מלימודים.

הנאשמת העידה בפנינו:

"אני לא חזרתי לאף אחד... אני חשבתי שמספיק שאני מדווחת. ככה הבנתי."
 (בפרוטוקול עמ' 31, שורות 17 – 20).

מעדותו של בעלה של הנאשמת למד בית הדין כי, הוא היה מעורה בהליכים שקדמו לשליחת הבקשה עובר לשיגור הפקס ממשרדו בארץ אל המפקחת קידן. הוא עצמו ביקש ממעבידו אישור לאי שובו לעבודה וקיבל היתר לכך. (בפרוטוקול עמ' 31, שורות 17 – 20).

עוד ציין בעדותו:

"במהלך תחילת השבוע הדברים החלו להתבהר, ניסינו להשיג טיסות לפני 3/9 – זה היה תהליך מורכב ומסובך, אי אפשר היה להשיג טיסות."
 (בפרוטוקול עמ' 29, שורות 42 – 43).

בנסיבות אלה היה על הנאשמת להתקשר אל המפקחת קידן ולברר אם בקשתה אושרה. אין ספק בלבנו כי, לו נקטה הנאשמת בצעד זה לא היינו מגיעים עד הלום.

לנאשמת היתה ניתנת הזדמנות להסביר ולחשוף את נימוקי בקשתה וקשייה להגיע בזמן ללימודים. וכפי שהעידה הגב' קרמר:

"אך אנו בני אדם שנוהגים להתחשב. אנו בדרך כלל מאוד ליברלים ומאוד מתחשבים בבקשות המורים..."

ויתכן גם יתכן, שבקשתה היתה מאושרת, בהתחשב בנסיבות המיוחדות והמצערות אשר שימשו בסיס לבקשה.

המשמעת ונורמות התנהגות הנאותה הן מרכיב יסודי בשירות הציבור ובלעדיהן לא יכוון שירות המדינה ולא יוכל לקיים את ייעדו. ועל כן, על עובדי השירות לקיים אחר הנוהלים ולהקפיד על מילויים.

שירות המדינה לא יסבול מצב בו מורה יגיש בקשה להיעדר מלימודים ועל דעת עצמו יחליט שלא להתייצב לעבודה, ללא קבלת אישור ממנהל המחוז, כנדרש.

עם כל ההבנה למצבה של הנאשמת ולמקרה החריג, אליו נקלעה הנאשמת, בית הדין סבור, שלא עשתה הנאשמת כדי לברר מה עלה בגורל בקשתה ביודעה שבקשתה אינה מנומקת דיה ואף לא ביקשה מבעלה שנטל חלק פעיל בפרשה לערוך אותם בירורים עבודה. משהחליטה הנאשמת שלא להתייצב לעבודה ללא אישור פגעה במשמעת.

ד. לנוכח המבואר לעיל, בית הדין קובע כי, הנאשמת עברה עבירת משמעת בכך, שלא קיימה את המוטל עליה על פי הוראות חוזר מנכ"ל בדבר היעדרות בימי לימודים, עבירה לפי סעיף 17(1) ו-2(2) לחוק.

באשר לעבירות לפי סעיף 17(3) לחוק – בית הדין סבור, שהתנהגותה של הנאשמת אינה נכנסת לגדר העבירות לפי סעיף זה.

על פי הפסיקה הנוגעת ליסודות העבירה שהובאה לעיל, בנסיבות המיוחדות והחריגות בפרשה זו ובהתחשב בכך שהנאשמת לא קיבלה תשובה לפנייתה כנדרש, בית הדין קובע, שאין במעשיה של הנאשמת משום התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה או התנהגות הפוגעת בשמו הטוב של שירות המדינה.

9. סוף דבר

בית הדין מרשיע את הנאשמת בעבירות לפי סעיף 17(1) ו-2) לחוק.

ניתן היום י' באלול התשס"ב – 18.8.2002, בהיעדר הצדדים להם תועבר הכרעת הדין אחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	טליה מלצר	עו"ד ניצה אדן ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

כ"ב בחשון התשס"ג
28 באוקטובר 2002

בד. 1538-2002
בד"מ: 79/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי טליה מלצר - חברה
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובע : עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת :

ב"כ הנאשמת : עו"ד אביגיל בהט

נציג המשרד : מר חגי קוזלוב

גזר - דין

ההליך

1. בתאריך י' באלול התשס"ב – 18.8.2002 בהכרעת דין מפורטת הרשיע בית הדין את הנאשמת, המועסקת במשרד החינוך, כמרפאה בעיסוק, במרכז טיפולי "רקפת", רמת השרון, בעבירות לפי סעיף 17(1) ו-2 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק). בכך, שבתאריכים 4.9.00, 6.9.00, 11.9.00 ו-13.9.00 נעדרה מעבודתה, בעקבות נסיעה לחו"ל לרגל אירועים משפחתיים שונים, זאת ללא שקיבלה אישור מתאים, כנדרש.

2. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים :

(1) נזיפה.

(2) הפקעת מחצית משכורת קובעת שתנוכה בשישה תשלומים שווים ורצופים.

לדעת התובע המלומד באמצעי משמעת אלו יהא להבהיר, שמורה בישראל ללא אישור כנדרש אינו יכול להמשיך את חופשתו ולהשאיר כתה ללא מורה. כתימוכין לגישתה הגישה התביעה לבית הדין את פסקי הדין הבאים :
בד"מ 63/97, בד"מ 45/97, בד"מ 112/96 ובד"מ 82/96.

בשונה מפסקי דין אלה במקרה שלפנינו בנסיבות המקרה ובמיוחד לאור העובדה, שבית הדין לא הרשיע את הנאשמת בעבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, לא ביקשה התביעה מבית הדין להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת של הורדה בדרגה.

ב. גישת המשרד

המשרד עושה כאל ידו על מנת לשרש את התופעה של היעדרות מורים מעבודה לצורך נסיעה לחו"ל. על כן, המשרד מצטרף לעמדת התביעה.

ג. עמדת ההגנה

תמצית טיעוני הסניגוריה נסבו על כך, שבית הדין האמין לגירסת הנאשמת במלואה ומצא שיש עבירה בכך, שלא טרחה לברר מה עלה בגורל בקשתה.

לדעת ההגנה המערכת איננה ערוכה למקרי חירום בו נאלץ מורה להישאר בחו"ל, ההוראות דנות רק על מורה שעומד לצאת מהארץ. דבר זה צריך לעמוד לה לנאשמת בעת חריצת גזר דינה.

מפסקי הדין שהגישה התביעה אין ללמוד לעניינינו. הנאשמת עשתה כדי לקבל אישור, לא קיבלה הכוונה ראויה מאת הממונות עליה ואיש לא חזר אליה להודיע לה אם בקשתה אושרה אם לאו.

עוד הוסיפה הסניגורית המלומדת כי, לא הוכח בפני בית הדין, שנגרם נזק כלשהו למטופלים.

לדעת ההגנה במקרה זה די באמצעי המשמעת של התראה, כדי למצות את הדין עם הנאשמת.

ד. דבר הנאשמת

הנאשמת הביעה צער על המקרה. המצב המשפחתי אליו נקלעה היה קשה לה ביותר. ומן הצד האחר היא לוקחת את עבודתה ברצינות רבה והמטופלים שלה חשובים לה עד מאוד.

3. החלטת בית הדין

א. עתה באנו לגזור את דינה של הנאשמת ולהחליט על אמצעי משמעת ההולמים מקרה זה.

כידוע, המשמעת ונורמות התנהגות נאותה הן מרכיב יסודי בשירות המדינה ובלעדיהן לא ייכון שירות המדינה ולא יוכל לקיים את ייעודו על פי אמות המידה הנדרשות לקיום מערכת מינהל תקינה.

לעניין זה אמר בית המשפט העליון:

"המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת אירגונית, בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדרה, ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה, קיום המשמעת – ביטוייה בהתנהגות על פי המערכת המתוארת."

(עש"מ 3/75 דבוש נגד נציבות שירות המדינה פ"ד ל(1), 231, 235).

כל פגיעה במשמעת השירות היא עבירה ויהיו מניעה והסבריה אשר יהיו.

ב. בהכרעת דין מפורטת קבע בית הדין:

"אכן, מדובר בצעד לא תקין של המערכת ושלא בהתאם לחוזר מנכ"ל. על הבקשה מנהל המחוז היה צריך להשיב בין בחיוב ובין ובשלילה, על מנת שהופנה – הנאשמת תכלכל צעדיה להמשך."

בית הדין ער למצוקת הזמן בו נמצאה הנאשמת, הכל קרה בפתאומיות ובסמיכות לתחילת שנת הלימודים. וכן למצבה הנפשי עקב האירוע הטרגי ומחויבותה האישית לעמוד לצד דודה בזמן כה קשה.

לדעת בית הדין, משלא קיבלה הנאשמת כל תשובה או הד לפקס ששלחה, היה עליה לברר מה עלה בגורל בקשתה להיעדר מלימודים.

...

בנסיבות אלה היה על הנאשמת להתקשר אל המפקחת קידן ולברר אם בקשתה אושרה. אין ספק בלבנו כי, לו נקטה הנאשמת בצעד זה לא היינו מגיעים עד הלום.

...

וייתכן גם יתכן, שבקשתה היתה מאושרת, בהתחשב בנסיבות המיוחדות והמצערות אשר שימשו בסיס לבקשתה.

המשמעת ונורמות התנהגות הנאותה הן מרכיב יסודי בשירות הציבור ובלעדיהן לא יכוון שירות המדינה ולא יוכל לקיים את ייעודו.

שירות המדינה לא יסבול מצב בו מורה יגיש בקשה להיעדר מלימודים ועל דעת עצמו יחליט שלא להתייצב לעבודה, ללא קבלת אישור ממנהל המחוז, כנדרש.

...

עם כל ההבנה למצבה של הנאשמת ולמקרה החריג, אליו נקלעה הנאשמת, בית הדין סבור, שלא עשתה הנאשמת כדי לברר מה עלה בגורל בקשתה ביודעה שבקשתה אינה מנומקת דיה ואף לא ביקשה מבעלה שנטל חלק פעיל בפרשה לערוך אותם בירורים עבודה.

משהחליטה הנאשמת שלא להתייצב לעבודה ללא אישור פגעה במשמעת.

...

באשר לעבירות לפי סעיף 17(3) לחוק – בית הדין סבור, שהתנהגותה של הנאשמת אינה נכנסת לגדר העבירות לפי סעיף זה.

על פי הפסיקה הנוגעת ליסודות העבירה שהובאה לעיל, בנסיבות המיוחדות והחריגות בפרשה זו ובהתחשב בכך שהנאשמת לא קיבלה תשובה לפנייתה כנדרש, בית הדין קובע, שאין במעשיה של הנאשמת משום התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה או התנהגות הפוגעת בשמו הטוב של שירות המדינה.

ג. בית הדין שמע והתרשם שמדובר במטפלת מאוד מסורה ומקצועית, הזוכה להערכת כל הממונות עליה.

ד. בית הדין סבור, שאין מדובר במקרה שלפנינו בהפרה בוטה של משמעת השירות, להבדיל מהפסיקה שהגישה התביעה לעיונינו. הנאשמת לא בזה להוראות אדרבא עשתה מאמצים מה כדי להודיע על שהיא בוששה לחזור לארץ.

כמו כן, לא נוכל להתעלם מן הפן האנושי – הומני הכרוך בהתנהגותה של הנאשמת.

במכלול אלה, אין למצות את הדין עם הנאשמת ויש להביא בחשבון שיקולנו את מצבה הנפשי של הנאשמת, את התנהלות ההליכים במשרד בטיפול בבקשת הנאשמת לאשר לה היעדרות מהעבודה בנסיבות מיוחדות.

4. סוף דבר

לדעת בית הדין תכלית אמצעי המשמעת תושג במקרה דנן, בהטלת אמצעי משמעת של נזיפה בלבד.

בית הדין מטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת של נזיפה.

בשולי הדברים, נפנה את תשומת לבו של משרד החינוך לכך, שהוראות חוזר מנכ"ל נז/1 אינם נותנים מענה למצבי חירום אליהם נקלעים מורים בחו"ל ואין באפשרותם לשוב ארצה במועד.

ניתן היום כ"א במר-חשוון התשס"ג – 27.10.2002, בהיעדר הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור לבית משפט העליון מסורה לצדדים על פי סעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	טליה מלצר	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

4. בד"מ 95/01 – הגנה עצמית של מורה מפני תלמיד

תמצית פסק הדין

מורה הואשמה בעבירות משמעת, בכך שביום 3.11.00, במהלך שעת ההפסקה, תקפה הנאשמת תלמיד, כאשר סטרה על פניו.

הנאשמת כפרה בפני בית הדין באישומים המיוחסים לה, וטענה להגנה עצמית מפני התלמיד, שעמד לפגוע בה.

במהלך משפט הוכחות גרסה התביעה, שמדובר בסטירה שנתנה הנאשמת לתלמיד. התביעה סמכה יתדותיה בעדויות הורי התלמיד.

מנגד, טענה ההגנה כי, ידה של הנאשמת נשמטה ופגעה בתלמיד, וכי לא מדובר בסטירה מכוונת שנתנה הנאשמת לתלמיד, אלא בהגנה עצמית של הנאשמת מפני תלמיד אליס, שבעבר כבר פגע בנאשמת, והיה לה ניסיון מר מנחת זרועו.

בית הדין, לאחר שבחן את הראיות הדרושות לצורך החלטתו, נתן את מלוא האמון בגרסת הנאשמת.

בסיכומם של דברים, בית הדין החליט לזכות את הנאשמת מהעבירות שיוחסו לה בכתב התובענה.

כ"ז בניסן התשס"ב
9 באפריל 2002

בד. 358-2002
בד"מ 95/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר
מר אפרים פוסט - חבר

התובעת: עו"ד מרב שמעוני

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד נאוה פנקס

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת – דין

כתב תובענה

1. בתאריך 6.5.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, המועסקת כמורה בבית הספר הממלכתי דתי – בית אל בנים.

כתב התובענה מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה בדבר שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שביום 30.11.2000, בסביבות השעה 11:00, במהלך שעת הפסקה, הנאשמת תקפה את התלמיד בנימין בלום, כאשר סטרה על פניו.

תגובת הנאשמת לכתב התובענה

2. הנאשמת כפרה בפנינו באישומים המיוחסים לה, וטענה להגנה עצמית מפני התלמיד, שעמד לפגוע בה.

3. לנאשמת מונתה סניגורית ממונה ונפרסו בפני בית הדין ראיות התביעה והסניגוריה וסיכומי הצדדים.

4. ראיות התביעה

א. עדויות

(1) העדה נטלי בלום – אם התלמיד

העדה שמעה מפי בנה על האירוע, באותו יום עת שבה מעבודתה:

”בשעה 11:00 לא הייתי נוכחת הייתי בעבודה. רק שחזרתי ראיתי את הבן שלי, השפה שלו היתה נפוחה, הוא אמר לי שהוא קיבל סטירה מהמורה, שאלתי אותו מה קרה הוא אמר לי שרב עם ילדים והיו קללות והמורה הגיע לזירה הגב' כהן ורצתה להפריד בין הילדים זה היה בחצר, אני חושבת שבהפסקה, הוא התרגז כי היא החזיקה אותו הוא רצה לברוח ושהיא נתנה לו סטירה על הפה והוא ברח. כתוצאה מכך ירד לו דם. לא ראיתי דם אבל היה חתך על השפה. הוא אמר שהיא נתנה לו סטירה עם היד וזה גרם לנפיחות.”
(בפרוטוקול עמ' 5, שורות 24 – 28).

ובהמשך הוסיפה העדה:

”חקרתי אותו על הענין. הוא אמר שהוא ניסה להשתחרר והיא אומרת שהיא ניסתה להשתחרר.”
(בפרוטוקול עמ' 7, שורות 9 – 10).

גם לשאלת בית הדין, חזרה העדה ואמרה:

”הוא סיפר על מה שהוא עשה. הוא אמר שהוא התחיל לריב עם ילדים אז הוא קילל אותם הם קיללו אותו היו מכות ושהמורה הגיעה הוא קילל את המורה היא החזיקה בו, הוא אמר שזרק את עצמו על הרצפה וניסה להשתחרר בעקבות המכתב שאלתי אותו אם נתצה לה מכות והוא אמר שהוא כועס והוא לא זוכר מה קרה. אבל הוא אומר שהוא בעט לכל עבר, בסוף היא נתנה לו סטירה והוא ברח.”
(בפרוטוקול עמ' 11, שורות 25 – 29).

(2) העד מיכאל בלום – אבי התלמיד

העד בעדותו בפני בית הדין חזר על דברים ששמע מאשתו ומבנו:

”שמעתי שבנימין באותו יום השתולל היו לו קטע אליים עם ילד אחר, והמורה באה להפריד ביניהם כתוצאה מכך היא נתנה לו סטירה באותו יום קיבלנו את המכתב שאישרה את גירסה שקיבלתי מהבית.”
(בפרוטוקול עמ' 12, שורות 23 – 25).

ובהמשך אמר העד: ”היא סטרה לו בפה” (בפרוטוקול עמ' 12, שורה 50).
לאחר האירוע שוחח העד עם מנהלת בית הספר וזו הסבירה לו כי ”למורה לא היתה ברירה אחרת מלהשתמש באלימות כדי להתגונן”.
(בפרוטוקול עמ' 14, שורה 5).

(3) העדה תרצה יהודה – מנהלת בית הספר

כבר בתחילת עדותה על אף היותה עדת תביעה הודיעה העדה לבית הדין שהיא תומכת בגירסת הנאשמת:

"אני נדהמת מהעובדה שאני עדת תביעה כי אני רוצה לעזור למורה, אני תומכת בה בכל לבי, אני חיבקתי אותה החל מהפעם הראשונה ביום השני ללימודים, ואני ממשיכה לחבק אותה ואני רוצה לעזור לה".
(בפרוטוקול עמ' 16, שורות 46 – 48).

העדה סיפרה לבית הדין, שעל פי נוהל משרד החינוך, שעה שמרחיקים תלמיד מבית הספר יש צורך להודיע על כך להוריו בכתב. ואכן, להורי התלמיד נשלח דו"ח התנהגות מוצג ת/1, שחתומה עליו הנאשמת.

עוד הוסיפה העדה, שהיא לקחה חלק בניסוח מוצג ת/1 והמילים "וסטרתי לבנימין" המצוינות בו, הן הניסוח של העדה.

"אני רוצה לפרט את השתלשלות כתיבת המכתב, כי אני מבינה שהמכתב הוא זה שבעצם הפליל את המורה והוא בעצם הלב של כל העניין פה. היות שלא הייתי באירוע, לא נכחתי, ביקשתי מהמורה לכתוב דיווח של פרטי המקרה. דרך אגב גם לא דיברתי עם איילת כי אי אפשר היה לדבר איתה, היא היתה במצב נפשי כזה שלא ניתן היה לדבר איתה. העברתי לה את ההודעה שתפרט מה היה. איילת באה למחרת עם טיוטה, ובה היא מתארת את כל מה שכתוב במכתב עד למלים בחוזקה רבה. בהמשך למילים האלה היא הסבירה את מה שהסברתי קודם, שהיא ניסתה למשוך את היד שלה מבנימין וכנראה שהיד שלה פגעה בו. אני זוכרת שזה היה מאוד מסורבל, הפיסקה הבאה הזאת, מלאה בפרטים מייגעים, כפי שהיה נראה לי באותו רגע. ולכן, ביקשתי ממנה שתקצר את כל הפיסקה הזאת ושתכתוב בפשטות את התוצאה של המשיכה של היד. והתוצאה היתה כנראה שהיא פגעה בו, זה גם מה שאיילת אמרה".
(בפרוטוקול עמ' 19, שורות 9 – 21).

ב. מוצגים

(1) מוצג ת/1 - דו"ח התנהגות

התביעה מבקשת מבית הדין לקבל את האמור בת/1, שנכתב על ידי הנאשמת, בסמוך למועד האירוע, שאכן סטרה לתלמיד.

(2) מוצג ת/4 – הודעה שנגבתה מהנאשמת

שם נשאלה הנאשמת מה גרם לה לכתוב את דו"ח ההתנהגות והיא השיבה:

"המנהלת ביקשה ממנה לתאר את מה שאירע." (עמ' 2 להודעה).

בהודעה אין כל זכר לגירסה, שהועלתה בבית הדין מפי עדת התביעה מנהלת בית הספר - תרצה יהודה ושעליה חזרה אף הנאשמת.
על יסוד אלה מבקשת התביעה להרשיע את הנאשמת.

5. ראיות ההגנה

א. עדויות

(1) הנאשמת

בעדותה גוללה הנאשמת אירוע אחר שקדם לאירוע נשוא כתב התובענה (להלן – מקרה ראשון), אירוע שלא נשכח אצלה, הותיר רישומיו וליווה אותה אף בפרוץ האירוע נשוא דיוננו :

”ביום הראשון ללימודים הכל עבר בשלום, ביום השני קרה המקרה הראשון: בשעת השיעור עשיתי פעילות חברתית לגבי ציפיות מהשנה. בנימין היה עסוק בחידוד כל העפרונות החדשים שלו. היה לו מחדד חדש ועפרונות צבעוניים והוא חידד וחידד. כשגמר לחדד הוא לקח את כל החידודים עמד במרכז הכיתה ועשה עלינו מטר של חידודים. ביקשתי ממנו לאסוף את כל החידודים כי זה לא נעים הוא לא הסכים ואמר שיעשה שוב. נתתי לו ביד מטאטא ויעה וביקשתי ממנו שוב שיאסוף וינקה. הוא אחז את המטאטא בקצהו והתחיל להעיף אותו לכל עבר. אגב כך, הוא הפיל פלקט שהיה על הקיר, תלמיד אחר חטף מהתלמיד מכה. ביקשתי מבנימין שיירגע ויצא מהכיתה. הוא לא הסכים והמשיך להתפרע. אז הובלתי אותו החוצה. הוא מאוד כעס שהובלתי אותו החוצה, אז הוא התחיל לבעוט בי ולהכות אותי. ביקשתי מאחד הילדים שירוך לקרוא למורה גבר. ותוך כדי עשיתי את מה שאנחנו תמיד עושים כשילד יוצא מכלל שליטה, וחיבקתי אותו מאחורה. בזמן שחיבקתי הוא נשך לי את הידיים, דרך עלי, בעט בי ברגליים והשתולל. היה מאוד קשה להחזיק. הוא ברוך השם ילד חזק. בזמן הזה יצאה אחת הסייעות במקרה מהכיתה ממול. היא באה לעזור לי, ביקשתי ממנה שתקרא למורה גבר. בינתיים מהצעקות שלו יצאו עוד שתי מורות וביחד ניסינו להרגיע אותו. אני בשלב הזה עזבתי אותו והמורות האחרות תפסו אותו, ואגב כך קיבלו מכות ממנו, עד שהגיע מורה גבר והצליח לתפוס אותו חזק כדי שלא יתפרע. אני הלכתי לחדר המורים להירגע, הייתי מאוד נסערת. מעולם לא קרה לי דבר כזה למרות שהיו לי הרבה ילדים לא פשוטים. הבנתי שהכיתה גם סוערת אז מהר התעשתי וחזרתי לכיוון הכיתה, כשמולי במסדרון הגיע בנימין כשהמורה אווז בו בידיים. אני עברתי מולו, והוא תוך כדי זה שהמורה מחזיק אותו הוא בעט בי בצורה מאוד חזקה בברך. שם פרצתי בבכי, כי הייתי בהלם ובשוק ולא האמנתי איך ילד מסוגל אפילו תוך כדי שהמורה אווז בו, בועט במורה. אגב הבעיטה גרמה לי לכאבים מאוד חזקים ונאלצתי להישאר בבית”.

(בפרוטוקול עמ' 25, שורות 15 – 38).

בהמשך העידה הנאשמת, על השתדלותה הרבה לעזור לתמיד בפגישות, שיחות ותוכניות עיצוב התנהגות. תוך שילוב הצוות הטיפולי של בית הספר, ההורים והצמדת חונכת שליוותה את התלמיד בכיתה, בשיעורים ובהפסקה.

(בפרוטוקול עמ' 26, שורות 4 – 34).

ועתה, לגירסתה של הנאשמת לגבי האישום :

"בשעת ההפסקה באו לחדר המורים כמה תלמידים וקראו לי: המורה, בנימין חונק את אליאסף, זה דבר שקרה לעתים קרובות, אני ידעתי את הסכנה. רצתי מהר לחצר הכיתה היתה משחקת במגרש שלהם. כשהגעתי ראיתי את כולם מתגודדים ומנסים להפריד בין בנימין לאליאסף. אני מהר הפרדתי ביניהם תפסתי ביד אחת את אליאסף ביד השנייה את בנימין. ביקשתי מהם להירגע, ביקשתי מהם להיכנס לבית הספר לשמוע בדיוק מה קרה. אליאסף נרגע מיד אבל עדיין היה נסער, כך שהמשכתי לאחוז בידו. בנימין כעס שהחזקתי אותו והתפרע והפנה את כל הכעס שלו אלי. דבר ראשון הוא התיישב על הרצפה בזמן שאני אווזת אותו, וביקשתי ממנו לקום. הוא אמר לי אני לא אקום. ביד השנייה הוא תפס אותי ומשך אותי כלפי מטה. אני ניסיתי למשוך אותו למעלה וביקשתי ממנו לעמוד, הוא שוב משך אותי כלפי מטה. אני ניסיתי למשוך אותו למעלה וביקשתי ממנו לעמוד, הוא שוב משך אותי מטה והיה בתנוחה של שכיבה. והתחיל לבעוט לכל עבר בעיטות מאוד מאוד חזקות. אני אציין ששבוע קודם גיליתי שאני בהריון. הייתי בתחילת הריון. הבעיטות שלו בבטן שלי מאוד הלחיצו אותי מאוד בחוזקה, אני ניסיתי לברוח ממנו, כמובן שהפה שלו הפיק "מרגליות" כל הזמן, כל הזמן הוא קילל וקילל קללות נוראיות. כל הכיתה עדה למתרחש, רואה הכל, אני מאוד התביישתי שכל הכיתה רואה אותי בכזה מצב וזאת לא בפעם הראשונה. בניסיון לברוח מנו, היד שלי חלפה לכיוון הפה שלו והוא קיבל אגב ניסיון לברוח, מכה בפה. הוא נלחץ מהמכה הזאת וברח. לא היתה לי שום כוונה לתת לו סטירה. לא התכוונתי לתת לו סטירה. אני בלחץ של הריון ניסיתי לברוח, לשמור על עצמי. לא רציתי להיפגע בפעם נוספת." (בפרוטוקול עמ' 27, שורות 30 – 52).

(2) העד משה שיקלאר – מורה בבית הספר

העד היה מעורב במקרה הראשון וכך הוא העיד בבית הדין :

"אני ישבתי בחדר מורים הגיע אלי ילד מכיתה ג' ואמר שהמורות ביקשו עזרה כי יש תלמיד שמפריע, בפעם הראשונה הייתי עסוק אז אמרתי הילד בכיתה ג' לא אמור לקרות שום דבר, לאחר שהגיע הילד פעם שניה, יצאתי החוצה הראיתי שהילד מתפרע, צועק, מקלל, הילד בנימין, והמורה איילת הלכה לכיוון חדר מורים, אני תפסתי את הילד בידיים וניסיתי להרגיע אותו לכיוון חדר המנהלת שזה חדר אחר חדר המורים. בדיוק שאני בא בדוק איילת יצאה לא הספקתי לעשות כלום והוא נתן לה בעיטה בברך. אני החזקתי אותו בידיים. לא חשבתי שיקרה שום דבר, לא הספקתי לעשות שום דבר הוא נתן לה בעיטה בברך. הוא השתמש בי כמנוף כדי לתת בעיטה יותר חזקה." (בפרוטוקול עמ' 32, שורות 43 – 52).

(3) העדה שרה מאיר – סייעת בכיתה מקדמת בבית הספר

העדה ראתה את הנאשמת אחרי האירוע נשוא כתב התובענה :

"אחרי האירוע דיברתי עם איילת היא היתה נסערת, הם חיפשו את הילד אני יצאתי החוצה וראיתי אותו רב והולך מכות עם ילדים אחרים. הוא חטף מכות וגם נתן מכות." (בפרוטוקול עמ' 33, שורות 27 – 29).

העדה המשיכה, שבעבר דיברה עם הילד פעמים אחדות והוא אף היכה אותה :

"יצא לי לדבר איתו לא באירוע הזה, יצא כמה פעמים, היה לי אירוע איתו. אני הייתי תורנית בבית הספר שמרתי על הילדים, וראיתי אותו מתקוטט עם עוד ילד, זה היה שבוע לאחר המקרה השני, והפרדתי ביניהם והוא אמר לי אל תתערבי, ואמרתי אני מתערבת לטובתך אני מגינה עליך, אז הוא אמר לי תיזהרי ממני אני כבר הרבצתי למורה אחת אני יכול לגם להרביץ לך. ואז הוא הרביץ לי. נתן לי בוקס בידיים."
(בפרוטוקול עמ' 33, שורות 33 – 37).

(4) עדת התביעה – נטלי בלום העידה בבית הדין לגבי האירוע על מצבו של התלמיד :

"הוא סיפר שזרק את עצמו על הריצפה כדי שהיא תפסיק להחזיק אותו, ואז הוא התחיל להזיז את הרגליים שלו בריצפה לכל עבר ואז היא נתנה לו את הסטירה. המורה עמדה מעליו הוא שכב על הגב. יש אפשרות שהרגליים פגעו במורה."
(בפרוטוקול עמ' 10, שורות 34 – 36).

(5) עדת התביעה – מנהלת בית הספר – תרצה יהודה, העידה על הודעה טלפונית בהולה שקיבלה מיועצת בית הספר, באשר לאירוע :

"באירוע השני לא הייתי בבית הספר הייתי בבית ביום חופשי. קיבלתי טלפון דחוף בהול מהיועצת של בית הספר, אני גרה בישוב, והיא סיפרה לי שבנימין בעט במורה איילת שהיא באה להפריד במריבה שהיתה בחצר, והוא נשכב על הארץ בעט בה תפס אותה ביד שלה, ניסה למשוך לה את היד ולמשוך אותה לריצפה וכשהיא רצתה להתנער ממנו היא הוציאה משכה את היד שלה בחוזקה ובפעולה הזו כנראה היא פגעה בפנים של הילד. ואז הילד ברח ולא יודעים איפה הוא, זה היועצת סיפרה לי."
(בפרוטוקול עמ' 18, שורות 6 – 12).

והוסיפה המנהלת כי המורה היתה מאוד נסערת ונרגשת.
(בפרוטוקול שם, שורה 15).

(6) לדעת הסניגוריה יש לזכות את הנאשמת מכל אשמה.
מדובר בילד אלים ובמורה מאויימת ומפוחדת, שבעת האירוע ניסתה להגן על עצמה ועל העובר שהיא נשאה ברחמה.
תוך כדי כך נשמטה ידה ופגעה בפיו של התלמיד. לנאשמת לא היתה כל כוונה לסטור לילד.

ב. מוצגי ההגנה

מוצגים 1/ – 2/ תעודות רפואיות המעידות על שהנאשמת סבלה מדימומים וכאבים בגין מכות, שקיבלה בבטנה במהלך עבודתה.

הערכת העדויות

6. העובדות כפי שמצטיירות מעדות עדי התביעה הורי התלמיד, מנהלת בית הספר ואף מעדי ההגנה הנאשמת והסייעת הינן כדלקמן:

הנאשמת נזעקה בהפסקה להפריד בין תלמידים ניצים. היא אוחזת בידה האחת בתלמיד אחד ובשניה את התלמיד בלום אשר נמצא שכוב על הרצפה רוגז ויורה קללות בעוד רגליו נשלחות לכל עבר.

הנאשמת בחודשי הריונה הראשונים חוששת לעובריה ולגופה ומנסה להשתחרר מאחיזתו של התלמיד בלום, בלהט הפעילות ידה של המורה פגעה בפיו של התלמיד בלום.

התביעה גורסת, שמדובר בסטירה שנתנה הנאשמת לתלמיד. התביעה סומכת יתדותיה בעדויות הורי התלמיד בלום, כפי שפורטו לעיל.

ההגנה טוענת כי, נשמטה ידה של הנאשמת, ופגעה בתלמיד, לא מדובר בסטירה מכוונת שנתנה הנאשמת לתלמיד, אלא בהגנה עצמית של הנאשמת מפני תלמיד אלים, שבעבר כבר פגע בנאשמת, ולה ניסיון מר מנחת זרועו.

7. לבית הדין הוגש מוצג 1/ – דו"ח התנהגות התלמיד בלום, שנרשם על ידי הנאשמת בעצת מנהלת בית הספר, שם נאמר:

”בזמן זה לאור ניסיוני בעבר – החלטתי להגן על עצמי וסטרתי לבנימין.”

לדעת התביעה המילים הללו נרשמו סמוך למועד האירוע ומתעדים את המצב לאשורו. גירסת הנאשמת, שהמנהלת עברה על מכתבה והכניסה בו שינויים:

”אני הייתי באותו יום מאוד נסערת. היה לי מאוד קשה לדבר, לא תיפקדתי בבית. באתי הביתה ופשוט נשכבתי במיטה ולא קמתי עד הערב. המנהלת התקשרה ורצתה לדבר איתי ולא היית מסוגלת. בעלי דיבר איתה, והיא ביקשה ממנו שאני אכתוב דו"ח בדיוק מה קרה. אז בשעת לילה מאוחרת ישבתי וכתבתי את המכתב. המכתב שלי היה ברובו כמו המכתב שעומד מולכם, אלא שהסוף היה קצת שונה. אני ניסיתי לכתוב שם בדיוק את מה שאמרתי לכם, רק שזה היה לא מנוסח טוב מתחילתו ועד סופו.”

בבוקר נתתי אותו למזכירה להדפסה והמנהלת ראתה אותו, ואמרה לי שהמכתב מאוד מסובך ואמרה לי: "תעזבי, אנחנו גם ככה מדברים עם ההורים, נכתוב מכה, סטירה, ונסביר להורים בדיוק מה קרה". אני הסכמתי. עוד פגם, לא היה לי כוח לכלום. אני בקושי תיפקדתי." (בפרוטוקול עמ' 28, שורות 24 – 34).

כך גם העידה המנהלת:

"יותר מזה, איילת לא הסכימה לנוסח הזה, אבל היא היתה כל כך חלשה נפשית שהיא אפילו לא העזה למחות ולומר לי, אבל זה לא היה כך. היא פשוט קיבלה כל מה שאמרתי לה. רק ביום ראשון, היא באה ואמרה לי: "את יודעת, אבל אני לא נתתי לא סטירה, כך שמה שכתוב במכתב זה לא האמת". הרגעתי את איילת ואמרתי לה, זה מכתב פנימי, בשיחה עם ההורים נבהיר את הדברים. ואז הסתבר שטעינו, כי בהמשכו של אותו יום הגיע המכתב של ההורים, שבו ראינו שהם השתמשו בדו"ח של איילת כמכתב מפליל." (בפרוטוקול עמ' 20, שורות 6 – 11).

עוד ציינה המנהלת בעדותה –

"היא כתבה שהיא משכה את היד שלה ממנו, ומעוצמת התנופה של היד כנראה שגב ידה פגעה בו." (בפרוטוקול עמ' 20, שורות 17 – 18).

8. במוצג ת/4 – הודעת הנאשמת, השמיעה הנאשמת את גירסתה:

"החלטתי הפעם לא להיות שק האגרוף שלו ולהרחיק אותו מעליי. בניסיון להשתחרר מאחיזתו, אגב כך קיבל מכה בפניו בגב ידי."

למהותה של טענת הגנה עצמית

9. סעיף 34 י. לחוק העונשין, התשל"ז – 1977 קובע לאמור:

"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שנשקפה ממנה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו; ואולם, אין אדם פועל תוך הגנה עצמית מקום שהביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים."

עניינה של טענה זו, בקצירת האומר היא, מתן פטור מאחריות למעשה או מחדל המשמשים להגנתו של "ערך" מן הערכים הקבועים בגוף הסעיף, מפני תוקפנות פיסית מיידיית.

יודגש, כי תנאי בסיסי להחלת ההגנה הוא: "שעדותו של המתגונן תהא מהימנה" על בית המשפט ש"אם בית המשפט אינו מאמין לו שהוא עשה את המעשה תוך כדי התגוננות, שוב אינה מועילה לו..." (ע.פ. 65/65 מדינת ישראל נגד רז, פ"ד יט(2) 503).

10. עיקרו של הסייג של הגנה עצמית הינו בזכותו של אדם להדוף תקיפה שלא כדין, בנסיבות, בתנאים ובמגבלות שקובעים הדין והפסיקה. ואלה התנאים ליישומו של הסייג: שהמעשה היה דרוש באופן מיידי, על מנת להדוף תקיפה שלא כדין, שנשקפה ממנו סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, של עושה המעשה או של זולתו. (ראה בהרחבה יעקב קדמי, על הדין בפלילים, חלק ראשון, עדכון והשלמה, 1998).

סיכום

11. בית הדין, לאחר שבחן את הראיות הדרושות לצורך החלטתו, נתן את מלוא האימון בגירסתה של הנאשמת.

הנאשמת נקלעה בשנית, במהלך שנת הלימודים, לאירוע אליס, שבו לקח חלק פעיל התלמיד בלום. באשר לתמונת המצב אין חילוקי דעות בין הצדדים.

התלמיד שרוע על הרצפה, בועט לכל עבר וכפי הנראה גם מפזר קללות עסיסיות. הנאשמת גוחנת מעליו כשהיא אווזת בידה האחת תלמיד אחר ובידה השנייה תופסת בתלמיד בלום.

הנאשמת מנסה להשתחרר מהתלמיד בלום בעודה נזכרת בחוויות לא נעימות מהמקרה הראשון, הכל כמפורט לעיל.

תוך כדי ניסיון להרחיק את התלמיד בלום ממנה, ידה של הנאשמת פגעה בפניו של התלמיד.

בית הדין שוכנע, שלא היה בכוונתה של הנאשמת לסטור לתלמיד והפגיעה בו היתה תוצאת לוואי מניסיונה של הנאשמת למנוע פגיעה גופנית בה. לאמור, הנאשמת עשתה כמיטב יכולתה והבנתה אותה עת, על מנת להתגונן מפני פגיעה פיסית מוחשית בגופה.

לאחר שבית הדין קבע, שאמינה עליו עדותה של הנאשמת, יסודות ההגנה העצמית חלים במקרה דנן והנאשמת לא תישא בכל אחריות שהיא למעשה.

סוף דבר

12. בסיכומם של דברים, לנוכח מכלול טעמינו, בית הדין החליט **לזכות** את הנאשמת מהעבירות שיוחסו לה בכתב התובענה.

הכרעת הדין ניתנה ביום ב' באייר התשס"ב – 14.4.2002, בהיעדר הצדדים, להם היא תועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות הערעור בפני שופט דן יחיד בבית המשפט העליון מסורה לצדדים לפי סעיף 43(א) לחוק, תוך 30 יום ממתן פסק הדין לידיהם.

(-)	(-)	(-)
אפרים פוסט	נהאד חליל קשוע	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

5. בד"מ 106/01 – מעשה מגונה בתלמידה הלקויה בשכלה

תמצית פסק הדין

מורה לחינוך גופני הורשע בעבירות משמעת בעקבות הליך פלילי, שבמסגרתו הושתו על הנאשם: שישה חודשי מאסר בפועל שירוצו בעבודות של"צ, עשרה חודשי על-תנאי למשך שלוש שנים וכן צו מבחן לתקופה של שנה.

הרקע העובדתי, אשר הצמיח את ההליך הפלילי, הוא כי במספר הזדמנויות במהלך שנת 2000, ביצע הנאשם בשטח בית הספר מעשים מגונים בתלמידה הלקויה בשכלה, לשם גירוי וסיפוק מיני, תוך ניצול יחסי מרות וחינוך.

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים: נזיפה חמורה, פיטורים לאלתר ללא פיצויי פיטורים, ופסילה לשירות המדינה למשך 10 שנים.

המשרד הצטרף לעמדת התביעה, למעט נושא פיצויי הפיטורים, שכן לדידו אין לפגוע בזכותו זו של הנאשם.

ההגנה הגישה לבית הדין אסופת מכתבי המלצה והערכה על הנאשם, על מסירותו, תרומתו ומקצועיותו הרבה.

ההגנה הביאה לידיעת בית הדין כי, בעקבות ההליכים נגרם לנאשם נזק כלכלי, רגשי וחברתי, הוא סולק ממקומות עבודה אחרים, וכי הנושא פורסם במקומונים והפרשה אף גרמה נזק לילדיו.

כמו כן, ציינה ההגנה כי, מטה לחמו של הנאשם ושל משפחתו נשבר. וכי יש לנאשם עוד מה לתרום בתחומיו. על כן, ביקשה ההגנה כי, הנאשם ימשיך לעבוד בשירות המדינה ולא לפטרו, לא לפוסלו ולא לפגוע בזכויותיו הקנייניות.

הנאשם הביע חרטה עמוקה וכנה על מעשיו, עם נכונות להשתקם.

בית הדין ציין כי, מדובר במעשה מגונה בנסיבות חמורות, וכי לא מדובר במעשים חד-פעמיים.

לאחר האיזונים הדרושים החליט בית הדין להשית על הנאשם אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, פיטורים לאלתר אגב תשלום פיצויי פיטורים מלאים, ופסילה לשירות המדינה למשך 8 שנים.

ו' באייר התשס"ב
18 באפריל 2002

בד. 406-2002
בד"מ 106/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
מר נאיף אבו מנה - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:
ב"כ הנאשם: עו"ד נאוה פנקס

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

הכרעת - דין

1. בתאריך 12.6.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשם, המועסק כמורה לחינוך גופני, בבית ספר מסילות, בבת ים. כתב התובענה מייחס לנאשם עבירות לפי סעיף 17(3) ו-6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. כתב התובענה הוגש בעקבות הרשעתו של הנאשם בפלילים, בבית משפט השלום בתל-אביב-יפו (ת.פ. 8482/00), בעבירה של מעשה מגונה בקטין תוך ניצול יחסי תלות, מרות, חינוך, השגחה, לפי סעיף 348(ד) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977.

בבית משפט השלום הטיל על הנאשם שישה חודשי מאסר בפועל, שירוצו בעבודות שירות במשמר הגבול.

כמו כן, הטיל בית המשפט על הנאשם עשרה חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור תוך שלוש שנים מיום מתן גזר הדין עבירה לפי סימן ה' לפרק י' לחוק בעונשין, התשל"ז – 1977, לרבות ניסיון, והטיל עליו צו מבחן לתקופה של שנה.

3. במהלך הדיון בעניינו הודה הנאשם בפרטי התובענה ובאישומיה על יסוד הודאתו כאמור ובהתאם לסעיף 61 ג. לחוק, בית הדין החליט להרשיע את הנאשם בעבירות שיוחסו לו בכתב התובענה.

ניתן והודע היום כ"ט באדר התשס"ב – 13.3.2002, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
נאיף אבו מנה	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

ו' באייר התשס"ב
18 באפריל 2002

בד. 407-2002
בד"מ 106/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד ניצה אן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי פרומה הרשקוביץ - חברה
מר נאיף אבו מנה - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:
ב"כ הנאשם: עו"ד נאוה פנקס

נציגת המשרד: גבי יפעת לוי

גזר - דין

ההלך

1. ביום כ"ט באדר התשס"ב – 13.3.2002 בית הדין הרשיע את הנאשם, המועסק כמורה לחינוך גופני, בבית ספר מסילות, בבת ים, בעבירות לפי סעיף 17(3) ו-6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. הרשעתו של הנאשם באה בעקבות הליכים פליליים, שהתנהלו נגדו בבית משפט השלום בתל-אביב-יפו, במסגרתם הורשע הנאשם בעבירה של מעשה מגונה בקטין תוך ניצול יחסי תלות, מרות, חינוך, השגחה, לפי סעיף 348(ד) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977. בית המשפט השית על הנאשם עונש של: שישה חודשי מאסר בפועל, שירותו בעבודות שירות וכן הטיל עליו עשרה חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור תוך שלוש שנים מיום מתן גזר הדין עבירה לפי סימן ה' לפרק י' לחוק העונשין, התשל"ז – 1977, לרבות ניסיון והטיל עליו צו מבחן לתקופה של שנה.

3. הרקע העובדתי אשר הצמיח את ההליך הפלילי הוא בכך, שבמספר הזדמנויות במהלך שנת 2000, באולם הספורט בבית הספר, ביצע הנאשם מעשים מגונים בתלמידה הלקויה בשכלה, לשם גירוי וסיפוק מיני, הכל תוך ניצול יחסי תלות מרות וחינוך.

ראיות לאמצעי המשמעת

4. מטעם ההגנה העידו בבית הדין עדי אופי :

א. גב' דליה ברכה – מנהלת בית הספר, סיפרה לבית הדין על היכרותה בת השנתיים עם הנאשם. מדובר במורה להתעמלות בבית ספר לתלמידים בעלי פיגור בינוני – קל. הנאשם הצליח להתאים תוכנית לימודים לכל תלמיד על פי הצרכים המיוחדים שלו. הנאשם אדם תרבותי, מתייחס אל התלמידים בעדינות וגם קשריו עם הצוות טובים מאוד. העדה ציינה שמערכת החינוך המיוחד אינה משופעת במורים לחינוך גופני כדוגמת הנאשם.

ב. מר בן ציון אמיתי – מורה - מחנך בבית הספר, לעד קשרי עבודה עם הנאשם. הוא העיד על תרומת הנאשם בחינוך הילד המפגר ועל השעות הרבות שהקדיש הנאשם למוסד גם מעבר לשעות העבודה. העד העלה על נס את פעולתו של הנאשם בהקמת נבחרות כדורגל וכדורסל של תלמידים, שהשתתפו בתחרויות ארציות.

ג. גב' מרון עופרה – מורה לחינוך גופני ומדריכה במרכז ספורט טיפולי בחולון, העדה העידה על אישיותו של הנאשם: אדם שקט, עדין ואיכפתי מבחינה מקצועית ראוי הנאשם לכל שבח, הוא קידם ועזר לשיקומם של ילדים מוגבלים רבים.

ד. לבית הדין הוגש מיקבץ של מכתבי המלצה והערכה מצד ממונים, עמיתים למקצוע והורי תלמידים. רובם ככולם מלאי הערכה לנאשם על מסירותו, תרומתו ומקצועיותו הרבה בתחום החינוך הגופני. עוד הוגשה לבית הדין חוות דעת של המטפלת באומנות של הנאשם (נ/2), הקובעת שאפשר לתת לנאשם אמון מלא, שאירוע כזה לא יחזור על עצמו.

טיועונים לאמצעי המשמעת

גישת התביעה

5. התובע המלומד הפנה את תשומת לבו של בית הדין לדברי בית משפט השלום בגזר הדין:

"לא היתה זו מעידה חד פעמית: הנאשם ביצע את המעשים החדגוניים במתלוננת במספר הזדמנויות... הנאשם, בן ה-37 שנה, ביצע מעשים מגוונים במתלוננת כשהיתה בת כ-16 שנה. מלבד היותה רק נערה צעירה, המתלוננת היא לקוייה בשכלה. לחומרת עצם העבירה שביצע הנאשם, נלווה איפוא גם כיעור לנוכח ביצוע מעשים מגוונים בגופה של מתלוננת זו. הנאשם ביצע את המעשים המגוונים במתלוננת תוך כדי

הטיפול בה (בעמ' 9 לפר', שו' 12 – 8), תוך שהוא מנצל לרעה את קירבתו ואת נגישותו לגופה של המתלוננת. הנאשם הוא מורה בבית ספר. המתלוננת אמורה להיות מוגנת בבית ספר. בבית הספר היא הפקידה את גופה בידיו של הנאשם, שאמור לטפל בה ולדאוג לבריאותה. תחת זאת, המתלוננת נערה לקוייה בשכלה, נפלה קורבן ליצרו של הנאשם, שמעל באמונה, וניצל אותה לסיפוק יצריו, כשהיא חסרת ישע ובשליטתו הבלעדית של הנאשם. עוצמת הפסול המגונה והמעוות שבמעשי הנאשם, מזדקרת לעין, והיא בוטה, חדה וקשה..."
(בגזר הדין עמ' 20, שורות 7 – 18).

התביעה הגישה לבית הדין פסיקה שעניינה ביצוע מעשה מגונה: בד"מ 88/00 – עש"מ 309/01, בד"מ 84/01, עש"מ 1928/00 ובד"מ 5/97.

בכל אלה פוטר עובד המדינה – הנאשם מן השירות.

גם במקרה שלפנינו, סבורה התביעה שתכלית אמצעי המשמעת תושג רק בהרחקתו של הנאשם משירות המדינה.

עוד הוסיפה התביעה, שכנגד הנאשם לא ננקטו הליכי השעיה, לאחר שהנאשם יצא לחופשה ללא משכורת.

על כן עותרת התביעה לאמצעי המשמעת הבאים:

- א. נזיפה חמורה
- ב. פיטורים לאלתר, ללא פיצוי פיטורים
- ג. פסילה לשירות המדינה לתקופה של 10 שנים.

עמדת המשרד

6. נציגת המשרד הודיעה לבית הדין, שהמשרד מצטרף לאמצעי המשמעת שביקשה התביעה, למעט נושא פיצויי הפיטורים. לדעת המשרד אין לפגוע בזכות זו של הנאשם.

גישת הסניגוריה

7. הסניגורית המלומדת בטיעוניה הסדורים ציינה את הטרגדיה שעובר הנאשם ומשפחתו מאז קרות האירועים נשוא כתב התובענה.

לנאשם נגרם נזק כלכלי, רגשי וחברתי. הוא סולק ממקומות עבודתו, הנושא פורסם במקומונים ונגרם נזק גם לילדיו הרכים, חבריו נטשו אותו וכיום הוא מטופל אצל פסיכולוג.

מדובר באדם חיובי ביותר, הגון ומיני אז תורם לקהילה.

במסגרת עבודתו החינוכית זכה רק לשבחים, במשך 11 שנות עבודתו בשירות המדינה התמסר כולו לעבודה אף בהתנדבות.

לנאשם זו העבירה האחת בלבד, כל הליכי החקירה, המעצר והמשפט היו לו קשים מאוד, הוא הודה מיד והביע ומביע צער עמוק על מעשיו.

כיום, הנאשם בן 39 שנה, אין לו מקצוע אחר, הוא מועסק במשרה חלקית במוסד השייך למשרד העבודה והרווחה. מבקשת הסניגוריה להדגיש, שאם יחליט בית הדין לפסול את הנאשם לשירות המדינה, יאלץ לסיים את עבודתו שם.

הסניגורית המלומדת סבורה, שלנאשם יש עוד מה לתרום בתחומו בשדה החינוך ומן הראוי לאפשר לו להצטרף למעגל העבודה ולא לפטרו מן השירות או לפוסלו משירות.

באשר לפגיעה בפיצויי הפיטורים של הנאשם, לדעת ההגנה, אין לפגוע בזכויות שצבר הנאשם תוך התמדה וחריצות במשך כל שנות עבודתו.

הנאשם נענש מעל ומעבר לרבות בהליך הפלילי. מטה לחמו שלו ושל משפחתו נשבר ועל בית הדין לתת דעתו על כך בבואו להטיל אמצעי משמעת על הנאשם.

הסניגורית המלומדת הגישה לבית הדין פסיקה על פיה בית המשפט העליון לא פגע בזכויות כספיות של נאשמים. (עש"מ 5104, עש"מ 1928/00, עש"מ 2168/01 ובד"מ 135/01) אף שדובר בהם במקרים חמורים יותר מהמקרה דנן.

מכל מקום, ההגנה מבקשת מבית הדין לאפשר לנאשם להמשיך לעבוד בשירות המדינה.

8. דבר הנאשם

הנאשם הביע חרטה עמוקה עם נכונות להשתקם.

הנאשם גולל בפני בית הדין את המשבר הנפשי-האישי והמשפחתי שהוא עבר בעקבות מעשיו.

כיום, לאחר שפוטר מכל עבודה שהועסק בה, הוא נאלץ לעבוד בעבודות מזדמנות שאינן מספיקות לקיום משפחתו.

זה למעלה מ-15 שנה שהוא הקדיש עצמו לעבודה עם אוכלוסיה בעלת צרכים מיוחדים, הוא רואה בעבודה זו שליחות והוא משוכנע, שיש לו עוד מה לתרום.

הנאשם פנה אל בית הדין, ששיבו לעבודתו במשרד החינוך והוא מוכן לקבל על עצמו כל מגבלה שתוטל עליו.

החלטת בית הדין

9. נקדים ונאמר כי, קיים הבדל מהותי בין הדין המשמעותי לבין הדין הפלילי. עיקר ההבדל נובע מן התכלית, שכן, הדין המשמעותי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. הדין המשמעותי בא להגן על השירות הציבורי, כמאמר בית המשפט העליון בעש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב (פ"ד נב(5) 87, 93):

"בדין המשמעותי, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה, התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".

בהליך המשמעותי, יש לברר אם ראוי שאותו עובד ציבור יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטרו מן השירות. וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות.

(ראה עש"מ 1928/00 מדינת ישראל נגד עמוס ברוכין פ"ד נד(3) 694)

לפיכך, המשקל הראוי לייחס לנסיבות שבהן בוצעה העבירה הפלילית וכן גם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, הולך ופוחת בדין המשמעותי. בעניין זה אנו מונחים על ידי פסיקתו של בית המשפט העליון שפסק:

"המשקל הראוי לייחס לנסיבות בהן בוצעה העבירה הפלילית, וכן גם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, פוחת בדין המשמעותי. בדין המשמעותי, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה, שהתכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או התדמית של שירות זה. שכן, תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".

ועוד מבהיר שם בית המשפט העליון :

"השאלה, מה הם אמצעי המשמעת הראויים, תלוייה, כמובן בנסיבות המקרה. בין היתר, יש להתחשב, נוסף לנסיבות האישיות של הנאשם, גם בחומרת העבירה וגם בתפקיד הנאשם. אלה הם שיקולים שיש להם חשיבות רבה לעניין התיפקוד והתדמית של השירות הציבורי."
(עש"מ 917/99 עבדאללה חמזה נגד מדינת ישראל (פ"ד נג(3) 77).

10. הנאשם הורשע בעבירה של מעשה מגונה בקטינה תוך ניצול יחסי תלות, מרות, חינוך והשגחה, מעשים שלא היו חד פעמיים ובנסיבות חמורות.

בית המשפט השלום קבע בגזר הדין בצורה מפורשת :

"יש אינטרס ציבורי מובהק של הרתעה הן כלפי הנאשם והן כלפי אחרים. מידת הענישה גם צריכה להמחיש מסר ברור וחד משמעי, לגבי ההתייחסות הענישתית החמורה של בית המשפט לעבירה החמורה שביצע הנאשם, בנסיבות החמורות של ביצועה, כמפורט לעיל.
הנאשם, כאדם בוגר, לא כל שכן כמי שהינו מנוסה ומעורה במקצועו, וגבולות המותר והאסור אמורים היו להיות נהירים לו היטב, היה עליו להבין ולדעת את חומרת מעשיו ואת התוצאות שעשויות לנבוע ממעשיו, ולחשוב על כך טרם שביצע את העבירה."
(עמ' 20, שורות 21 – 26).

11. על סטנדרט ההתנהגות של עובדי המדינה ובמיוחד לגבי תפקידו של מורה, אמר בית המשפט העליון בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר (פ"ד נב(1) 650, 678) :

התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים, מורה מוצב בדרך כלל בעמדה של מרות כלפי התלמידים: ניתנת בידו סמכות לקבוע אם, ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים. מעבר לכך: המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי התלמידים; היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור, המפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. אכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור ומורה כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה. לכן על המורה להקפיד מאוד שלא ינצל את מעמדו להפיק מתלמיד, ויהא זה אף תלמיד בוגר, טובת הנאה מינית או אחרת. לכן גם ברור שהטרדה מינית כלפי תלמיד על ידי מורה שסעיף 17(3) לחוק המשמעת חל עליו, היא עבירת משמעת. לדעתי בהתחשב במהות התפקיד של מורה, נודעת חומרה מיוחדת לעבירה של הטרדה מינית על ידי מורה."

ובעש"מ 356/96 פלוני נגד נציבות שירות המדינה (לא פורסם) אמר בית המשפט :

"יש חשיבות לתדמית של בית הספר, ובעצם של מערכת החינוך כולה, ולמסר שהיא משדרת כלפי התלמידים וכלפי הציבור כולו. מן הבחינה הזאת מוטלת אחריות על המדינה להגיב בחומרה על עבירה מסוג העבירה בה נכשל המערער (היא עבירה של מעשה מגונה)".

לא זו אף זו, לענין המשמעות המיוחדת הנודעת לעבירות משמעת שיש עמן קלון המתבצעות על ידי מורים ומנהלים במערכת החינוך חזר בית המשפט העליון ואמר דברו:

"במשפט בן אשר נאמרו הדברים בהקשר של הטרדה מינית מצד מורה כלפי תלמידה. אך, כמובן, הדברים אינם מוגבלים להקשר זה. הם חלים לגבי מורה, בדרך כלל, לגבי עבירה שיש עמה קלון. והם חלים בגדר קל וחומר, לגבי מנהל בית ספר. מנהל בית ספר אמור להיות, כחלק מתפקידו, גם דמות מחנכת. מכל מקום, גם אם אין באישיותו משום דוגמה חיובית, שיש בה כדי לשמש מופת להתנהגות ודגם לחיקוי, אסור לו לשמש דוגמה שלילית. לכן צריך בדרך כלל להימנע מלכתחילה ממינוי אדם שדבקה בו הרשעה שיש עמה קלון לתפקיד של מנהל בית ספר. ואם דבקה בו הרשעה כזאת תוך כדי כהונה כמנהל בית ספר, צריך בדרך כלל להעביר אותו מתפקיד זה. שכן מנהל בית ספר שיש עליו כתם של קלון אינו יכול למלא את תפקידו החינוכי כנדרש. גם אם הוא מנהל את בית הספר ביעילות, ואפילו אם הוא מצליח להוביל את התלמידים להישגים בלימודים, עצם הקלון שדבק בו פוסל אותו. האם הוא יוכל לחנך את התלמידים באופן אישי, או להנהיג את המורים או להנהיג את המורים כדי שיחנכו את התלמידים, לערכים של יושר ומוסר? האם יהיה בידו להטיף מוסר, לתלמידים או למורים, אם יסטו מדרך הישר? האם תהיה לו סמכות מוסרית לנקוט אמצעי ענישה נגד תלמיד שסרח? לא זו בלבד. הקלון שדבק במנהל בית ספר עלול, אם יישאר בתפקידו, לדבוק במערכת החינוך כולה, שתיראה כאילו היא אדישה לערכים של שמירת החוק, וכיבוד המוסר. וכיצד תוכל מערכת זאת, לאחר מכן להקפיד כלפי מנהלים אחרים, ואפילו כלפי מורים מן השורה, על התנהגות הולמת? קיצור של דבר, התפקוד הנדרש ממנהל בית ספר, והתדמית הראויה של מערכת החינוך, אינם מתיישבים עם המשך הכהונה של מנהל בית ספר שהורשע על ידי בית המשפט בעבירה שיש עמה קלון".

(עש"מ 917/99 עבדאללה חמזה נגד מדינת ישראל, פ"ד נג(3) 77).

במקרים אלה בהם נמצאו מורים אשמים בעבירות מין שביצעו בתלמידים בית המשפט העליון הורה לפטר את המורים מעבודתם בשירות המדינה. בענין זה ראה עש"מ 3328/91 הייתם זחלאקה נגד נציב שירות המדינה (דינים עליון, כרך כא, 118), שם פוטר מורה שהורשע בפלילים בתקיפה מינית ובהתחזות כרופא, הוא פוטר אגב תשלום פיצויים פיטורים חלקיים ופסילה משירות המדינה.

גם בעש"מ 5094/94 רפי בן חיים נגד נציב שירות המדינה (לא פורסם) קבע בית המשפט:

"עובד מדינה, כבן 30 בתפקיד הוראה, המקיים בחופשת הקיץ מגע מיני בהסכמה עם תלמידתו שהיא קטינה בת חמש עשרה וחצי, מבצע בכך מעשה עבירה שיש עימו קלון. ההסכמה של הקטינה אין בה כדי להוסיף או לגרוע. המדובר כאמור בקטינה בת חמש עשרה וחצי, שהיא בהכרח בלתי בשלה דיה כדי לשקול מעשה, והמורה, שגילו כפול מגיל הקטינה, היה חייב להיות גורם שקול ומרסן העומד בפיתוי, ושומר על הקטינה, הרי חובתו לשקוד על שלומה של הקטינה כפולה ומכופלת: גילו המבוגר יותר, השכלתו וניסיונו מחייבים אותו בתבונה, בריסון ובאיפוק, ומתווסף לכך מעמדו כמורה".

גם נאשם זה פוטר מעבודתו תוך תשלום פיצויי פיטורים.

ובעש"מ 5104/00 מדינת ישראל נגד פלונית (לא פורסם) פוטר מורה לחינוך גופני שהורשעה בביצוע מעשה מגונה בקטינה. כאן, הוסיף בית המשפט ופסק:

"המקרה הנדון נופל בסוג זה של מקרים: ניצול המעמד של מורה לסיפוק מיני עם תלמיד. אכן, במקרה הנדון קיימות נסיבות המבדילות אותו ממקרים אחרים. העבירה בוצעה על ידי המשיבה על רקע יוזמה של התלמידה, שהתאהבה במשיבה, והיא לא חרגה מגדר מעשה מגונה. אך כל מקרה ונסיבותיו, ואין מקרה זהה למקרה, גם אם יש בנסיבות המקרה שיקולים לקולה, יש בו גם שיקולים לחומרה. שיקולים כאלה הם הגיל של התלמידה, שהיתה בעת הארוע כבת שלוש עשרה, והעובדה שהארוע התרחש בשעות ההוראה בבית הספר. עבירה של מעשה מגונה יש עמה בדרך כלל, משום קלון. הקלון גדל כשהעבירה מתבצעת על ידי מורה כלפי תלמיד בבית הספר. וככל שהקלון גדול כך גדול גם הנזק, לא רק לקורבן העבירו, אלא גם למערכת החינוך, כדי להקטין את הנזק נדרשת תגובה חמורה".

12. לצד אלה בחן בית הדין את שיקוליו האישיים של הנאשם.

בית הדין היטה אוזנו לטיעוני הסניגורית המלומדת ולדברי הנאשם ושמענו על המשברים שהיו מנת חלקו של הנאשם עובר לביצוע המעשים שבהם הורשע.

וכן כי, מדובר באדם חיובי, נורמטיבי ואיש מקצוע מצויין, ועוד, הנאשם הביע בפנינו חרטה כנה.

עם כל הצער לכשלוננו הצורב של הנאשם בעצומה של הצלחה מקצועית – חינוכית, בית הדין אינו רואה מנוס מפיטוריו של הנאשם. הולמים לעניינינו דברי בית המשפט העליון בעש"מ 5104/00 מדינת ישראל נגד פלונית:

"אם המורה ימשיך בעבודתו, כאילו דבר לא ארע, יהיה בכך מסר שלילי: כאילו מערכת החינוך אינה רואה חומרה רבה בעבירה כזאת. המסר היוצא ממערכת החינוך, בגושפנקה של מערכת המשפט, צריך להיות ברור: מורה שאינו עומד בפני יצרו ומשתמש בתלמיד לצורך סיפוק מיני, עובר עבירה חמורה, במהלך הדברים הרגיל, מן הראוי להרחיק אותו מעבודתו בשירות המדינה".

13. באשר לתשלום פיצויי הפיטורים – ההחלטה על הענקתם או שלילתם עקב פיטורים בפסק דין משמעתי נתונה כולה בידי בית הדין.

את טיבן ומטרתם של פיצויי הפיטורים מגדיר השופט שמגר בעש"מ 2/80 ישראל ונגל נגד מדינת ישראל, (פ"ד לד(4) 363), כדלקמן:

"טיבם ומטרתם של פיצויי הפיטורים עולים מתוך שמם. העובד אשר עבד, דרך קבע מוגדר בחוק, במקום עבודה פלוני ותרים על ידי עבודתו את חלקו לפעולה השוטפת של המסגרת בה הוא עבד (אם מדובר בשירות הציבור), או הפקת רווחים (אם מדובר על עבודה בעלת אופי עסקי), זכאי לפיצויים אם עבודתו מופסקת שלא מרצונו ושלא באשמתו, אולם הפיצויים אינם זכות מוקנית העומדת לעובד בכל התנאים ובכל הנסיבות, וכאשר הפיטורים נובעים מכך שהעובד מעל באימון של המעביד הציבורי והם מופעלים כאמצעי משמעת, הוזה אומר, כעונש, הרי הענקת הפיצויים אינה מתלווה לפיטורים אלא הענקתם תלויה בשיקול דעתו של בית הדין למשמעת. מכל מקום, אין לגלות כל היגיון בכך שהאזרח משלם המסים יחוייב בכל מקרה בכל הנסיבות לפצות כספית את העובד המסולק משירות הציבור בשל כך שהוא פגע בו. יש לבדוק כל מקרה לאור נסיבותיו ועל כן שלילת הזכות לפיצויים בגדר תוצאת לוואי אוטומטית של פיטורים והמחוקק גם העניק לבית הדין למשמעת שיקול דעת נוסף כדי שיוכל לבחון בכל מקרה בו הגיע למסקנה כי יש לשלול את הזכות לפיצויי פיטורים, אם אלו יישללו כולם או מקצתם".

בדב"ע לו 3-7 אריה קנדל נגד מדינת ישראל (פד"ע ח 162) נפסק:

"נראה לנו, כי פיטורי עובד מדינה הם כשלעצמם עונש חמור מאוד, חמור אף יותר מפיטורי עובד במגזר הפרטי, עובד המדינה המפוטר מאבד את זכותו לפנסיה תקציבית ואת אפשרויות הקידום הניכרות שניתנו לעובד המדינה, ובעקבות פיטוריו על רקע ההרשעה הפלילית צפויים לו קשיים רבים לעתיד לבוא בסידורים בעבודה אחרת. בית הדין למשמעת נוקט זהירות רבה בבואו להחליט על פיטורי עובד שסרח ולא כל שכן בהחליטו לפטר ללא פיצויי פיטורים".

ובדב"ע 3-14 בתי מרגוע ומלונות "היוזם" בע"מ נגד אברהם שמריהו (פד"ע א 141) אומר בית הדין הארצי לעבודה:

"בפיצויי פיטורים שלושה מרכיבים. האחד, קשור באבטלה; השני, קשור בדאגה לעת בה לא יוכל יותר העובד לקיים את עצמו מעבודה, והשניים הם מתחום הביטחון הסוציאלי אך מגישה פרימיטיבית. בשלישי בלבד ישנם מסימני ההיכר של פיצויים. על מהותו של מרכיב שלישי זה חלוקות הדעות, יש ורואים בו "שכר עבודה דחוי המשתלם עם סיים העבודה" ויש הרואים בו פיצוי על הנזק והנזק הוא "אובדן עבודה, שכר ויתרונות הנובעים מוותק במפעל... גישה זו מתיישבת עם הגישה המקנה זכויות "מעין קנייניות" לעבודה ובפיצויי פיטורים רואים פיצוי על הפסד זכות מעין קניינית... ברור שלהתנהגות העובד השפעה מצטברת עת דנים בשלילת זכותו לפיצויים או בהפחתתם. שלילת פיצויים או הפחתתם מהווים סנקציה משמעתית".

14. בהקשר זה, בית הדין סבור, שניתן לתת ביטוי לשיקולים לקולא ולא לשלול מן הנאשם ומאלה הכרוכים על צווארו את כספי הפיצויים. בגין הרשעתו נקלעה המשפחה למצב כלכלי קשה, בנסיבות אלה בית הדין קובע, שאין הצדקה לפגוע בזכויות כספיות המגיעות לנאשם על פי דין.

15. לדעת בית הדין, ראוי הנאשם שיורחק מהשירות לתקופה ממושכת. אנו מחליטים לפסול את הנאשם משירות המדינה לתקופה של 10 שנים, כאשר התקופה בה שהה הנאשם בחופשה ללא משכורת וניתק עצמו מהוראת חינוך גופני בבית הספר תלקח בחשבון, לאמור הפחתה של כשנתיים ימים.

סוף דבר

16. בסיכומם של דברים, החליט בית הדין להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים:

- א. נזיפה חמורה.
- ב. פיטורים לאלתר אגב תשלום פיצויי פיטורים מלאים.
- ג. פסילה לשירות המדינה לתקופה של 8 שנים.

ניתן ביום ו' אייר התשס"ב – 18.4.2002, בהיעדר הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור לבית משפט עליון מסורה לצדדים, על פי הוראת סעיף 43(א) לחוק, תוך 30 יום, מועד בו גזר הדין יגיע לידיהם.

(-)	(-)	(-)
נאיף אבו-מנה	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

6. בד"מ 159/01 – הכאת תלמיד

תמצית פסק הדין

מורה-מדריך בחטיבת ביניים הורשע בעבירות משמעת על פי הודאתו, במסגרת הסדר טיעון, בכך שבמהלך טיול בשנת 1999, שהודרך על ידי הנאשם, היכה הנאשם תלמיד בעורפו.

התביעה הציגה בפני בית הדין את רכיבי ההסדר, על פיהם אמצעי המשמעת המוסכמים על הצדדים הם: נזיפה והפקעת שליש משכורת קובעת.

נציג המשרד הצטרף לעמדת התביעה והוסיף כי, הנאשם מועסק בשירות המדינה כ-14 שנה ותיקו האישי נקי.

הנאשם הסביר את אשר קרה באותו אירוע. לדידו, לאחר שהתלמיד סיכן חייו ולא שעה לאזהרות הנאשם, מתוך ייאוש ותסכול עשה הנאשם את מעשהו זה. הנאשם סבר שבכך ישים קץ להתנהגות התלמיד, שעלולה היתה להמיט אסון עליו ועל שאר התלמידים.

בית הדין שוכנע כי, הנאשם לא יחזור על התנהגותו זו בעתיד. כמו כן, בית הדין התחשב במצבו הכלכלי הקשה של הנאשם, ובעובדה שתיקו האישי נקי מכל רבב, לבד ממעידתו זו.

בסופו של עיון, החליט בית הדין לכבד את הסדר הטיעון וליתן לו תוקף של פסק דין.

ח' באב התשס"ב
17 ביולי 2002

בד. 993-2002
בד"מ 159/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובעת: עו"ד טלילה שחל

הנאשם:

ב"כ הנאשם: אינו מיוצג

נציגת המשרד: גבי יפעת לוי

הכרעת דין

1. בתאריך 8.5.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשם, המועסק במשרד החינוך, כמורה – מדריך, בחטיבת הביניים ע"ש קדיש לוז, בנאות קדומים.

כתב התובענה מייחס לנאשם עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), וסעיף 4(1) להודעה בדבר שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שביום 28.11.99 במהלך טיול, שהודרך על ידי הנאשם, היכה הנאשם תלמיד בעורפו.

2. במסגרת הסדר טיעון, שהוצג לבית הדין, הודה הנאשם בעבירות המיוחסות לו ובית הדין הרשיעו, כאמור.

ניתן היום ב' במנחם-אב התשס"ב – 11.7.2002, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
עו"ד ניצה אדן-ביוביץ מ"מ אב בית הדין יו"ר	פרומה הרשקוביץ חברה	ד"ר יצחק הגר חבר

ח' באב התשס"ב
17 ביולי 2002

בד. 994-2002
בד"מ 159/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובעת: עו"ד טלילה שחל

הנאשם:

ב"כ הנאשם: אינו מיוצג

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

גזר-דין

התובענה וההליך

1. ביום ב' במנחם-אב התשס"ב – 11.7.2002 הרשיע בית הדין את הנאשם, המועסק במשרד החינוך, כמורה-מדריך, בחטיבת הביניים ע"ש קדיש לוז, בנאות קדומים, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 14(1) להודעה בדבר השינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. הנאשם הורשע על פי הודאתו, בעקבות הסדר טיעון שקיבל תוקף של פסק דין. בכך, שביום 28.11.99 במהלך טיול, שהודרך על ידי הנאשם, היכה הנאשם תלמיד בעורפו.

3. טיעוני הצדדים לכיבודו של הסדר הטיעון

א. גישת התביעה

התובעת המלומדת הציגה בפני בית הדין הסדר טיעון, כאשר אמצעי המשמעת המוסכמים על הצדדים הם:

(1) נזיפה.

(2) הפקעת שליש משכורת קובעת, שתנוכה בשישה תשלומים שווים ורצופים.

לדעת התביעה אמצעי המשמעת ראויים ותואמים את פסיקתו של בית המשפט העליון ופסיקתו של בית הדין למשמעת.

כל עבירת אלימות כלפי תלמידים הינה חמורה ויש להגיב עליה באמצעי משמעת מחמירים.

במקרה שלפנינו, התביעה התחשבה בכך, שמדובר במקרה חד-פעמי ובכך שהנאשם נקלע למצב של ייאוש, עת היכה את התלמיד בעורפו.

ב. עמדת נציגת המשרד

המשרד מצטרף לעמדת התביעה. הנאשם מועסק בשירות המדינה כ-14 שנה ותיקו האישי נקי.

ג. דבר הנאשם

הנאשם גולל בפני בית הדין את אשר קרה באותו אירוע בשמורת נאות קדומים. התלמיד המדובר סיכן חייו ולא שעה לאזהרותיו של הנאשם. מתוך ייאוש ותסכול עשה הנאשם מה שעשה בתלמיד, ובזאת סבר שישים קץ להתנהגותו של התלמיד, שעלולה היתה להמיט אסון עליו ועל תלמידים אחרים.

4. החלטת בית הדין

א. ככלל, בית דין זה ככל ערכאה שיפוטית אחרת מכבד הסדרי טיעון המובאים בפניו.

מפסיקתו של בית המשפט העליון בעש"מ 4542/97 אליהו סבג נגד נציבות שירות המדינה (פ"ד נא(5), 593) עולה כי, יש עניין ציבורי בעריכת הסדר טיעון ובקיומו, ולכן:

"אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון, אלא אם לכך טעם טוב בנסיבות המקרה. מהו טעם טוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית. השוו, לגבי הסדר טיעון במשפט פלילי, ע"פ 1289/93, 1290 לוי נגד מדינת ישראל פ"ד מח(5) 185. לדעתי, יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון אם יתברר כי, ההסדר מתבסס על שיקולים פסולים, כגון, משוא פנים. כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון כאשר בית הדין סבור, שאמצעי המשמעת, עליהם הוסכם בהסדר הטיעון, סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או כי הם בלתי סבירים באופן בולט עד שהעניין הציבורי, הדורש לסטות מן ההסדר גובר על העניין הציבורי בקיום הסדרי טיעון. אולם, באין טעם מעין זה, אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון, רק כדי להחמיר במידת מה את אמצעי המשמעת עליהם הוסכם בהסדר."

לאחר עיון ודיון, הגיע בית הדין לכלל מסקנה כי, יש לכבד את הסדר הטיעון שהוצג לבית הדין.

לדעתנו, ההסדר משקף באופן מאוזן, מחד גיסא את האינטרס הציבורי, שעליו מופקדים התביעה ומשרד החינוך, לאכוף משמעת בקרב עובדי המדינה. כאשר עיקר תכלית אמצעי המשמעת היא הגנתית והרתעתית, על מנת למנוע הישנות מקרים דומים ושמירה על תדמית ראויה לשירות המדינה. ומאידך גיסא, ההסדר טומן בחובו את נסיבותיו האישיות של הנאשם.

ב. זאת ועוד, בית הדין רואה עצמו מחוייב לעשות למען מיגור השימוש בענישה גופנית כלפי תלמיד, כל אלימות פיזית ממין כלשהו כלפי תלמיד אסורה בתכלית. גם בית המשפט העליון בשורה של פסקי דין הביע עמדה נחרצת לעניין השימוש בכוח הזרוע נגד התלמידים.

בע"פ 4405/94 מדינת ישראל נגד אלגני (פ"ד מח(5) 191, 192) הנשיא ברק אומר:

"אלימות פיזית כלפי תלמיד אסורה היא. מלקות, מכות ומשיכת אוזניים אין מקומן בבית הספר. חדר הכיתה הוא מקום הוראה ולא זירת אלימות. גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר. כבודו כאדם נפגע אם מוריו מפעילים כלפי אלימות פיזית".

וכן נפסק:

"תפיסה חינוכית הדוגלת בשימוש בכוח למטרות חינוכיות אינה הולמת... את הנורמות בחברתנו... אין חשיבות לגבי חומרתו של העונש הגופני שהופעל... עונש גופני אינו יכול להוות אמצעי לגיטימי בידי מורים... וככזה אינו יכול לבוא בגדר הסביר."
(ע"פ 5224/97 שדה אור פ"ד נב(3) 374, 388).

ג. ההוראות המינהליות, שהוציא משרד החינוך, אוסרות מכל וכל שימוש בענישה גופנית כלפי תלמידים. חוזרי המנכ"ל מבהירים כי, אלימות גופנית ומילולית אינם עולים בקנה אחד עם מטרות החינוך, שכן אלימות עלולה לשמש מודל לחיקוי מצד התלמידים ואף לפגוע בהתפתחותם.

ד. לצד אלה מונחים בפנינו נסיבותיו האישיות של הנאשם.

מפי התובעת המלומדת ומפי הנאשם שמע בית הדין על המקרה שבגיניו הועמד הנאשם לדין. על התנהגות התלמיד והסכנה שארבה לו ולכיתה ועל הייאוש שתקף את הנאשם לנוכח אלה, ועל הדרך שבחר לו הנאשם כדי להביא לסיומם של דברים.

כיום כאז הנאשם התנצל והביע חרטה על מעשיו, ובית הדין השתכנע שהוא לא יחזור על התנהגותו זו בעתיד.

כמו כן, הובא לידיעת בית הדין מצבו הכלכלי הקשה של הנאשם. גם תיקו האישי של הנאשם ללא רבב ולו זו מעידתו היחידה.

ה. במכלול השיקולים, בית הדין החליט להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים:

(1) נזיפה.

(2) הפקעת שליש משכורת קובעת בשישה תשלומים שווים ורצופים.

אמצעי המשמעת הודעו לצדדים ביום ב' במנחם-אב התשס"ב – 11.7.2002.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום ח' במנחם-אב התשס"ב – 17.7.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

7. בד"מ 164/01 – עבירות מין במשפחה

תמצית פסק הדין

הנאשם, עובד הוראה, הורשע בהליך פלילי בעבירה של מעשים מגונים בקטינות בנות משפחה, לפי סעיף 351(ג) (3) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977, הליך שבו נגזר עליו מאסר בפועל, שלאחריו בא עניינו בפני בית הדין.

בית הדין, לאחר שהוצגו בפניו טיעוני התביעה, עמדת המשרד וטיעוני הסניגוריה, עמד על משימתו הקשה של בית הדין שבגזירת הדין, הניזונה מתכליתם של אמצעי המשמעת, כפי שנקבעה בפסיקה, במיוחד שמדובר במורה שנושא בתפקיד חינוכי.

לאחר שבית הדין בחן את מהותן וטיבן של העבירות בהן הורשע הנאשם ואת הנסיבות האישיות, החליט להשית על הנאשם אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, פיטורים לאלתר ופסילה לשירות המדינה עד הגיעו לגיל 55.

י"א בשבט התשס"ב
24 בינואר 2002

בד. 41-2002
בד"מ 164/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין
גב' פרומה הרשקוביץ
ד"ר מר יצחק הגר
- יו"ר
- חברה
- חבר

התובעת : עו"ד רונית גרשון

הנאשם :
ב"כ הנאשם : עו"ד שרון הרוש

נציגת המשרד : גב' יפעת לוי

הכרעת - דין

1. בתאריך 29.8.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשם, שהועסק כמורה בכיר בבית ספר אמיתי"ת גוש דן, בה הואשם בהפרתם של סעיף 17(3) ו-17(6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), וסעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. התובענה הוגשה בעקבות הרשעתו של הנאשם בפלילים, בבית משפט השלום בפתח תקוה (ת.פ. 001188/00), בעבירה של מעשים מגונים בקטינות בנות משפחה, לפי סעיף 351 (ג) (3) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977.

בית המשפט הטיל עליו 12 חודשי מאסר בפועל, 12 חודשי מאסר על תנאי, שלא יעבור במשך שלוש שנים מיום שחרורו מהמאסר כל עבירה על סימן ה' לפרק י' לחוק העונשין והעמדתו בפיקוח שירות המבחן לתקופה של שלוש שנים מיום שחרורו מהמאסר.

3. במהלך הדיון בעניינו הודה הנאשם בפרטי התובענה ואישומיה. על יסוד הודאתו כאמור, ובהתאם לסעיף 61 ג. לחוק, הרשיע בית הדין את הנאשם בעבירות שיוחסו לו בכתב התובענה.

ניתן והודע ביום כ"ה בטבת התשס"ב – 9.1.2002, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

י"א בשבט התשס"ב
24 בינואר 2002

בד. 42-2002
בד"מ 164/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובעת: עו"ד רונית גרשון

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד שרון הרוש

נציגת המשרד: גבי יפעת לוי

גזר-דין

ההליך

1. ביום כ"ה בטבת התשס"ב – 9.1.2002 הרשיע בית הדין את הנאשם, המועסק כמורה בכיר בבית ספר אמ"ת גוש דן, בעבירות לפי סעיף 17(3) ו-6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. המסד העובדתי לכתב התובענה הוא הרשעתו של הנאשם בפלילים, בבית משפט השלום בפתח תקווה (ת.פ. 001188/00), בעבירה של מעשים מגונים בקטינות בנות משפחה, לפי סעיף 351 (ג) (3) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977.

בית המשפט הטיל עליו 12 חודשי מאסר בפועל, 12 חודשי מאסר על תנאי, שלא יעבור במשך שלוש שנים מיום שחרורו מהמאסר כל עבירה על סימן ה' לפרק י' לחוק העונשין והעמדתו בפיקוח שירות המבחן, לתקופה של שלוש שנים מיום שחרורו מהמאסר.

טיעונים לאמצעי המשמעת

עמדת התביעה

3. התובעת המלומדת הצביעה על חומרת המעשים, שעשה הנאשם ועל כך שאלה נמשכו לאורך שנתיים, תוך שהיא היפנתה את בית הדין אל גזר הדין של בית משפט השלום, לקביעותיו של בית המשפט:

"אין מדובר במעידה חד פעמית." (עמ' 6, שורה 1).

"אומר מיד כי מצאתי את נסיבות העניין חמורות ביותר." (עמ' 6 שורה 9).

"המדובר במעשים חוזרים ונשנים, כאשר הנאשם, באופן מסליל, מנצל את חשכת הליל ותנומת בני ביתו לבצע את המעשים המגונים." (עמ' 6, שורות 13 – 14).

"מוצא בית המשפט כי, הנאשם גילה מודעות למעשיו כאשר בחר לבצע את מעשיו במסתרים." (עמ' 6, שורות 16 – 17).

"אין כאן מעידה חד-פעמית, אלא תבנית התנהגותית החוזרת על עצמה." (עמ' 6 שורה 24).

"חשיפתן של קטינות לעבירות מין דווקא מצד מי שהשכל הישר אומר כי, הוא זה שצריך לגונן עליהן מכל רע מצביעה על חומרת העבירות." (עמ' 7, שורות 13 – 14).

4. התביעה סבורה, שאין מקום בשירות המדינה לעובד המבצע מעשים שכאלה, מעשים שגם דבק בהם הקלון. במיוחד כאשר מדובר במורה בישראל האמור לשמש מופת לתלמידיו.

כתימוכין, היפנתה התובעת המלומדת את בית הדין לבד"מ 84/01, בד"מ 88/00 ובד"מ 8/93 – פסקי דין שעניינם ביצוע מעשים מגונים במשפחה או במסגרת העבודה ונטיית בית הדין היא, להחמיר עם הנאשמים.

5. התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים:

א. נזיפה חמורה;

ב. פיטורים לאלתר;

ג. פסילה לשירות המדינה עד הגיעו לגיל 55;

ד. פסילה לצמיתות לתפקידי הוראה.

גישת המשרד

6. נציגת המשרד הודיעה לבית הדין, שהמשרד מצטרף לעמדת התביעה בעניין אמצעי המשמעת ולא יספה דבר.

עמדת התביעה

7. הסניגורית המלומדת טענה בפנינו בטוב דעת ועשתה כאל ידה לשכנענו להקל בעונשו של הנאשם.

ההגנה הגישה לבית הדין שורה של חוות דעת של פסיכולוגים קליניים שטיפלו או שאיבחנו את הנאשם (חוות דעת מיום 23.5.2000 של אסתר מבצרי, פסיכולוגית קלינית; דו"ח פסיכו דיאגנוסטי מיום 11.2.2001 של ד"ר מרדכי שרי פסיכולוג קליני בכיר, חוות דעת מיום 27.2.2001 של ד"ר דוד זוהר, פסיכולוג קליני).

מאלה מבקשת ההגנה לעמוד על מצבו הנפשי הקשה של הנאשם, על הליווי הפסיכולוגי הצמוד שלו ועל תהליך השיקום שהוא עובר. ועוד, אלה מצביעים על ייסורי מצפון קשים מאוד של הנאשם ועל תשוקתו לשוב אל חיק משפחתו.

8. באשר למעשיו של הנאשם, מבלי להמעיט מחומרתם, יש לראותם על העובדות לאמיתן, אין מדובר בבעילה של בנותיו, הנאשם לא הסיר את בגדיהן של הקטינות. וכן המעשים נעשו בתקופה קצרה.

כרקע למעשיו, הובהר כי, הנאשם עצמו חווה חוויות מיניות שנעשו בו על ידי אביו, אשר ביצע בו מעשים מגונים, דבר אשר השליך על הבנתו את מעשיו ואת כושר תפיסתו את האירועים.

9. כיום, הנאשם מבין את העבירה ואת חומרתה. הוא מביע חרטה עמוקה על מעשיו ועושה כפי יכולתו לשקם את עצמו ואת יחסיו עם משפחתו.

הנאשם מועסק בשירות המדינה כ-21 שנה בהוראה. במסגרת ההליך הפלילי, שהתנהל נגדו העידו בפני בית המשפט "עדי אופי נכבדים מהם רבנים ומרצים, אשר העידו מהיכרות אישית את הנאשם לגבי אישיותו החיובית של הנאשם, תרומתו לקהילה, אורחות חייו, יושרו, הגינותו. העדים הצביעו על חריגות העבירות באורח חייו החיובי ביותר של הנאשם." (בגזר הדין, עמ' 2, שורות 24 – 28).

10. לדעת הסניגוריה, אמצעי המשמעת אליהם עותרת התביעה הם אינם מידתיים ואף מוגזמים. מן הנאשם נשללת האפשרות לפרנס ולזון את משפחתו. מה גם, שאמצעי משמעת אלו יניחו את הגולל על הפתח לשיקומו של הנאשם בפרט ולשיקום חיי משפחתו בכלל.

11. בנוסף, הסניגורית המלומדת הציגה בכתב שורה של פסקי הדין, הדנים בעבירות של מעשים מגונים (בד"מ 42/00, בד"מ 84/01, בד"מ 88/00, עש"מ 5104/00 ועש"מ 2/73). מפסקי הדין שצוינו, מבקשת הסניגוריה להראות כי, הענישה איננה אחידה, הכל בהתאם לנסיבות המקרה, זמן ביצוע העבירה, דרגתו ותפקידו של מבצע העבירה וחומרת העבירה.

הסניגורית המלומדת מבקשת ללמוד, שבית הדין החמיר בכל אותם מקרים, בהם בוצעה העבירה בעת מילוי תפקיד בשירות, ובמקרה שלפנינו, העבירות נעשו שלא במסגרת תפקידו של הנאשם בשירות.

לסיכום, מבקשת הסניגוריה כי, בית הדין באמצעות הטלת אמצעי המשמעת יתן ידו לשיקומו של הנאשם והשבתו לדרך הישר.

דבר הנאשם

12. הנאשם בקול בוכה הביע חרטה עמוקה על מעשיו. הוא מבין, שהעבירה אותה עבר היא מבחינה מסויימת בלתי סלוחה. כיום, הוא מטופל אצל פסיכולוגית והוא בתהליך של שיקום עצמי ושיקום עם בנותיו, כדי להחזיר את הקשר ביניהם לקדמותו.

13. החלטת בית הדין

לתכליתם של אמצעי המשמעת

עתה באנו לגזור את דינו של הנאשם, משימה שאינה קלה. היטיב לבטא זאת בית המשפט העליון בע"פ 212/79 פלוני נגד מדינת ישראל (פ"ד לד (2), 421):

"קשה היא משימתו של בית המשפט בבואו להפעיל את שיקול דעתו אם פלוני חייב הוא או פטור, אם אשם הוא או זכאי בדינו; אך בידוע, כי שבעתיים קשה הימנו תפקידו של השופט בבואו לגזור את עונשו של מי שהורשע בדין. שהרי המחוקק קובע במסכת דיניו את הגבול המירבי של העונש שאדיו ניתן להגיע בעבירה פלונית או אלמונית, ומקביעה זו אין להסיק אלא מה מידת החומרה של העבירה המסויימת בעיני המחוקק; אך ישומו של שיעור העונש ומידתו בתוך הגבולות שהציב המחוקק מסור הוא לחוכמתו, ללבו ולמצפנו של השופט, הכל לפי העבירה, לפי העברין ולפי מה שהשעה צריכה."

14. התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא למנוע פגיעה משמעותית בתיפקודו של שירות המדינה או בתדמיתו של השירות. לכן, השאלה העיקרית היא, מה ההשפעה שתהיה על שירות המדינה, אם עובד הוראה, שהורשע בעבירות פליליות כאמור, יורשה להמשיך את עבודתו ומה אמצעי המשמעת הראויים להטיל עליו.

בהליך המשמעותי בשונה מההליך הפלילי, התכלית היא מניעה ולא ענישה.

"... בדיון המשמעותי, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראוייה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."
(עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3), 77).

ועוד:

"לא הרי הליך פלילי כהרי דיון משמעותי. התביעה הפלילית נועדה לקבוע אם הנאשם עבר על החוק ואם ראוי כי יטילו עליו את העונש הקבוע בחוק, ואילו הדיון המשמעותי לא נועד להעניש את 'העברייני', כי אם לקבוע בראש ובראשונה אם הוא עודנו ראוי לאמון אשר רחשו לו השלטונות והציבור לפני שנמתח עליו קו של חשד. לשון אחרת: הדיון המשמעותי אין מהותו פלילית, כי אם הגנה."
(בג"צ 13/57 צימוקין נגד בית הדין המשמעותי לעובדי המדינה, פ"ד י"א 856, 861).

ובמיוחד הדגיש בית המשפט העליון את ההבדל בין תכלית הדין המשמעותי לבין תכלית הדין הפלילי בעיקר לשם הגנה על השירות הציבורי:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעותי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעותי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט הליך משמעותי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטר מן השירות וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות."
(עש"מ 1928/00 עמוס ברוכין, פ"ד נד(3), 694).

15. ומשכך, גם המשקל שראוי לייחס לנסיבות בהן בוצעה העבירה הפלילית וגם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, פוחת בדיון המשמעותי.
(ראה עש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב, פ"ד נב(5), 87).

כאמור, השיקול המרכזי בדין המשמעותי הוא הפגיעה שנגרמה על ידי העבירה לשירות המדינה וההשלכה של אמצעי המשמעת על התפקוד והתדמית של השירות. לפיכך, בית הדין שוקל את אמצעי המשמעת ההולמים את נסיבות המקרה, על מנת לצמצם את הפגיעה בשירות המדינה ואף להנחות את עובדי המדינה בדרך ראויה.

16. לתפקידו של העובד בשירות המדינה משקל של ממש. כפי שבית המשפט העליון אמר בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר (פ"ד נב(1), 650, 678):

"התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרד התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים. מורה מוצב בדרך כלל בעמדה של מרות כלפי התלמידים: ניתנת בידו סמכות לקבוע אם, ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים. מעבר לכך: המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי התלמידים; אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור, המפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. אכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור... ומורה כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה."

לאמור, כאשר מדובר באדם הנושא תפקיד חינוכי, האמור לשמש דוגמא לתלמידיו ולקנות להם ערכים ומוסר, שומה על בית הדין לבחון את התדמית הראויה של מערכת החינוך. כלום, ניתן להימנע מפיתורי הנאשם מבלי לפגוע בתדמית הנדרשת ובמסר הראוי למערכת החינוך.

(ראה עש"מ 6196/99 מאג'ד הייב נגד מדינת ישראל, דינים עליון, כרך נז, 277).

17. לא נעלם מעינינו כי, מעשיו של הנאשם לא נעשו במסגרת תפקידו בבית הספר. אלא שהציבור זכאי לכך, שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים.

"אמון הציבור בשירות המדינה ושיתוף הפעולה בין הציבור לבין השירות, תלויים בכך. האמון ושיתוף הפעולה עלולים להתערער גם אם יתברר לציבור כי עובד מדינה העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון."
(עש"מ 4411/91 מדינת ישראל נגד אשר אלקלעי, פ"ד נג(5), 302).

על העבירות

18. הנאשם הורשע בעבירה של מעשים מגונים בקטינות בנות משפחה, לפי סעיף 351 (ג) (3) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977. עבירות אשר מעוררות סלידה וגינוי, כפי שציין זאת בית המשפט השלום בגזר דינו של הנאשם:

"לילד יש ציפייה – (לגיטימית ביותר ונעלה מכל ספק) – כי הוריו ישמרו עליו מכל רע וחשיפתו של הבנות למעשים שבוצעו דווקא מצד אביהן מולידן ראויה לכל גינוי והוקעה."
(עמ' 7, שורות 16 – 18).

19. הנאשם הורשע גם בעבירות לפי סעיף 17(3) ו-6) לחוק המשמעת וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלטת החוק על עובדי הוראה.

לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שהורשע בה הנאשם, התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או הוראה או זו שעלולה לפגוע בשמו הטוב ובתדמיתו של שירות המדינה, בית המשפט העליון קבע:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות אחרים אותו מקצוע או ארגון... עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום ייחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים. היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. אם זו התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון."
(ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5), 573, 578).

20. ועוד הוסיף השופט זמיר בעש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה (לא פורסם):

"התשובה היא שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות לתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד."

21. עובד הוראה, המבצע מעשים מכוערים כמעשה הנאשם שלפנינו, התנהגותו הינה התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד הוראה, וזו התנהגות אשר פוגעת עד מאוד בשמו הטוב של שירות המדינה ובתדמיתו של השירות.

זאת ועוד, בעבירות בהן הורשע הנאשם בפלילים דבק קלון מעצם מהותן ויש לייחס להן חומרה בגין פגיעתן באמון הציבור בשירות הציבורי.

למידתם של אמצעי המשמעת

22. בבית הדין פרסו הצדדים פסקי דין שונים בעניין אמצעי המשמעת, שהוטלו העבירות דומות ואחרות לאלו שבפנינו.
- מטבע הדברים אמצעי המשמעת שונים ממקרה למקרה כאשר נילוויים אליהם שיקולים משיקולים שונים הנוגעים לכל מקרה ומקרה לגופו.
- בית הדין עיין בקפידה בפסיקה שהונחה בפנינו, והיא אף הינחתה אותו בבוא לקבוע את אמצעי המשמעת הראויים במקרה דנן.
23. שקלנו בכובד ראש את הנסיבות האישיות של הנאשם. שמענו על עברו והחוויות המיניות אותן השביעו אביו וכן שמענו על תהליך שיקומו לאחות את הקרעים של המשפחה ומאמציו להתאחד עמה כבתחילה.
24. בית הדין נאלץ לדחות את הנסיבות האישיות, מפני השיקולים של האינטרס הציבורי. תדמית שירות המדינה, טוהר מידות השירות וערכי המשמעת שהם נחלתו, מונעים מבית הדין ליתן משקל מכריע לנסיבותיו האישיות של הנאשם.

סוף דבר

25. בסיכומם של דברים, לאחר שבית הדין שקל את כל השיקולים הדרושים, בית הדין החליט להשית על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים:
- א. נזיפה חמורה;
- ב. פיטורים לאלתר;
- ג. פסילה לשירות המדינה עד הגיעו לגיל 55 שנה.

המלצה

26. פסילתו של הנאשם לשירות המדינה תיגרור אחריה שלילת גימלתו. כאשר משמעותו של דבר, פגיעה כלכלית במשפחת הנאשם, שללא ספק נפגעה דיה ממעשיו של הנאשם. לנוכח מצבה של המשפחה, יש מקום, שהממונה על הגימלאות מכוח סמכותו בסעיף 62 (א) לחוק שירות המדינה (גימלאות) [נוסח משולב], התש"ל – 1970, יורה על תשלום הקיצבה למי שהנאשם חייב בפרנסתם.

גזר הדין ניתן ביום י"ח בשבט התשס"ב – 31.1.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור על גזר הדין, בפני שופט דן יחיד בבית משפט העליון, מסורה לצדדים, בהתאם לסעיף 43 לחוק.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

8. בד"מ 165/01 – איחורים והיעדרויות

תמצית פסק הדין

מורה המועסק בחווה חקלאית, בעל וותק של 13 שנה, הורשע על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירות משמעת.

במסגרת ההסדר, כתב התובענה תוקן והנאשם הורשע על כך, שבין חודש נובמבר 1999 ועד חודש פברואר 2001 איחר הנאשם כ-15 פעמים למקום עבודתו, וכן על כך שנעדר מעבודתו במשך חמישה ימים.

במסגרת הסדר הטיעון סוכם בין הצדדים על הטלת אמצעי משמעת של: נזיפה והפקעת $\frac{3}{4}$ משכורת קובעת.

נציג המשרד הצטרף להסדר הטיעון המוצע.

ההגנה נתנה הסברים לעניין היעדרויות הנאשם וציינה בפני בית הדין כי, הנאשם נשוי ואב לחמישה ילדים.

הנאשם פנה בהתרגשות לבית הדין וביקש להמשיך לעבוד בצורה תקינה בשיתוף עם המערכת.

בית הדין, לאחר עיון, החליט ליתן תוקף של פסק דין להסדר הטיעון, לנוכח רקעה של תובענה זו והטעות אליה נתפס הנאשם.

מכל מקום, בית הדין ציין את חשיבות המשמעת במקום העבודה, לרבות נוכחות והופעה בזמן.

כ"א באב התשס"ב
30 ביולי 2002

בד. 1087-2002
בד"מ: 165/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע : עו"ד גיפרי ונדל

הנאשם :

ב"כ הנאשם : עו"ד שלמה צפורי

נציג המשרד : לא הופיע

הכרעת - דין

התובענה וההליך

1. בתאריך 4.9.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשם, המועסק כמורה בחווה החקלאית "תלמי אביב", בתל-אביב.

כתב תובענה מייחס לנאשם עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

בכתב התובענה ארבעה אישומים, כאשר אישומים ראשון ושני נוגעים להתנהגות הנאשם כלפי מנהלת החווה ובאישומים שלישי ורביעי פורטו המועדים בהם נעדר הנאשם מהעבודה או איחר הנאשם להגיע לחווה.

2. בהחלטה מיום י"ז התשס"ב – 28.5.2002 קיבל בית הדין את הטענה המקדמית של "הגנה מן הצדק", שהעלתה הסניגוריה והורה על ביטולם של אישומים ראשון ושני.

3. במסגרת הסדר טיעון התובענה תוקנה כך, שמספר המקרים בהם הגיע הנאשם באיחור לחווה בתקופה שבין חודש נובמבר 1999 ועד חודש פברואר 2001 הוא כ – 15 פעמים. באשר לאישום בגין העדרויות לא נעשה תיקון ועל פי כתב התובענה מדובר בחמישה ימי העדרות.

4. הנאשם הודה באמור בכתב התובענה המתוקן ובית הדין הרשיעו בעבירות המיוחסות לו, כאמור.

הודע וניתן ביום ז' במנחם אב התשס"ב – 16.7.2002, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

כ"א באב התשס"ב
30 ביולי 2002

בד. 1086-2002
בד"מ 165/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע : עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם :

ב"כ הנאשם : עו"ד שלמה צפורי

נציג המשרד : לא הופיע

גזר - דין

התובענה וההליך

1. בתאריך 4.9.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשם, המועסק כמורה בחווה החקלאית "תלמי אביב", בתל-אביב.

כתב התובענה מייחס לנאשם עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

בכתב התובענה ארבעה אישומים, כאשר אישומים ראשון ושני נוגעים להתנהגות הנאשם כלפי מנהלת החווה ובאישומים שלישי ורביעי פורטו המועדים בהם נעדר הנאשם מהעבודה או איחר הנאשם להגיע לחווה.

2. בהחלטה מיום י"ז בסיוון התשס"ב – 28.5.2002 קיבל בית הדין את הטענה המקדמית של "הגנה מן הצדק", שהעלתה הסניגוריה והורה על ביטולם של אישומים ראשון ושני.

3. במסגרת הסדר טיעון התובענה תוקנה כך, שמספר המקרים בהם הגיע הנאשם באיחור לחווה בתקופה שבין חודש נובמבר 1999 ועד חודש פברואר 2001 הוא כ – 15 פעמים.

באשר לאישום בגין היעדרויות לא נעשה תיקון, ועל פי כתב התובענה מדובר בחמישה ימי היעדרות.

4. ביום ז' במנחם באב התשס"ב – 16.7.2002 הרשיע בית הדין את הנאשם על פי הודאתו, בעבירות המיוחסות לו בכתב התובענה המתוקן.

5. טיעוני הצדדים לכיבודו של הסדר הטיעון

א. גישת התביעה

התביעה סבורה, שהסדר הטיעון במקרה דנן ראוי וזאת, כדי לאפשר לנאשם לפתוח דף חדש במקום עבודתו.

אמצעי המשמעת שהוסכם עליהם בין הצדדים הינם: נזיפה והפקעת $\frac{3}{4}$ משכורת קובעת, שתנוכה ב-6 תשלומים שווים ורצופים.

ב. עמדת נציג המשרד

נציג המשרד לא כיבדנו בנוכחותו אולם, הודיענו באמצעות התביעה, כי המשרד מצטרף להסדר המוצע.

ג. גישת ההגנה

לסניגור המלומד הסברים לעניין היעדרויות הנאשם, לדידו, הבין הנאשם בטעות ולמרות שלא נאמר לו כי, מאחר שמחפשים לו מקום עבודה אחר הוא יכול שלא להגיע לעבודה. מרגע שהובהר לנאשם, שאין הדברים כהויתם הוא מיד התייצב לעבודה.

לגבי נסיבותיו האישיות של הנאשם, מדובר במורה בעל ותק של 13 שנה בהוראה. הנאשם נשוי ואב לחמישה ילדים. הוא היה לוחם בסיירת גולני ואף נפצע שם.

ד. דבר הנאשם

הנאשם פנה בהתרגשות מה לבית הדין על כך, שהוא מוכן לקבל עליו את הדין למרות הקושי הכלכלי הטמון בו. אולם כל שהוא מבקש הוא, שיוכל להמשיך לעבוד בצורה תקינה ובשיתוף עם המערכת.

6. החלטת בית הדין

א. בית הדין שקל במסגרת ההליך שלפנינו, האם יש מקום לכבד את הסדר הטיעון, כפי שהוצג בפניו על ידי הצדדים. בעניין זה אנו מונחים על ידי פסיקתו של בית המשפט העליון, בעש"מ 4542/97 אליהו סבג נגד נציבות שירות המדינה (פ"ד נא(5) 593), שם נקבע:

"קיים עניין ציבורי בגיבושם של הסדרי טיעון ובקיומם, מאחר ואין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון, אלא אם ראה לכך טעם טוב בנסיבות המקרה.

מהו טעם טוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית. השוו, לגבי הסדר טיעון במשפט פלילי, ע"פ 1289/93, לוי נגד מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 158. לדעתי, יש טעם טוב לסטות אם מתברר כי, ההסדר מתבסס על שיקולים פסולים כגון משוא פנים.

כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון, אם סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או אם הם בלתי סבירים באופן בולט עד שהעניין הציבורי, הדורש לסטות מן ההסדר גובר על העניין הציבורי בקיום הסדרי טיעון".

על פי הנחיה זו, שקלנו אם יש לכבד את הסדר הטיעון דן.

לאחר עיון ודיון הגענו לכלל מסקנה, שיש מקום לכבד את הסדר הטיעון כפי שהוצג וליתן לו תוקף של פסק דין.

ב. תובענה זו יסודה במערכת יחסים מעורערת בין מנהלת החווה לבין הנאשם. ברם, אין בזאת כדי, להצדיק את היעדרויותיו ואיחוריו של הנאשם, שלגבי מקצתם ניתן הסבר על ידי ההגנה, שמקורם בטעות אליה נתפס הנאשם.

ג. לדעת בית הדין אין צורך להכביר מילים על חשיבות המשמעת במקום העבודה, לרבות נוכחות והופעה בזמן.

בעניין זה יפים דברי בית המשפט העליון בעש"מ 1/76 הדסה כהן נגד נציבות שירות המדינה (פ"ד ל(3), 500) :

"אם כל עובד, או כל סוג או קבוצה של עובדים, יקבע לו סדרי עבודה או שעות עבודה או דרכי עבודה משלו, כי אז יבוא במקום המשמעת תוהו ובוהו, ואנרכיה של איש הישר בעינו יעשה. לעניין טיבה וחומרתה וסכנתה של פגיעה כזאת במשמעת השירות, אין נפקא מינה מה היו מניעי הפוגעים: אפילו היו מניעים טובים, למשל להביא לידי שיפור תנאי העבודה או סדריה, נפגעת המשמעת על ידי עצם ערעורה, העבירה הקבועה בחוק איננה בפגיעה במשמעת שלא כדין או שלא כהוגן או שלא למטרה סבירה; כל פגיעה במשמעת השירות עבירה היא, תהא אשר תהא מטרותה. ויש דברים בגו, שמשמעת בשירות המדינה (כמו ביתר שאת, המשמעת בצבא) ערך בפני עצמו היא: שירות המדינה אינו יכול להתנהל אלא מתוך המשמעת, ואין חיי המדינה או חיי אזרחיה חיים אלא כל עוד מתנהל שירות המדינה".

ד. באשר לנסיבותיו האישיות של הנאשם בית הדין שמע על מצבו האישי של הנאשם ועל רצונו לפתוח דף חדש במקום העבודה.

7. בנסיבות אלה בית הדין מחליט להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים :

א. נזיפה.

ב. הפקעת $\frac{3}{4}$ משכורת קובעת, שתנוכה ב – 6 תשלומים שווים ורצופים.

בשולי הדברים, בית הדין ממליץ לנוגעים בדבר: הפיקוח, הנהלת החווה והנאשם לקיים ישיבה משותפת ובה להסכים על נוהלי עבודה ותכני עבודה, שיהיה בהם כדי להביא לרגיעה, לשביעות רצון הדדית ולטובת מערכת החינוך.

בית הדין רשם לפניו את נכונותו של עו"ד ציפורי ללוות את המשך ההליך מחוץ לכותלי בית הדין ועל כך יבורך.

אמצעי המשמעת הודעו לצדדים ביום ז' במנחם אב התשס"ב – 16.7.2002, בנוכחות הצדדים.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום כ"א במנחם אב התשס"ב – 30.7.2002, בהיעדר הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

9. בד"מ 169/01 – שימוש בתארים ותעודות כוזבים

תמצית פסק הדין

מורה כולל בחטיבת ביניים הורשע בעבירות משמעת, בכך שבתחילת אוקטובר 1999 הציג הנאשם למשרד החינוך מסמכים, שלפיהם הוא זכאי לתעודת הנדסאי להוראה ובעל דיפלומה במגמת חשמל, כאשר בפועל לא סיים הנאשם לימודיו במכללה ולא היה זכאי לתעודות ותארים כאמור.

התביעה הצביעה על החומרה שבמעשה הנאשם, שכן בהיותו עובד הוראה עליו לשמש דוגמה לטוהר מידות, אמינות ויושר, וכן מדד לתלמידיו, שכן זכאים הם ללמוד ממורה כשיר ובעל השכלה כנדרש. התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים: פיטורים, תוך קבלת 90% מפיצויי הפיטורים ופסילה משירות המדינה לתקופה של שלוש שנים.

המשרד מצטרף לעמדת התביעה, ומשאיר לשיקול דעתו של בית הדין את שיעור פיצויי הפיטורים.

הנאשם, ציין בפני בית הדין את עבודתו הנאמנה בחטיבת הביניים, את מצבו הכלכלי הירוד ואת עובדת היותו בעל משפחה ברוכת ילדים.

בית הדין, במסגרת שיקוליו, הביע ספק כיצד יוכל הנאשם לחנך את תלמידיו לערכים של מוסר ויושר, והתחשב בתדמית הראויה של מערכת החינוך ובמצבו הכלכלי של הנאשם שהיה בכי רע.

בית הדין סבור כי, על מעשים אלו שביצע הנאשם – אין הוא עוד ראוי לשמש כמורה בישראל.

בית הדין החליט להטיל על הנאשם אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, פיטורים לאלתר אגב תשלום פיצויי פיטורים בשיעור של 90% ופסילה לשירות המדינה ל-10 שנים.

ד' בשבט התשס"ב
17 בינואר 2002

בד. 135-2003
בד"מ 169/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בירושלים

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר
מר אפרים פוסט - חבר

התובעת: עו"ד רונית גרשון

הנאשם:

ב"כ הנאשם: אינו מיוצג

נציגת המשרד: גבי יפעת לוי

גזר-דין

ההליך

1. בתאריך ב' בשבט התשס"ב - 15.1.2002 הרשיע בית הדין את הנאשם, המועסק במשרד החינוך בתפקיד מורה כולל בחטיבת הביניים "נור" ברהט (עד למועד השעייתו ביום 7.1.2002), בעבירות לפי סעיף 17(1), (3), (4) ו- (5) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג - 1963 וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבתחילת אוקטובר 1999 הנאשם הציג בפני לשכת מחוז דרום במשרד החינוך, מסמכים אשר על פיהם הוא זכאי לתעודת הנדסאי להוראה ובעל דיפלומה במגמת חשמל, מאת המכללה הטכנולוגית באר שבע. כאשר בפועל הנאשם לא סיים לימודים במכללה ולא היה זכאי לתעודות ולתארים כאמור.

2. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

התובעת המלומדת הצביעה על החומרה שבמעשי הנאשם. הן מצד היות עובד הוראה דוגמא לטוהר מידות, אמינות ויושר, הן מצד התלמידים הזכאים ללמוד ממורה כשיר ובעל השכלה כנדרש והן בפגיעה באמון שנתן משרד החינוך בנאשם.

מעשהו של הנאשם גובל בפלילים ויש להרחיקו משירות המדינה. עוד, סבורה התביעה כי, יש לפסול את הנאשם לתקופה מה מן השירות תקופה שלא תעלה על שלוש שנים וזאת נוכח העובדה, שהמעשה חד-פעמי הוא והנאשם אף נעזר באחרים בני משפחה להשגת התארים.

על כן, עתרה התביעה לאמצעי משמעת של:

(1) פיטורים תוך קבלת 90% מפיצויי הפיטורים.

(2) פסילה משירות המדינה לתקופה של 3 שנים.

ב. גישת המשרד

מפי נציגת המשרד שמענו, שאין המשרד יכול לעבור לסדר היום על כך, שמורה מציג תעודות השכלה לא לו. בנסיבות אלו מצטרף המשרד לעמדת התביעה ומשאיר לשיקול דעתו של בית הדין את שיעור פיצויי הפיטורים להם יהיה זכאי הנאשם.

ג. דבר הנאשם

הנאשם סיפר לבית הדין על השכלתו, הוא בעל תעודת בגרות ולמד שנה אחת (בשנת 1998-1999) במכללה הטכנולוגית בבאר שבע. לגרסתו, נפל קורבן למזימה של בכירים במשרד החינוך, שחפצו להעביר את אחיו מתפקידו כמפקח במשרד החינוך. והיה זה מנהל רשות החינוך לבדואים, שהציע לו וסידר לו תעודות השכלה ללא תשלום.

עוד הוסיף הנאשם, שחרף זאת הוא לימד בחטיבת הביניים ועשה עבודתו נאמנה.

באשר למצבו הכלכלי - הוא בכי רע, רעייתו אינה משתכרת, הוא בעל משפחה ברוכת ילדים ולו חובות לבנקים.

הנאשם ביקש מבית הדין, שיאפשר לו לסיים את עבודתו בבית ספר עד לסיום שנת הלימודים ואחר כך לא לשבצו שנית.

3. החלטת בית הדין

עתה באנו להשית על הנאשם אמצעי משמעת הולמים. השאלה מה הם אמצעי משמעת הראויים תלויה בנסיבות המקרה, בנסיבות האישיות של הנאשם, בחומרת העבירה, ובתפקידו של הנאשם בשירות.

על כך, אמר השופט זמיר בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר (פ"ד נב(1) 650, 678):

"ההתנהגות ההולמת הנדרשת מעובד המדינה, אם כלפי עובד אחר ואם כלפי אדם מבחוץ, עשויה להשתנות על פי התפקיד (ובכלל זה המעמד והסמכות) של עובד המדינה. כך עולה גם מסעיף 317(3) לחוק המשמעת, שאינו קובע כי עובד המדינה אשם בעבירת משמעת אם התנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה, אלא אם התנהג התנהגות שאינה הולמת "תפקידו כעובד מדינה". כלומר, סטנדרד ההתנהגות הנדרשת מעובד המדינה מוכתב על ידי שני נתונים עיקריים: ראשית, על ידי מעמדו כעובד המדינה; שנית, על ידי תפקידו בשירות המדינה. בהתאם לתפקיד, אפשר שסטנדרד ההתנהגות הנדרשת מעובד מדינה בתפקיד מסויים יהיה, בשל מהות התפקיד, גבוה יותר מסטנדרד ההתנהגות של עובדי המדינה בדרך כלל. ראו עש"מ 4123/95 אור נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(5) 184, 191. אפשר, לכן, שהתנהגות של עובד מדינה בתפקיד מסויים, אף (83) שלא תיחשב התנהגות בלתי הולמת לגבי עובדי המדינה בדרך כלל, תיחשב התנהגות בלתי הולמת לגבי אותו עובד..."

ביתר שאת, לעניין תפקידו המחייב של מורה ועל סטנדרד ההתנהגות הנדרשת ממנו, מוסיף שם השופט זמיר:

"התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרד התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים. מורה מוצב בדרך כלל בעמדה של מורה כלפי התלמידים: ניתנת בידו סמכות לקבוע אם, ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים. מעבר לכך המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי התלמידים. היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים. אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור, המפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. שכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור. ראו בג"צ 7074/93 סויסא נגד היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח(2) 749, 774. מורה, כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה."

4. לדידינו, מורה אמור להיות גם דמות מחנכת ודוגמא אישית לתלמידים עליו לשמש מופת להתנהגות ודגם לחיקוי. ובמקרה דנן, בית הדין מסופק כיצד יוכל הנאשם, שלפנינו לחנך את התלמידים לערכים של יושר ומוסר, לא זו אף זו, מה על התדמית הראויה של מערכת החינוך, שכאלה הם פני מוריה, ואיך תביט אל הציבור השם אמונו עליה.

5. בית הדין סבור, שאין מדובר בכישלון רגעי, הנאשם הציג בפני רשות החינוך מספר מסמכים:

א. דיפלומת הנדסאי חשמל על שמו של הנאשם, מהמכללה הטכנולוגית בבאר-שבע, מיום 9.1.94.

ב. גיליון ציונים נספח לדיפלומה על שמו של הנאשם, מהמכללה, מיום 11.5.94.

ג. תעודת גמר הנדסאי להוראה על שמו של הנאשם, מהמכללה, מיום 6.10.96.

ד. גיליון ציונים נספח לתעודת הוראה על שמו של הנאשם, מהמכללה מיום 20.3.97.

כל אלה בידיעה כי, לא למד במכללה (להוציא שנת לימודים אחת), לא עמד במבחנים ולא קיבל כל תעודה או דיפלומה. עובר לשיבוצו על סמך מסמכים אלו, ללא השכלה וללא הכשרה כדבעי, ואף כתוצאה מכך שילם לו משרד החינוך שכר שלא כדין.

6. במצב דברים זה בית הדין סבור כי, הימנעות מפיטורי הנאשם תיפגע גם בציבור, הרגיש בימים אילו לתופעה הרווחת של זיוף וקניית תארים אקדמאים. וגם תיפגע בצורך בהרתעת אחרים משימוש בתעודות מזויפות.

בית הדין סבור, שעל המעשים שביצע הנאשם אין הוא ראוי עוד לשמש כמורה בישראל ומקומו לא יכירנו במערכת החינוך.

ביקשנו הנאשם להשאירו במערכת עד לסיום שנת הלימודים. בית הדין אינו יכול להיענות לבקשה זו, שכן הנאשם "**אכל בוסר, ואם יורשה להישאר בתפקידו, שיני התלמידים תקהינה**". ואין לכך הצדקה.

(בעניין זה ראה דברי השופט זמיר בעש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמוזה, פ"ד נג(3), 77).

7. עוד שקלנו פסילתו של הנאשם ותמהנו על כך, שהתביעה הקלה עם הנאשם, עת דרשה לפסלו לתקופה יחסית קצרה, גם לנוכח גילו של הנאשם (כבן 40).

נימוקי התביעה לגישה זו, כי הנאשם נעזר באנשים קצת גדולים ממנו, היא גישה שאינה נראית בעניינו. הנאשם אדם בגיר ועליו לשאת באחריות על התנהגותו הפסולה. יחד עם זאת, אם היו לנאשם שותפים ישקלו הגורמים המוסמכים חקירתם והעמדתם לדין.

מכל מקום, לדעתנו, הנאשם אינו ראוי לשמש איש חינוך ויש לראות את התנהגותו באופן חמור.

8. הבאנו במסגרת שיקולנו את מצבו הכלכלי - משפחתי הקשה של הנאשם על הקטינים התלויים על צווארו והחובות בבנקים הרובצים עליו.

סוף דבר

9. בית הדין החליט להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים :

א. נזיפה חמורה.

ב. פיטורים לאלתר בתשלום פיצויי פיטורים בשיעור 90%.

ג. פסילה לשירות המדינה ל-10 שנים.

גזר הדין ניתן ביום ד' בשבט - 17.1.2002, בהיעדר הצדדים להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור לבית משפט העליון מסורה בידי הצדדים, בהתאם להוראת סעיף 43 לחוק, תוך 30 יום מהגעת גזר הדין לידיהם.

(-)	(-)	(-)
אפרים פוסט	נהאד חליל קשוע	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

10. בד"מ 180/01 – חסימת פיו של תלמיד על ידי צעיף

תמצית פסק הדין

מחנכת ומרכזת שכבה, בעלת ותק של 31 שנות הוראה, הורשעה על פי הודאתה במסגרת הסדר טיעון, בכך שחסמה את פיו של תלמיד באמצעות ידה בסיוע צעיף או מטפחת, וזאת כשהתלמיד הפריע למהלכו של שיעור בכיתה, ומששב אותו תלמיד להפריע בכיתה חזרה על מעשה זה פעם נוספת.

במסגרת הסדר טיעון, הגיעו ביניהם הצדדים להסכמה על אמצעי המשמעת הבאים : נזיפה והפקעת שליש משכורת קובעת.

נציג המשרד הצטרף לעמדת התביעה וציין כי, לנאשמת אין עבר פלילי או משמעותי.

הנאשמת הודתה כי, ניתן היה לנהוג אחרת וכי שיקול דעתה היה מוטעה.

בית הדין היה ער לכך, שההליך המשמעותי גרם לנאשמת צער, וכן לכך שבעקבות ההליך, נישואי הנאשמת הגיעו לקיצום.

בית הדין, בפרוס שיקוליו, בחן את אופייה של העבירה, את הפגיעה הכלכלית בנאשמת, עקב כך שפסקה מלהיות מחנכת ומרכזת וכן את הכללים לכיבודו של הסדר הטיעון.

בסופו של דיון, בית הדין החליט להשית על הנאשמת אמצעי משמעת של : נזיפה והפקעת שישית משכורת קובעת.

א' בניסן התשס"ב
14 במרץ 2002

בד. 220-2002
בד"מ 180/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין
גב' נחמה ז"ק
ד"ר יצחק הגר
- יו"ר
- חברה
- חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: אינה מיוצגת

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת - דין

התובענה

1. הנאשמת ילידת שנת 1947 המועסקת במשרד החינוך משנת 1981, לפי דרגה ב.א. בתפקיד של מורה מחנכת ומרכזת שיכבה, הואשמה על ידי התביעה בכתב תובענה שהוגש בתאריך 16.7.2001, בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), 2) ו-3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, יחד עם סעיף 4(1) להודעה בדבר שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבתאריך 21.12.2000 או במועד סמוך נקטה בתגובה בעלת אופן פיזי כלפי תלמיד בכיתה בבית ספר ע"ש סאלד בכפר סבא, על ידי כך שחסמה את פיו באמצעות ידה בסיוע צעוף או מטפחת לאחר שהתלמיד הפריע למהלכו של שיעור בכיתה, ומששב אותו תלמיד להפריע בתוך הכיתה חסמה הנאשמת את פיו באותה הדרך פעם נוספת.

מהלך הדיון והחלטת בית הדין

2. הנאשמת הודתה בפנינו בפרטי תובענה ואישומים כאמור, במסגרת הסדר טעון שבית הדין החליט ליתן לו תוקף תוך הקלה מסויימת באמצעי המשמעת.

3. בעקבות הודאתה כאמור בפנינו החלטנו להרשיעה בעבירות שיוחסה לה בכתב התובענה.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים היום, כ"ט באדר התשס"ב – 13.3.2002.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	נחמה ז"ק	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין יו"ר

כ"ט באדר התשס"ב
13 במרץ 2002

בד. 218-2002
בד"מ 180/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין
גב' נחמה ז"ק
ד"ר יצחק הגר
- יו"ר
- חברה
- חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: אינה מיוצגת

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

גזר - דין

ההליך

1. הנאשמת בת 55 שנה, המועסקת במשרד החינוך משנת 1981 לפי דרגה ב.א., בתפקיד של מורה מחנכת ומרכזת שכבה, הורשעה על ידנו בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3(לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק). יחד עם סעיף 4(1) להודעה בדבר שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבתאריך 21.12.2000 או מועד הסמוך לכך הפעילה תגובה לשם ריסון תלמיד בכיתה בבית ספר ע"ש סאלד בכפר סבא. הנאשמת חסמה את פיו של התלמיד באמצעות ידה בסיוע צעף או מטפחת לאחר, שהתלמיד הפריע למהלכו של שיעור בכיתה ומששב אותו תלמיד להפריע בתוך הכיתה חסמה הנאשמת את פיו באותה הדרך פעם נוספת.

התביעה סברה שבהתנהגותה האמורה הפרה הנאשמת את חוזרי מנכ"ל משנת 1995, 1997 ו-2000, פגעה במשמעת שירות המדינה והתנהגה התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה ועובד מדינה.

2. הנאשמת הורשעה על ידנו בעבירות כאמור, בעקבות הסדר טיעון שבו הודתה הנאשמת בפרטי התובענה ובעבירות כאמור, ואשר בית הדין החליט ליתן לו תוקף – תוך שינוי מסויים באמצעי המשמעת כפי שיפורט להלן.

אמצעי משמעת מוסכמים

3. במסגרת הסדר הטיעון הצדדים הודיעו לבית הדין, כי הגיעו ביניהם גם להסכמה בנוגע לאמצעי המשמעת, לפיה, בעקבות הודאתה של הנאשמת בכתב התובענה שפרטיו הובהרו במהלך הדיון, בית הדין יתבקש להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של:

א. נזיפה.

ב. הפקעת שליש משכורת קובעת שתנוכה ב-8 תשלומים שווים ורצופים.

4. טיעוני הצדדים לכיבודו של הסדר הטיעון**א. גישת התביעה**

התביעה סבורה שהסדר טיעון זה מאזן בצורה ראויה בין האינטרסים של התביעה ובין הנסיבות המיוחדות של האירוע והנסיבות האישיות. לגבי הנסיבות המיוחדות למדנו במהלך הדיון כי מדובר בכיתה שבה לומדים ילדים הסובלים ממפגעים נפשיים, שכליים, והתנהגותיים כאשר הכיתה של אותו חינוך מיוחד מאופיינת לעתים בפרצי אלימות בין הילדים וגם באלימות שמופנית כלפי מוריהם. לגבי נשוא התובענה שבפנינו, למדנו כי, מדובר בילד שנהג להתפרץ ולירוק על ילדה בת כיתתו, נוטה לאלימות. משראתה הנאשמת כי מאותה יריקה של התלמיד עלול היה להתפתח אירוע אלים בינו ובין אותה תלמידה, ניגשה לאותו תלמיד במהלכו של שיעור שהועבר על ידי סטודנטית שהיא נכחה בו, והיא חסמה את פיו בידה תוך כדי שימוש בבד של כובעו. כאשר במהלך אותו ניסיון להרגיע ולהשקיט את התלמיד ולמנוע את התפרצותו כלפי התלמידה האלימה, היא חסמה את פיו בידה, פעמיים ולמדנו, כי במהלכה של אחת החסימות ידה גם ננשכה.

ב. גישתו של נציג המשרד

מפיו של נציג המשרד שמענו כי, עברה של הנאשמת נקי הוא מכל עבירה פלילית או משמעתית, והוא מצטרף להסדר טיעון שאליו הגיעו הצדדים.

ג. טיעוני הנאשמת

מפיה של הנאשמת שמענו כי מדובר בכיתה בעייתית שבהעברת השיעורים שבה ניתן סיוע על ידי בת שירות לאומי, הילדים בכיתה חלקם סובל מבעיות נפשיות, חלקם מבעיות התנהגותיות או שכליות. אותו ילד שכלפיו הופנתה חסימת הפה, הוא ילד שנוטה להתפרצויות, יורק, כנראה בשל בעיה נוירולוגית. אותו התלמיד היה צריך לקבל תרופת הרגעה בשם ריטלין שדבר השימוש בה לא היה ידוע לנאשמת.

הנאשמת רואה את האירוע כאירוע של בלית ברירה. ניסיון למנוע התדרדרות לכיוונה של תקרית אלימה בין שני תלמידים בעייתיים. כיום הנאשמת מודה בכך, כי יתכן והיה ניתן לנהוג באירוע אחרת, וכי הופעל על ידה שיקול דעת מוטעה.

לשאלת כיבודו של הסדר הטיעון

5. בית הדין שקל את מכלול הנסיבות הדרושות, הכרוכות בשאלה האם ליתן תוקף להסדר הטיעון שאליו הגיעו הצדדים:

א. על העבירות:

(1) הנאשמת הורשעה בעבירות לפי סעיפים 17(1), (2) ו-17(3) לחוק:

- (1) "עשה מעשה או התנהג באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;
 (2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;
 (3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה."

(2) בית הדין מבקש להעיר, כי בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין המשמעתי, לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות המשמעת, בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד אם יש בהתנהגות מסויימת **כפי שהוכחה בפניו**, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.

(3) הנאשמת הפרה את כללי המשמעת הנהוגים במקום עבודתה בכך, שביקשה להתמודד עם אירוע בכיתתה תוך שימוש בתגובת ריסון כלפי תלמיד בעלת מימד פיזי.

(4) די אם נפנה לאמירתו הברורה והחד-משמעית של בית המשפט העליון, מפיו של השופט שמגר (לפי תוארו דאז), בעש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש, לגבי מאפייניה של המשמעת:

"לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג "משמעת". יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה".
 (פורסם בפ"ד לו(1) בעמ' 231).

(5) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק, הנאשמת הפרה את הוראות החוק ואת חוזרי המנכ"ל. חוק זכויות התלמיד, התשס"א – 2000, אשר נתקבל על ידי הכנסת ב – 4.12.2000, נותן משנה תוקף לגישתו של משרד החינוך, כביטוייה בחוזרי המנכ"ל, חוזר נה/7, כ"ט באדר א' התשנ"ה (1) במרס 1995) – סעיף 285. החוזר קובע איסור שימוש בכוח כאמצעי משמעת "1. יש להימנע מעונשי גוף בכל צורה שהיא כאמצעי משמעת", כי אכיפת המשמעת בבית הספר בדרך של תגובה פיזית אלימה מצידו של המורה הינה פסולה. כך למדנו מסעיף 1, לגבי מטרתו של החוק:

"לקבוע עקרונות לזכויות התלמיד בכוח כבוד האדם, ועקרונות אמנת האומות המאוחדות בדבר זכויות הילד".

כאשר, לעניין אמצעי המשמעת, קובע סעיף 10 לחוק:

"כל תלמיד זכאי לכך, שהמשמעת במוסד החינוך תנהג באופן ההולם את כבוד האדם ובכלל זה הוא זכאי שלא יינקטו כלפיו אמצעי משמעת גופניים או משפילים".

גישה זו של המחוקק, שבוטאה בחוק האמור לפני זמן, יצרה זכות לתלמיד מפני תגובה בעלת אופי אלים מצידו של המורה, מבלי לגרוע מהגנות אחרות שקיימות בדין, על שלמות גופו של אדם, שמצויות בדיני העונשין ובהוראות מנחות של משרד החינוך, שהיו כמובן בתוקף שעה שנתרחש מעשה האלימות.

וכבר נפסק: -

"תפיסה חינוכית הדוגלת בשימוש בכוח למטרות אינה הולמת... את הנורמות בחברתנו... אין חשיבות לגבי חומרתו של העונש הגופני שהופעל... עונש גופני אינו יכול להוות אמצעי לגיטימי בידי מורים... וככזה אינו יכול לבוא בגדר הסביר".
(ע"פ 5224/97 שדה אור, פ"ד נב(3), 374, 383 ב' – ד').

ועוד:

"אלימות פיזית כלפי תלמיד, אסורה היא... חדר הכיתה הוא מקום הוראה ולא זירת אלימות. גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר. כבודו כאדם נפגע אם מוריו מפעילים כלפיו אלימות פיזית..."
(ע"פ 4405/94 אלגני, פ"ד מח(5), 191, 192 ו').

יצוין כי, התגובה הפיזית שננקטה כלפי אותו תלמיד על ידי הנאשמת, אופיינה במידה מתונה של שימוש בכח.

6) לעניין העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, בה הורשעה הנאשמת בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כב' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים היא אינה הומת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי ההתנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה.

זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון".
(ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5), 573, 578).

ובמקום אחר, אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין, טרם פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, בחינתנו של כל עובד בכל תפקיד".

ראוי לבחון את מאפייניה של יסוד התנהגות שאינה הולמת שהעבירה האמורה על רקע תפקידו של מורה בישראל, כפי שנפסק בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר (פ"ד נב(1), 650, 678) אמר בית המשפט העליון את דבר לגבי תפקיד מורה כלפי תלמיד:

"התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרד התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים. מורה מוצב בדרך כלל בעמדה של מרות כלפי התלמידים: ניתנה בידו סמכות לקבוע אם ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים מעבר לכך: המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי תלמידים; היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור, המפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. אכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור... ומורה, כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה".

ב. על תכלית אמצעי המשמעת

(1) אמצעי המשמעת שיושטו עליה אינם מוטלים כחלל ריק, אלא לצורך השגתה של התכלית, שלשם קידומה נועד חוק המשמעת.

די אם נביא לצורך זה את אשר קבע כב' השופט זמיר בעש"מ 5587/01, בעניינו של אורי בנית :

"מהי, אם כן, תכלית החוק לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה".

ובפסק דין אחר :

"התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".
(עש"מ 7778/00 בעניין פנחס ועקנין).

(2) ראה גם לעניין התפקיד והמניעתי וההרתעתי של הדין המשמעת את עש"מ 5771/01, בעניין פודלובסקי וכן משקלו הראוי של השיקול הציבורי לעומת זה הפרטי בעש"מ 10123/01 בעניין טליה גניש (שניתן ביום 11.3.2000).

ג. על הנסיבות האישיות

(1) הנאשמת בת 55 שנה, מועסקת כ-31 שנה בשירות המדינה ללא עבר פלילי או משמעת, וכי האירוע על כל צדדיו נלמד ונבחן על ידי הצוות הניהולי של בית הספר וסוכם, בין ההנהלה לבין הנאשמת כי, בשנת תשס"ב לאור האירוע היא תחדל להיות מחנכת כיתה באותה השנה. החלטה שהיתה בה פגיעה במישור הרגשי, המקצועי וכמובן גם הכלכלי.

ולגבי הנאשמת שמענו מפי המנהלת, כי מדובר בעובדת מסורה ותורמת לתלמידים ולבית הספר, וכי היא הפיקה את הלקח הראוי מהמקרה.

(2) אותות הצער שההליך גרם לנאשמת ניכר היטב על פניה, חברו לכך נסיבות משמעותיות של משבר נישואין שהביא לגירושין.

ד. כללים לכיבוד הסדר הטיעון על ידי בית הדין למשמעת

מפסיקתו של בית המשפט העליון, בעש"מ 4542/97, אליהו סבג נגד נציבות שירות המדינה, שפורסם בפ"ד נא(5), 593, עולה כי יש עניין ציבורי בעריכת הסדר טיעון ובקיומו, ועל כן –

"אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון, אלא אם יש לכך טעם טוב בנסיבות המקרה. מהו טעם טוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית. השוו, לגבי הסדר טיעון במשפט פלילי, ע"פ 1289/93, 1290, לוי נגד מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 158. לדעתי, יש טעם טוב לסטות אם מתברר כי, ההסדר מתבסס על שיקולים פסולים, כגון משוא פנים. כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון, כאשר בית הדין סבור שאמצעי המשמעת עליהם הוסכם בהסדר טיעון סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או כי הם בלתי סבירים באופן בולט עד שהעניין הציבורי, הדורש לסטות מן הסדר גובר על העניין הציבורי בקיום הסדרי טיעון, רק כדי להחמיר במידת מה את אמצעי המשמעת עליהם הוסכם בהסדר".

6. החלטת בית הדין

א. בית הדין, בבואו להחליט על מידתם של אמצעי המשמעת המוסמכים על פי הסדר הטיעון שהוגש לאישור, כמפורט לעיל, שקל את מהותן ואופיין של העבירות, שבהן הורשעה הנאשמת ואת הפגיעה במשמעת שהיתה כרוכה בכך, את הנסיבות האישיות כאמור, יחד עם תרומתה במשך שנים רבות כאמור.

ב. בסופו של עיון ודיון, לאחר בחינתם של מכלול השיקולים הדרושים לעניין, החלטנו ליתן תוקף להסדר הטיעון, ואולם מצאנו טעם למתן את אחד מאמצעי המשמעת, לנוכח הפער שמצאנו בין נוסחו של כתב התובענה, ולגבי אופייה המדויק של תגובת הריסון כלפי התלמיד שבה נקטה הנאשמת כפי שנברר במהלך הדיון, וכן לנוכח הפגיעה הכלכלית שהיתה מנת חלקה של הנאשמת בכך, שפסקה להיות מחנכת ומרכזת שכבה בשנת תשס"ב.

7. בסופו של עיון ושיקול החלטתנו להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של:

א. נזיפה – מסר נורמטיבי מטעם בית הדין לנוכח הפגם שנפל בהתנהגותה.

ב. הפקעת ששית משכורת קובעת – שתנוכה מהנאשמת ב – 8 תשלומים שווים ורצופים.

בתום ההליך שהיה בפנינו ותוצאותיו בית הדין סבור כי, יש מקום לשקול השבת מעמדה של הנאשמת בהקדם האפשרי.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום כ"ט באדר 13.3.2002.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום א' בניסן התשס"ב – 14.3.2002.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	נחמה ז"ק	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין יו"ר

11. בד"מ 186/01 – הכאת תלמיד**תמצית פסק הדין**

מורה, בעלת ותק של 25 שנה בהוראה, הורשעה על פי הודאתה במסגרת הסדר טיעון חלקי, בכך שסטרה על לחיו של תלמיד בבית הספר.

התביעה הציגה בפני בית הדין הסדר חלקי, כשאמצעי המשמעת המוסמכים על הצדדים הם: נזיפה והפקעת מחצית משכורת קובעת.

הצדדים הותירו לבית הדין את הכרעתו לעניין אמצעי המשמעת של הורדה בדרגה, כאשר התביעה עותרת גם להטלת אמצעי משמעת זה.

נציגת המשרד הצטרפה לעמדת התביעה.

הסניגור ציין בפני בית הדין כי, באשר לאירוע מדובר בתלמיד בעייתי, אשר השתולל, בעט וצעק על המורה בפני התלמידים, והיא בלית ברירה נהגה כפי שנהגה.

הנאשמת הביעה צער על מעשיה. כמו כן, הנאשמת הציגה לבית הדין מכתבי תודה והערכה, המדברים על מסירותה לעבודה וגישתה החינוכית.

בית הדין התרשם, שמדובר במורה מסורה, שהשקעתה ללא גבולות והיא רגישה למצוקות התלמידים. זוהי לה מעידתה היחידה של הנאשמת במהלך כל שנות עבודתה.

בסופו של דיון ועיון, בית הדין החליט להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים: נזיפה והפקעת מחצית משכורת קובעת.

ט"ז בתמוז התשס"ב
26 ביוני 2002

בד. 822-2002
בד"מ 186/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:
ב"כ הנאשמת: עו"ד אורי נעמן

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

הכרעת דין

1. בתאריך 5.11.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, שהועסקה כמורה בבית הספר הממלכתי בגבעת זאב, ירושלים.

כתב התובענה מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שביום 19.6.96 הנאשמת סטרה על לחיו של תלמיד בבית הספר והסטירה הותירה סימנים אדומים על לחיו.

2. במסגרת הסדר טיעון חלקי, הודתה הנאשמת בעובדות המיוחסות לה בכתב התובענה. בית הדין, בהתאם להודאת הנאשמת, מרשיעה כאמור.

ניתן והודע היום ט' בתמוז התשס"ב – 19.6.2002, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין
		יו"ר

ט"ז בתמוז התשס"ב
26 ביוני 2002

בד. 823-2002
בד"מ 186/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד אורי נעמן

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

גזר הדין

1. ההליך

ביום ט' בתמוז התשס"ב – 19.6.2002 בית הדין הרשיע את הנאשמת, במסגרת הסדר טיעון חלקי, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שביום 19.6.98 הנאשמת סטרה על לחיו של תלמיד בבית הספר והסטירה הותירה סימנים אדומים בלחיו.

2. טיעוני הצדדים לכיבודו של הסדר הטיעון

א. עמדת התביעה

התובע המלומד הציג בפני בית הדין הסדר טיעון חלקי, כאשר אמצעי המשמעת המוסכמים על הצדדים הם:

(1) נזיפה;

(2) הפקעת מחצית משכורת קובעת בתשלומים.

הצדדים השאירו להכרעתו של בית הדין עניין אמצעי המשמעת של הורדה בדרגה.

לדעת התביעה, בשל חומרת התנהגותה של הנאשמת, אשר סטרה לתלמיד בפני הכיתה, פגעה בכבודו של התלמיד והגם שהסטירה הותירה סימנים אדומים בלחיו של התלמיד, אלא מצביעים על הצורך בהטלת אמצעי משמעת של הורדה בדרגה. כתימוכין לגישתו, הגיש התובע המלומד פסק דין: בד"מ 55/94 ובד"מ 24/91.

ב. עמדת נציגת המשרד

נציגת המשרד הצטרפה לעמדת התביעה בעניין אמצעי המשמעת שיושמו על הנאשמת.

עוד, הדגישה נציגת המשרד כי, יש לשרש את התופעה של פגיעת מורים בתלמידים וטובת הציבור מחייבת העמדתם לדין של מורים המשתמשים בעונש גופני למטרות חינוכיות, כביכול.

ג. גישת הסניגוריה

הסניגור המלומד בפתח דבריו הציג בפני בית הדין את הרקע למעשיה של הנאשמת.

מדובר בתלמיד בעייתי, הוריו גרושים ודווקא היתה זו המורה שהצליחה להביא את אביו של התלמיד לטיול, אלא שמרוב רצון טוב ודאגה לטובת הילד נקלעה הנאשמת לחיכוכים שבמשפחה. התלמיד באותו אירוע השתולל, בעט וצעק על המורה בפני התלמידים והיא, בלית ברירה, כדי לצאת מהמצב נאלצה לסטור לילד ולהרגיעו.

הנאשמת נענשה דיה, היא הובלה מבית הספר לחקירה בניידת משטרתית. החקירה וההעמדה לדין גם הם היו קשים לה עד מאוד. המורה אף התנצלה בפני הורי התלמיד.

בנסיבות אלה ההגנה סבורה, שניתן להסתפק באמצעי משמעת של נזיפה והפקעת מחצית משכורת קובעת.

ד. דבר הנאשמת

הנאשמת סיפרה לבית הדין על הקשר המיוחד שלה עם התלמיד. המדובר בילד קשה במיוחד, שהיא לקחה תחת חסותה ולגביו לוותה הנאשמת בהדרכה של יועץ בית הספר ופסיכולוג.

תגובת התלמיד ביום האירוע על כך, שהנאשמת הודיעה לו שאביו יצא איתו לטיול היתה לא צפויה. המחזה המביש, שתלמיד בועט במורה וגורם לה חבלות ברגליים בפני התלמידים, היה צריך להגיע לקיצו מיידית והדרך בה בחרה המורה היתה לסטור לתלמיד. כיום, הביעה הנאשמת צער על מעשיה.

לאחר האירוע נתקלה הנאשמת בבית הספר בכתובות נאצה וגסות שהופנו כלפיה ורכבה הפרטי נשרט כולו. לגירסתה ידו של התלמיד היתה בדבר.

הנאשמת ביכרה לעזוב את בית הספר ועברה ללמד בבית ספר אחר.

הנאשמת הציגה לבית הדין מכתבי תודה והערכה המדברים על מסירותה לעבודה וגישתה החינוכית.

3. החלטת בית הדין

א. ככלל, בית דין זה ככל ערכאה שיפוטית אחרת מכבד הסדרי טיעון המובאים בפניו.

מפסיקתו של בית המשפט העליון בעש"מ 4542/97 אליהו סבג נגד נציבות שירות המדינה (פ"ד נא(5), 593) עולה כי, יש עניין ציבורי בהערכת הסדר טיעון ובקיומו, ולכן:

"אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון, אלא אם לכך טעם טוב בנסיבות המקרה. מהו טעם טוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית. השוו, לגבי הסדר טיעון במשפט פלילי, ע"פ 1289/93, 1290 לוי נגד מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 185. לדעתי יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון אם יתברר כי ההסדר מתבסס על שיקולים פסולים, כגון, משוא פנים. כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון כאשר בית הדין סבור שאמצעי המשמעת עליהם הוסכם בהסדר הטיעון סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או כי הם בלתי סבירים באופן בולט עד שהעניין הציבורי, הדורש לסטות מן ההסדר גובר על העניין הציבורי בקיום הסדרי טיעון. אולם באין טעם מעין זה, אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון, רק כדי להחמיר במידת מה את אמצעי המשמעת עליהם הוסכם בהסדר."

לאחר עיון ודיון הגיע בית הדין לכלל מסקנה כי, יש לכבד את הסדר הטיעון החלקי שהוצג לבית הדין.

לדעתנו, ההסדר משקף באופן מאוזן, מחד גיסא את האינטרס הציבורי שעליו מופקדים התביעה ומשרד החינוך, לאכוף משמעת בקרב עובדי המדינה. כאשר עיקר תכלית אמצעי המשמעת היא הגנתית והרתעתית, על מנת למנוע הישנות מקרים דומים ושמירה על תדמית ראוייה לשירות המדינה. ומאידך גיסא, ההסדר טומן בחובו את נסיבותיה האישיות של הנאשמת.

ב. זאת ועוד, בית הדין רואה עצמו מחויב לעשות למען מיגור השימוש בענישה גופנית כלפי תלמיד, כל אלימות פיזית ממין כלשהו כלפי תלמיד אסורה בתכלית. גם בית המשפט העליון בשורה של פסקי דין הביע עמדה נחרצת לעניין השימוש בכוח הזרוע נגד התלמידים.

בע"פ 4405/94 מדינת ישראל נגד אלגני (פ"ד מח(5) 191, 192) הנשיא ברק אומר:

"אלימות פיזית כלפי תלמיד אסורה היא. מלקות, מכות ומשיכת אוזניים אין מקומן בבית ספר. חדר הכיתה הוא מקום הוראה ולא זירת אלימות. גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר. כבודו כאדם נפגע אם מוריו מפעילים כלפיו אלימות פיזית."

וכן נפסק:

"תפיסה חינוכית הדוגלת בשימוש בכוח למטרות אינה הולמת... את הנורמות בחברתנו... אין חשיבות לגבי חומרתו של העונש הגופני שהופעל... עונש גופני אינו יכול להוות אמצעי לגיטימי בידי מורים... וככזה אינו יכול לבוא בגדר הסביר."
(ע"פ 5224/97 שדה אור, פ"ד נב(3), 374, 388).

ג. ההוראות המינהליות שהוציא משרד החינוך אוסרות מכל וכל שימוש בענישה גופנית כלפי תלמידים. חוזרי המנכ"ל מבהירים כי, אלימות גופנית ומילולית אינם עולים בקנה אחד עם מטרות החינוך, שכן אלימות עלולה למשמש מודל לחיקוי מצד התלמידים ואף לפגוע בהתפתחותם.

ד. חוק זכויות התלמיד, התשס"א – 2000, נותן משנה תוקף לגישתו של משרד החינוך, שאכיפת המשמעת בבית ספר בדרך של תגובה פיזית אלימה מצידו של המורה הינה פסולה. בסעיף 1 לחוק הנ"ל מוגדרת מטרתו של החוק, לאמור:

"לקבוע עקרונות לזכויות התלמיד בחוק כבוד האדם, ועקרונות אמנת האומות המאוחדות בדבר זכויות הילד."

ובסעיף 10 לחוק נקבע:

"כל תלמיד זכאי לכך, שהמשמעת במוסד החינוך תנהג באופן ההולם את כבוד האדם ובכלל זה הוא זכאי שלא יינקטו כלפיו אמצעי משמעת גופניים או משפילים."

גישה זו של המחוקק יצרה זכות לתלמיד מפני תגובה בעלת אופי אלים מצידו של המורה, מבלי לגרוע מהגנות אחדות שקיימות בדין, על שלמות גופו של אדם, שמצויות בדיני העונשין ובהוראות מנחות של משרד החינוך.

ה. לצד אלה מונחים בפנינו נסיבותיה האישיות של הנאשמת.

בית הדין התרשם, שמדובר במורה מסורה, שהשקעתה ללא גבולות והיא רגישה למצוקות התלמידים. ממכתב שהוגש לבית הדין, שנכתב על ידי מנהלת בית הספר, למד בית הדין שדווקא הנאשמת יצאה חוצץ כנגד אלימות בבית ספרה:

"נלחמת בחרוף נפש בכל מעשה אלימות ומילה גסה שיצאה מפי הילדים."

המקרה שלפניו על נסיבותיו, כפי ששמענו מפי הנאשמת, התגלגל עד כדי פגיעה בתלמיד, לאחר שהתלמיד חבט ובעט במורה, והיא עמדה חסרת אונים מולו לנוכח הכיתה, כאשר בחרה למגינת ליבה באפשרות של תגובה פיזית כלפי התלמיד המתפרע.

בהמשך, הנאשמת סיפרה לבית הדין על כתובות הנאצה כנגדה שנכתבו על קירות בית הספר ועל הפגיעה במכוניתה, כאשר היא מפנה אצבע מאשימה כלפי התלמיד המדובר. בסופם של דברים נאלצה המורה ביוזמתה לעזוב את בית הספר והועברה למוסד חינוכי אחר.

עוד הובא לידיעת בית הדין, שזו מעידתה היחידה של הנאשמת במהלך 25 שנות עבודתה החינוכית.

בית הדין שמע מפיה של הנאשמת חרטה כנה וצער על התנהגותה וכן על התפייסותה עם הורי התלמיד.

ו. לאחר שבית הדין הפך בטיעוני הצדדים, מצאנו שבמקרה דנן, אין למצות את הדין עם הנאשמת.

בית הדין החליט להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים :

- (1) נזיפה ;
- (2) הפקעת מחצית משכורת קובעת, שתנוכה ב-6 תשלומים שווים ורצופים.

אמצעי המשמעת הודעו לצדדים ביום ט' בתמוז התשס"ב – 19.6.2002.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום ט"ז בתמוז התשס"ב – 26.6.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	גב' פרומה הרשקוביץ	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

12. בד"מ 200/01 – נגיעות וליטופים ללא גוון מיני בתלמידה

תמצית פסק הדין

מורה לחינוך מיוחד הורשע בעבירות משמעת, בעקבות הסכם שנערך בין הפרקליטות הפלילית לבין הנאשם, לפיו כתב האישום שהוגש נגד הנאשם יימחק, ובמקומו תוגש תובענה זו, כאשר יראו במעשי הנאשם התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה, שאין בה משום מעשה מגונה בעל גוון מיני.

הנאשם אחז בחוזקה בידה של תלמידה ומשכה אליו, הושיבה בחיקו וליטף לה את היד והרגל.

התביעה עתרה לאמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, פיטורים לאלתר תוך תשלום של 95% פיצויי פיטורים ופסילה לתקופה של 5 שנים.

נציגת המשרד הצטרפה לעמדת התביעה וציינה כי, תיקו האישי של הנאשם ללא רבב והערכותיו חיוביות.

ההגנה הדגישה כי, הבסיס לאישום הושמט, שעה שהפרקליטות חזרה בה מייחוס גוון מיני לאירוע. וכן ציינה ההגנה כי, מדובר במורה מוכשר, מקצועי, ודמות חביבה ונערצת על הסביבה.

לכן, ביקשה ההגנה, שלא לפטר את הנאשם.

הנאשם ציין בפני בית הדין כי, ההליך המשפט גרם לו לסבל ובושה וכן הודיע הנאשם כי למד את לקחו.

בית הדין, בטרם מתן החלטתו, היה ער להסרת הגוון המיני ממעשו של הנאשם, שקל את ההערכה הרבה לה זכה הנאשם וכן את העובדה כי, הנאשם הקים משפחה זה מכבר וכי ברצונו להמשיך לתרום לתחום החינוך.

בית הדין החליט להטיל על הנאשם אמצעי משמעת: נזיפה חמורה, הפקעת משכורת קובעת אחת והורדה בדרגה אחת למשך שלושה חודשים.

י' באייר התשס"ב
22 באפריל 2002

בד. 426-2002
בד"מ 200/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר
גב' טליה מלצר - חברה

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד אנואר פריג'

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

הכרעת – דין

1. בתאריך 12.12.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשם, ששימש מורה לחינוך מיוחד ללקויי למידה, בבית ספר "חסן ערפה" כתב תובענה מייחס לנאשם עבירות לפי סעיף 17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבתאריך בלתי ידוע בתחילת יוני 2000 או בסמוך לכך, הוציא הנאשם את התלמידים לחצר בית הספר, הפריד בין הבנים לבין הבנות באופן שהבנים פנו לשחק בכדורגל ואילו הבנות ישבו לידו. בסמוך לכך קמה התלמידה ג.ס. ממקומה ואז הנאשם אחז בחוזקה בידה, משכה אליו, הושיבה בחיקו וליטף לה את היד, הגב והרגל.

בנוסף לכך, קמה התלמידה א.ח. ממקומה, אחזה בידה של התלמידה ג.ס. ומשכה אותה מחיקו של הנאשם. הנאשם אמר לה: "לא רוצה, לא רוצה, תרפי ממנה כי ידה תשבר", ובאותו מעמד שיחרר הנאשם את התלמידה ג.ס. מאחיזתו במעשיו נהג הנאשם באופן שאינו הולם עובד מדינה.

2. הנאשם הודה באמור בכתב התובענה.

בית הדין על סמך הודאתו כאמור הרשיע את הנאשם בעבירות ובאישומים שיוחסו לו בכתב התובענה.

ניתן היום ו' בניסן התשס"ב – 19.3.2002, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
טליה מלצר	נהאד חליל קשוע	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חברה	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

י' באייר התשס"ב
22 באפריל 2002

בד. 427-2002
בד"מ 200/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - חברה
מר נהאד חליל קשוע - חבר
גב' טליה מלצר - חברה

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד אנואר פריג'

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

גזר - דין

ההליך והתובענה

1. ביום ו' בניסן התשס"ב – 19.3.2002 בית הדין הרשיע את הנאשם, ששימש מורה לחינוך מיוחד ללקויי למידה, בבית ספר "חסן ערפה" ביפו, בעבירות לפי סעיף 17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. כתב התובענה הוגש לבית הדין בעקבות הסכם שנערך בין פרקליטות מחוז תל-אביב (פלילי) לבין הנאשם. לפיו, כתב האישום שהוגש כנגד הנאשם (ת.פ. 1363/01) ימחק, במקומו תוגש התובענה כאמור, כאשר יראו במעשיו של הנאשם התנהגות שאינה הולמת עובד הוראה, שאין בה משום מעשה מגונה על בעל גוון מיני.

3. המדובר בכך, שבתאריך בלתי ידוע בתחילת יוני 2000 או בסמוך לכך, הוציא הנאשם את התלמידים לחצר בית הספר, הפריד בין הבנים לבין הבנות באופן שהבנים פנו לשחק בכדורגל ואילו הבנות ישבו לידו. בסמוך לכך קמה התלמידה ג.ס. ממקומה ואז הנאשם אחז בחוזקה בידה, משכה אליו, הושיבה בחיקו וליטף לה את היד, הגב והרגל.

בנוסף לכך, קמה התלמידה א.ח. ממקומה, אחזה בידה של התלמידה ג.ס. ומשכה אותה מחיקו של הנאשם. הנאשם אמר לה: "לא רוצה, לא רוצה, תרפי ממנה כי ידה תשבר" ובאותו מעמד שיחרר הנאשם את התלמידה ג.ס. מאחיזתו.

במעשיו נהג הנאשם באופן שאינו הולם עובד מדינה.

ראיות לאמצעי המשמעת

4. מטעם הסניגוריה העידו בבית הדין עדי האופי הבאים:

א. מר צרצור עותמאן - מנהל בית ספר יסודי בלוד. לעד היכרות קרובה עם משפחת הנאשם ולו הערכה רבה לכל ילדי המשפחה, שכולם רכשו השכלה גבוהה ומועסקים בתפקידים בכירים בשוק העבודה. לגבי הנאשם, הוא ידוע כאדם שיכול לתרום רבות בחינוך ובחברה.

ב. העד ואג'י וודיר - מנהל בית הספר בכפר קאסם, שבו עובד הנאשם כמורה זה כשנתיים, לאחר שהועבר לשם בעקבות האירוע נשוא כתב התובענה. העד שיבח את עבודתו החינוכית של הנאשם, שהינה ללא דופי, יתירה מזו העד מבקש להגדיל את מכסת משרתו של הנאשם. כמו כן, ציין העד כי, הנאשם אהוד על התלמידים.

ג. לבית הדין הוגש מכתב המלצה מטעם ראש המועצה המקומית כפר קאסם, בו נרשם:

"הנדון הינו בן למשפחה מוכרת ומכובדת בכפר, כאשר יצוין שכל בני המשפחה סיימו את לימודיהם האקדמאים ומשולבים במסגרת החינוכית בכפר קאסם, וחלקם האחר מנהל משרדים עצמאיים של ראיית חשבון, עריכת דין, ייעוץ מס', סוכנות ביטוח. הנדון הינו מורה בבית ספר חטיבת ביניים "אבן סינא" בכפר, והוא נחשב לדמות חברתית חיובית וחביבה על הסביבה".

טיעונים לאמצעי המשמעת

גישת התביעה

5. התובע המלומד הדגיש את החומרה שבמעשיו של הנאשם. מעשים הפסולים באופן מוחלט למורה בישראל ואף חומרתם בטעם שמדובר בנערות צעירות ביותר. התביעה מבקשת להגן על מערכת החינוך ובשל כך אין מנוס מלבקש את פיטוריו של הנאשם.

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת של: נזיפה חמורה, פיטורים לאלתר תוך תשלום 95% מפיצויי הפיטורים ופסילה לתקופה של 5 שנים.

כתימוכין הגיש התובע המלומד שורה של פסקי דין שעניינם הטרדה מינית, בד"מ 88/00 – עש"מ 309/01, בד"מ 43/95, בד"מ 5/97, בד"מ 8/93 ובד"מ 5/97.

התובע המלומד ברוב הגינותו ציין, שמרבית פסקי הדין הללו נושאים חמור יותר מהאירוע שלפנינו.

עמדת המשרד

6. נציגת המשרד הצטרפה לעמדת התביעה. ועוד ציינה שתיקו האישי של הנאשם לא רבב והערכות הממונה עליו חיוביות.

גישת הסניגוריה

7. הסניגור המלומד היפנה את תשומת לבו של בית הדין להחלטת בית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב – יפו בדבר ביטול השעיית הנאשם. שם קבע ביתה דין בזו הלשון:

"במקרה שבפנינו, כאמור, בעת שהוגש כתב אישום לא הושעה המבקש ודווקא לאחר שהוסכם על מחיקת כתב האישום כנגדו, הוחלט על השעייתו. בנסיבות אלה, אנו קובעים כי ההשעיה היא בלתי סבירה במועד בו הופעלה ואנו קובעים כי דיון החלטת ההשעיה להיות מוקפאת עד סיום ההליך המשמעתי העומד להתקיים כבר בחודש מרץ 2002".

(בהחלטה עמ' 4, שורות 6 – 10)

הסניגוריה הדגישה כי, הבסיס לאישום הושמט, שעה שפרקליטות המחוז האמונה על הגנת הציבור מפני עבריינים חזרה בה מייחוס לאירוע גוון מיני.

לדעת הסניגור המלומד, לטיפה של תלמיד שאין מאחוריה כוונה נסתרת הינה מעשה הולם במערכת החינוך, במיוחד כשמדובר בתלמידי חינוך מיוחד.

עוד הוסיף הסניגור המלומד, שיש לתת את הדעת לעובדה, שהדבר נעשה לעין כל "בחצר בית הספר".

זאת ועוד, האירוע נופח מעבר לכל פרופורציה בעוד הנאשם אינו זוכר את המקרה המדובר.

באשר לנאשם – הוא איש צעיר, מורה מוכשר ומקצועי בתחומו, ספורטאי ומאמן כדורגל ומהווה דמות חביבה ונערצת על כל הסובבים אותו.

הנאשם נישא זה מכבר ואשתו בהריון. ההגנה ביקשה מבית הדין, שלא לפטר את הנאשם.

דבר הנאשם

8. הנאשם סיפר לבית הדין על אהבתו למקצוע ההוראה בחינוך המיוחד, על החום והחיבה שהעניק לתלמידיו מתוך כוונות טהורות גרידא.

החקירה וההליך המשפטי גרמו לו לסבל נפשי ובושה מפני משפחתו והסביבה.

הנאשם הודיע שלמד לקחו ולעתיד לא ינהג עם תלמידיו בדרך העלולה להתפרש שלא כדין.

החלטת בית הדין

על תכליתם של אמצעי המשמעת

9. בבואנו להטיל את אמצעי המשמעת הראויים לנאשם, לנוכח הטיעונים שנשמעו בפניו, עלינו לבחון ולשקול את השפעתה של החלטתנו על שירות המדינה. תוך שימת דגש על מטרתו ומהותו של השירות ובהתחשב בטיב העבירות שבהן הורשע הנאשם תוך שקילת נסיבותיו האישיות.

10. מה גם, שאמצעי המשמעת המוטלים על נאשם מהותם להשגת התכלית שלשמה נועד חוק המשמעת. ובכן, התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא למנוע פגיעה משמעותית בתיפקודו של שירות המדינה או בתדמיתו של שירות המדינה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות.

בעניין זה פסק בית המשפט העליון, בעש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמוזה, (פ"ד כ, 25) :

"אמצעי משמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה. התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתיפקוד של שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה הינה תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".

ובמקום אחר אומר בית המשפט :

"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התיפקוד הראוי התדמית הראויה של שירות המדינה..."
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל, דינים עליון כרך נט', 43).

11. תכליתם של אמצעי המשמעת, בנוסף לפגיעה האישית, שכרוכה בהם כלפי הנאשם, היא להרתיע גם את העובדים האחרים שבסביבתו הקרובה של הנאשם ואת עובדי המדינה האחרים, מפני חציית הקווים לעברה של התנהגות פלילית, על מנת שתדמיתו של השירות ואיכותו לא ייפגעו. (ראה עש"מ 5771/01 ישראל פודלובסקי נגד נציב שירות המדינה, טרם פורסם).

על העבירה

12. הנאשם הורשע בעבירה לפי סעיף 17(3) לחוק: **"התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה"**.

על התנהגות שאינה הולמת, בית המשפט העליון אמר את דברו בער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת פ"ד מט(5) 573, 578 :

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסויים או בארגון מסויים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משנים חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסויים או לארגון מסויים היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי ההתנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה.
זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעביר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון".

וכך גם נאמר בעש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה דינים עליון, כרך ס, 657):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסויים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה ייחוד למעמד של עובד המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, מבחינתנו של כל עובד בכל תפקיד".

13. בהקשר זה יש לזכור כי, העבירה בוצעה במסגרת תפקידו של הנאשם, ולכך נודעת חומרה מיוחדת. לעניין זה ראויים דברי בית המשפט בעש"מ 4123/95 יוסף אור נגד מדינת ישראל – נציב שירות (פ"ד מט(5) 184):

"לגבי אותו עובד המדינה עצמו יש מקום להבחין, במקרים רבים, בין התנהגות בקשר למילוי תפקידו לבין התנהגות שלא בקשר למילוי תפקידו. הדין המשמעותי נועד להגן על רמת התנהגות ראויה במילוי התפקיד ועל אמון הציבור בשירות הציבורי. לפיכך נודעת חומרה מיוחדת לעבירות שעובד המדינה עבר בקשר למילוי תפקידו. עבירה של מירמה, לדוגמה, היא בדרך כלל עבירה שכרוך בה קלון. אך אפשר כי הרשעה של עובד המדינה בעבירה של מירמה שבוצעה ללא קשר לתפקידו, אלא במסגרת של יחסים שבין אדם לחברו, לא תהיה כרוכה בקלון ככל שהדבר נוגע לדין המשמעותי בשירות המדינה".

במקרה דנן, מדובר באדם הנושא תפקיד חינוכי בבית ספר, וממנו נדרש סטנדרד התנהגות גבוה, זהו תפקיד שיש בהן נאמנות כלפי הציבור והן אחריות כלפי התלמידים.

כפי שנאמר בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן אשר (פ"ד נב(1) 650, 678):

"התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרד התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים, מורה מוצב בדרך כלל בעמדה של מרות כלפי התלמידים: ניתנת בידו סמכות לקבוע אם, ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים. מעבר לכך: המורה מוצג בעמדה של חינוך כלפי התלמידים; היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור, המפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. אכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור ומורה כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה. לכן על המורה להקפיד מאוד שלא ינצל את מעמדו להפיק מתלמיד..."

14. בית הדין ער לעובדת הסרת הגוון המיני מן המעשים שהורשע בהם הנאשם. דבר שיש בו כדי להקל מה באמצעי המשמעת שיוטלו על הנאשם.

התנהגותו של הנאשם אינה הולמת כאמור עובד הוראה. גם אם לגירסת ההגנה כי, הנאשם נהג בשיקול דעת מוטעה, כאשר כל כוונותיו היו חינוכיות ויתכן שדווקא בחינוך המיוחד הקירבה הגופנית היא אלמנט חינוכי, בית הדין סבור, שהושבת תלמידה בחיקו של מורה מעוררת תמיהות באשר לצעד החינוכי שבו. לדעתנו טוב יעשה הנאשם אם ידיר ידיו מתלמידיו, על מנת שבעתיד לא יקלע להסתבכות אשר תגרור אחריה הפרת הדין.

כמו כן, בית הדין נתן דעתו לכך, שמדובר באירוע חד-פעמי, שלא חזר על עצמו ואשר בעקבותיו הועבר הנאשם למוסד חינוכי אחר.

על הנסיבות האישיות

15. הנאשם יליד שנת 1974, מועסק בשירות המדינה משנת 1996, מפי עדי ההגנה שמע בית הדין על הערכה הרבה לה זכה הנאשם ועל תרומתו לקידום הספורט.
16. בית הדין התרשם מדברי הנאשם על האתגר שהוא רואה בעבודתו החינוכית ועל דרכו בהוראה בחינוך המיוחד, ועל כך שלעתים הוא מעניק חום וחיבה לתלמידיו מתוך כוונות טהורות בלבד.
17. לאלה חברו צער ובושה רבה שהיו מנת חלקו של הנאשם בגין ההליכים שנפתחו נגדו. כאשר הוא עצמו לא זכר את האירוע המדובר ולא ייחס לו כל משמעות.
18. הנאשם הקים משפחה זה מכבר וכל רצונו להתפרנס בכבוד ולהמשיך, לתת ולתרום בתחום החינוך.

למידתם של אמצעי המשמעת

19. בית הדין שקל את מכלול השיקולים והנסיבות הדרושים לענין, את התכלית של אמצעי המשמעת, העבירה ונסיבותיה והנסיבות האישיות. הגענו לכלל החלטה באיזונים הראויים, שדרישת התביעה ונציגת המשרד לפיטורי הנאשם אינה מידתית ואינה נחוצה לשם השגת תכלית אמצעי המשמעת במקרה המונח לפנינו.
- בית הדין סבור, שהמשמעת במקרה דנן תוכל לבוא על סיפוקה אם נבחר מסל אמצעי המשמעת העומדים לרשות בית הדין, בסעיף 34 לחוק, באמצעי משמעת פחות חמורים מאשר פיטורים, הכל כמפורט להלן.

סוף דבר

20. בסיכומם של דברים, בית הדין החליט להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים:
 - א. נזיפה חמורה.
 - ב. הפקעת משכורת קובעת אחת שתנוכה ב – 6 תשלומים שווים ורצופים.
 - ג. הורדה בדרגה אחת לפרק זמן של שלושה חדשים מיום מתן גזר הדין.

ניתן ביום י"ג באייר התשס"ב – 25.4.2002, בהיעדר הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות הערעור בפני בית המשפט העליון מסורה לצדדים לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק, תוך 30 יום מהמועד שבו גזר הדין יגיע לידיהם.

(-)	(-)	(-)
טליה מלצר	נהאד חליל קשוע	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

13. בד"מ 201/01 – סירובה של מורה לתצפית מפקחת בכיתה

תמצית פסק הדין

מורה בחטיבת ביניים הורשעה בהכרעת דין מפורטת ומנומקת בעבירות משמעת, בכך שלא התייצבה כדין לחקירה במשרד הממונה על הטיפול בפרט במשרד החינוך, ובכך שבתאריכים שונים סירבה לאפשר למפקחת לצפות בשיעוריה, על מנת להתרשם מתפקודה כמורה.

יודגש כי, בית הדין השתמש בסמכותו לדון את הנאשמת שלא בפניה וזאת עקב סירובה להתייצב לדיונים בבית הדין.

התביעה ביקשה להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה, הפקעת מחצית משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

יצוין כי, בתיקה של הנאשמת לא היו דו"חות שליליים עד קרות אירועים אלו.

בית הדין רואה בחומרה התנהגות מורה, המסרב לאפשר למפקח לצפות בשיעוריו, על מנת להתרשם מתפקידו כמורה.

בית הדין הביע תקווה כי, הנאשמת תפיק לקח מדפוס התנהגותה שהוביל להליך משמעתי זה, לרבות אי התייצבותה לדיונים וזילזולה בבית הדין.

בית הדין, בפרוס שיקוליו, החליט כי אמצעי המשמעת של נזיפה והפקעת משכורת קובעת, יש בהם בנסיבות העניין כדי להגשים את תכליתם של אמצעי המשמעת.

כ"ה באלול התשס"ב
2 בספטמבר 2002

בד. 1271-2002
בד"מ: 201/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-בויביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
ד"ר יצחק הגר - חבר
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובע : עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת : לא הופיעה
ב"כ הנאשמת: אינה מיוצגת

נציג המשרד : מר חגי קוזלוב

הכרעת - דין

התובענה וההליך

1. בתאריך 18.12.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, שהועסקה בתקופה הרלבנטית לכתב התובענה כמורה בחטיבת ביניים קריית הסביונים א', ביהוד.

כתב התובענה מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג - 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.
ואלה האישומים:

א. אישום ראשון

ביום 26.3.2001, זומנה הנאשמת כדין לחקירה מטעם הממונה על הטיפול בפרט במשרד החינוך, מר חגי קוזלוב, חקירה אשר אמורה היתה להתקיים ביום 19.4.2001.

ביום 2.4.2001 הודיעה הנאשמת טלפונית לרכז האגף הבכיר לכוח אדם בהוראה, הגב' עליזה לוי, כי אין בדעתה להתייצב לחקירה ואמנם לא התייצבה לחקירה במועד ביום שנקבע.

ב. אישום שני

בימים 7.2.2000 וה-6.3.2000, ביקשה המפקחת, הגב' דרורה כהנא להיכנס לכיתת הנאשמת על מנת לצפות בשיעוריה, ולהתרשם ממידת תפקודה של הנאשמת כמורה.

הנאשמת סירבה לאפשר למפקחת לצפות בשיעורים במועדים אלה.

ג. אישום שלישי

ביום 3.4.2000 ביקשה המפקחת, הגב' ניצה שטרנהיים להיכנס לכיתת הנאשמת על מנת לצפות בשיעוריה, ולהתרשם ממידת תפקודה של הנאשמת כמורה.

הנאשמת סירבה לאפשר למפקחת לצפות בשיעורים במועד האמור.

2. חרף ההודעות שנשלחו לנאשמת, שיחות הטלפון שמזכירות בית הדין קיימה עמה וכל ניסיונות התובע לשכנעה להגיע לבית הדין, העדיפה הנאשמת שלא להתייצב לדיוני בית הדין ושמשהפטה יתנהל ללא נוכחותה. ביום 19.3.2002 בית הדין עשה שימוש בסמכותו לפי סעיף 11 לחוק והטיל על הנאשמת קנס כספי בגין אי התייצבותה ללא צידוק לדיון.

3. זאת ועוד, משעמדה הנאשמת בסירובה להתייצב לדיוני בית הדין הורה בית הדין בהתאם לתקנה 18 לתקנות שירות המדינה (משמעת) (סדרי הדין של בית הדין), התשכ"ד – 1963 לדון את הנאשמת שלא בפניה.

ראיות התביעה**4. לעניין אישום ראשון**

העדה עליזה לוי, רכזת באגף בכיר לכוח אדם בהוראה, במשרד העידה כי, שלחה אל הנאשמת הזמנה לחקירה ביום 26.3.2001 – ת/1.

הנאשמת בהודעה טלפונית מיום 2.4.2001 הודיעה לגב' יפעת לוי מיחידת המשמעת במשרד שהיא מבטלת את הפגישה. (ת/2, ת/3).

גם מכתבו מיום 6.5.2001 של מר חגי קוזלוב אל הנאשמת (ת/10) מעיד כי, הנאשמת לא הופיעה לחקירה: **"בהזדמנות זאת אזכירך שהוזמנת לחקירה על ידי ליום 19.4.2001 ומסיבות השמורות עמך החלטת שלא להתייצב לחקירה. על כך שמנעת משלושה מפקחים לבקר בשיעוריך הוגשה נגדך קובלנת משמעת"**.

ובהמשך נשלח מכתבו של מר קוזלוב מיום 4.4.2001 אל עו"ד יגאל חיות הממונה על המשמעת, בנציבות שירות המדינה (ת/11) לפיו, על פי הודעת הנאשמת אין בדעתה להופיע לחקירה.

5. לעניין אישום שני

א. העדה דרורה כהנא – מפקחת, העידה בבית הדין שכמפקחת חדשה **"רציתי שיהיה סדר באזור הפיקוח שלי"**.
(בפרוטוקול עמ' 5, שורות 17 – 18).

לאחר שהתברר לעדה כהנא על בעיות תפקוד של הנאשמת הוחלט **"לתת לה קבוצות תגבור ילדים מאוד מאוד חלשים, ללמד אותם יסודות בגיאוגרפיה..."**
(בפרוטוקול עמ' 5, שורות 23 – 24).

עוד בקיץ 1999 הודיעה המפקחת כהנא לנאשמת, שהיא מתכוונת לבדוק את תפקודה בבית הספר. ואף דיברה עם מנהל בית הספר, שיסייע בשילובה של הנאשמת במערכת. (בפרוטוקול עמ' 5, שורות 27 – 28).

העדה כהנא סיפרה בבית הדין, שבשל תלונה של הורי תלמיד, הגיעה לבית הספר ביום 7.2.2000 וביקשה להיכנס לשיעור של הנאשמת:

"אמרתי לה אני מבקשת להיכנס לשיעור ולראות את טיב הקשר בינך ובין התלמידים, אני בכלל לא אסתכל על תוכן השיעור בגיאוגרפיה, הדבר שרציתי לראות בעיני איך היא מדברת, איך התלמידים מדברים אלייך, זו היתה באמת מטרת הכניסה".
(בפרוטוקול עמ' 6 שורות 9 – 11).

העדה המשיכה והעידה כי, הנאשמת סירבה לבקשת ועל כן הציגה בפני הנאשמת את מוצג ת/5 - נוהל סדרי פיקוח.

בתגובה השיבה לה הנאשמת כשהיא נסערת **"אם את תיכנסי אני לא אכנס לכיתה"**.

(בפרוטוקול עמ' 6, שורה 18).

העדה סברה, שראוי לתת לנאשמת זמן להירגע והודיעה לנאשמת, שהיא תמתין לשיעור הבא.

גם כאן נתקלה העדה בסירובה של הנאשמת ובתגובה רשמה את מוצג ת/4:

"היום, יום שני, הגעתי לבית הספר בעקבות הבירור בענייני של בתום הביקור בקשתי להיכנס לשיעור השני בכיתה ט/4 ואת סירבת בטענה שעלי להודיע מראש, כמו כן סירבת לחתום על הסירוב. אני מודיעה לך, כי אבקר אותך שוב בעתיד לשם מעקב אחר עבודתך, וכן אהיה בקשר עם מנהל בית הספר".

כמו כן, העדה העבירה לנאשמת את מוצג ת/6 – מכתב מיום 8.2.2000 המסכם את משמעות סירובה של הנאשמת לאפשר למפקחת לצפות בשיעור.

העדה כהנא הוסיפה בעדותה בפני בית הדין כי, גם ביום 6.3.2000 עת ביקרה בבית הספר ביקשה להיכנס לכיתה הנאשמת ושוב נתקלה בסירובה לאפשר לה לצפות בשיעור. (בפרוטוקול עמ' 6, שורות 45 – 47).

ב. עד התביעה משה שיבר, מנהל בית הספר חטיבת הביניים סביונים העיד בבית הדין

על הביקור בתאריך 2.7.2000 של המפקחת כהנא ועל סירובה של הנאשמת:

"אני ידעתי, היו מספר דחיות של ביקורים על רקע שעומד להיות ביקור שהגיע יום לפני הביקור או ביום הביקור נועד לנו שהיא חולה. אין לי את התאריכים אבל היו ניסיונות של דרורה לביקור בשיעוריה הודעתי על כך למורה מראש ובאותו יום לפני מיטב זכרוני אמרה שהיא חולה. לכן היתה החלטה שלנו על פי הרשאה שמאפשר ביקור של המפקחת בשיעור של מורה, כדי לעקוף את חסרונה שנבע מההודעה המוקדמת, מכיוון שרצינו להתקדם בצפייה בשיעוריה. כך נוצר הסירוב לביקור מהשיעור, היא הגיעה ללמד וגם המפקחת הגיעה. הייתי עם המפקחת ברגע שהיא הגיעה ואני הייתי שותף לסירוב הזה. נכון שאחר כך הוצאנו דו"ח מסודר גם גב' דרורה שלחה את המכתב המסכם לסירוב הזה". (בפרוטוקול עמ' 7, שורות 43 – 51).

גם לגבי הביקור שערכה המפקחת כהנא ביום 6.3.2000 העד העיד: **"היה עוד ניסיון אחד, בתאריך 6.3.00, אותו הדבר, לאחר הניסיון הראשון של דרורה קיבלה תשובת סירוב, והטענה של המורה היה אסור למפקחת להיכנס לשיעור ללא הודעה, דרורה הגיע לעוד מפגש מצוידת במסמך שאומרת ההפך והסירוב היה דומה ואני נוכחתי גם באירוע הזה. בשני המקרים הייתי עד ראייה לסירוב"**.

(בפרוטוקול עמ' 8, שורות 10 – 13).

6. לעניין אישום שלישי

א. עדת התביעה המפקחת ניצה שטרנהיים נתבקשה על ידי מפקחת בית הספר הגב' כהנא להגיע לפיקוח משנה.

לבית הדין הובהר שבהליך אזהרת מנכ"ל למורה שתפקודו הפדגוגי לקוי, הפיקוח המשנה מהווה חלק בלתי נפרד ממנו.

העדה סיפרה לבית הדין על ביקורה ביום 27.3.2000 בכיתה בה לימדה הנאשמת: **"המנהל הכניס אותי לכיתה והציג אותי לילדים בכיתה ויצא. אני ישבתי בספסל האחרון, והמורה התחילה שיעור, וזה היה תיאטרון האבסורד, כל הילדים כעבור כמה דקות הרימו את השולחנות על גביהם, והתחילו לנוע בכיתה לכל הכיוונים, פעם ימינה ופעם שמאלה ובסופו של דבר סגרו על המורה בפינת הכיתה ליד הלוח, הצמידו אותה... הם נסעו עם כל השולחנות עד לעברה של המורה והיא המשיכה לדבר ולנאום על השיעור כאילו דבר לא מעניין אותה. זה היה מלווה בצחקוקים ובהערות והכיתה נוסעת ימינה שמאלה. מדובר בכיתה רגילה".** (בפרוטוקול עמ' 14, שורות 22 – 29).

בהמשך, המפקחת שטרנהיים העידה כי, העבירה לנאשמת את עמדתה השלילית.

העדה הגיעה לביקור נוסף ביום 3.4.2000 ועל כך סיפרה לבית הדין: **"הכרתי אותה נכנסתי לחדר המורים, בירכתי אותה לשלום, ואמרתי לה שאני הגעתי לשיעור נוסף, היא ענתה לי שלום והיתה קצת זעופה, נתתי לה כמה דקות להתארגן, לא נחתתי איתה נתתי לה כמה דקות להתארגן, ושב המנהל ליווה אותי לכיתה ואז היא אמרה המפקחת הגיע ועכשיו היא תלמד אתכם והיא יצאה מהכיתה".** (בפרוטוקול עמ' 44, שורות 48 – 51).

ועוד הוסיפה העדה: **"שאלתי את התלמידים מה קרה, והם אמרו שהיה מבחן שהגישו דפים ריקים שהם לא יכולים ללמוד כך, ויצאתי לחדר המורים ושאלתי אותה לסיבת יציאתה מהכיתה ואז אמרה שבית הספר ביטל מבחן והיא לא יכולה ככה לעבוד, ולא מוכנה לעבוד בצורה כזו. ביקשתי שתחזור לכיתה והיא סירבה. אמרתי לה שברור לה שאני כותבת דו"ח שלילי על הביקור הזה והיא אמרה כן, אמרתי שלום ויצאתי".** (בפרוטוקול עמ' 15, שורות 3 – 7).

לבית הדין הוגש מוצג ת/9 – דו"ח ביקור.

עד התביעה משה שיבר, מנהל בית הספר העיד על ביקורה של המפקחת ניצה שטרנהיים:

"זה היה מקרה מאוד מעניין, הכלל אומר שכדי לקבל חוות דעת מבוססת ומעמיקה צריכים לערוך ביקור למפקחת נוספת שאינה קשורה לבית הספר, כמביט מבחוץ, כדי לאמת את המסקנות של הביקור הראשון או של הביקורים הראשונים על המורה של המפקחת על בית הספר, קיבלתי הודעה שהמפקחת שנבחרה היא ניצה, והיא הסכימה להגיע מתוך רצון לעזור למפקחת אחרת, הנוהל פוגש אותך במצבים דומים שאתה צריך לעשות אתה עבודה, ושוב לא הודענו לגב' קניג על בסיס ההנחה שהיא תסרב כמו שהיא סירבה בפעמים הראשונות, הפגישה היתה מאוד מביכה, היתה הכרות ראשונה עם המורה בחדר המורים, זה היה בתאריך 3.4.00. היכרות ביניהם אני הסברתי למור הוגם היא הסבירה למורה שהיא מתכוונת להיכנס לכיתה לצפייה בשיעור, המורה לא שיתפה פעולה בשיחה הזו, היא הגיבה בפנים זועפות, לא אמרה אם היא מוכנה או לא מוכנה, עם הצלצול ומעט אחריו המפקחת ואני ניגשנו לשיעור כי אני גם צריך להיות לפחות בפתחת הביקור, שנכנסנו לשיעור לכיתה הלימוד המורה אמרה בנוכחות התלמידים "ילדים זו המפקחת מעכשיו היא תלמד אתכם", קמה ויצאה מהשיעור. אפשר להבין מדוע הייתי מאוד נבוך זאת כיתה רגילה אני חושב כיתה ט', כיתה רגילה לכל דבר, התדהמה היתה כללית של כולם".

(בפרוטוקול עמ' 8 שורות 15 – 29).

7. על העבירות

הנאשמת הואשמה בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו- (3) לחוק:

"(1) עשה מעשה או התנהג, באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;

(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד המדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;

(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד המדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה;

וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה:

"(1) התנהג התנהגות שאיננה הולמת עובד הוראה בישראל".

לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק – הנאשמת הואשמה בהפרת הוראת סעיף 30 לחוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט – 1969, הקובע לאמור:

"המנהל הכללי או מי שמינה לכך וכן רשות הבראות רשאים בכל עת סבירה להיכנס לבית-ספר ולחצו כדי לברר אם קוימו הוראות חוק זה, התקנות לפיו ותנאי הרישיון; ורשאים הם לדרוש מבעל הרישיון או ממנהל בית הספר כל ידיעה הדרושה להם לשם מילוי תפקידים לפי חוק זה".

ותקנה 13 לתקנות חינוך ממלכתי (סדרי הפיקוח), התשי"ז - 1956:

"(א) מפקח כולל רשאי לבקר בכל שיעור ובכל כיתה של מוסד העומד לפיקוח וחייב לבדוק אם ההוראה היא בהתאם לתכנית – היסוד ולתכנית – ההשלמה שנקבעה לאותו מוסד. נקבעה למוסד תכנית נוספת לפי סעיף 8 לחוק החינוך, רשאי מפקח כולל לבקר בכל שיעור הניתן לפי אותה תכנית נוספת וחייב לבדוק אם היא בהתאם לאישור השר".

לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) – התנהגות שאינה הולמת את תפקידה של הנאשמת כעובדת מדינה וכעובדת הוראה או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה. כבר בית משפט העליון קבע כי:

”התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים”
 (ער”מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת פ”ד מט(5) 573, 578).

8. ממצאים ומסקנות

זה אחר זה העידו עדי התביעה על סירובה של הנאשמת הן להגיע לחקירה במשרד החינוך והן לאפשר למפקחות להיכנס ולצפות בשיעוריה.

לא אחת הרים בית דין זה קולו בעניין המשמעת כמרכיב יסודי בשירות המדינה ואשר בלעדיו לא ייכון השירות ולא יוכל לקיים את המוטל עליו. לאמור, מורה חייב לאפשר למפקח לעסוק בפיקוח, שאם לא כן ישתבשו סדרי בית הספר ללא תקנה.

בית הדין קובע כי, בהתנהגותה כפי שפורטה לעיל פגעה הנאשמת במשמעת שירות המדינה, לא קיימה את המוטל עליה כעובדת מדינה וכעובדת הוראה ונהגה באופן שאינו הולם את תפקידה כעובדת מדינה וכעובדת הוראה.

9. סוף דבר

לאור האמור לעיל בית הדין קובע כי, התביעה הרימה את נטל הראיות המונח על שכמה ומרשיע את הנאשמת בעבירות המיוחסות לה בכתב התובענה, עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו- (3) לחוק וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

בעת כתיבת הכרעת הדין, הודיעה הנאשמת לבית הדין כי, היא מבקשת מבית הדין לבטל את התובענה שהוגשה נגדה שכן, עברה לבית ספר אחר והיא נמצאת עתה בחופשה ללא תשלום.

התובע המלומד התנגד לבקשה וציין, שניתנה לנאשמת הזדמנות להגיע לבית הדין ולהשמיע את טענותיה.

בית הדין דוחה את הבקשה. בהתאם לתקנה 14 לתקנות שירות המדינה (משמעת) (סדרי הדין של בית הדין), התשכ"ד – 1963, תובע רשאי בכל עת לאחר התחלת הדיון ולפני מתן פסק הדין לחזור בו מהתובענה.

בקשתה של הנאשמת הגיעה לבית הדין בטרם שנחתמה הכרעת דין זו ועל כן ביטולה של התובענה הינו בשיקול דעתה של התביעה. משהחליטה התביעה כאמור, שאין כל הצדקה לביטולה של התובענה, לבית הדין אין סמכות לעשות זאת.

בשולי הדברים נציין, שדעתו של בית הדין אינה נוחה מהתנהגותה של הנאשמת בכך, שסירבה להתייצב לדיוני בית הדין, מטעמים השמורים עמה. לגישתו של בית הדין אין לעבור על כך לסדר היום שכן, מנסיבות מקרה זה עולה נימה של זילות כלפי בית הדין, מעשה המהווה לכאורה עבירה על דיני מדינת ישראל.

בית הדין פונה אל רשויות החקירה והתביעה, שבנציבות שירות המדינה, לשקול בכובד ראש את הטיפול בפרשת זו.

ניתן היום כ"ג בתשרי התשס"ב – 29.9.2002, בהיעדר הצדדים להם תועבר הכרעת הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

המועד לשמיעת ראיות וטיעונים לאמצעי המשמעת נקבע ליום 26.11.02 בשעה 08:30.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	ד"ר יצחק הגר	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

ז' בטבת התשס"ג
12 בדצמבר 2002

בד. 1861-2002
בד"מ : 201/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
ד"ר יצחק הגר - חבר
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובע : עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת : לא הופיעה
ב"כ הנאשמת : אינה מיוצגת

נציגת המשרד : גב' יפעת לוי

גזר - דין

1. ביום כ"ג בתשרי התשס"ג – 29.9.2002 בית הדין הרשיע, בהכרעת דין מפורטת את הנאשמת, שהועסקה בתקופה הרלבנטית לכתב התובענה, כמורה בחטיבת ביניים קריית הסביונים א' ביהוד, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 14(1) להודעות על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

בכך, שביום 19.4.2001 זומנה כדין לחקירה במשרדו של הממונה על הטיפול בפרט במשרד החינוך ולא התייצבה כנדרש.

וכן, שבימים 7.2.00 ו- 6.3.00 סירבה הנאשמת לאפשר למפקחת לצפות בשיעוריה.

וביום 3.4.00 סירבה הנאשמת למפקחת אחרת לצפות בשיעוריה ולהתרשם ממידת תפקודה כמורה.

2. בתיק זה בית הדין עשה שימוש בסמכותו לדון את הנאשמת שלא בפניה, עקב סירובה להתייצב לדיוני בית הדין, אף לאחר שבית הדין בהחלטה מיום 19.3.2002 קנס את הנאשמת.

גם בדיון לטיעונים לאמצעי המשמעת עמדה הנאשמת במריה ולא הופיעה לדיון, חרף זימונה כדין על ידי מזכירות בית הדין.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים :

- (1) נזיפה.
- (2) הפקעת מחצית משכורת קובעת שתנוכה ב-6 תשלומים שווים ורצופים.
- (3) הורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

כתימוכין לגישתה הוגשו לבית הדין שלושה פסקי דין, שעניינם מניעת כניסת מפקח לשיעורים : בד"מ 117/97, בד"מ 24/98 ו – בד"מ 73/98.

ב. עמדת נציגת המשרד

המשרד הצטרף לעמדת התביעה לגופם של אמצעי המשמעת.

בתיקה האישי של הנאשמת לא נמצאו דו"חות שליליים עד לפרשה הנדונה בתיק זה.

4. החלטת בית הדין

א. על תכלית אמצעי המשמעת

אמצעי המשמעת שיושמו על הנאשמת מוטלים לצורך השגתה של התכלית, שלשם קידומה נועד חוק המשמעת.

כדברי בית המשפט העליון בעש"מ 5587/01 אורי בנית נגד נציב שירות המדינה (דינים עליון, כרך נט, 43) :

"מהי, אם כן, תכלית החוק לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה".

ובפסק דין אחר :

"התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".
(עש"מ 7778/00 פנחס ועקנין, נגד נציב שירות המדינה, דינים עליון, כרך נח, 644).

כמו כן נקבע :

"... בדין המשמעת, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה, היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".
(עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3), 77).

ב. על העבירות

הנאשמת הורשעה בעבירות לפי סעיף 17(1), ו- (2) – (3) לחוק :
 (1) "עשה או התנהג, באופן שפגע במשמעת שירות המדינה ;
 (2) לא קיים את המוטל עליו כעובד המדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור ;
 (3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד המדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בשמו הטוב של שירות המדינה ;

וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה :
 "(1) התנהג התנהגות שאיננה הולמת עובד הוראה בישראל".

לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק – הנאשמת הואשמה בהפרת הוראת סעיף 30 לחוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט – 1969, הקובע לאמור :
 "המנהל הכללי או מי שמינה לכך וכן רשות הבריאות רשאים בכל עת סבירה להיכנס לבית הספר ולחצרו כדי לברר אם קוימו הוראות חוק זה, התקנות לפיו ותנאי הרישיון; ורשאים הם לדרוש מבעל הרישיון או ממנהל בית הספר כל ידיעה הדרושה להם לשם מילוי תפקידים לפי חוק זה".

ותקנה 13 לתקנות חינוך ממלכתי (סדרי הפיקוח), התשי"ז – 1956 :
 "(א) מפקח כולל רשאי לבקר בכל שיעור ובכל כיתה של מוסד העומד לפיקוח וחייב לבדוק אם ההוראה היא בהתאם לתכנית – היסוד ולתכנית – ההשלמה שנקבעה לאותו מוסד. נקבעה למוסד תכנית נוספת לפי סעיף 8 לחוק החינוך, רשאי מפקח כולל לבקר בכל שיעור הניתן לפי אותה תכנית נוספת וחייב לבדוק אם היא בהתאם לאישור השר".

ולעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) – התנהגות שאינה הולמת את תפקידה של הנאשמת כעובדת מדינה וכעובדת הוראה או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה. כבר בית משפט העליון קבע כי:

“התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים”.

(ער”מ 1351/95 ליאון פינקשליין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת פ”ד מט(5) 573, 578).

בית הדין רואה בחומרה התנהגות מורה המסרב לאפשר למפקח לצפות בשיעוריו, על מנת להתרשם מטיב עבודתו כמורה.

הנאשמת פגעה פגיעה של ממש בהתנהגותה במשמעת שירות המדינה.

וכך קבע בית המשפט העליון בער”מ 1/82 עיריית תל-אביב יפו נגד אלי רובין (פ”ד לו(3) 579), דברים יפים אף לעניינינו:

“המשמעת, העובד בשירות כאמור נתון למרותם של הממונה עליו וחייב לקיים הוראותיהם. המשמעת היא מרכיב יסודי בשירות הציבורי כאמור בלעדית לא יכול השירות ולא יוכל לקיים את המוטל עליו... עובר לקבלה לשירות מסורה בידי המועמד האפשרות לשקול מראש אם הוא נכון לקבל על עצמו את העבודה אשר למען ביצועה הוא מגיש את מועמדותו. אולם, אחרי שנתקבל לשירות שומה עליו לקיים הוראות הממונים עליו, להראות ההוראות בדבר אופי תפקידו ואופן ביצועו. במילים אחרות, אחרי תחילת העבודה הופך העובד לחלק ממערכת בה נקבעים תפקידיו על ידי המוסמכים לכך בתוך המסגרת אליה התקבל”.

ג. על הנסיבות האישיות

קולה של הנאשמת לא נשמע בכותלי בית הדין. במהלך הדיונים למד בית הדין שהנאשמת נמצאת עתה בחופשה ללא תשלום עד ליום 31.8.2003.

מלבד האירועים נשואי תובענה זו, תיקה האישי של הנאשמת ללא דופי. אזהרת מנכ”ל שניתנה לה בזמנו בוטלה.

על מצבה המשפחתי - כלכלי בית הדין לא קיבל נתונים.

בית הדין תקווה שהנאשמת תפיק לקחה מדפוס התנהגותה שהובילה להליכים משמעתיים, לרבות אי התייצבותה לדיונים וזלזולה בבית הדין.

5. סוף דבר

לאחר שבית הדין שקל את כל השיקולים הנוגעים לעניין, הוא הגיע לכל החלטה על אמצעי המשמעת הראויים, שיש להטיל על הנאשמת אשר יהיו כדלקמן:

א. נזיפה.

ב. הפקעת מחצית משכורת קובעת שתנוכה ב-6 תשלומים שווים ורצופים.

גזר הדין, יבוצע עם שובה של הנאשמת לעבודה מהחופשה ללא תשלום. אם תפרוש הנאשמת מהשירות ינוכו הסכומים מתוך זכויות קנייניות (פיצויים, גימלה) שיעמדו לה.

תשומת לב נציב שירות המדינה, רשויות החקירה והתביעה, שבנציבות שירות המדינה להערת בית הדין, בהכרעת הדין עמ' 8 – לעניין הטיפול בסירובה של הנאשמת להתייצב לדיוני בית הדין.

גזר הדין ניתן היום ז' בטבת התשס"ג – 12.12.2002, בהיעדר הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

לצדדים מסורה זכות ערעור לבית משפט העליון, בהתאם להוראות סעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	ד"ר יצחק הגר	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חבר	אב בית הדין יו"ר

14. בד"מ 1/02 - דיווחים כוזבים על ידי מנהל בית הספר

תמצית פסק הדין

מנהל בית ספר הורשע על פי הודאתו בעבירות משמעת, בכך שבדצמבר 1999 דיווח מורה בבית הספר לנאשם על אישור שקיבל על היעדרות מבית הספר למשך שלושה שבועות, בעוד הנאשם, שאמור היה לדעת כי רק מנהל המחוז מוסמך לאשר היעדרות כזו, לא יידע בכך את המורה. בנוסף, הנאשם חתם על דו"ח הנוכחות של המורה לחודש דצמבר 1999, כאילו היה המורה נוכח בעבודה, למרות שבפועל נעדר.

התביעה הדגישה את העיקרון, לפיו על מנהל בית הספר מוטלת החובה לדווח למשרד החינוך דיווח מלא ואמין. התביעה ביקשה להשית על הנאשם אמצעי משמעת של: נזיפה, הפקעת מחצית משכורת קובעת, והורדה בדרגה אחת למשך 4 חודשים.

נציג המשרד ציין כי, הנאשם נמצא כיום בשנת שבתון ומעמדו טרם הובהר במשרד. כמו כן, עם שובו לעבודה, לא יוחזר הנאשם לתפקיד מנהל בית הספר.

ההגנה ציינה כי, הנאשם זכה להערכה עד לפרשה זו, וכי בשל מצבו המשפחתי, שהינו אב למשפחה מרובת ילדים – מתבקש בית הדין להשית על הנאשם אמצעי משמעת של נזיפה בלבד.

הנאשם הביע צער וחרטה על מעשיו.

בית הדין שקל את מכלול השיקולים לעניין מידתם של אמצעי המשמעת, תכליתם, העבירה ונסיבותיה, וכן את הנסיבות האישיות של הנאשם, לפיהן שילם מחיר כבד עקב הפרשה ערב קבלת קביעות כמנהל.

בית הדין הטיל על הנאשם אמצעי משמעת של נזיפה חמורה.

כ' באייר התשס"ב
2 במאי 2002

בד. 493-2002
בד"מ 01/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר נהאד חליל קשוע - חבר
גב' טליה מלצר - חברה

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד יעקב חסדאי

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

הכרעת-דין

1. בתאריך 30.12.01 הוגשה הוגשה נגד הנאשם, אשר שימש בשנת הלימודים '99 כמנהל בית הספר הממלכתי דתי אהבת ישראל, בירושלים.

כתב התובענה מייחס לנאשם עבירות לפי סעיף 17(2) ו-3(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963 (להלן – החוק), וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבסמוך לדצמבר 1999 סירב הנאשם לאשר למורה בבית הספר היעדרות לשלושה שבועות באמצע שנת הלימודים.

המורה פנה ליו"ר העמותה של בית הספר והיא אישרה למורה את היעדרות המבוקשת, בתנאי שידאג למורים ממלאי מקום.

המורה דיווח לנאשם על האישור שקיבל כאמור ונעדר מבית הספר בין התאריכים 1.12.99 עד 30.12.99, בעוד הנאשם, שהיה אמור לדעת שעל פי הוראות משרד החינוך, רק מנהל המחוז מוסמך לאשר היעדרות באמצע שנת הלימודים, לא אמר זאת למורה.

הנאשם חתם על דו"ח הנוכחות של המורה לחודש דצמבר 1999, שהוצג למשרד החינוך, כאילו המורה היה נוכח בלימודים, למרות היעדרותו.

2. הנאשם הודה בפנינו באישומים המיוחסים לו בכתב התובענה ובית הדין הרשיעו בעבירות כאמור.

ניתן היום, כ"ז בניסן התשס"ב – 9.4.02, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
טליה מלצר	נהאד חליל קשוע	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חברה	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

כ"ג באייר התשס"ב
5 במאי 2002

בד. 495-2002
בד"מ 01/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר נאהד חליל קשוע - חבר
גב' טליה מלצר - חברה

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:
ב"כ הנאשם : עו"ד יעקב חסדאי

נציגת המשרד : גב' יפעת לוי

גזר - דין

ההליך

1. בתאריך כ"ז בניסן התשס"ב – 9.4.2002 הרשיע בית הדין את הנאשם, אשר שימש בשנת הלימודים '99 כמנהל בית הספר הממלכתי דתי "אהבת ישראל", בירושלים, בעבירות לפי סעיף 17(2) ו-3(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק של עובדי הוראה. בכך, שבסמוך לדצמבר 1999, לאחר שהנאשם סירב לאשר למורה בבית הספר היעדרות לשלושה שבועות באמצע שנת הלימודים, פנה המורה ליו"ר העמותה של בית הספר והיא אישרה לו את היעדרות המבוקשת בתנאי שידאג למורים ממלאי מקום.

2. המורה דיווח לנאשם על האישור שקיבל כאמור ונעדר מבית הספר בימים 1.12.99 - 30.12.99. בעוד הנאשם, שהיה אמור לדעת שעל פי הוראות משרד החינוך רק מנהל המחוז מוסמך לאשר היעדרות באמצע שנת הלימודים, לא אמר זאת למורה.

הנאשם חתם על דו"ח הנוכחות של המורה לחודש דצמבר 1999 שהוגש למשרד החינוך, כאילו המורה היה נוכח בלימודים למרות היעדרותו.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

(1) התובע המלומד, בעתירתו לאמצעי המשמעת טען בפנינו, שיש לפגוע במעמדו של הנאשם. אומנם כתוצאה מדיווחו של הנאשם למשרד החינוך, לא שולמו כספים שכן, את משכורתו של המורה קיבל המורה המחליף. אך, מדובר בעיקרון, שחובתו של מנהל בית ספר לדווח למשרד החינוך דיווח מלא ואמין.

(2) התביעה הודיעה לבית הדין, שהמורה אף הוא הועמד לדין (בד"מ 191/00) ובית הדין השית עליו את אמצעי המשמעת של נזיפה והפקעת רבע משכורת קובעת.

לדעת התביעה ראוי שבית הדין יחמיר בעונשו של הנאשם מעבר לאמצעי המשמעת שהוטלו על המורה.

(3) לפיכך, עותרת התביעה לאמצעי המשמעת הבאים :

(א) נזיפה.

(ב) הפקעת מחצית משכורת קובעת שתנוכה בששה תשלומים שווים ורצופים.

(ג) הורדה בדרגה אחת לתקופה של 4 חודשים.

ב. גישת המשרד

מפי נציגת המשרד שמע בית הדין על התנהלות הליכים משפטיים בבית הדין האזורי לעבודה בנושאי העסקתו / פיטוריו של הנאשם.

כיום מצוי הנאשם בשנת שבתון ומעמדו טרם הובהר במשרד. מכל מקום, עם שובו לעבודה, הנאשם לא יוחזר לתפקיד מנהל בית הספר.

לגבי אמצעי המשמעת, המשרד מצטרף לעמדת התביעה.

ג. טיעוני הסניגוריה

(1) הסניגור המלומד גולל בפנינו פרטים על הקמת בית הספר שהיה בניהולו של הנאשם, על העומדים בראשו ועל החיכוכים והמחלוקות עם עמותת בית הספר בעניינים הנוגעים לניהול בית הספר וסמכויות בעלי התפקידים. בעוד, משרד החינוך מיודע על המצב (מוצגים נ/1 ו – נ/14).

(2) הנאשם, במשך תקופה של שלוש שנים, זכה להערכה וקיבל חוות דעת ללא דופי. עם פרוץ הסכסוך פנתה יו"ר העמותה אל משרד החינוך והתלוננה על תיפקודו, מאז ניתנו עליו חוות דעת שליליות.

באותה עת נשקל במשרד החינוך נושא הקביעות של הנאשם כמנהל בית הספר, על כל המשתמע מכך.

(3) הנאשם עשה מאמצים לחיות בשלום עם העמותה והחתימה על הדיווח המדובר היה חלק מהרצון הזה. לדעת ההגנה, הנאשם טעה, ברם, הוא ידע שאם לא יחתום על דו"ח הנוכחות של המורה הדבר יגרור אחריו "פיצוץ" עם העמותה.

(4) הסניגור המלומד גורס, שמשרד החינוך אינו יכול להתייצב לתובענה הזאת בניקיון כפיים. המציאות הבלתי בריאה שהיתה בבית הספר היתה ידועה למשרד החינוך והוא השלים איתה.

בנסיבות אלה, כאשר המורה מקבל אישור להיעדרות מאת יו"ר העמותה בניגוד לדעת המנהל - הנאשם, יש לראות את המקרה היחיד בעברו של הנאשם, באור הנכון.

למעשה, הנאשם פרש על רקע פרשה זו והפסיק להיות מנהל ובכך כבר בא על עונשו.

(5) הסניגוריה מבקשת מבית הדין, שלא להחמיר עם הנאשם ולהסתפק בנויפה, מבלי שיוטלו עליו אמצעי משמעת כלכליים גם בשל מצבו המשפחתי, הנאשם אב למשפחה מרובת ילדים.

ד. דבר הנאשם

הנאשם הביע צער וחרטה על מעשיו. כל שעשה היה מתוך כוונה שלא לגרום לסכסוך נוסף עם יו"ר העמותה.

4. החלטת בית הדין**א. על תכליתם של אמצעי המשמעת**

(1) עתה באנו להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הראויים, לנוכח הטיעונים שהשמיעו הצדדים בפנינו.

שומה על בית הדין לבחון את השפעת החלטתו של שירות המדינה, לאור מטרתו ומהותו של השירות ובהתחשב בטיב העבירות שהורשע בהן הנאשם תוך שקילת נסיבותיו האישיות של הנאשם.

(2) התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, למנוע פגיעה משמעותית בתיפקודו של שירות המדינה או בתדמיתו של השירות, שכן תדמית ראווה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות.

כדברי בית המשפט העליון בעש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב (פ"ד נ"ב(5) 87, 92):

"בדין המשמעת, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראווה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."

(ראה גם עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, פ"ד נ' 25; עש"מ 57701/01 פודלובסקי נגד נציבות שירות המדינה – טרם פורסם).

לאמור, תכליתם של אמצעי המשמעת, בנוסף לפגיעה האישית בכל נאשם, היא להרתיע עובדי מדינה אחרים מפני ביצוע עבירות משמעת הפוגעות בתדמיתו ותיפקודו של שירות המדינה.

ב. על העבירות ונסיבותיה

(1) הנאשם הורשע גם בעבירה לפי סעיף 17(3) לחוק:

"התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה."

על התנהגות שאינה הולמת, בית המשפט העליון אמר את דברו בער"מ 1351/95, ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת (פ"ד מט(5) 573, 578):

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי ההתנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה.

זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון."

וכך גם נאמר בעש"מ 5246/99 אהרון אהרונז נגד נציבות שירות המדינה (דינים עליון, כרך ס, 657):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, מבחינתנו של כל עובד בכל תפקיד."

(2) הכל תמימי דעים, שמחובתו של הנאשם כמנהל בית הספר וכשלוחו של משרד החינוך, לדווח דיווחי אמת. אומנם, משרד החינוך לא נפגע כספית ולא הוצאו ממנו תשלומים שלא כדין. אכן מדובר ברישומים גרידא, אך אין להקל ראש בהתנהגותו של מי שערך את הדיווחים ולא טרח לדייק בהם.

3) בית הדין ער לרקע עליו צמחה לה תובענה זו. שמענו על הסכסוכים, שבין הנאשם לבין העמותה, שהקשו עד מאוד בניהולו התקין של המוסד. מן המוצגים שהוגשו לנו למדנו, שהנאשם נדרש לעבוד בשיתוף פעולה עם העמותה.

בהקשר זה, כצעד שבא למנוע מחלוקת נוספת עם הנהלת העמותה הנאשם בחר לדווח למשרד החינוך דיווח לא אמין.

בית הדין סבור, כי בנסיבות אלו, בהן היה נתון הנאשם "בין הפטיש לבין הסדן" יש כדי להשליך על התנהגותו, כוונותיו ומניעיו של הנאשם, ועלינו לראות את עבירת המשמעת בהקשר ובהיבט שהביאו להולדתה.

יתרה מזו, לדעת בית הדין, יש באלה גם כדי להקל באמצעי המשמעת שיוטלו על הנאשם.

ג. על הנסיבות האישיות

שמענו במהלך הדיון על המחיר הכבד, ששילם הנאשם ערב קבלת קביעות כמנהל. כיום, מעמדו במשרד החינוך טרם הוגדר ועתידו המקצועי לוט בערפל.

הנאשם אב למשפחה מרובת ילדים. וכן, הנאשם הביע חרטה כנה על מעשיו.

ד. למידתם של אמצעי המשמעת

בית הדין שקל את מכלול השיקולים והנסיבות הדרושים לעניין, את התכלית של אמצעי המשמעת, העבירה ונסיבותיה והנסיבות האישיות והגענו לכל החלטה כי, אמצעי המשמעת של נזיפה חמורה, הינו מידתי והולם במקרה שלפנינו.

5. סוף דבר

בית הדין מחליט להשית על הנאשם את אמצעי המשמעת של **נזיפה חמורה**.

ניתן היום כ"ה באייר התשס"ב – 7.5.2002 – בהיעדר הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור בפני בית המשפט העליון מסורה לצדדים לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק, תוך 30 יום מהמועד שבו גזר הדין יגיע לידיהם.

(-)	(-)	(-)
טליה מלצר	נהאד חליל קשוע	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חברה	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

15. בד"מ 9/02 – נסיעה לחו"ל ללא היתר

תמצית פסק הדין

מורה בחטיבת ביניים הורשעה במסגרת הסדר טיעון בעבירות משמעת, בכך שבין התאריכים 20.11.97 עד 24.11.97 נעדרה מעבודתה לצורך נסיעה פרטית לחו"ל, ללא קבלת היתר כנדרש.

הובהר בכתב התובענה כי, רק שניים מימי ההיעדרויות האמורים היו ימי עבודה בפועל.

במסגרת הסדר הטיעון הגיעו הצדדים להסכמה על אמצעי המשמעת הבאים: נזיפה והפקעת $\frac{1}{4}$ משכורת קובעת.

התביעה ביקשה ליתן תוקף להסדר הטיעון, תוך תמיכה בפסקי דין קודמים, בהם הוטלו אמצעי משמעת דומים בעבירות דומות לאלו שבעניינינו.

המשרד ציין כי, לנאשמת היו הערכות מקצועיות גבוהות.

מפי ההגנה שמע בית הדין כי, מנהל בית הספר אישר את ההיעדרות האמורה לצורך יציאה פרטית לחו"ל, לא בכתב אלא בעל פה והמנהל מתכחש לכך. עוד הוסיפה ההגנה על השקעתה רבת השנים והשעות של הנאשמת בבית הספר.

בית הדין למד כי, מדובר במורה ראויה שתרמה תרומה של ממש לבית הספר וכן, כי הנאשמת התאלמנה לפני שנים מבעלה.

בית הדין שקל את מידת ותכלית אמצעי המשמעת, את הסטנדרט הגבוה הנדרש ממורה בישראל, את מהות העבירה וכן את תרומה האיכותית והמסורה של הנאשמת לשירות הציבורי לאורך שנים רבות והגיע לכלל החלטה ליתן תוקף להסדר הטיעון.

י"ג באייר התשס"ב
25 באפריל 2002

בד. 437-2002
בד"מ 9/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
מר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:
ב"כ הנאשמת: עו"ד מיכל שפרן

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת-דין

התובענה

1. נגד הנאשמת, ילידת שנת 1947, המועסקת כמורה בחטיבת הביניים "אחד העם" בפתח-תקווה, לפי דרגה ב.א. ואשר החלה את העסקתה בשירות המדינה החלה בשנת 1975, הוגש כתב תובענה בתאריך 23.1.2002 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), 17(2) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), יחד עם סעיף 4(1) להודעה על השינויים בהחלת החוק על עובדי ההוראה. בכך, שבין התאריכים 20.11.97 עד 24.11.97 היא נעדרה מעבודתה לצורך נסיעה פרטית לחו"ל, מבלי שקיבלה אישור מתאים לכך מהגורם המוסמך. במהלך הדיון שבפנינו תוקן כתב התובענה על ידי הבהרה בו, שרק שניים מימי ההיעדרות האמורים היו ימי עבודה בפועל.

מהלך הדיון

2. הנאשמת הודתה בפנינו בפרטי התובענה המתוקנת כאמור, ובעבירות, במסגרת הסדר טיעון שבית הדין החליט ליתן לו תוקף.

לנוכח הודאתה האמורה של הנאשמת בין כותלי בית הדין החלטנו להרשיעה בעבירות שיוחסו לו בכתב התובענה המתוקן.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים ביום י"ב באייר התשס"ב – 24.4.2002.

(-)	(-)	(-)
פרומה הרשקוביץ	יצחק הגר	עו"ד יוסף תלרז
חברה	חבר	אב בית הדין
		יו"ר

י"ג באייר התשס"ב
25 באפריל 2002

בד. 440-2002
בד"מ 9/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
מר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:
ב"כ הנאשמת: עו"ד מיכל שפרן

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

גזר-דין

ההליך

1. הנאשמת ילידת שנת 1947, המועסקת כמורה בחטיבת הביניים "אחד העם" בפתח-תקווה, לפי דרגה ב.א. ואשר את העסקתה בשירות המדינה החלה בשנת 1975, הורשעה בתאריך י"ב באייר התשס"ב – 24.4.02 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), 17(2) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), ולפי סעיף 4(1) להודעה על השינויים בהחלת החוק על עובדי ההוראה. בכך, שבין התאריכים 20.11.1997 עד 24.11.1997 היא נעדרה מעבודתה לצורך נסיעה פרטית לחו"ל, מבלי שקיבלה אישור מתאים לכך מהגורם המוסמך. במהלך הדיון שבפנינו תוקן כתב התובענה על ידי הבהרה, שרק שניים מימי ההיעדרות האמורים היו ימי עבודה בפועל.

2. הרשעתה של הנאשמת באה בעקבות הסדר טיעון, שאליו הגיעו הצדדים.

אמצעי משמעת מוסכמים

3. הצדדים הודיעו לבית הדין כי, במסגרת הסדר הטיעון שנכרת ביניהם, הם הגיעו לכלל הסכמה גם לעניין אמצעי המשמעת. אשר על כן, אם בית הדין יתן תוקף להסדר הטיעון יוטלו על הנאשמת אמצעי משמעת של:

א. נזיפה.

ב. הפקעת רבע משכורת קובעת – שתנוכה ב-10 תשלומים שווים ורצופים.

טיעונים לכיבודו של הסדר הטיעון

4. הצדדים טענו בפנינו את טיעוניהם לעניין כיבודו של הסדר הטיעון.

א. גישת התביעה

1) התובע ביקשנו ליתן תוקף להסדר הטיעון, וכתימוכין לגישתו הגיש לעיונו של בית הדין פסקי דין קודמים (בד"מ 32/97 ובד"מ 14/01), שבהם הוטלו אמצעי משמעת דומים בעבירות קרובות לאלה שבהן הואשמה הנאשמת. הגם, שהתובע ביקש למתן באמצעי המשמעת, לנוכח הזמן שחלף מקרות האירוע ועד שההליך קרם עור וגידים.

2) לנוכח המבואר התבקשנו ליתן תוקף להסדר הטיעון על בסיס גישתו של בית המשפט העליון, לעניין כיבודם של הסדרי טיעון, כפי שנפסק בעש"מ 4592/97 בעניין אליהו סבג.

ב. עמדת המשרד

מפיו של נציג המשרד שמענו כי, העיון בתיקה האישי של הנאשמת לא העלה כל פגם בדרכה המשמעתית עד כה, וכי לנאשמת הערכות מקצועיות גבוהות.

ג. טיעוני הסניגוריה

1) מטיעוניה של הסניגורית המלומדת למדנו כי, במהלכה של שנת 1997 ימי ההיעדרות האמורים דווחו על ידי מנהל בית הספר כימי עבודה לכל דבר ועניין, וכי הניכוי בעבורם מומש רק בשנת 1998. – כתגובה רטרואקטיבית על אותה היעדרות משנת 1997.

2) עוד שמענו כי, מנהל בית הספר אישר לנאשמת לצאת לחו"ל לאותו צורך פרטי, אישור שאין לו ביטוי בכתב והמנהל מתכחש לו. אולם, אין מחלוקת בין הצדדים כי מנהל המחוז לא נדרש ולא העניק היתר לאותה היעדרות.

(3) מפיו של מר יהודה בירנצווייג, המכיר את הנאשם מזה שנים והמכהן בתפקיד בכיר במינהל החינוך של עיריית תל-אביב, שמענו על השקעתה רבת השנים והשעות לבית הספר, ועל כך שדבר ההליך שגובש נגדה במשרד החינוך נודע לה אודותיו לפני שנה, בעת שזומנה לחקירה ביולי 2001. הגם ששמענו מנציג המשרד כי, נערך לנאשמת שימוע בשנת 1999 לגבי נסיבות המקרה, נשוא התובענה.

5. לשאלת כיבודו של הסדר הטיעון

בית הדין שקל את מכלול הנסיבות הדרושות, הכרוכות בשאלה האם ליתן תוקף להסדר הטיעון שאליו הגיעו הצדדים.

א. על העבירות ונסיבותיהן

(1) הנאשמת הורשעה בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), 17(2) ו-17(3) לחוק:

”(1) עשה מעשה, או התנהג באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;
 (2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה,
 או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום
 המוטל עליו כאמור;
 (3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או
 התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של
 שירות המדינה.”

(2) בית הדין מבקש להעיר כי, בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין משמעת לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות משמעת, העבירות מוגדרות בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד אם יש בהתנהגות מסוימת, כפי שהוכחה בפניו, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.

(3) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(1) לחוק – פגיעה במשמעת שירות המדינה. די אם נפנה לאמירתו הברורה והחד-משמעית של בית המשפט העליון, מפיו של השופט שמגר (לפי תוארו דאז), בעש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש, לגבי מאפייניה של המשמעת:

”לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג ”משמעת”. יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה וזיקתם למסגרת עצמה.”
 (פורסם בפ"ד לו(1) בעמ' 231).

(4) כל פגיעה במשמעת השירות היא עבירה ויהיו מניעיה והסבריה אשר יהיו. הנאשמת הפרה את הוראות חוזר מנכ"ל משרד החינוך תשס"ו 8 (א) מיום 2.4.00, הקובע בין היתר: **"אין להיעדר מבית הספר לפני קבלת ההיתר בכתב...."** (סעיף 2.4). והיה עליה כעובדת מדינה והוראה בכירה וותיקה, להתכבד ולהידרש לקבלת היתר פורמלי, לשם יציאה לחו"ל, גם אם היתה כרוכה בכך טרחה מנהלית, ומשלא עשתה כן, הופרה על ידה יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק.

(5) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשעה הנאשמת בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כב' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסויים או בארגון מסויים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומת כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסויים או לארגון מסויים, היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך להתנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון."

ובמקום אחר, אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין – טרם פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסויים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכך תפקיד."

6) בית הדין סבור, שגם אם נקבל את גירסתה של הנאשמת, כי מנהל בית הספר התיר את נסיעתה, בין בכתב ובין בעל פה, היה עליה לפנות למפקח ודרכו למנהל המחוז, שידיו הסמכות לאשר את היעדרותו של מורה לצורך נסיעה לחו"ל, במהלכה של שנת לימודים. מורה שאינו עושה כך מתנהג במישור הנורמטיבי התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה וכעובד הוראה. כבר נפסק בנדון כי ממורה נדרש סטנדרט התנהגות גבוה ודוגמה אישית לתלמידים.

(ראה עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן-אשר, פ"ד נב(1) 650).

ב. על תכלית אמצעי המשמעת

1) אמצעי המשמעת שיושמו על הנאשמת אינם מוטלים כחלל ריק, אלא לצורך השגתה של התכלית, שלשם קידומה נועד חוק המשמעת. די אם נביא לצורך זה את אשר קבע כב' השופט זמיר בעש"מ 5587/01 בעניינו של אורי בנית:

"מהי, אם כן, תכלית החוק לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה."

ובפסק דין אחר:

"התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."
(עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3), 77).

ראה גם לענין התפקיד המניעתי וההרתעתי של הדין המשמעתי את עש"מ 5771/01, בעניין פודלובסקי וכן משקלו הראוי והעדיף של השיקול הציבורי לעומת זה הפרטי בעש"מ 10123/01 בעניין טליה גניש (שניתן ביום 11.3.2000).
(פסקי דין אלה טרם פורסמו).

ג. על הנסיבות האישיות

1) שמענו מנציג המשרד וגם מפיו של מר בירנצווייג כי, מדובר במורה ראויה שתדמית תרומה של ממש, תוך גילוי מסירות לבית הספר במשך שנים רבות. מדובר במי שהתאלמנה מבעלה לפני שנים, וגידלה שני ילדים, שאחד מהם מצוי עדיין בביתה והשני נשוי.

(2) בית הדין התרשם כי, ההליך שהיה בפנינו הסב לנאשמת צער ותחושה מכבידה שלא לפי שורת הצדק האישי נקטו נגדה על פי הבנתה את ההליך, שניתן ואפשר היה לנהוג עימה אחרת. אולם, הבהירו לנאשמת כי לאחר שהוחלט במשרד החינוך להגיש את הקובלנה ובעקבותיה הוגשה התובענה שבפנינו, אנחנו אמורים לקיים את ההליך, ובמיוחד בנסיבות שבהם הצדדים הגיעו ביניהם להסדר טיעון.

ד. הכללים לכיבוד הסדר הטיעון על ידי בית הדין למשמעת

מפסיקתו של בית המשפט העליון, בעש"מ 4542/97, אליהו סבג נגד נציבות שירות המדינה, שפורסם בפ"ד נא(5), 593, עולה כי, יש עניין ציבורי בעריכת הסדר טיעון ובקיומו, ועל כן:

"אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון, אלא אם יש לכך טעם טוב בנסיבות המקרה. מהו הטעם הטוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית. השוו לגבי הסדר טיעון במשפט פלילי, ע"פ 1290, לוי נגד מדינת ישראל, פ"ד מח(5), 158. לדעתי, יש טעם טוב לסטות אם מתברר כי, ההסדר מתבסס כל שיקולים פסולים כגון משוא פנים. כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון, כאשר בית הדין סבור שאמצעי המשמעת עליהם הוסכם בהסדר טיעון סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או כי הם בלתי סבירים באופן בולט עד שהעניין הציבורי הדורש לסטות מן ההסדר גובר על העניין הציבורי בקיום הסדר טיעון."

6. החלטת בית הדין

- א. בית הדין, בבואו להחליט אם ליתן תוקף להסדר הטיעון, ועל מידתם של אמצעי המשמעת המוסכמים על פי הסדר הטיעון שהוגש לאישור, כמפורט לעיל, שקל את מהותן ואופיין של העבירות, שבהן הורשעה הנאשמת ואת הפגיעה במשמעת שהיתה כרוכה בכל, את הנסיבות האישיות כאמור, יחד עם תרומתה האיכותית ורבת המסירות של הנאשמת במשך שנים רבות, לשירות הציבורי.
- ב. בסופו של עיון ודיון, לאחר בחינתן של מכלול השיקולים הדרושים לעניין, החלטנו ליתן תוקף להסדר הטיעון.

סוף דבר

7. בסופו של עיון ושיקול החלטנו, לאחר שניתן על ידנו תוקף להסדר הטיעון, להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של:

- א. נזיפה – שהינה בגדר מסר נורמטיבי מטעמנו, על כך שהעובד מדינה נדרש לכלכל את צעדיו בהתאם להוראות התקשי"ר ולנוהלי משרדו ולהגיש בקשה וקבלת היתר ליציאה לחו"ל, בדרך המלך.

ב. הפקעת רבע משכורת קובעת – שתנוכה מהנאשמת בעשרה תשלומים שווים ורצופים.

8. בית הדין סבור כי, יש באמצעי משמעת אלה, לנוכח מכלול הנסיבות של התובענה שנדונה בפנינו, כדי להגשים את תכליתם של דיני המשמעת, ובמיוחד לנוכח התרשמו כי ההליך המשמעי, גרם לנאשמת סבל ומצוקה אישיים, ממנה התרשמו באורח בלתי אמצעי עד כדי היעדר יכולת מצידה לומר ולו משפט סדיר אחד לבית הדין, מפאת התרגשותה הרבה.

מילות סיכום בשולי הפסק

9. בית הדין אינו יכול להימנע מלומר מספר מילים על ההליך המשמעי שהסתיים כאמור. מדובר בעבירה שנעברה בשנת 1997, שהתגובה לה ניתנה בבית דין זה לאחר כחמש שנים מיום ביצועה. אמנם דיני ההתיישנות הרגילים לא חלים על בית דין זה, ואולם, לפרק הזמן שחולף מיום ביצוע העבירה ועד למימוש ההליך, קיימת השלכה על טעמו והאפקטיביות של ההליך, וכפי שנפסק בעש"מ 5/85 בעניין ג'ון מגדלני, מפיו של הנשיא שמגר:

"המשמעת נשכרת בדרך כלל מצעדים הננקטים תוך זמן קצר יחסית אחרי אירוע עבירות משמעת, ועם חלוף הזמן מעבר למידה הראויה, הופכת התגובה המשמעתית למעשה מיותר או, לעתים, אף לבעלת תוצאות הפוכות מאלו אשר להן מקווים."

10. ולאחרונה נפסק בעש"מ 173/02 בעניין ד"ר פשין:

"למרות שהעבירות לא התיישנו מבחינה פורמלית, לכאורה לא היה מקום לפתוח בהליכים נגד המערער בגין העבירות המיוחסות לו בתקופה שלפני 1993. ככלל, מבחינה מהותית קיימת בעייתיות רבה בהגשת תובענה זמן רב לאחר ביצוע עבירות משמעת שנעשו בחלקן לפני למעלה מעשר שנים. ראוי כי, הליכי המשמעת יתקיימו במהירות וביעילות וככל הניתן בסמוך למועד ביצוע העבירה.

המחוקק נתן לכך ביטוי בקיצור תקופת ההתיישנות שמירוצה מתחיל עם קבלת הידיעה על עבירה המשמעת. דא עקא, שלא ראה להגביל את המועד מאז ביצוע המעשה ועד לקבלת הידיעה על ביצוע העבירה על ידי הגורם המוסמך, ותוצאה זו יוצרת מצב שהריחוק בין מועד הליך למועד העבירה עלול להיות רב מאוד. ראוי היה כי, בעת ההחלטה על העמדת עובדי מדינה לדין משמעת, יתנו גורמי התביעה דעתם לחלוף הזמן מאז ביצוע עבירות המשמעת ועד לקבלת הידיעה על ביצועה, ולאפקטיביות המועטה של העמדה לדין בגין מעשים שבוצעו שנים רבות קודם לכן. במצבים אלה יש מקום להימנע לעיתים מהעמדה לדין גם אם פורמלית אין מדובר בעבירות שהתיישנו."

(השוו לענין זה: עש"מ 3251/93, 2728/93 יו"ר רשות השידור נ' שרה שרבתאן (לא פורסם); עש"מ 5/85 מדינת ישראל נ' ג'ון מגדלני, פ"ד (לט) (3) 334).

11. במקרה דנן, בית הדין סבור כי, היה מקום להקדיש מחשבה נוספת אם ראוי להביא הליך זה למפתנו של בית הדין, וזאת לאחר שחלפו שנתיים מהמועד שבו נעברו העבירות עד להגשת הקובלנה (בשנת 1999), והתיק היה מונח בתביעה עד ראשית שנת 2002, מועד בו הוגשה התובענה וזאת גם בהתחשב במהות העבירה והפרת המשמעת, שאינם נמצאים במדרג הגבוה של הפגיעה בערכי המשמעת, ובמיוחד עת למדנו במהלך הדיון כי בשנת 1998, מנהל בית הספר הגיב על מעשה העבירה, על אף שהכיר בימי ההיעדרות לצורך נסיעה לחו"ל בשנת 1997 ככל הנראה, לנוכח היקף שעות עבודתה בפועל של הנאשמת בבית הספר, והורה על ניכוי 4 ימים משכרה - ניכוי שבוצע בפועל, על אף שהנאשמת נעדרה רק משני ימי לימודים. הליך זה, שתקינותו על פניו מעוררת תמיהה, היה צריך בין יתר הטעמים לעורר חשיבה, אם ראוי להגיש בעת זו נגד הנאשמת כתב תובענה.

12. בית הדין מורה כי, פסק דינו ובמיוחד האמור בפיסקה זו יובאו על ידי הממונה על יחידת התביעה והמשמעת לעיונם של נציב שירות המדינה ומנכ"ל משרד החינוך, לשם בחינה הולמת של גורל תיקים דומים, בעתיד.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום י"ב באייר התשס"ב – 24.4.2002.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום י"ג באייר התשס"ב – 25.4.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
פרומה הרשקוביץ	יצחק הגר	עו"ד יוסף תלרז
חברה	חבר	אב בית הדין יו"ר

16. בד"מ 15/02 – הכאת תלמיד שגררה טיפול רפואי

תמצית פסק הדין

מורה בכיר בחטיבת ביניים הורשע בבית הדין בעבירות משמעת, בעקבות הליך פלילי, בו הורשע הנאשם, על שהיכה תלמיד בידיו בתחומי בית הספר ודחפו, וכתוצאה מכך נזקק התלמיד לטיפול רפואי.

ההליך הפלילי נסתיים בכך שהנאשם נדרש לחתום על התחייבות כספית ולהימנע מלעבור עבירה דומה במשך שנה, וזאת ללא הרשעה.

התביעה הדגישה כי, התלמיד נזקק לטיפול רפואי, ועתרה לאמצעי משמעת של: נזיפה, הפקעת מחצית משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

נציג המשרד ציין, שמדובר במורה שממלא את תפקידו באיכות מקובלת וכי לטעמו ראוי להעמיד את ההורדה בדרגה למשך שלושה חודשים, כשליטר אמצעי המשמעת הצטרף לעמדת התביעה.

הנאשם ציין בפני בית הדין כי, המקרה היה יוצא דופן מבחינתו, ובאשר לנסיבות האישיות ציין כי, הוא נשוי ואב ל-7 ילדים וכי הוא עצמו עדיין סטודנט שלא סיים את לימודיו.

בית הדין בהחלטתו פרס את תכלית אמצעי המשמעת, העבירה ונסיבותיה, לפיה ההליך הפלילי הסתיים בצורה מתונה מאוד, היותו של הנאשם המפרנס העיקרי בביתו והחליט להשית על הנאשם אמצעי משמעת של: נזיפה, הפקעת מחצית משכורת והורדה בדרגה אחת לפרק זמן של 3 חודשים.

כ' באייר התשס"ב
2 במאי 2002

בד. 492-2002
בד"מ 15/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין למשמעת - יו"ר
גבי פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:

ב"כ הנאשם : אינו מיוצג

נציג המשרד : מר חגי קוזלוב

הכרעת - דין

התובענה

1. הנאשם, יליד שנת 1963, המועסק במשרד החינוך בדרגת מורה בכיר "הכסיפה" ואשר נמצא בשירות המדינה משנת 1983, הואשם בכתב תובענה שהוגש בתאריך 13.2.2002 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), 17(2) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, יחד עם סעיף 4(1) להודעה בדבר על החלת השינויים בחוק, על עובדי הוראה.

2. הנאשם הואשם כאמור, בעקבות הליך פלילי שהתנהל נגדו בבית משפט השלום בבאר שבע, ואשר על פי כתב האישום המתוקן, הנאשם תקף בתאריך 18.4.2002 בשעה 11:00 לערך, בחטיבת הביניים בכסיפה את תלמידו, הכה אותו בידיו ודחפו וכתוצאה מכך נזקק התלמיד לטיפול רפואי.

3. בהליך הפלילי יוחסה לנאשם עבירה לפי סעיף 379 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977. כב' סגן נשיא בית משפט השלום בבאר שבע החליט בתאריך 15.4.2001 במסגרת הסדר טיעון שאישרו, ולאחר שמצא כי גם התלמיד מצידו גילה מידת אלימות והנאשם הגיב באופן לא ראוי, ולנוכח עברו הנורמטיבי של הנאשם ואופן תפקודו, שמקרה זה אינו מצדיק הרשעה בפלילים. בסופו של ההליך החליט בית משפט השלום (ת.פ. 5018/00) לחייב את הנאשם לחתום על התחייבות כספית בסך 3,000 ₪ שנועדה לאכוף "מעין תנאי" להימנע במשך שנה מלעבור עבירה דומה.

מהלך הדיון והחלטת בית הדין

4. התובע ביקש על יסוד ממצאיו האמורים בבית משפט השלום, ומתוקף סמכותנו לפי סעיף 61 ג' לחוק, להרשיע את הנאשם בעבירות שיוחסו לו בכתב התובענה.

5. לנוכח סמכותנו האמורה המאפשרת לבית הדין לראות כמוכחים בפניו את הממצאים והמסקנות שאליהם הגיע בית משפט השלום כאמור, החלטנו להרשיע את הנאשם בעבירות שיוחסה לו בכתב התובענה.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים ביום י"ט באייר התשס"ב – 1.5.2002.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין למשמעת יו"ר

כ' באייר התשס"ב
2 במאי 2002

בד. 491-2002
בד"מ 15/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין למשמעת - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:

ב"כ הנאשם : אינו מיוצג

נציג המשרד : מר חגי קוזלוב

גזר - דין

ההליו

1. הנאשם, יליד שנת 1963 והמועסק כמורה בכיר בחטיבת הביניים בכסיפה, את שירותו במדינה החל בשנת 1983, הורשע על ידנו ביום י"ט באייר התשס"ב–1.5.2002 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו–(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג–1963, (להלן – החוק) יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק.
2. הרשענו את הנאשם בתוקף סמכותנו, לפי סעיף 61 ג. לחוק, בעקבות הליך פלילי שהתקיים נגדו בבית משפט השלום בבאר שבע (ת.פ. 005801/00), הליך שבו הואשם בעבירת תקיפה בכך שבתאריך 18.4.00 בתחומי בית הספר הכה תלמיד בידיו, ודחפו, וכתוצאה מכך נזקק התלמיד לטיפול רפואי.
3. ההליך הפלילי נסתיים בכך שהנאשם נענש בלא שהורשע בעבירת תקיפה, בכך שנדרש לחתום על התחייבות כספית, להימנע מלעבור על עבירה דומה לפרק זמן של שנה. הליך האמור קויים עניינו על בסיס הסדר טיעון שנעשה בין הצדדים ולאחר שבית המשפט החליט לאור עברו ומעמדו של הנאשם, כי ראוי להימנע מלהרשיעו בעבירה פלילית.

טיעונים לאמצעי המשמעת:

4. בעקבות הרשעתו של הנאשם בפנינו, טענו הצדדים בפנינו לעניין אמצעי המשמעת הראויים להיות מוטלים על הנאשם בעקבות ההליך הפלילי שמתקיים בעניינו.

א. גישת התביעה

(1) התובע המלומד ביקש להשית על הנאשם אמצעי משמעת של:

(א) נזיפה.

(ב) הפקעת מחצית משכורת קובעת – שתנוכה ב-10 תשלומים שווים ורצופים.

(ג) הורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

(2) התובע סבור שאת מידתה חומרה יש לראות בכך שפעולת האלימות כללה שני שלבים פיזיים: הראשון שלב הכאת התלמיד בידיו, לאחריו באה דחיפה. כל אלה יחד עם הקביעה העובדתית של בית משפט, כי לאחר הדחיפה נזקק התלמיד לטיפול רפואי. כל אלה הביאו את התובע לידי מסקנה כי, ראוי להטיל על הנאשם את אמצעי השמעת האמורים, וביקשנו כי נעתר לכך.

ב. עמדת נציג המשרד

מפיו של נציג המשרד שמענו כי מדובר במורה הממלא את תפקידו באיכות המקובלת, אין באמתחתו עבירות משמעת קודמות. המעשה בו הואשם הנאשם שבעובדותיו הודה בפני בית משפט השלום, הם מסוג המעשים שראוי לשרשם מתופעת חיינו, נציג המשרד הצטרף לעמדת התובע לעניין אמצעי המשמעת המבוקשים, למעט משך ההורדה בדרגה, שלטעמו ראוי להעמידה על פרק זמן של 3 חודשים.

ג. טיעוני הנאשם

(1) מפיו של הנאשם שמענו כי המקרה היה חריג ויוצא דופן, אשר ככל הנראה הועצם על ידי יריביו במערכת הבחירות, לרשות המקומית שהיתה בעיצומה באותה עת. שמענו כי דרכו של הנאשם אינה דרך אלימה וכי התלמיד עצמו הוא תלמיד אלים הנוטה להתעמת עם מוריו, ולברוח מבית הספר.

(2) לעניין הנסיבות המשפחתיות שמענו כי, הנאשם הינו נשוי ואב ל-7 ילדים ורעייתו אינה עובדת. הוא עצמו עדיין סטודנט שלא סיים את לימודיו שאותם פרס, לתקופה ארוכה.

(3) כמו כן שמענו כי הנאשם מתגורר בכפר בלתי מוכר במסגרת שבט "אבו רביע" שם הינו מוכר ומוערך ומתנהג בצורה ראויה כמו בבית הספר. הוא עצמו עומד על סף קבלתו של תואר ראשון מאוניברסיטת בן גוריון וביקש כי נמתן ככל האפשר באמצעי המשמעת. לטעמו אפשר להסתפק בנויפה, בלבד שגם היא פוגעת בו, בצורה ממשית.

5. החלטת בית הדין

א. שיקולים כלליים

(1) בבואנו להטיל את אמצעי המשמעת הראויים לנאשם, לנוכח הטיעונים שנשמעו בפנינו, עלינו לבחון ולשקול את השפעתה של החלטתנו על שירות המדינה לאור מטרתו ומהותו של אותו השירות בהתחשב בטיבן של העבירות שבהן הורשע הנאשם, תוך שקילת נסיבותיו האישיות.

(2) התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות. לכן, השאלה העיקרית היא, מהי ההשפעה שתהיה על שירות המדינה, לנוכח ההליך הפלילי בו עומד ואילו אמצעי משמעת ראוי להשית עליו.

(3) בית המשפט העליון חידד בפסק דינו בעניין עמוס ברוכין (עש"מ 1928/00) את ההבדל בין ההליך הפלילי והמשמעת בקובעו:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעת נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעת הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט הליך משמעת: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטר מן השירות, וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות."

6. התכלית האמורה של הדין המשמעותי, מקורה בגישה הרואה את עובד המדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמור את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות, וכפי שנקבע:

"בלא אמון הציבור ברשויות הציבור יעמדו הרשויות כללי ריק. אמון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור הוא מאפשר להן למלא את תפקידן... אמון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור כי, משרתיו אינם אדוניו, וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו".
(בג"צ 6163/92 אייזנברג ואח' נגד שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2), 229, 266).

ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית משפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור. לא לעצמו הוא פועל אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל".
(בג"צ 669/86 רובין נגד ברגר ואחר, מא(1), עמ' 749, 840).

7. בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד מדינה היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא בעל אופי מונופוליסטי ואין האזרח יכול לבחור שירות, והן משום חיוניותם וחשיבותם שכלל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי.
(לעניין זה ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת בשירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).

ולכן –

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף הפעולה בין הציבור לבין השירות, תלויים בכך. האמון ושיתוף הפעולה עלולים להתערער אם יתברר לציבור כי עובד מדינה העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון".
(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי).

בפסק הדין שניתן אך לאחרונה, הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומרו :

"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על תפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה..."
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל – טרם פורסם).

8. תכליתם של אמצעי המשמעת, בנוסף לפגיעה האישית, שכרוכה בהם כלפי הנאשם, היא להרתיע גם את העובדים האחרים שבסביבתו הקרובה ואת עובדי המדינה האחרים, מפני חציית הקווים לעברה של התנהגות פלילית, על מנת שתדמיתו של השירות ואיכותו לא ייפגעו (לאחרונה גם בעש"מ 57701/01 בענין פודלובסקי, הודגש תפקידם ההרתעתי והמניעתי של אמצעי המשמעת וכן ראה בעש"מ 10123/01 בענין טליה גניש, לענין משקלו העדיף של השיקול הציבורי לעומת זה הפרטי).

9. התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת שעליה עמדנו, היא התדמית הראויה והתיפקוד הראוי של השירות הציבורי. לענין בחירת אמצעי המשמעת אשר הולם את העבירות ונסיבותיהן שבהן הורשע הנאשם שבפנינו, שמענו את עמדת התובע, עמדת נציג המשרד ואת הנאשם, ואת נסיבותיו האישיות של הנאשם, כפי שהובאו לעיל.

למידתם של אמצעי המשמעת

10. בבואנו לקבוע את אמצעי המשמעת הראויים על הנאשם שקלנו שורה של שיקולים רלבנטיים והם :

א. על העבירות ונסיבותיהן

(1) הנאשם הורשע על ידנו בעבירות לפי סעיפים 17(1) ו- 17(3) לחוק :

- "(1) עשה מעשה או התנהג באופן שפגע במשמעת שירות המדינה.
- (2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור.
- (3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה."

(2) בית הדין מבקש להעיר, כי בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין המשמעותי, לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות המשמעת, בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד אם יש בהתנהגות מסויימת כפי שהוכחה בפניו, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.

(3) הנאשם הפר את כללי המשמעת הנהוגים במקום עבודתו בכך, שביקש להתמודד עם אירוע בכיתתו תוך שימוש בתגובת ריסון כלפי תלמיד, בעלת מימד פיזי, ממשי.

(4) די אם נפנה לאמירתו הברורה והחד-משמעית של בית המשפט העליון, מפיו של השופט שמגר (לפי תוארו דאז), בעש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש, לגבי מאפייניה של המשמעת:

"לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג "משמעת". יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדרה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה."
(פורסם בפ"ד לו(1) בעמ' 231).

(5) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק, הנאשם הפר את חוק העונשין את הוראות חוזרי המנכ"ל. כאן יוער כי חוק זכויות התלמיד, התשס"א – 2000, אשר נתקבל על ידי הכנסת ב – 4.12.2000, נותן משנה תוקף לגישתו של משרד החינוך, כביטוייה בחוזרי המנכ"ל, חוזר נה/7, כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995) – סעיף 285. החוזר קובע איסור שימוש בכוח כאמצעי משמעת יש להימנע מעונשי גוף בכל צורה שהיא כאמצעי משמעת, וכי אכיפת המשמעת בבית הספר בדרך של תגובה פיזית אלימה מצידו של המורה הינה פסולה. כך למדנו מסעיף 1, לגבי מטרתו של החוק:

"לקבוע עקרונות לזכויות התלמיד הגנת כבוד האדם, ועקרונות אמנת האומות המאוחדות בדבר זכויות הילד."

כאשר לעניין אמצעי המשמעת, קובע סעיף 10 לחוק:

"כל תלמיד זכאי לכך, שהמשמעת במוסד החינוך תנהג באופן ההולם את כבוד האדם ובכלל זה הוא זכאי שלא יינקטו כלפיו אמצעי משמעת גופניים או משפילים."

גישה זו של המחוקק, שבוטאה בחוק האמור לפני זמן, יצרה בידי התלמיד זכות מפני תגובה בעלת אופי אלים מצידו של המורה, מבלי לגרוע מהגנות אחרות שקיימות בדין, על שלמות גופו של אדם, שמצויות בדיני העונשין ובהוראות מנחות של משרד החינוך, שהיו כמובן בתוקף שעה שנתרחש מעשה האלימות.

וכבר נפסק:

"תפיסה חינוכית הדוגלת בשימוש בכוח למטרות אינה הולמת... את הנורמות בחברתנו... אין חשיבות לגבי חומרתו של העונש הגופני שהופעל... עונש גופני אינו יכול להוות אמצעי לגיטימי בידי מורים... וככזה אינו יכול לבוא בגדר הסביר".
(ע"פ 5224/97 שדה אור, פ"ד נב(3), 374, 383 ב' – ד').

ועוד –

"אלימות פיזית כלפי תלמיד, אסורה היא... חדר הכיתה הוא מקום הוראה ולא זירת אלימות. גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר. כבודו כאדם נפגע אם מוריו מפעילים כלפיו אלימות פיזית..."
(ע"פ 4405/94 אלגני, פ"ד מח(5), 191, 192 ו').

ובפסיקה נוספת – בתיק ע"פ 4596/98 באק נ' מדינת ישראל אמרה כבוד השופטת בייניש:

"הפעלת ענישה הגורמת לכאב והשפלה אינה תורמת לאישיותו לש הילד ולחינוכו, אלא פוגעת בזכויותיהם כאדם... היא מרחיקה אותנו משאיפתנו לחברה נקיה מאלימות".

(6) לעניין העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשע הנאשם בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כל, עונה כב' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסויים או בארגון מסויים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם.

ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסויים או לארגון מסויים היא אינה הולמת משום שהוא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי ההתנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול משום שאם היא תהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעביר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון".

(ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5), 573, 578).

ובמקום אחר, אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין, טרם פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסויים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה יחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, בחינתנו של כל עובד בכל תפקיד".

ראוי לבחון את מאפייניו של העבירה ההתנהגות שאינה הולמת על רקע תפקידו של מורה בישראל, כפי שנפסק בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר (פ"ד נב(1) 650, 678) אמר בית המשפט העליון את דבר לגבי תפקיד מורה כלפי תלמיד:

"התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרד התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים. מורה מוצב בדרך כלל בעמדה של מרות כלפי התלמידים: ניתנה בידו סמכות לקבוע אם ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים מעבר לכך: המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי תלמידים; היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור, המפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. אכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור... ומורה, כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה".

(7) ולעניין נסיבות העבירה

ההליך הפלילי שבו עמד הנאשם, הסתיים בצורה מתונה מאוד. הנאשם לא הורשע בעבירה פלילית וגם לא הוטלו עליו עבודות של"צ. הוא נדרש בתום ההליך לאחר שהודה בעובדות כתב האישום המתוקן לחתום על התחייבות כמפורט לעיל.

עוד נעיר כי מדובר במעשה שמתרחש באופן חד פעמי שלא חזר על עצמו, ונעשה במהלכו של אובדן שליטה לנוכח התנהגותו של התלמיד שכמובן אין להשלים עימה, מורה נדרש להתנהגות ראויה ומאופקת.

ב. על הנסיבות האישיות

הנאשם הינו מורה בעל ותק. ראינו כי דרכו היתה דרך צלחה וזה לא מקרה ראשון שבו הוא עומד לדין פלילי ואחריו לדין משמעת.

הנאשם נשוי ואב ל – 7 ילדים שעול פרנסתם עליו שהשקיע שנים רבות כדי לרכוש תואר ראשון, ומתגורר בתנאי מחיה שתוארו על ידו "כתנאים קשים".

11. לאחר ששקלנו את מכלול השיקולים האמורים החלטנו בסופו של דבר להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים שיהיה בהם לטעמנו את האיזון הראוי, המתאים וההולם בין התכלית שאת אמצעי המשמעת, ובין העבירה על נסיבותיה, והנסיבות האישיות.

אשר על כן לאחר עיון ושיקול החלטנו להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים :
א. נזיפה - כמסר נורמטיבי מטעמנו כי בדרך בה נקט לאכיפת המשמעת בכיתתו נפל פסול.

ב. הפקעת מחצית משכורת – שתנוכה מהנאשם ב – 10 תשלומים שווים ורצופים.

ג. הורדה בדרגה – לפרק זמן של 3 חודשים.

ההורדה בדרגה אחת לפרק זמן קצוב, נועדה להעביר כמסר מטעמו של בית הדין כי, מורה האוכף משמעת בדרך של אלימות ראוי כי, גם מעמדו בשירות המדינה להיפגע ולו לפרק זמן קצוב.

ולגבי סדר הביצוע של אמצעי המשמעת, תחילה ירד הנאשם בדרגה אחת לתקופה כאמור. ובחודש שלאחר סיום הורדתו בדרגה, יחלו הניכויים השוטפים משכרו בגין הפקעת מחצית המשכורת הקובעת, ב – 10 תשלומים שווים ורצופים.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום י"ט באייר התשס"ב – 1.5.2002.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום כ' באייר התשס"ב – 2.5.2002, שלא בנוכחות הצדדים להם יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור בפני בית המשפט העליון מסורה לצדדים לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק, תוך 30 יום מהמועד שבו גזר הדין המפורט והמנומק יגיע לידיהם.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין למשמעת יו"ר

17. בד"מ 18/02 – נסיעה לחו"ל ללא היתר

תמצית פסק הדין

מורה, בעלת ותק של 28 שנה בהוראה, הורשעה על פי הודאתה בעבירות משמעת שונות, בכך שבמשך 5 ימים נעדרה מעבודתה בבית הספר, בעקבות נסיעה לחו"ל, בשל נסיבה משפחתית וזאת למרות שבקשתה לחו"ל נדחתה על ידי הפיקוח.

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים: נזיפה, הפקעת משכורת קובעת אחת והורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

המשרד הצטרף לעמדת התביעה וציין כי, תיקה האישי של הנאשמת נקי מכל עבירה שהיא.

הסניגוריה ציינה בפני בית הדין כי, הנאשמת נאלצה לצאת לחו"ל כדי להגיש סיוע דחוף לבנה שנקלע למצוקה נוראית שם. הסניגוריה הגישה לבית הדין מכתבי הוקרה והערכה על הנאשמת, המעידים כי הנאשמת הינה דמות חינוכית יוצאת דופן. כמו כן, הסניגוריה ציינה כי, הנאשמת זכתה בפרס החינוך לשנת תשנ"ו מטעם העירייה.

הסניגוריה ביקשה להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של נזיפה.

הנאשמת לא הצליחה להוציא מילה מפיה בשל התרגשותה.

בית הדין למד כי, הנאשמת עשתה מעשה זה בשיקול דעת, כשהיא רואה את טובת בנה לנגד עיניה. בית הדין ער לכך, שהנאשמת הועברה מתפקידה כסגנית מנהלת בית הספר עקב הפרשה.

בסופו של דיון, בית הדין הטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של נזיפה והפקעת משכורת קובעת אחת.

י"ג בתמוז התשס"ב
23 ביוני 2002

בד. 792-2002
בד"מ 18/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי טליה מלצר - חברה
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובעת: עו"ד שרונה גדה

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד בטי בלקינד

נציגת המשרד: גבי יפעת לוי

הכרעת-דין

1. בתאריך 11.2.2002 הוגשה תובענה נגד הנאשמת המועסקת במשרד החינוך, כמורה

בבית ספר מקיף ע"ש "גוטרוירט", בשדרות.

כתב התובענה מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

בכך, שבין התאריכים 17.12.2000 – 21.12.2000 הנאשמת נעדרה מעבודתה, בעקבות נסיעה לחו"ל לרגל אירוע משפחתי וזאת למרות, שבקשתה ליציאה לחו"ל נדחתה על ידי הפיקוח.

2. בהתאם להודאתה של הנאשמת, בית הדין מרשיע את הנאשמת בעבירות ובאישומים המיוחסים לה בכתב התובענה, כאמור.

ניתן והודע היום א' בתמוז התשס"ב – 11.6.2002, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	טליה מלצר	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין
		יו"ר

י"ג בתמוז התשס"ב
23 ביוני 2002

בד. 794-2002
בד"מ: 18/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי טליה מלצר - חברה
נהאד חליל קשוע - חבר

התובעת : עו"ד שרונה גדה

הנאשמת :
ב"כ הנאשמת : עו"ד בטי בלקינד

נציגת המשרד : גבי יפעת לוי

גזר - דין

התובענה

1. בתאריך א' בתמוז התשס"ב – 11.6.2002 בית הדין הרשיע את הנאשמת, המועסקת במשרד החינוך, כמורה בבית ספר מקיף בשדרות, על סמך הודאתה בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו- (3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבין התאריכים 17.12.2000 – 21.12.2000, הנאשמת נעדרה מעבודתה בעקבות נסיעה לחו"ל לרגל אירוע משפחתי וזאת למרות שבקשתה לחו"ל נדחתה על ידי הפיקוח.

ראיות לאמצעי המשמעת

2. הסניגוריה העלתה על דוכן העדים, עד אופי מטעמה.

מר רון יוסף – העד שימש כמנהל בית הספר בו הועסקה הנאשמת כרכזת הוראת האנגלית, רכזת פדגוגית ותקופה מה גם סגניתו.

העד גמר את הלל על עבודתה של הנאשמת בבית הספר, על מסירותה ויושרה. העד ציין שהנאשמת אף נבחרה כמורה מצטיינת של בית הספר. העד ידע לספר שהנאשמת הודיעה לו, שעליה לנסוע לחו"ל במיוחד כדי לבקר את בנה ועמדה בתוקף, שלא לספר את הסיבה לביקור זה. העד הוסיף כי, כעס על הנאשמת שנסעה לחו"ל ללא היתר.

בנסיבות אלה הוחלט, שאין הנאשמת יכולה לשמש עוד כסגנית מנהל בית הספר והיא הועברה מתפקידה זה.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

(1) התביעה עתרה לאמצעי משמעת הבאים :

- (א) נזיפה.
- (ב) הפקעת משכורת קובעת אחת שתנוכה בתשלומים.
- (ג) הורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

התובעת המלומדת ציינה, שהנאשמת היתה מודעת לחוזר מנכ"ל נז/1 והגישה בקשה לצאת לחופשה בתקופת לימודים בבית הספר. הבקשה לא אושרה והנאשמת עשתה דין לעצמה ונסעה לחו"ל. היא נעדרה מבית הספר מחמישה ימי לימוד. בכך, הנאשמת הפגינה זלזול בנהלים, בעוד קיימת ציפייה מעובד הוראה לשמש דוגמה אישית בקיום הוראות.

כתימוכין לעמדתה התובעת המלומדת הגישה לבית הדין פסקי דין : בד"מ 112/96, בד"מ 2/01 ובד"מ 109/00. לדעת התביעה, המקרה דנן הוא חמור יותר מעניינים שהובאו בפסקי הדין הנ"ל ועל כן, יש להחמיר יותר בעונשה של הנאשמת.

זאת ועוד, לאחר שבקשתה של הנאשמת נדחתה, מנהל בית הספר הבהיר לה מפורשות, שאסור לה לנסוע. אף על פי כן הנאשמת התעלמה מכך ונסעה לחו"ל ימים ספורים לפני חופשת חנוכה ולא דחתה את נסיעתה לתקופת פגרה.

ב. גישת המשרד

המשרד הצטרף לעמדת התביעה. וכן ציינה נציגת המשרד כי, תיקה האישי של הנאשמת נקי מכל עבירת משמעת או עבירה אחרת.

ג. עמדת ההגנה

(1) תמצית טיעוני הסניגורית המלומדת נסבו על כך, שהנאשמת הודתה בעובדות, ברם, במקרה זה לנאשמת נסיבות מוצדקות וכבדות משקל לעניין היעדרותה מן העבודה. המדובר במורה ותיקה כ-28 שנים במערכת החינוך ואשר שימשה בתפקידים בכירים, כאמור.

לבית הדין הוגשה אסופת מכתבי הוקרה והערכה שניתנו לה מממונים, עמיתים לעבודה, הורים ותלמידים, אלה מעידים על דמות חינוכית יוצאת דופן, על מסירות ודאגה אישית לתלמידים ועל מצויינות ואמינות מקצועית.

כמו כן, זכתה הנאשמת בפרס החינוך לשנת תשנ"ו, מאת עיריית שדרות, על תרומתה ופועלה לשיפור ההישגים הלימודיים וקידום המערכת החינוכית בשדרות.

(2) הנאשמת נאלצה לצאת לחו"ל כדי להגיש סיוע דחוף לבנה שנקלע למצוקה נוראית בחו"ל. הנאשמת סירבה בכל הזדמנות לפרט איזשהו פרט הנוגע למצבו של בנה, בעודה מבינה את המשמעות הנודעת לעצם סירובה לחשוף את הנתונים. בלית ברירה הנאשמת יצאה לחו"ל בבהלה יחד עם בעלה החולה, הכל כדי להגיש לבנה את העזרה המיידית.

(3) בטרם צאתה לחו"ל דאגה הנאשמת להעמיד מורה מחליפה ולהנחותה בכל החומר הנדרש. לאמור, הנאשמת לא הפקירה את התלמידים. הנאשמת מסרבת לחשוף את נסיבות נסיעתה לחו"ל כדי לגונן על בנה.

4) ההגנה סבורה, שהנאשמת נענשה דיה. ראשית, הסבל שסבלה משפחתה בעקבות בעיה שאירע לבנה, העברתה מתפקיד סגנית מנהלת, חקירתה והעמדתה לדין משמעת.

מכל הטעמים שהובאו, לגירסת הסניגוריה ניתן להסתפק באמצעי המשמעת של נזיפה בלבד.

ד. דבר הנאשמת

הנאשמת לא הצליחה להוציא מפיה מילים בשל התרגשותה הרבה.

4. החלטת בית הדין

עתה באנו לגזור את דינה של הנאשמת ולהחליט על אמצעי משמעת ההולמים מקרה זה.

כידוע, המשמעת ונורמות התנהגות נאותה הן מרכיב יסודי בשירות המדינה ובלעדיהן לא ייכון שירות המדינה ולא יוכל לקיים את ייעודו על פי אמות המידה הנדרשות לקיום מערכת מינהל תקינה.

לעניין זה אמר בית משפט העליון:

"המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת אירגונית, בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה, ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה, קיום המשמעת – ביטוייה בהתנהגות על פי המערכת המתוארת".
(עש"מ 3/75 דבוש נגד נציבות שירות המדינה פ"ד ל(1), 231, 235).

כל פגיעה במשמעת השירות היא עבירה ויהיו מניעיה והסבריה אשר יהיו. הנאשמת הפרה את הוראות חוזר מנכ"ל משרד החינוך נז/1 (מיום 1.9.96) הקובע, שאין להיעדר מבית הספר לפני קבלת ההיתר בכתב.

הנאשמת נסעה לחו"ל בתקופת לימודים ביודעין, שאין בידה אישור לכך.

בית הדין שמע את הסבריה של הנאשמת ואף בפנינו העדיפה הנאשמת לקבל עליה את הדין ומלבד, שלא תחשוף בפני זרים את אשר קרה לבנה בחו"ל, שמא תסבכו יותר.

מדובר במורה שזכתה לשבחים על עבודתה החינוכית מפי כל מי שבא במגע עמה בין ממונים, בין מורים ותלמידים ועל פועלה אף קיבלה פרס יוקרתי.

בית הדין סבור, שאין מדובר במקרה דנן בהפרה בוטה של משמעת השירות, אלא הנאשמת עשתה מה שעשתה בשיקול דעת, כשהיא רואה את טובת בנה לנגד עיניה. על בית הדין, שלא להתעלם מן הפן האנושי – הומני הכרוך בהתנהגותה של הנאשמת.

בנסיבות אלה, אין למצות את הדין עם הנאשמת ויש להביא בחשבון שיקולנו את העילה שקדמה להפרת המשמעת לצורך הטלת אמצעי המשמעת ההולמים מקרה זה.

בית הדין ער לכך, שהנאשמת הועברה מתפקידה כסגנית מנהל בית הספר בעקבות הפרשה.

בית הדין עיין בפסקי הדין שהוגשו לו ואומנם כל מקרה לגופו, בנסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם.

המקרה שלפנינו שונה מהמקרים שהובאו באותם פסקי דין, שכן הנאשמת הגישה בקשה לאישור היעדרות ואף הודיעה למנהל בית הספר שהיא נעדרת מהלימודים, כמו כן דאגה למורה מחליפה ולא הותירה את בית הספר ללא מענה.

בית הדין מבקש לציין, שהתנהגות כגון זו בה מורה נעדר מעבודה לאחר שלא אושרה היעדרותה פסול מכל וכל ויש להתקומם על זאת. ואכן, בית הדין הרשיע את הנאשמת בעבירת המשמעת. אולם, במקרה זה בשיקולל נסיבותיה האישיות של הנאשמת, יהא באלה כדי להשפיע על אמצעי המשמעת, שיוטלו עליה.

5. סוף דבר

לדעת בית הדין תכלית אמצעי המשמעת תושג במקרה דנן, בהטלת אמצעי משמעת של נזיפה והפקעת משכורת קובעת.

בית הדין מטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים :

א. נזיפה.

ב. הפקעת משכורת קובעת אחת, שתנוכה ב-10 תשלומים שווים ורצופים.

ניתן היום י"ג בתמוז התשס"ב – 23.6.2002, בהיעדר הצדדים להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור לבית משפט העליון מסורה לצדדים על פי סעיף 43 לחוק.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	טליה מלצר	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

18. בד"מ 21/02 – נסיעה לחו"ל ללא היתר

תמצית פסק הדין

מורה בכירה הורשעה על פי הודאתה בעבירות משמעת, במסגרת הסדר טיעון, בכך שיצאה לחו"ל למשך 4 ימים במהלך שנת הלימודים, ללא קבלת אישור כנדרש.

הצדדים טענו בפני בית הדין את טיעוניהם לעניין כיבוד הסדר הטיעון, לפיו יוטלו על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה והפקעת מחצית משכורת קובעת.

התביעה טענה כי, הסדר זה הולם אמצעי משמעת שהוטלו על מורים בתיקים קודמים על ידי בית הדין למשמעת בנושאים דומים.

המשרד ציין בפני בית הדין כי, מדובר במורה הממלאת תפקידה כמקובל וכי זוהי עבירת משמעת ראשונה שלה.

ההגנה ביקשה להיעתר לכיבוד הסדר הטיעון, וציינה כי, יציאתה לחו"ל היתה עקב הפתעה של בן זוגה לרגל יום נישואיהם, כאשר זה מסר לרעייתו כי, היציאה נעשתה בתיאום עם בית הספר.

בית הדין שקל את מכלול הנסיבות לעניין תכלית אמצעי המשמעת, נסיבותיה האישיות של הנאשמת, לפיהן מדובר במורה בכירה שזו עבירתה הראשונה. יחד עם זאת, שקל בית הדין את הפגיעה במשמעת שהיתה כרוכה במעשה זה וכן את תרומתה של הנאשמת במשך שנים רבות לשירות הציבורי.

על כן, החליט בית הדין ליתן תוקף להסדר הטיעון.

י"ט באייר התשס"ב
1 במאי 2002

בד. 489-2002
בד"מ 21/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז - אב בית הדין למשמעת - יו"ר
גבי פרומה הרשקוביץ - חברה
מר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד יואל רשף

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת - דין

התובענה

1. הנאשמת מורה בכירה ילידת שנת 1953 המועסקת בבית הספר "איילון" בבית חשמונאי, כיום נמצאת בחל"ת, ואשר את שירותה בעולם ההוראה היא החלה בשנת 1977, הואשמה בכתב תובענה מתוקן, שהוגש לבית הדין ביום י"ט באייר התשס"ב – 1.5.2002, בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, בכך שיצאה לחו"ל במהלך שנת הלימודים מבלי לקבל אישור כנדרש להיעדרותה, שהשתרעה על פני 4 ימים החל מתאריך 23.2.2000, ובכך פגעה במשמעת שירות המדינה והפרה את הוראות חוזר מנכ"ל נ"ז(1), והתנהגה התנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת הוראה בישראל.

מהלך הדיון והחלטת בית הדין:

2. הנאשמת הודתה בפנינו בפרטי התובענה ובאישומיה, במסגרת הסדר טיעון שבית הדין, החליט ליתן לו תוקף.

3. לנוכח הודאתה כאמור, בית הדין החליט להרשיעה בעבירות שיוחסו לה בכתב התובענה.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים ביום י"ט באייר התשס"ב – 1.5.2002.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין יו"ר

י"ט באייר התשס"ב
1 במאי 2002

בד. 490-2002
בד"מ 21/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז - אב בית הדין למשמעת - יו"ר
גבי פרומה הרשקוביץ - חברה
מר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד יואל רשף

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

גזר - דין

ההליו

1. הנאשמת מורה בכירה ילידת שנת 1953 המועסקת בבית הספר "איילון" בבית חשמונאי, כיום נמצאת בחל"ת ואשר את שירותה בעולם ההוראה היא החלה בשנת 77', הורשעה על ידנו על פי הודאתה בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), יחד עם סעיף 4(1), להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, בכך שיצאה לחו"ל במהלך שנת הלימודים, מבלי לקבל אישור כנדרש להיעדרותה שהשתרעה על פני 4 ימים החל מתאריך 23.2.00 ובכך הנאשמת פגעה בשירות המדינה והפרה את הוראות חוזר מנכ"ל נ"ז(1), והתנהגה התנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת הוראה בישראל.

2. הרשעתה של הנאשמת באה, בעקבות הסדר טיעון, שאליו הגיעו הצדדים.

אמצעי משמעת מוסכמים:

3. הצדדים הודיעו לבית הדין כי, במסגרת הסדר הטיעון שנכרת ביניהם, הם הגיעו לכלל הסכמה גם לעניין אמצעי המשמעת. אשר על כן, אם בית הדין יתן תוקף להסדר הטיעון יוטלו על הנאשמת אמצעי משמעת של:
 - א. נזיפה.
 - ב. הפקעת מחצית משכורת קובעת – שתנוכה בשישה תשלומים שווים ורצופים.

טיעונים לכיבודו של הסדר הטיעון:

4. הצדדים טענו בפנינו את טיעוניהם לעניין כיבודו של הסדר הטיעון.

א. גישת התביעה

התובע המלומד טען בפנינו כי הסדר זה הולם את אמצעי המשמעת שהוטלו על מורים בתיקים קודמים על ידי בית דין זה, (בד"מ 41/97, בד"מ 61/97, בד"מ 82/96 ובד"מ 63/97) ועל כן ביקשנו ליתן תוקף להסדר הטיעון.

ב. עמדת נציג המשרד

מפיו של נציג המשרד כי מדובר בעבירת משמעת ראשונה לגבי הנאשמת שבאה לפיתחו של בית דין זה, לאחר שנות הוראה משמעותיות בשירות המדינה, וכי מבחינת תפקודה מדובר במורה הממלאה את תפקידה כמקובל וכצפוי בתחום ההוראה.

ג. טיעוני ההגנה

מפיו של הסניגור המלומד למדנו על נסיבות שכרוכות ביציאתה לחו"ל במהלך שנת הלימודים. יציאה זו היתה כרוכה באירוע משמח של 25 שנות נישואים, אשר בסיומם ביקש בן זוגה של הנאשמת להפגיע ולקח אותה לשדה התעופה והם טסו לחו"ל. הבעל מסר לרעייתו כי תיאם עם הנהלת בית הספר שיבוצה של מורה מחליפה בכיתה באותה תקופה, מצג זה נמסר לנאשמת.

הסניגור המלומד סבור כי הסדר טיעון הולם את נסיבות ההתנהגות וגם הוא עתה לכיבודו של הסדר הטיעון.

לשאלת כיבודו של הסדר הטיעון

13. בית הדין שקל את מכלול הנסיבות הדרושות, הכרוכות בשאלה האם ליתן תוקף להסדר הטיעון שאליו הגיעו הצדדים.

א. על העבירות ונסיבותיהן:

- (1) הנאשמת הורשעה בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), 17(2) ו-17(3) לחוק:

”(1) עשה מעשה, או התנהג באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;
 (2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה,
 או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום
 המוטל עליו כאמור;
 (3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או
 התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של
 שירות המדינה.”
- (2) בית הדין מבקש להעיר כי, בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין משמעת לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות משמעת, העבירות מוגדרות בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד אם יש בהתנהגות מסויימת, כפי שהוכחה בפניו, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.
- (3) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(1) לחוק – פגיעה במשמעת שירות המדינה. די אם נפנה לאמירתו הברורה והחד-משמעית של בית המשפט העליון, מפיו של השופט שמגר (לפי תוארו דאז), בעש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש, לגבי מאפייניה של המשמעת:

”לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג ”משמעת”. יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדרה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה וזיקתם למסגרת עצמה.”

(פורסם בפ"ד לו(1) בעמ' 231).

(4) כל פגיעה במשמעת השירות היא עבירה ויהיו מניעיה והסבריה אשר יהיו.

הנאשמת הפרה את הוראות חוזר מנכ"ל משרד החינוך תשס"ו 8 (א) מיום 2.4.00, הקובע בין היתר: **"אין להיעדר מבית הספר לפני קבלת ההיתר בכתב...."** (סעיף 2.4) וזה שקדם לו מ"ז(1) סעיף 27 מיום 1.9.96 והיה עליה כעובדת מדינה והוראה בכירה וותיקה, להתכבד ולהידרש לקבלת היתר פורמלי, לשם יציאה לחו"ל, גם אם היתה כרוכה בכך טרחה מנהלית נוספת לאחר תאומו של בן זוגה, ומשלא עשתה כן, עברה על יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק.

(5) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשעה הנאשמת בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כב' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומת כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים, היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך להתנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעביר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון."

ובמקום אחר, אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין – טרם פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכך תפקיד."

6) בית הדין סבור, שגם אם נקבל את גירסתה של הנאשמת, כי מנהלת בית הספר על פי דברי בעלה התירה את נסיעתה, ושובצה מורה מחליפה, היה עליה לפנות למפקח ודרכו למנהל המחוז, שבידיו הסמכות לאשר את היעדרותו של מורה לצורך נסיעה לחו"ל, במהלכה של שנת לימודים. מורה שאינו עושה כך מתנהג במישור הנורמטיבי התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה וכעובד הוראה. כבר נפסק בנדון כי ממורה נדרש סטנדרט התנהגות גבוה ודוגמה אישית לתלמידים.

(ראה עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן-אשר, פ"ד נב(1) 650).

7) נסיבות ההתנהגות הן יוצאות דופן, אירוע משפחתי משמח בו הוצע לה לחגוג על ידי בן זוגה לרגל 25 שנות נשואים בחופשת הפתעה בלונדון, הצעה אשר יכלה לגרום לכך כי הרובד הרגשי שהיה כרוך בה פגע בשיקול הרציונל להידרש להיתר פורמלי.

ב. על תכלית אמצעי המשמעת:

1) אמצעי המשמעת שיושמו על הנאשמת אינם מוטלים כחלל ריק, אלא לצורך השגתה של התכלית, שלשם קידומה נועד חוק המשמעת. די אם נביא לצורך זה את אשר קבע כב' השופט זמיר בעש"מ 5587/01 בעניינו אורי בנית :

"מהי, אם כן, תכלית החוק לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירת המדינה".

ובפסק דין אחר :

"התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".
(עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3), 77).

ראה גם לעניין התפקיד המניעתי של הדין המשמעתי את עש"מ 5771/01, בעניין פודלובסקי וכן משקלו הראוי והעדיף של השיקול הציבורי לעומת זה הפרטי בעש"מ 10123/01 בעניין טליה גניש (שניתן ביום 11.3.2000).
(פסקי דין אלה טרם פורסמו).

בכל מקרה ומקרה על פי נסיבותיו, על בית דין זה לשקול האם אמצעי המשמעת המוסכמים, על ידי הצדדים, משרתים את התכלית האמורה.

ג. על הנסיבות האישיות

הנאשמת היא מורה בכירה המועסקת במשרד החינוך משנת 1977, שזו לה עבירתה הראשונה. למדנו כי העבירה כאמור בוצעה בהקשרו של אירוע משפחתי שהיה בו כאמור מיסוד ההפתעה.

ד. הכללים לכיבוד הסדר הטיעון על ידי בית הדין למשמעת

מפסיקתו של בית המשפט העליון, בעש"מ 4542/97, אליהו סבג נגד נציבות שירות המדינה, שפורסם בפ"ד נא(5), עולה כי, יש עניין ציבורי בעריכת הסדר טיעון ובקיומו, ועל כן:

"אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון, אלא אם יש לכך טעם טוב בנסיבות המקרה. מהו הטעם הטוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית. השוו לגבי הסדר טיעון במשפט פלילי, ע"פ 1290, לוי נגד מדינת ישראל, פ"ד מח(5), 158. לדעתי, יש טעם טוב לסטות אם יתברר כי, ההסדר מתבסס כל שיקולים פסולים כגון משוא פנים. כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון, כאשר בית הדין סבור שאמצעי המשמעת עליהם הוסכם בהסדר טיעון סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או כי הם בלתי סבירים באון בולט עד שהעניין הציבורי הדורש לסטות מן ההסדר גובר על העניין הציבורי בקיום הסדר טיעון".

6. החלטת בית הדין

א. בית הדין, בבואו להחליט אם ליתן תוקף להסדר טיעון, ועל מידתם של אמצעי המשמעת המוסכמים על פי הסדר הטיעון שהוגש לאישור, כמפורט לעיל, שקל את מהותן ואופיין של העבירות, שבהן הורשעה הנאשמת ואת הפגיעה במשמעת שהיתה כרוכה בכל, את הנסיבות האישיות כאמור, יחד עם תרומתה של הנאשמת במשך שנים רבות, לשירות הציבורי.

ב. בסופו של עיון ודיון, לאחר בחינתן של מכלול השיקולים הדרושים לעניין, החלטנו ליתן תוקף להסדר הטיעון.

אמצעי המשמעת המוטלים:

7. לאחר שהחלטנו ליתן תוקף להסדר הטיעון שהובא לאישורנו יוטלו על הנאשמת אמצעי המשמעת של:

א. נזיפה - אמצעי נורמטיבי מטעמנו כי על עובד מדינה ועובד הוראה לכבד את נוהלי מקום העבודה.

ב. הפקעת מחצית משכורת קובעת – שתנוכה ב – 6 תשלומים שווים ורצופים – אשר נועדה להגשים את תכליתם של אמצעי המשמעת כמפורט לעיל.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום י"ט באייר התשס"ב – 1.5.2002.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום כ' באייר התשס"ב – 2.5.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין יו"ר

19. בד"מ 23/02 – שריפת ספר דת נוצרי בשטח בית הספר בידי מורה ומנהל

תמצית פסק הדין

מנהל בית ספר ומחנך הורשעו על פי הודאתם בעבירות משמעת, לפיהן המנהל כמאשר והמורה כיוזם וכמבצע שרפו בתחום חצר בית הספר בנוכחות תלמידים ספר דת נוצרי "הברית החדשה", וצויין כי מקורו של ספר הדת כפי שנמסר לבית הדין הינו בפעילות מיסיונרית.

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים :

באשר למנהל – נזיפה, הפקעת משכורת קובעת אחת והורדה בדרגה אחת למשך שנתיים.
באשר למורה – נזיפה חמורה, הפקעת $\frac{3}{4}$ משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת למשך שנה.

משרד החינוך סבור כי, לאור חרטתם ולאור ההערה שנרשמה בתיקם של הנאשמים וההשעייה שננקטה כנגדם, ראוי להטיל על הנאשמים אמצעי משמעת של התראה.

ההגנה הציגה בפני בית הדין מכתבים מאת ראש העירייה, המצביעים על דרכם הנורמטיבית של הנאשמים. כמו כן, ציינה ההגנה בפני בית הדין כי אלו הם אנשי "מלח הארץ", שאמונים על ערכי מדינת ישראל, כמדינה יהודית ודמוקרטית.

הנאשמים הביעו צער והתנצלו על האירוע, שהיה לגישתם תולדה של שיקול דעת מוטעה.

בית הדין פרס מכלול של שיקולים, לעניין מידתם של אמצעי המשמעת שראוי להטיל על הנאשמים, תכלית אמצעי המשמעת, העבירה ונסיבותיה. לדעת בית הדין, במעשה זה היתה פגיעה ממשית בערכי היסוד של סובלנות הדדית בין בני אדם ובין דתות שונות.

בסופו של עיון, הטיל בית הדין על המנהל אמצעי משמעת של : נזיפה חמורה, הפקעת $\frac{3}{4}$ משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת. ועל המורה – נזיפה חמורה, הפקעת מחצית משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת.

ט"ו בסיון התשס"ב
26 במאי 2002

בד. 606-2002
בד"מ 23/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
מר אליעזר וינוגרד - חבר
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמים: (1)
(2)

ב"כ הנאשמים: עו"ד אלעד רוזנבלט

הכרעת - דין

התובענה

1. הנאשמים שבנדון מועסקים במשרד החינוך, הנאשם הראשון, מנהל בית ספר תורני "אורות בנים", והנאשם השני מורה מחנך באותו בית הספר, הואשמו יחדיו בכתב תובענה משותף שהוגש לבית הדין בתאריך 26.2.2002 בעבירות משמעת לפי סעיף 17(1) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, יחד עם סעיף 14(1) להודעה על שינויים בחוק על עובדי הוראה. בכך, שפעלו בצוותא חדא לשריפתו של ספר הברית החדשה, שהובא לתחומי בית הספר על ידי אחד מתלמידיו, כאשר אירוע שריפתו של הספר נתרשש בתאריך 2.12.2001 בחצר בית הספר בנוכחות תלמידי כתתו של נאשם מס' 2.

מהלך הדיון והחלטת בית הדין

2. הנאשמים הודו בפנינו בפרטי התובענה ובאישומיה, על יסוד הודאתם זו, בית הדין החליט להרשיעם בעבירות שיוחסו להם בכתב התובענה.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים ביום י"ב בסיוון התשס"ב 23.5.2002.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	אליעזר וינוגרד	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חבר	אב בית הדין למשמעת
		יו"ר

ט"ו בסיון התשס"ב
26 במאי 2002

בד. 608-2002
בד"מ 23/02

בפני:
עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
מר אליעזר וינוגרד - חבר
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמים:
(1)
(2)

ב"כ הנאשמים: עו"ד אלעד רוזנבלט

נציגת המשרד: גבי יפעת לוי

גזר - דין

ההליך

1. הנאשמים שניהם בשנות השלושים לחייהם, המועסקים בשירות המדינה בתפקידי הוראה בין 8 – 10 שנים, הנאשם הראשון מנהל בית ספר תורני "אורות בנים" בבית שמש, והנאשם השני מורה ומחנך באותו מוסד חינוכי, הורשעו על ידנו ביום י"ב בסיוון (23.5.2002) על פי הודאתם בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבצוותא חדא – המנהל כמאשר והמורה כיוזם ומבצע, שרפו בתחומי חצרו של בית הספר בתאריך 2.12.2001, בנוכחות תלמידי כיתתו של נאשם מס' 2, ספר דת נוצרי "הברית החדשה" (להלן – ספר הדת), אשר הובא על ידי תלמיד לתחומי בית הספר. מקורו של ספר הדת, כפי שנמסר לבית הדין, בפעילות מיסיון נמרצת, אשר מתבצעת בבית שמש.

טיעונים לאמצעי המשמעת

2. בעקבות הרשעתם של הנאשמים על ידנו, טענו בפנינו את טיעוניהם לעניין אמצעי המשמעת שראוי להטיל על הנאשמים בעקבות הרשעתם על ידנו.

א. גישת התביעה

(1) התובע המלומד, לעתירתו לאמצעי המשמעת, ציין בפנינו את החומרה שבה רואה התביעה את מעשיהם של הנאשמים בעידן של סובלנות גם בין דתות שונות ערך שבו פגעו הנאשמים, ובמיוחד שהדברים נעשו בחצר ביתה ספר בנוכחותם של תלמידים. כאשר לשריפת ספרים יש זיכרון היסטורי גם בדת היהודית וגם בהיסטוריה היהודית, תהא השתייכותו הדתית של ספר הדת אשר תהא.

ועל כן, ביקש התובע, במסגרת התכלית של אמצעי המשמעת שנועדה להרתיע אחרים מלעשות מעשה דומה, ולשמר את התדמית הראויה ואת המשמעת האמורה לשרור בשירות הציבורי, להטיל על הנאשמים אמצעי משמעת כמפורט להלן:

לגבי המנהל: (נאשם מספר 1): נזיפה חמורה, הפקעת משכורת קובעת אחת, שתנוכה ב-6 תשלומים שווים ורצופים, והורדה בדרגה אחת לפרק זמן של שנתיים.

לגבי המחנך (נאשם מס' 2): התביעה סבורה שיש להטיל על נאשם זה אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, הפקעת שלושת רבעי משכורת קובעת בתשלומים שייקבעו על ידי בית הדין, הורדה בדרגה אחת למשך שנה.

בעתירתו לאמצעי משמעת אלה, התובע הדגיש בפנינו כי הם נועדו לסלול את הנתيب לסטנדרט התנהגות ראוי ונדרש של מורה בישראל ממנו נדרשת התנהגות גבוהה יותר, מאשר מעובד ציבור אחר, כפי שנקבע בעש"מ 6713/96 בעניין זוהר בן אשר.

(2) התובע לא הצליח למצוא מקרה דומה אשר נדון בעבר בבית הדין למשמעת. אולם, מצא תימוכין לגישתו לעניין מהותם של אמצעי המשמעת שלהם עתה כאמור, בבד"מ 180/00, בו הוטלו אמצעי משמעת דומים, בעבירת רשלנות וגרימת נזק לרכוש, וקל וחומר שראוי להטילם על נאשמים, שיסוד של כוונה היה כרוך מעשיהם.

ב. עמדת משרד החינוך

(1) מפיה של נציגת המשרד שמענו כי, הסוגיה נדונה במשרד החינוך, ודבר גישת המשרד גובש על ידי מנכ"לית המשרד, הגב' רונית תירוש, אשר סבורה כי, לאור חרטתם וההערה שנרשמה בתיקיהם האישיים (במהלך הדיון נתברר כי, הרישום לא מצוי בתיקיהם), וכן לנוכח הליך ההשעיה הדחופה שננקט נגדם עובר לאירוע, ראוי שנסתפק באמצעי משמעת של אתראה.

ג. טיעוני ההגנה

(1) מפיו של הסניגור המלומד שמענו כי, המעשה שבו מדובר נעשה על ידי אנשים שהם "מלח הארץ", שאמונים על ערכיה של הדמוקרטיה הישראלית, כמדינה דמוקרטית ויהודית, אנשים שנטלו על עצמם את עול החינוך והקנייתו בעיר פיתוח כמו בית שמש, שמשקיעים בה את אונם ומרצם. שני הנאשמים הם אנשים נשואים עם ילדים המשרתים גם ביחידות קרביות.

(2) במהלך הדיון בית הדין קיבל לעיונו אסופה של מכתבים של ראש עיריית בית שמש ואחרים המצביעים על דרכם הנורמטיבית של נאשמים. נאשמים אשר הצרו בדיעבד על המעשה שנעשה, בפני מורי בית הספר והתלמידים, תוך זמן קצר מאוד מיום המעשה.

(3) שמענו במהלך הדיון כי קיימות דיעות של פוסקים בישראל, שהם גדולי תורה, אשר קבעו כי ניתן לשרוף ספרי דת שמקורם במיסיון וכאשר בסעיפים 174 לחוק העונשין, נאסר בנסיבות מסויימות שידול להמרת דת, ואף הוגשה לעיונו הצעת חוק פרטית לשינוי החקיקה, שנועדה להחמיר את מי שמשדל קטינים להמיר את דתם.

(4) הנאשמים, כמי שמלמדים בזרם הדתי התורני, ברגע של שיקול דעת מוטעה, סברו שהם הולכים בנתיב של פסיקת הפוסקים, לנוכח פעולות המיסיון בבית שמש, עת ביקשו ומימשו את מלאכת שריפתו של ספר הדת.

הסניגור המלומד מבקש שנראה בהתנהגותם, מעידה חד פעמית שלא תחזור על עצמה. לנוכח אמונתם הכנה ואף אם המוטעית, כי הם פועלים בשליחות ההלכה, במלאכת שריפתו של הספר האמור.

הסניגור סבור, שבעתירתה של התביעה לאמצעי המשמעת בשל הפגיעה שהיתה ברגשות דתיים אינה מידתית, כאשר אותה ניתן למצוא בגישתו של משרד החינוך, שמסתפק במקרה זה באמצעי משמעת של התראה בלבד.

ד. דבר הנאשמים

(1) שמענו מפי הנאשמים את דבר פועלם החינוכי בבית שמש, על מסירותם לעולם הוראה, ואת דבר אמונתם כי שריפתו של ספר הדת הנ"ל, מקורה בפעולות מיסיון, אשר הולמת את פסיקת הרבנים בסוגיה זו.

(2) הנאשמים בשנות השלושים לחייהם, הרואים בחינוך שליחות, משרתים בשירות קרבי בצה"ל, הביעו בפנינו דברי צער והתנצלות לאותו אירוע, שהיה תולדתה של שיקול דעת מוטעה.

3. החלטת בית הדין

א. שיקולים כלליים – תכלית הדין המשמעתי

(2) בבואנו להטיל את אמצעי המשמעת הראויים לנאשמים, לנוכח הטיעונים שנשמעו בפנינו, עלינו לבחון ולשקול את השפעתה של החלטתנו על שירות המדינה לאור מטרתו ומהותו של אותו השירות, בהתחשב בטיבן של העבירות שבהן הורשעו הנאשמים, תוך שקילת נסיבותיהם האישיות.

(3) התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות. לכן, השאלה העיקרית היא, מהי ההשפעה שתהיה על שירות המדינה, לנוכח מעשיהם ואילו אמצעי משמעת ראוי להשית עליהם.

(4) בית המשפט העליון חידד בפסק דינו בעניין עמוס ברוכין (עש"מ 1928/00) את ההבדל בין ההליך הפלילי והמשמעתי בקובעו:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעתי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעתי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט נגדו הליך משמעתי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטר מן השירות, וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות."

(5) התכלית האמורה של הדין המשמעתי, מקורה בגישה הרואה את עובד המדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמור את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות, וכפי שנקבע:

"בלא אמון הציבור ברשויות הציבור יעמדו הרשויות כללי ריק. אמון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור הוא מאפשר להן למלא את תפקידן... אמון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור כי, משרתיו אינם אדוניו, וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו."

(בג"צ 6163/92 אייזנברג ואח' נגד שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2), 229, 266).

ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית משפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור. לא לעצמו הוא פועל אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל."
(בג"צ 669/86 רובין נגד ברגר ואחא, מא(1), עמ' 749, 840).

6) בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד מדינה היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא בעל אופי מונופוליסטי, כמו חינוך החובה ואין האזרח יכול לבחור שירות, והן משום חיוניותם וחשיבותם שכלל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי.
(לעניין זה ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת בשירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).

ולכן –

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף הפעולה בין הציבור לבין השירות, תלויים בכך. האמון ושיתוף הפעולה עלולים להתערער אם יתברר לציבור כי עובד מדינה העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון."
(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי).

בפסק הדין שניתן אך לאחרונה, הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומרו:

"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על תיפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה..."
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל).

7) תכליתם של אמצעי המשמעת, בנוסף לפגיעה האישית, שכרוכה בהם כלפי הנאשם, היא להרתיע גם את העובדים האחרים שבסביבתו הקרובה ואת עובדי המדינה האחרים, מפני חציית הקווים לעברה של התנהגות פסולה, על מנת שתדמיתו של השירות ואיכותו לא ייפגעו (לאחרונה גם בעש"מ 57701/01 בענין פודלובסקי, הודגש תפקידם ההרתעתי והמניעתי של אמצעי המשמעת וכן ראה בעש"מ 10123/01 בענין טליה גניש, לענין משקלו העדיף של השיקול הציבורי, לעומת זה הפרטי, הטמון בנסיבות האישיות).

8) התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת שעליה עמדנו, היא התדמית הראויה והתיפקוד הראוי של השירות הציבורי. לעניין בחירתם של אמצעי המשמעת אשר הולמים את העבירות ונסיבותיהן שבהן הורשעו הנאשמים שבפנינו, שמענו את עמדת התובע, עמדת נציג המשרד, הסניגור, ואת הנאשמים.

ב. למידתם של אמצעי המשמעת

בבואנו לקבוע את אמצעי המשמעת הראויים על הנאשמים שקלנו שורה של שיקולים רלבנטיים והם:

א) על העבירות ונסיבותיהן

1) הנאשמים הורשעו על ידנו בעבירות לפי סעיפים 17(1) ו- 17(3) לחוק: **“(1) עשה מעשה או התנהג באופן שפגע במשמעת שירות המדינה.**

(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהגות התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה.”

א) בית הדין מבקש להעיר, כי בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין המשמעתי, לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות המשמעת, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד אם יש בהתנהגות מסויימת כפי שהוכחה בפניו, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.

ב) הנאשמים הפרו את כללי המשמעת הנהוגים במקום עבודתם, בכך שבחרו להתמודד עם תופעות של שידול להמרת דת בעירם, על ידי נקיטת צעד קיצוני ומופגן כלפי ספר דת בתחומי חצר בית הספר. בכך פגעו במשמעת שירות המדינה, גם לנוכח מעמדו הממלכתי של בית ספרם.

די אם נפנה לאמירתו הברורה והחד-משמעית של בית המשפט העליון, מפיו של השופט שמגר (לפי תוארו דאז), בעש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש, לגבי מאפיניה של המשמעת:

"לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג 'משמעת'. יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדרה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה." (פורסם בפ"ד לו(1) בעמ' 231).

(ג) לעניין העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשעו הנאשמים בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידם כעובדי מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כב' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון." (ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5), 573, 578).

ובמקום אחר, אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין, טרם פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה יחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, בחינתנו של כל עובד בכל תפקיד."

ראוי לבחון את מאפייניו של העבירה ההתנהגות שאינה הולמת על רקע תפקידו של מורה בישראל, כפי שנפסק בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר (פ"ד נב(1) 650, 678), בו אמר בית המשפט העליון את דבר לגבי תפקיד מורה כלפי תלמיד:

"התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים. מורה מוצב בדרך כלל בעמדה של מרות כלפי התלמידים: ניתנה בידו סמכות לקבוע אם ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים מעבר לכך: המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי תלמידים, היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור, המפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. אכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור... ומורה, כלפי תלמידים, על אחת כמה וכמה."

(5) הנאשמים שרפו ספר דת בתחומי בית ספר, שמקודש לדת אחרת, בנוכחות תלמידים. מעשה אשר זכה, בין השאר, גם להגנתו של חוק העונשין (עיין בסעיף 170 לחוק העונשין, לגבי יסודות העבירה של עלבון דת).

(6) במעשיהם של הנאשמים היתה גם פגיעה ממשית, בערכי היסוד של סובלנות הדדית בין בני אדם וגם בין דתות, ערכים שעל הקנייתם לתלמידיהם הנאשמים היו מופקדים, ולגבי ערכיותה של הסובלנות נפנה לבג"צ 5016/98 בעניין חורב נגד שר התחבורה (פורסם בפ"ד נא(4), 1), שם היא נבחנה בהקשרים שונים ובין השאר:

"המשטר הדמוקרטי מבוסס על סובלנות... זו סובלנות למעשי הזולת ולדעותיו. זו סובלנות גם כלפי חוסר הסובלנות. בחברה פלורליסטית כשלנו הסובלנות היא הכוח המאחד אותנו והמאפשר לנו חיים משותפים."
(מובאה של בג"צ 399/85 כהנא נגד הוועד המנהל של רשות השידור, פ"ד מא(3) 255, 276).

לעניין הפגיעה ברגשות הדת כעילה לפסילתו של מחזה על ידי המועצה לביקורת סרטים ומחזות (ראה בג"צ 351/72 עמוס קינן נגד המועצה לביקורת סרטים ומחזות).

ולגבי תפקידו של בית המשפט לקבוע את הגבולות הראויים, לשם הגנה על רגשות דת, ראה את גישתו של הנשיא ברק בע"א 6024/97 פרדריקה שביט נגד חברת קדישא גחש"א ראשל"צ (פורסם בפ"ד כרך נו - 358).

(7) הנאשמים באותו מיזם משותף לשרוף ספר דת כאמור, בתחומי בית ספר ממלכתי, בנוכחותו של קהל תלמידים פגעו בערכי הסובלנות הראויים כלפי דתו של האחר, תוך כדי מילוי תפקידם החינוכי. בהתנהגותם האמורה ניתן לראות התנהגות שאינה הולמת את תפקידם כעובדי ציבור ומעמדם כעובדי הוראה, לעניין "אותה ריקמה פתוחה", כמשמעה לעיל, שבית הדין מילא בה כאמור, תוכן נורמטיבי הולם.

(ב) על הנסיבות האישיות

במהלך הדיון שמענו והתוודענו אל הנסיבות האישיות של הנאשמים. שניהם אנשים נורמטיביים הנמצאים בקריירה חינוכית, פרק זמן משמעותי, שאליה הם מסורים עד מאוד, והם אף תרמו את תרומתם כל אחד לפי תפקידו לעולם ההוראה בישראל. – כפי שגם למדנו מאיסופם של המסמכים שהוגשה לעיוננו, מדובר באנשים נשואים שעול של פרנסת משפחה רובץ עליהם, הנושאים גם במטלות חברתיות ולאומיות נוספות כמו גם השירות הצבאי, וודאי שנסיבות אלה הם נסיבות מאזנות אל מול התפקיד, שלו נועדו אמצעי המשמעת כאמור, להרתיע ולמנוע מעשים דומים, כמבואר לעיל.

(ג) אמצעי המשמעת הראויים

(1) לאחר שבית הדין שקל את העבירות על נסיבותיהן את תכלית דיני המשמעת כמבואר לעיל, ואת הנסיבות האישיות הינו סבור כי גישת משרד החינוך אינה נותנת מענה הולם למעשיהם של הנאשמים. בית הדין סבור כי עמדה זו שבה נלקחה בחשבון עובדת השעייתם הזמנית לתקופה של 14 יום, והערה (שלא נמצאו לה תימוכין בתיקיהם האישיים) מקלה מדי, ואין בה כדי להעביר מסר הולם כלפי המעשה. כידוע מלאכת השפיטה היא מלאכת האיזון, בין עמדות ובין ערכים מתנגשים בסופו של דבר היא מוטלת עלינו במלוא כובד משקלה.

נעיר כי גם תהליך ההשעיה הזמני שתחילה מעצם טיבו, ומהותו הצביע על גישתו המחמירה של המשרד כלפי המעשה. ואולם עדיין, ההשעיה הזמנית, שהינה צד מנהלי שנועד להגן על השירות הציבורי כמעין סעד זמני, אינה תחליף הולם לאמצעי משמעת ראויים, שאינם משתקפים באתראה, כגישת מנכ"לית משרד החינוך, במעשה שריפתו הפומבית של

ספר הדת, היה טמון פוטנציאל של העמקת הויכוח הציבורי בין זרמים שונים בציבור הישראלי בין עדות דתיות מוכרות בישראל, ביקורת ונוק תדמיתי למדינת ישראל, מצד גורמי חוץ שונים. למרבה המזל למדנו כי, המעשה זכה אך לתהודה תקשורתית מקומית, ואולם לא לעולם חוסן.

(2) בסופו של עיון בית הדין החליט להטיל על הנאשמים לאחר ששקל את השיקולים הדרושים את אמצעי המשמעת הבאים:

(א) נאשם מספר 1 – יאיר בכר:

(1) נזיפה חמורה – כמסר נורמטיבי מטעמנו בכך שנתן אישור לשריפתו של ספר דת של עדה דתית אחרת, פסול נורמטיבי שאינו הולם את מעמדו ואת תפקידו כעובד מדינה, ועובד הוראה בישראל.

(2) הפקעת שלושת רבעי משכורת קובעת – שתנוכה בעשרה תשלומים שווים ורצופים.

(3) הורדה בדרגה אחת (דרגת שכר) - לפרק זמן של חצי שנה – ההורדה בדרגה, יותר משנועדה לפגוע כלכלית בנאשם, מטרתה להעביר מסר כי מי שפוגע בערכים כלליים כאמור, ראוי גם שמעמדו יפגע, ולו לפרק זמן קצוב.

לעניין סדר ביצוע אמצעי המשמעת – הנאשם יירד תחילה בדרגתו לפרק של שישה חודשים מיום גזר הדין, וכשתסתיים הורדתו בדרגה תחל ההורדה של הניכויים משכרו, זאת מתוך התחשבות בנסיבותיו הכלכליות והאישיות.

(ב) נאשם מס' 2 – רונן צארום

(1) נזיפה חמורה - לנוכח היותו היוזם והשותף המבצע למעשה פסול כאמור לעיל.

(2) הפקעת מחצית משכורת קובעת - אשר תנוכה בעשרה תשלומים שווים ורצופים.

(3) הורדה בדרגה אחת - לפרק זמן של שלושה חודשים מאותם טעמים שציינו לעיל.

סדר ביצועם של אמצעי המשמעת לגבי הנאשם הנ"ל יהיו זהים למפורט לעיל.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום י"ב בסיוון התשס"ב – 23.5.2002.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום ט"ו בסיוון התשס"ב – 26.5.2002, שלא בנוכחות הצדדים להם יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור בפני בית המשפט העליון מסורה לצדדים לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק, תוך 30 יום מהמועד שבו גזר הדין המפורט והמנומק יגיע לידיהם.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	אליעזר וינוגרד	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חבר	אב בית הדין יו"ר

20. בד"מ 50/02 – תקיפת תלמידה

תמצית פסק הדין

מורה, בעל ותק של 28 שנה בהוראה, הורשע בבית הדין למשמעת, בעקבות הרשעתו בפלילים בגין תקיפת תלמידתו במועדים שונים במהלך שנת 2000. בית המשפט הטיל על הנאשם עבודות של"צ, ללא הרשעה.

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת של: נזיפה חמורה, פיטורים לאלתר ופסילה לשירות המדינה עד גיל 55.

נציג המשרד ציין כי, בתיק האישי של הנאשם אין הרשעות קודמות או הערות שליליות והצטרף לעמדת התביעה.

ההגנה ציינה בפני בית הדין כי, מדובר במורה בעל ותק רב בעבודה חינוכית, מפרנס משפחה בת חמש נפשות, אדם נורמטיבי נטול הרשעות פליליות ומשמעותיות. כמו כן, הציגה הסניגוריה מכתבי הערכה של הנאשם.

הנאשם הביעה חרטה על המקרה וביקש לצאת לגימלאות בעוד שנתיים לאחר 28 שנות וותק בהוראה.

בית הדין למד ממכתבי ההערכה שהוגשו, כי מדובר במורה שדרך האלימות איננה דרכו והמקרה דגן הינו מקרה חריג עבורו, שכן מדובר במורה מסור, המשקיע בתלמידיו אל מעבר לשעות העבודה הרגילות.

בית הדין הלך אחר נטיית לבו להקל עם הנאשם מטעמים שצוינו בפסק הדין ונמנע מלפטרו, זאת גם בהתחשב בכך שהנאשם מצוי ערב פרישתו. יתכן ובית הדין היה נאלץ לפטרו, לולא עובדה זו.

בית הדין הטיל על הנאשם אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, הפקעת משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת למשך שנה.

ז' בחשון התשס"ג
13 באוקטובר 2002

בד. 1451-2002
בד"מ: 50/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גבי טליה מלצר - חברה
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובעת : עו"ד טלילה שחל

הנאשם :

ב"כ הנאשם : עו"ד עודד סבוראי

נציג המשרד : גבי יפעת לוי

הכרעת - דין

1. ביום 14.4.2002 הוגשה תובענה נגד הנאשם, המשמש כמורה בבית הספר איבן חלדון בטייבה. כתב התובענה מייחס לו עבירות לפי סעיף 17(1) ו-3(1) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. כתב התובענה הוגש לבית הדין לאחר הליך פלילי בבית משפט השלום כפר סבא (ת.פ. 3602/00) לפיו הודה הנאשם כי, בחודש אפריל 2000 תקף את תלמידתו סברין מסארוה בכך, שהיכה על גבה באמצעות ידו. וכן, בתאריך 13.6.2000 קרא לה וסטר על פניה ובסמוך, לאחר מכן קרא לה פעמיים נוספות ובכל פעם סטר לה.

בית המשפט קבע שהנאשם תקף את תלמידתו, עבירה לפי סעיף 379 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977 והטיל עליו עבודות של"צ בהיקף של 100 שעות, ללא הרשעה.

3. בהתאם להוראת סעיף 61 ג. לחוק ועל פי הודאת הנאשם, בית הדין מרשיע את הנאשם בעבירות המיוחסות לו בכתב התובענה.

ניתן היום א' בתמוז התשס"ב – 11.6.2002, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	טליה מלצר	עו"ד ניצה אדן ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

ל' בתשרי התשס"ג
6 באוקטובר 2002

בד. 1425-2002
בד"מ: 50/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' טליה מלצר - חברה
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובעת : עו"ד טלילה שחל

הנאשם :

ב"כ הנאשם : עו"ד עודד סבוראי

נציגת המשרד : גב' יפעת לוי

גזר - דין

ההליך והתובענה

1. ביום א' בתמוז התשס"ב – 11.6.2002 בית הדין הרשיע את הנאשם המשמש מורה בבית הספר איבן חלדון בטייבה, בעבירות לפי סעיף 17(1) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. כתב התובענה הוגש לבית הדין לאחר הליך פלילי בבית משפט השלום בכפר סבא (ת.פ. 3602/00) לפיו הודה הנאשם כי, בחודש אפריל 2000 תקף את תלמידתו סברין מסארוה בכך, שהיכה על גבה באמצעות ידו. וכן, בתאריך 13.6.2000 קרא לה וסטר על פניה ובסמוך לאחר מכן קרא לה פעמיים נוספות ובכל פעם סטר לה.

3. בית המשפט קבע שהנאשם תקף את תלמידתו, עבירה לפי סעיף 379 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977 והטיל עליו עבודות של"צ בהיקף של 100 שעות, ללא הרשעה.

ראיות לאמצעי המשמעת

4. מטעם הסניגוריה העידה בבית הדין עדת אופי, גב' גאדה מסארוה, העדה ציינה שאין היא קרובת משפחה של הנאשם. שלושת בנותיה למדו אצל הנאשם והיא העידה, שמדובר במורה מצוין והוא מסור עד מאוד גם מעבר לשעות העבודה הרגילות והכל ללא תמורה כספית.

5. לבית הדין הוגשו דו"ח סוציאלי ואסופת מכתבי הערכה – מוצג נ/2:

א. בדו"ח סוציאלי שנערך על ידי שירות המבחן למבוגרים, מחוז תל-אביב והמרכז, במשרד העבודה והרווחה התרשמה קצינת המבחן, כי:

(1) "מדובר באירוע חריג לגביו אשר אירע בעת שהתקשה להתמודד בצורה בונה. כיום עבד אללטיף מודע יותר לחומרת התנהגותו ומביע חרטה עליה. ממנו הבנו כי מאז האירוע למד הלקח המתאים, למד אלטרנטיבות בונות להתמודדות עם מצבים שחווה בהם תחושות דומות. הבנו כי בעקבות האירוע פנה למשפחת המתלוננת והתנצל בפניהם."

ב. אמה של התלמידה סברין מסארוה פנתה לבית הדין, שלא להחמיר עם הנאשם. לגירסתה האירוע חריג להתנהגותו של המורה ונערכה סולחה בין הנוגעים בדבר.

ג. מנהל בית הספר מר ג'ואד מסארוה ציין במכתבו אל בית הדין, כי הנאשם "מורה מסור ומחנך טוב ובדרך כלל אין איתו כל בעיות, מתנהג ומתייחס יפה לתלמידים, ואין נגדו כל תלונות לא מהתלמידים ולא מההורים... אני יכול העיד עליו, מתוך היכרותי רבת השנים למורה הזה, שהאלימות איננה מאפיינת אותו. אני מאמין כי המקרה היה כשלון חד-פעמי וחריג להתנהגותו ואופיו של מר מסארוה."

ד. ראש עיריית טייבה, מר סלאח ג'בארה פנה לבית הדין וציין, שמתוך היכרותו את הנאשם "מצאתי בן אדם חרוץ ויוזם, אדם שאיכפת לו מטובת התלמידים, ומוכן להשקיע בעבורם על מנת לקדם את רמתם ואת רמת בית הספר... משקיע מזמנו מעבר לשעות הלימוד הרגילות בהפעלה מועדון נוער בבית הספר ובשיעור העשרה לתלמידים..."

ה. יו"ר ועד ההורים בבית הספר, מר דראב עבד מסארוה במכתבו אל בית הדין כותב כי, מתוך היכרות אישית ברור לו, שהמקרה המדובר היה חריג, בדרך כלל הנאשם אדם רגיש, רגוע ומוכן לתרום לקידום התלמידים.

טיעונים לאמצעי המשמעת

6. התובעת המלומדת הדגישה את החומרה שבמעשיו של הנאשם, מדובר בשרשרת אירועים בהם הנאשם היכה וסטר הנאשם לתלמידה ילדה בת 11 שנה, באלה יש להצביע על דפוס התנהגות אלים בו נוהג הנאשם.

התביעה סבורה, שיש להטיל עונשים חמורים על מורים המשתמשים באלימות כדרך חינוכית במיוחד לאור העובדה שהדבר הפך לנגע נפוץ.

התובעת המלומדת היפנתה את בית הדין לפסיקת בית המשפט העליון בעניין אלימות מורים כלפי תלמידה, עש"מ 3362/02 מדינת ישראל נגד סלאם אבו עסבה ועש"מ 1682/02 סרחאן עבד אל ווהב נגד מדינת ישראל, בהם מצא בית המשפט כי, אמצעי המשמעת הראוי היה פיטורי הנאשמים.

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים :

- א. נזיפה חמורה.
- ב. פיטורים לאלתר.
- ג. פסילה לשירות עד הגיע הנאשם לגיל 55 שנה.

עמדת המשרד

7. נציגת המשרד הצטרפה לעמדת התביעה לעניין אמצעי המשמעת ועוד ציינה שבתיקו האישי של הנאשם אין הרשעות קודמות או הערות שליליות.

גישת הסניגוריה

8. הסניגור המלומד בפתח דבריו הטעים, כי כתב האישום עליו מבוססת התובענה הוא לקוני ולא מפרט את העובדות הנוגעות לעניין.

מה גם שאין להתעלם מהחלטתו המינורית של בית המשפט השלום אשר החליט שלא להרשיע את הנאשם ואף היקף שעות השל"צ שהוטלו על הנאשם הינו נמוך יחסית.

באשר לפסיקתו של בית המשפט העליון שהוגשה על ידי התביעה, סבורה הסניגוריה שהמקרים שם חמורים עד מאוד מהמקרה שלפנינו, גם בית המשפט העליון קבע שיש לבחון כל מקרה ומקרה על נסיבותיו.

במקרה דנן, מדובר במורה בעל וותק של 28 שנים בעבודה חינוכית, מפרנס משפחה בת חמש נפשות, אדם נורמטיבי, נטול הרשעות פליליות ומשמעיות.

עדת האופי ומכתבי הערכה שהוגשו מדברים בעד עצמם.

הסניגור המלומד הוסיף, שאין מחלוקת שהאינטרס הציבורי מחייב להוקיע ולגנות גילוי אלימות. הנאשם אינו סבור, שאלמות היא אמצעי חינוכי לגיטימי, הנאשם כשל והוא צריך לתת את הדין על כך.

בנסיבות אלה אמצעי המשמעת של פיטורים אינו הולם וניתן להטיל על הנאשם אמצעי משמעת של נזיפה ופגיעה כלכלית: הורדה בדרגה, הפקעת משכורת.

דבר הנאשם

9. הנאשם סיפר לבית הדין על כך שהוא מצר על המקרה ומתחרט עליו. הוא ממשיך ללמד בבית הספר והפיק את לקחו. הנאשם מבקש לצאת לגמלאות בעוד שנתיים לאחר 28 שנות וותק בהוראה.

החלטת בית הדין

על תכליתם של אמצעי המשמעת

10. בבואנו להטיל את אמצעי המשמעת הראויים לנאשם, לנוכח הטיעונים שנשמעו בפניו, עלינו לבחון ולשקול את השפעתה של החלטתנו על שירות המדינה. תוך שימת דגש על מטרתו ומהותו של השירות ובהתחשב בטיב העבירות שבהן הורשע הנאשם תוך שקילת נסיבותיו האישיות.

זאת ועוד, אמצעי המשמעת המוטלים על נאשם מהותם להשגת התכלית שלשמה נועד חוק המשמעת. ובכן, התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא למנוע פגיעה משמעותית בתיפקודו של שירות המדינה או בתדמיתו של שירות המדינה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות.

בעניין זה פסק בית המשפט העליון, בעש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, (פ"ד נ, 25) :

"אמצעי משמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה. התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה הינה תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".

ובמקום אחר אומר בית המשפט העליון :
"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התיפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה..."
 (עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל, דינים עליון כרך נט', 43).

תכליתם של אמצעי המשמעת, בנוסף לפגיעה האישית, שכרוכה בהם כלפי הנאשם, היא להרתיע גם את העובדים האחרים שבסביבתו הקרובה של הנאשם ואת עובדי המדינה האחרים, מפני חציית הקווים לעברה של התנהגות פלילית, על מנת שתדמיתו של השירות ואיכותו לא ייפגעו. (ראה עש"מ 5771/01 ישראל פודלובסקי נגד נציב שירות המדינה, טרם פורסם).

על עבירת האלימות כלפי תלמידים

11. בית הדין רואה עצמו מחוייב לעשות למען מיגור השימוש בענישה גופנית כלפי תלמיד, כל אלימות פיזית ממין כלשהו כלפי תלמיד אסורה בתכלית. גם בית המשפט העליון בשורה של פסקי דין הביע עמדה נחרצת לעניין השימוש בכוח הזרוע נגד התלמידים.

בע"פ 4405/94 מדינת ישראל אלגני (פ"ד מח(5) 191, 192) הנשיא ברק אומר :
"אלימות פיזית כלפי תלמיד אסורה היא. מלקות, מכות ומשיכת אוזניים אין מקומן בבית הספר. חדר הכיתה הוא מקום הוראה ולא זירת אלימות. גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר. כבודו כאדם נפגע אם מוריו מפעילים כלפיו אלימות פיזית".

וכן נפסק :
"תפיסה חינוכית הדוגלת בשימוש בכוח למטרות אינה הולמת... את הנורמות בחברתנו... אין חשיבות לגבי חומרתו של העונש הגופני שהופעל.. עונש גופני אינו יכול להוות אמצעי לגיטימי בידי מורים... וככזה אינו יכול לבוא בגדר הסביר."
 (ע"פ 5224/97 שדה אור, פ"ד נב(3), 374, 388).

בעש"מ 1682/02 סרחאן עבד אל ווהב נגד מדינת ישראל (טרם פורסם) נקבע :
"שיטות חינוך המבוססות על שימוש באמצעי אלימות, מלקות, מכות, שימוש במכות סרגל ומשיכות אוזניים, היו נהוגות בעבר בחברות ובקבוצות אוכלוסיה שונות, ולא רק בישראל. באותם ימים מורים האמינו בכוחם המוחנך של אלה. כיום יודעים אנו כי נזקם של אמצעים פיזיים רב, כי פגיעתם קשה וכי אין להשלים עמם עוד. ציבור הילדים כולו ראוי להגנה ובתי המשפט יתרמו חלקם באכיפת החוק ובמניעת תופעות של אלימות בכל מגזרי האוכלוסיה".

ההוראות המינהליות שהוציא משרד החינוך אוסרות מכל וכל שימוש בענישה גופנית כלפי תלמידים. חוזרי המנכ"ל מבהירים כי, אלימות גופנית ומילולית אינם עולים בקנה אחד עם מטרות החינוך, שכן אלימות עלולה למשמש מודל לחיקוי מצד התלמידים ואף לפגוע בהתפתחותם.

חוק זכויות התלמיד, התשס"א – 2000, נותן משנה תוקף לגישתו של משרד החינוך, שאכיפת המשמעת בבית ספר בדרך של תגובה פיזית אלימה מצידו של המורה הינה פסולה. בסעיף 1 לחוק הנ"ל מוגדרת מטרתו של החוק, לאמור:

"לקבוע עקרונות לזכויות התלמיד בחוק כבוד האדם, ועקרונות אמנת האומות המאוחדות בדבר זכויות הילד".

ובסעיף 10 לחוק נקבע:

"כל תלמיד זכאי לכך, שהמשמעת במוסד החינוך תנהג באופן ההולם את כבוד האדם ובכלל זה הוא זכאי שלא יינקטו כלפיו אמצעי משמעת גופניים או משפילים."

גישה זו של המחוקק יצרה זכות לתלמיד מפני תגובה בעלת אופי אלים מצידו של המורה, מבלי לגרוע מהגנות אחדות שקיימות בדיון, על שלמות גופו של אדם, שמצויות בדיני העונשין ובהוראות מנחות של משרד החינוך.

גם השופט זמיר הדגיש את חובת הנאמנות של המורה כלפי התלמיד:

"כל אדם חייב לכבד את זכויותיו של הילד, ובמיוחד המורה, ששלום הילד וחינוך הילד הופקדו בידי כנאמן מטעם ההורים והחברה".
(עש"מ 1730/00 פלונית נגד מדינת ישראל פ"ד נד(5) 433, 435).

על הנסיבות האישיות

12. הנאשם יליד שנת 1955, מועסק בשירת המדינה משנת 1975. מפי עדת ההגנה שמע בית הדין על מסירותו של הנאשם לתלמידיו. ומכל מכתבי ההערכה שהוגשו לבית הדין למד בית הדין, שמדובר במורה שדרך האלימות היא אינה דרכו והמקרה דן חריג הוא באורח חייו.

גם מהדו"ח הסוציאלי מתברר, שהנאשם הבין שטעה והוא מודע לחומרת התנהגותו והביע חרטה כנה.

גם מפי הנאשם שמענו עד כמה הוא מצטער על אשר קרה וכן על הסולחה, שנערכה בין המורה לבין הורי התלמידה.

למידתם של אמצעי המשמעת

13. בית הדין התלבט לא מעט בשאלה אילו אמצעי משמעת לדלות מסל אמצעי המשמעת שהעמיד המחוקק לרשותו מכוח סעיף 34 לחוק.

לנוכח תכליתם של אמצעי המשמעת, נסיבותיה ואופיה של העבירה ושקילת נסיבותיו האישיות של הנאשם שלפנינו.

14. בית הדין שקל אם ראוי בנסיבות מקרה זה להשית על הנאשם אמצעי משמעת של פיטורים, כגישת התביעה ונציגת המשרד.

אולם, בסופה של אותה התלבטות, הגענו לכלל מסקנה, כי באיזונים הדרושים ניתן להסתפק באמצעי משמעת פחות חמורים מאשר פיטורים.

לזכותו של הנאשם עמדו לו 28 שנות עבודה חינוכית ברוכות וללא דופי. הנאשם מורה מסור, המשקיע בתלמידיו אף מעבר לשעות העבודה הרגילות.

יש להצר על כשלונו הצורב של הנאשם ערב פרישתו מהשירות.

בית הדין התרשם, שאין מדובר במורה שהאלימות היא דרכו החינוכית כך קיבלנו גם את חרטתו הכנה של הנאשם והשתכנענו כי, בשתי שנות עבודה שנותרו לנאשם עד לפרישתו לגימלאות, אירועים שכאלה לא הישנו והנאשם יידע להתמודד עם מצב דברים שכזה, ללא שימוש באלימות ממין כלשהו.

בית הדין הלך אחר נטיית לבו להקל עם הנאשם מכל הטעמים שהוצגו לעיל, ברם נדגיש, שאילמלא עמד הנאשם בפתחה של יציאה לגימלאות, ייתכן שדעתנו היתה שונה ולא היינו נמנעים מלהטיל עליו אמצעי משמעת של פיטורים.

מכל מקום, משהחליט בית הדין לא לפטר את הנאשם, סברנו שיש להשית על הנאשם מאמצעי המשמעת החמורים האחרים העומדים לרשותו של בית הדין.

אשר על כן, בית הדין מטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים :

- א. נזיפה חמורה.
- ב. הפקעת משכורת קובעת אחת שתנוכה בעשרה תשלומים שווים ורצופים.
- ג. הורדה בדרגה אחת למשך שנה.

גזר הדין ניתן ביום ב' במר חשון התשס"ג – 8.10.2002, בהיעדר הצדדים להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור לבית משפט העליון מסורה לצדדים, לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק, תוך 30 יום מהמועד שבו גזר הדין יגיע לידיהם.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	טליה מלצר	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

21. בד"מ 60/02 – דיווח כוזב על ידי מנהלת בית ספר

תמצית פסק הדין

מנהלת בית ספר בעלת דרגת הוראה M.A הורשעה על פי הודאתה, במסגרת הסדר טיעון שהושג בין הצדדים בעבירות משמעת, בכך שבמהלך שנת תש"ס דיווחה הנאשמת לגבי עצמה על 17 שעות שבועיות של שעות הוראה, אולם בפועל שעות אלו הוקדשו לניהול בית הספר.

במסגרת הסדר הטיעון הסכימו ביניהם הצדדים על אמצעי המשמעת הבאים: נזיפה, הפקעת משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת.

נציג המשרד ציין כי, לדעתו ראוי להורות על השבת הכספים שנתקבלו בידי הנאשמת, עקב מעשה זה.

הנאשמת סיפרה לבית הדין על הצורך שנולד בבית הספר לאותה העתקה ממשאבי השעות שהוקדשו להוראה למשאבי הניהול בבית הספר.

בית הדין בהחלטתו שטח את השיקולים הכרוכים בשאלה האם ליתן תוקף להסדר הטיעון.

בין שיקוליו, שקל בית הדין את תכלית אמצעי המשמעת, את נסיבות העבירה, לפיהן יצרה הנאשמת מצג ל"מראית עין" כלפי משרד החינוך, את נסיבותיה האישיות של הנאשמת, לפיהן מדובר בעובדת שתרמה תקופה ארוכה לשירות המדינה ואת הכללים לכיבודו של הסדר טיעון.

בית הדין החליט, בסופו של עיון, לכבד את הסדר הטיעון, כפי שהוצג על ידי הצדדים.

ב' באב התשס"ב
11 ביולי 2002

בד. 945-2002
בד"מ 60/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז - אב בית הדין - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובעת : עו"ד לילך כתריאל

הנאשמת :

ב"כ הנאשמת : אינה מיוצגת

נציג המשרד : מר חגי קוזלוב

הכרעת - דין

התובענה

1. הנאשמת מנהלת בית הספר ע"ש שלום עליכם בלוד, ילידת 1952, בעלת דרגת הוראה M.A שאת שירותה במשרד החינוך – החלה בשנת 78', הואשמה בכתב תובענה מתוקן שהוגש נגדה בתאריך 19.6.2002, בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) יחד עם סעיף 4(1) לשינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, בכך שבמהלך שנה"ל תש"ס דיווחה הנאשמת לגבי עצמה על 17 שעות שבועיות של שעות הוראה לסוגיה, בעוד שבפועל שעות אלה הוקדשו לניהולו של בית הספר.

מהלך הדיון והחלטת בית הדין

2. הנאשמת הודתה בפנינו בפרטי התובענה ובאישומיה, במסגרת הסדר טיעון שבית הדין החליט ליתן לו תוקף.

3. בעקבות הודאתה של הנאשמת כאמור, החלטנו להרשיעה בעבירות שיוחסו לה בכתב התובענה.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים ביום כ"ג בתמוז התשס"ב – 3.7.2002.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין למשמעת יו"ר

ב' באב התשס"ב
11 ביולי 2002

בד. 943-2002
בד"מ 60/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין למשמעת - יו"ר
גב' פרומה הרשקוביץ - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובעת : עו"ד לילך כתריאל

הנאשמת :

ב"כ הנאשמת : אינה מיוצגת

נציג המשרד : מר חגי קוזלוב

גזר - דין

ההליך

4. הנאשמת מנהלת בית הספר ע"ש שלום עליכם בלוד, ילידת 1952, בעלת דרגת הוראה M.A שאת שירותה במשרד החינוך – החלה בשנת 78', הואשמה בכתב תובענה מתוקן שהוגש נגדה בתאריך 19.6.2002 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן החוק) יחד עם סעיף 4(1) לשינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, בכך שבמהלך שנה"ל תש"ס דיווחה הנאשמת לגבי עצמה על 17 שעות שבועיות של שעות הוראה לסוגיה, בעוד שבפועל, שעות אלה הוקדשו לניהולו של בית הספר.

5. הנאשמת הורשעה על ידנו בעבירות כאמור, בעקבות הסדר טיעון שבו הודתה הנאשמת בפרטי התובענה ובעבירות כאמור, ואשר בית הדין החליט ליתן לו תוקף.

אמצעי משמעת מוסכמים

6. במסגרת הסדר טיעון הצדדים הודיעו לבית הדין, כי הגיעו ביניהם גם להסכמה בנוגע לאמצעי המשמעת, לפיה, בעקבות הודאתה של הנאשמת בכתב התובענה שפרטיו הובאו לעיל, בית הדין יתבקש להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של:

א. נזיפה.

ב. הפקעת משכורת קובעת.

ג. הורדה בדרגה אחת – למשך שנה (דרגת שכר).

7. טיעוני הצדדים לכיבודו של הסדר הטיעון

א. גישת התביעה

התובעת המלומדת סבורה כי הסדר הטיעון משקף את האיזון הראוי בין האינטרס הציבורי לבין הנסיבות האישיות שהובילו את הנאשמת לביצוען של העבירות.

את הפסול והפגם בהתנהגותה של הנאשמת רואה התביעה בכך שהועברו על ידה לגזברות של משרד החינוך דיווחים על ביצוען לכאורה של שעות הוראה לסוגיה ועל פי מצג זה, שולם שכרה, וסברתו של המשרד היתה כי השעות מוקדשות להעשרת הידע את טיפוחם של תלמידים קשיי למידה, ולא לצורכי ניהולו של בית הספר.

עם זאת מבינה התביעה כי המעשה נעשה בראשית דרכה של הנאשמת כמנהלת בית הספר, בית הספר שהצריך הקדשת משאבי ניהול ניכרים לאור גודלו ואופיו, והנאשמת החליטה על דעת עצמה כמנהלת בית הספר להסיט משאבי שעות הוראה שהוקצו לה, לצורכי ניהולו של בית הספר. הסטה שנמצא בה פגם ופסול, ובשל כך מתקיים ההליך המשמעותי שבפנינו.

ב. גישת נציג המשרד

נציג המשרד הצטרף לגופם של אמצעי המשמעת המבוקשים ולהסדר הטיעון, הגם שלטעמו יש בהסדר יסודות מקלים מדי עם הנאשמת כבטויים בגישתה של התביעה, וכי ראוי להורות על השבתם של הכספים שנתקבלו בידה בדרך זו.

ג. דבר הנאשמת

מפיה של הנאשמת שמענו פרטים על הצורך שנוולד בבית הספר לאותה העתקה ממשאבי השעות שהוקדשו להוראה, למשאבי הניהול בבית הספר, שבאותה עת לא היה בו סגן מנהל, גם מנהל לא היה בו לפני בואה לתפקידה הניהולי, ועל כן הדבר חייב השקעת משאבי זמן ניכרים לצורך, ניהולו של בית הספר, שגרעו מאותו זמן שתוכנן לצורך הוראה פרונטלית.

לשאלת כיבודו של הסדר הטיעון

8. בית הדין שקל את מכלול הנסיבות הדרושות, הכרוכות בשאלה האם יתן תוקף להסדר הטיעון שאליו הגיעו הצדדים.

א. על העבירות ונסיבותיהן:

- (1) הנאשמת הורשעה בעבירות לפי סעיפים 17(1) ו-17(3) לחוק:

"(1) עשה מעשה או התנהג באופן שפגע במשמעת שירות המדינה.
כאמור;
(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה, או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירת המדינה".
- (2) בית הדין מבקש להעיר, כי בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין המשמעתי, לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל מעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות המשמעת, העבירות מוגדרות בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד, אם יש בהתנהגות מסויימת כפי שהוכחה בפניו, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.
- (3) התנהגותה של הנאשמת כמפורט לעיל, הסבה פגיעה למשמעת שאמורה לשרור בשירות המדינה לצורך הבנתם של מאפייני המשמעת נפנה לדבריו היפים עד היום של כב' השופט שמגר (לפי תוארו דאז):

"לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג "משמעת". יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה וזיקתם למסגרת עצמה".
(פורסם בפ"ד לו(1) בעמ' 231).

הנאשמת בהתנהגותה הציגה מצג כלפי משרד החינוך שלא תאם את המציאות כהוויתה, לפיו בבית ספרה הועברו על ידה שעות פרונטליות, בעוד שבפועל אותן שעות הוקדשו לצרכי ניהולו של בית הספר.

(4) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשעה הנאשמת - בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כב' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסויים או בארגון מסויים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה אופן מהותי מכללי ההתנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון".

ובמקום אחר, אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין – (טרם פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסויים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, בחינתנו של כל עובד בכל תפקיד".

הנאשמת יצרה מצג "למראית עין" כלפי משרד החינוך, כי שעות שהוקצו לכך, יועדו לנושאי הוראה, בעוד שבפועל הם הוסטו ויעודו לצרכים ניהוליים, ועל כן יש לראות בהתנהגותה במישור הנורמטיבי כהתנהגות שאינה הולמת את תפקידה ומעמדה כעובדת מדינה, לנוכח מעמדה כדמות חינוכית מקנת ערכים. היה מצופה ממנה כי תפנה למפקח או הנהלת משרד החינוך ותבקש אישורם להסטת היעוד כאמור, (על תפקידו של מורה והמתחייב ממנו ראה את עש"מ 6713/96 בעניין זוהר בן אשר, פורסם בפ"ד נב(1) בעמ' 650).

ב. על תכלית אמצעי המשמעת

(1) אמצעי המשמעת שיושמו על הנאשמת אינם מוטלים כחלל ריק, אלא לצורך השגתה של התכלית, שלשם קידומה נועד חוק המשמעת.

די אם נביא לצורך זה את אשר קבע כב' השופט זמיר בעש"מ 5587/01 בעניינו של אורי בנית:

מהי, אם כן, תכלית החוק לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה."

ובפסק דין אחר:

"התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות" (עש"מ 7778/00 בעניין פנחס ועקנין).

כמו כן נקבע כי:

"... בדין המשמעת, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה, היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".

ראה גם לעניין התפקיד המניעתי וההרתעתי של הדין המשמעת את עש"מ 5771/01, בעניין פודלובסקי וכן משקלו הראוי והעדיף של השיקול הציבורי לעומת זה הפרטי בעש"מ 10123/01 בעניין טליה גניש (שניתן ביום 11.3.2000).

(2) בכל מקרה ומקרה על בית הדין לשקול אם יש, בכוחם של אמצעי המשמעת המוסכמים כדי להגשים את התכלית האמורה של אמצעי המשמעת.

ג. על הנסיבות האישיות

למדנו כי הנאשמת היא עובדת נורמטיבית תורמת שנמצאת תקופה ארוכה בשירות המדינה בתחילה כמורה, ואחר כך בתפקיד ניהולי, ומאחוריה הישגים מקצועיים.

לתרומה של עובד במשך שנים רבות לשירות הציבורי, יש השפעה על מידתם של אמצעי המשמעת, שעה שבמהלך אותו שירות ארוך ותקין, משתבש משהו בדרכו הנורמטיבית במסגרת זו ראויים להשמע דבריו של כב' השופט חשין:

"...בתיתי דעתי לזמן הקצר שעבר מאז החל המערער עובד בשירות המדינה ועד שהחל מועל באמון שניתן בו, ומשידענו כי עברו כתשע שנים מאז אותם מעשים ועד עתה, אינני סבור שיהיה זה נכון כי אורה על החזרתו של העורר לשירות המדינה."

לו היה המערער עובד בשירות המדינה שנים ארוכות לאחר כל אותן שנים היה נתפס בכף כמי שעשה מעשה של מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח-שטות נכנסה בו באדם ועשה מעשה שעשה. אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר אין זה ראוי כי תקופת פרנסתו במחי-יד, לא כן הוא דין המערער, שלא יצאו אלא כשנתיים מאז החל עובד בשירות המדינה וכבר החל עושה מעשים רעים".

(עש"מ 1827/02 – אברהם ספיר נגד מדינת ישראל, ניתן ביום 21.3.2002 וטרם פורסם).

ד. הכללים לכיבוד הסדר הטיעון על ידי בית הדין למשמעת

מפסיקתו של בית המשפט העליון, בעש"מ 4542/97, אליהו סבג נגד נציבות שירות המדינה, שפורסם פ"ד נא(5), 593, עולה כי יש עניין ציבורי בעריכת הסדר טיעון ובקיומו, ועל כן:

"אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון, אלא אם יש לכך טעם טוב בנסיבות המקרה. מהו טעם הטוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית. השוו, לגבי הסדר טיעון במשפט פלילי, ע"פ 1290/1290/93 בעניין לוי נגד מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 158. לדעתי, יש טעם טוב לסטות אם מתברר כי, ההסדר מתבסס על שיקולים פסולים כגון משוא פנים.

כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון, כאשר בית הדין סבור שאמצעי המשמעת עליהם הוסכם בהסדר טיעון סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או כי הם בלתי סבירים באופן בולט עד שהעניין הציבורי הדורש לסטות מן הסדר גובר על העניין הציבורי בקיום הסדר טיעון.

6. החלטת בית הדין

א. בית הדין, בבואו להחליט על מידתם של אמצעי המשמעת המוסכמים על פי הסדר הטיעון שהוגש לאישור, כמפורט לעיל, שקל את מהותן ואופיין של העבירות, שבהן הורשעה הנאשמת ואת הפגיעה במשמעת שהיתה כרוכה בכל, את הנסיבות האישיות כאמור, יחד עם תרומתה של הנאשמת במשך שנים רבות לשירות הציבורי.

ב. בסופו של עיון ודיון, לאחר בחינתן של מכלול השיקולים הדרושים לעניין, החלטנו ליתן תוקף להסדר הטיעון.

סוף דבר

7. בסופו של עיון ושיקול, החלטתנו, לאחר שניתן על ידנו תוקף להסדר הטיעון, להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של:

א. נזיפה – שהינה בגדר מסר נורמטיבי מטעמנו, על כך שהעובד מדינה נדרש לכלכל את צעדיו בהתאם לכללי המשמעת נוהלי מקום העבודה.

ב. הפקעת משכורת קובעת - שתנוכה מהנאשמת בשישה תשלומים שווים ורצופים.

ג. הורדה בדרגה אחת (דרגת שכר) - לפרק זמן של שנה בתוקף המועד שבו יסתיים הניכוי משכרה. – על מנת להבהיר כי הפוגע במשמעת שירות המדינה, ראוי שגם מעמדו בשירות המדינה יפגע ולו לתקופה קצובה.

8. המלצה

במהלך הדיון שבפנינו התרשמנו כי אין הסדר מובנה בנוהלים ובטפסים, להערכת שעות הוראה המוקצות לבית הספר על פי גודלו, אופיו וכדו', לשעות ניהול כשמתעורר צורך לכך. בחיי המעשה למדנו כי הדברים צריכים להיעשות באישור המפקח או ממונה אחר במשרד החינוך, בראשיתה של שנת הלימודים, ואולם אנו סבורים שיש ללוות את הצורך הניהולי שתואר, בנוהלים מפורטים ובטופס מובנה ומתאים לכך שיאפשר מתן אישור פורמלי בתוך המערכת החינוכית - בית הדין ממליץ שיפורסם חוזר מנכ"ל בנושא זה.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום כ"ג בתמוז התשס"ב – 3.7.2002.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום א' באב התשס"ב – 10.7.2002, שלא בנוכחות הצדדים להם יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	פרומה הרשקוביץ	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין יו"ר

22. בד"מ 78/02 – נסיעה לחו"ל ללא היתר

תמצית פסק הדין

מורה בבית ספר ממלכתי הורשעה בהכרעת דין מפורטת ומנומקת בעבירות משמעת, בכך שבשני מועדים במהלך שנת 2001 נעדרה מעבודתה, מבלי שקיבלה היתר להיעדרות, שנוצלה לשם יציאה לחו"ל.

התביעה ביקשה להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה, הפקעת מחצית משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

נציג המשרד ציין כי הנאשמת מתפקדת בצורה ראויה.

ההגנה ציינה בפני בית הדין כי, העבירה נושאת במהותה תכונות של עבירה טכנית של הפרת ההוראות, אשר ממילא בתקופת שהייתה בחו"ל לפי תעודת מחלה שהציגה, היתה הנאשמת חולה והעדיפה לשהות במהלך מחלתה יחד עם בן זוגה.

הנאשמת ציינה בפני בית הדין כי, הנסיעה לא היתה עבורה נסיעת תענוגות, אלא הצטרפות במצב חולני לבן זוגה.

בית הדין שקל את כל השיקולים הדרושים לעניין: מהות העבירה ונסיבותיה, תכלית אמצעי המשמעת והנסיבות האישיות של הנאשמת.

בסופו של דיון, בית הדין החליט להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה והפקעת מחצית משכורת קובעת.

י"ח בחשוון התשס"ג
24 באוקטובר 2002

בד. 1515-2002
בד"מ 78/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בירושלים

בפני: עו"ד יוסף תלרז - אב בית הדין
גב' טליה מלצר
- יו"ר
- חברה
- חבר מר נהאד חליל קשוע

התובעת: עו"ד טלילה שחל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד אליהו בן טובים

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת דין

התובענה

1. הנאשמת ילידת שנת 1964, המועסקת כמורה בבית הספר ממלכתי "רננים" באשדוד בדרגה של מורה מוסמך, ונמצאת בשירות המדינה מספטמבר 1990, הואשמה בכתב תובענה שתוקן ביום הדיון ט"ז בחשוון התשס"ב – 22.10.2002, בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(2) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, ביחד עם סעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבתאריכים 2.11.2001 ו-4.11.2001 נעדרה הנאשמת מעבודתה, מבלי לבקש היתר לאותה היעדרות, שבמהלכה נסעה לחו"ל.

2. למדנו מפיו של ב"כ הנאשמת, כי עוד בטרם נסיעה לחו"ל החזיקה בידה תעודת מחלה (אשר הוגשה לבית הדין). ואולם, משעה שנקרתה בידה ההזדמנות לצאת לחו"ל ביחד עם בן זוגה, היא התעשתה ממחלתה ונסעה עימו לחו"ל, מבלי להידרש לנהלים הכרוכים בכך, דהיינו אישור ממנהל המחוז לאותה היעדרות.

מהלך הדין והחלטת בית הדין

3. הנאשמת הודתה בפנינו בפרטי התובענה כאמור לעיל. על יסוד הודאתה בין כותלי בית הדין אנו מרשיעים אותה בעבירות המיוחסות.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים, היום ט"ז בחשוון התשס"ג – 22.10.2002.

(-)	(-)	(-)
נהאד חליל קשוע	טליה מלצר	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין יו"ר

כ"א בחשוון התשס"ג
27 באוקטובר 2002

בד. 1516-2002
בד"מ 78/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בירושלים

בפני:
עו"ד יוסף תלרז - אב בית הדין - יו"ר
גב' טליה מלצר - חברה
מר נהאד חליל קשוע - חבר

התובעת: עו"ד טלילה שחל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד אליהו בן טובים

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

גזר דין

1. ההליך

הנאשמת ילידת שנת 1964, המועסקת כמורה בבית הספר הממלכתי "רננים" אשדוד, בדרגה של מורה מוסמך, והנמצאת בשירות המדינה משנת 1990, הורשעה על ידינו ביום ט"ז בחשוון התשס"ג – 22.10.2002 בכתב תובענה מתוקן, בעבירות לפי סעיפים 17(2) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שבמועדים 2.11.2001 ו-4.11.2001 נעדרה מעבודתה משני ימי הוראה, מבלי שביקשה היתר לאותה היעדרות, שנוצלה לשם יציאה לחו"ל, ומבלי שהנאשמת קיבלה היתר מהגורם המוסמך במשרד החינוך, והוא מנהל המחוז.

2. במהלך הדיון למדנו, לאחר עיון בתעודת מחלה, כי החל מתאריך 31.10.2001 ועד 4.11.2001 הייתה בידיה תעודת מחלה שכיסתה את פרק ההיעדרות האמור, ואולם לא ביקשה ולא קיבלה היתר לצאת לחו"ל.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

התובעת המלומדת, בטיעוניה בפנינו, ציינה את דבר היעדרותה של הנאשמת מימי הוראה ללא היתר כדין, כאשר לימי היעדרותה היתה תעודת מחלה אך לא היתר ליציאה לחו"ל, ובכך לטענת התביעה פגעה הנאשמת במשמעת שירות המדינה ובאמון הציבור שצריך לשרור בשירות הציבור.

כמו כן, הובא לידיעת בית הדין שאין זו הפעם הראשונה שהנאשמת יוצאת לחו"ל שלא כדין. מקרה קודם נסתיים בתוך המשרד, והערה נרשמה בתיקה האישי. התביעה סבורה כי, ראוי שבית הדין יטיל אמצעי משמעת מרתיעים לנוכח התכלית המגולמת בהם, וכאשר ראוי כי בגזירתם של אלה תינתן עדיפות לאינטרס הציבורי על פני האינטרס האישי.

לנוכח מכלול טיעוניה, ביקשה התובעת המלומדת, להשית על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:

- (1) נזיפה.
- (2) הפקעת מחצית משכורת קובעת.
- (3) הורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה (דרגת שכר).

ב. עמדת נציג המשרד

מפיו של נציג המשרד שמענו כי, הנאשמת טיפסה במערכת החינוך מדרגה של מורה בלתי מוסמכת לדרגה של מורה מוסמכת, ומתפקדת בצורה ראוייה. אשר לאמצעי המשמעת – נציג המשרד הצטרף לחלק מהם, אשר את עניין הורדתה בדרגה, הותיר לשיקולו של בית הדין.

ג. טיעוני ההגנה

מפיו של הסניגור המלומד שמענו כי, אמצעי המשמעת המבוקשים מוגזמים ונוטים לחומרה.

העבירה נושאת במהותה תכונות של עבירה טכנית של הפרת ההוראות, אשר במילא בתקופת השהייה בחו"ל הנאשמת, על פי תעודת מחלה שהציגה, הייתה חולה והעדיפה לשהות במחלתה יחד עם בן זוגה. כאשר משך השהייה היה קצר כאמור לעיל ויש במגבלות שמטיל משרד החינוך, לגבי מתן היתר ליציאה לחו"ל, פגיעה בחופש התנועה.

הסניגור סבור כי, אין זה המקרה למיצוי הדין כעתירת התביעה, וראוי במקרה זה למצות את הדין בהתראה או בנזיפה ואין לפגוע בנאשמת כספית. כאשר היסוד של דיווח כוזב אשר יוחס לנאשמת נמחק מכתב התובענה.

ד. דבר הנאשמת

מפיה של הנאשמת שמענו כי, הנסיעה עצמה לא היתה בעבורה נסיעת תענוגות אלא, הצטרפות במצב חולני לבן זוגה.

14. החלטת בית הדין

בית הדין שקל את מכלול הנסיבות הדרושות, לגבי מידתם של אמצעי המשמעת.

א. על העבירות ונסיבותיהן:

- (1) הנאשמת הורשעה בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(2) ו-17(3) לחוק:

"(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;

(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה."
- (2) בית הדין מבקש להעיר כי, בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין משמעת לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות משמעת, העבירות מוגדרות בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד אם יש בהתנהגות מסויימת, כפי שהוכחה בפניו, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.
- (3) הנאשמת הפרה את הוראות חוזר מנכ"ל משרד החינוך תשס/8 (א) מיום 2.4.00, הקובע בין היתר: **"אין להיעדר מבית הספר לפני קבלת ההיתר בכתב...."** (סעיף 2.4) וזה שקדם לו נ"ז(1) סעיף 27 מיום 1.9.96 והיה עליה כעובדת מדינה והוראה בכירה וותיקה, להתכבד ולהידרש לקבלת היתר פורמלי, לשם יציאה לחו"ל, גם אם היתה כרוכה בכך טרחה מנהלית, ומשלא עשתה כן, נתמלאו יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק.

(4) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשעה הנאשמת בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כב' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומת כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים, היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך להתנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון."

ובמקום אחר, אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין – טרם פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכך תפקיד."

(5) בית הדין סבור, שגם אם נקרתה בדרכה הזדמנות לא צפויה להצטרף לנסיעתו של בעלה, גם אם שובצה במקומה מורה מחליפה, היה עליה לפנות למפקח ודרכו למנהל המחוז, שבידיו הסמכות לאשר את היעדרותו של מורה לצורך נסיעה לחו"ל, במהלכה של שנת לימודים. מורה שאינו עושה כך מתנהג במישור הנורמטיבי התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה וכעובד הוראה. כבר נפסק בנדון כי ממורה נדרש סטנדרט התנהגות גבוה ודוגמה אישית לתלמידים.

(ראה עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן-אשר, פ"ד נב(1) 650).

6) נסיבות ההתנהגות הן יוצאות דופן, נסיעה לחו"ל ממיטת חוליה, לשם הצטרפות לנסיעה עסקית קצרה של בן זוגה, הצעה אשר יכלה לגרום לכך לנוכח הרובד הרגשי שהיה כרוך לפגיעתו של שיקול רציונלי להידרש להיתר פורמלי, חרף כישלון קודם, שהיה מנת חלקה בנדון.

ב. על תכלית אמצעי המשמעת:

1) אמצעי המשמעת שיושמו על הנאשמת אינם מוטלים כחלל ריק, אלא לצורך השגתה של התכלית, שלשם קידומה נועד חוק המשמעת. די אם נביא לצורך זה את אשר קבע כב' השופט זמיר בעש"מ 5587/01 בעניינו אורי בנית:

"מהי, אם כן, תכלית החוק לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה."

ובפסק דין אחר:

"התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."
(עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3), 77).

ראה גם לעניין התפקיד המניעתי של הדין המשמעתי את עש"מ 5771/01, בעניין פודלובסקי וכן משקלו העדיף של השיקול הציבורי לעומת זה הפרטי בעש"מ 10123/01 בעניין טליה גניש.

בכל מקרה ומקרה על פי נסיבותיו, על בית דין זה לשקול האם אמצעי המשמעת המוטלים משרתים את התכלית האמורה.

ג. על הנסיבות האישיות:

כפי שלמדנו, הנאשמת היא מורה נורמטיבית, אשר מילאה את תפקידה על הצד הטוב ביותר, כאשר אירוע נסיעה לחו"ל מומש בהקשר של רצון הדדי בין בני זוג לשהות אחד במחיצתו של רעהו, במסגרת נסיעתו של בעלה.

15. אמצעי המשמעת המוטלים:

שקלנו את כל השיקולים הדרושים לעניין, כפי שפירטנו לעיל, ובסופו של דבר החלטנו להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:

א. נזיפה – כמסר נורמטיבי מטעמנו, שעובד מדינה חייב למלא את נוהלי מקום עבודתו.

ב. הפקעת מחצית משכורת קובעת – שתנוכה בעשרה תשלומים שווים ורצופים. לנוכח נסיבות העבירה לא מצאנו הצדקה להורידה בדרגה, על פי פסיקתנו בבד"מ 21/02.

16. המלצה

א. חופש התנועה של אדם בישראל, וגם מחוצה לה, נמנה עם הזכויות החוקתיות שקיימות במדינת ישראל, כפי שנקבע בסעיף 6(א) לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, לפיו **"כל אדם חופשי לצאת מישראל"**.

מובן כי אין מדובר בזכות מוחלטת אלא יחסית, אשר ניתן להגבילה לתכלית ראויה, לרבות הצורך להבטיח את רציפות או תקינות ההוראה בבית הספר, במהלכה של שנת לימודים.

ב. הנוהל כפי שנקבע בנדון בחוזר מנכ"ל, קובע לאמור:

"בקשות להיתר היעדרות בתקופת לימודים מסיבות יוצאות דופן, כגון מחלה, שמחה או אבל במשפחה, תוגשנה על ידי עובד ההוראה בכתב ובהנמקה, באמצעות מנהל בית הספר והמפקח הישיר, אל מנהל המחוז. הממונים הישירים יחוו את דעתם על הבקשה ויעבירוה בכל ההקדם אל מנהל המחוז."

מנהל המחוז ידון בבקשות סמוך ככל האפשר למועד קבלתן וישיב לפונה בעוד מועד, לפני תאריך ההיעדרות המבוקשת. אין להיעדר מבית הספר לפני ההיתר בכתב או תוך הפרת החלטה בדבר סירוב להיענות לבקשה. היתרים שיינתנו על ידי מנהל המחוז יובאו לידיעת המנהל הכללי. הממונים הישירים לא יאשרו היעדרות בדיעבד."

ג. נוכחנו לדעת, ולא רק תוך כדי דיון זה, כי הנוהל הקיים מעמיד קשיים מנהלים בפני עובדי הוראה, במיוחד שמדובר בנסיעה דחופה וקצרה, סברנו כי יש מקום לשקול את ביזורן של הסמכויות, באופן שיבטיח עיון מהיר בבקשות וקבלת החלטות בהן עוד בטרם היציאה לחו"ל, כאשר לגבי היעדרות קצרה מנהל בית הספר יוכל ליתן פתרון מקומי לבעיית היעדרות קצרה מבית הספר, והדרג הניהולי של המחוז – לתקופות ארוכות יותר.

לגישתנו ראוי לשקול את ביזור הסמכויות כלהלן:

- (1) מנהל בית הספר – יוסמך לאשר ימים בודדים – יומיים שלושה.
- (2) המפקח על בית הספר – יוסמך לאשר פרק זמן ארוך יותר – עד שבוע שבועיים – על פי שיקול דעתו ועל פי המלצת מנהל בית הספר, שעל פיקוחו הוא ממונה.
- (3) תקופות ארוכות יותר – יישארו בידי של ממונה המחוז.

ד. המלצה זו תובא על ידי התביעה ונציג המשרד לעיון מנכ"לית משרד החינוך.

אמצעי המשמעת הודעו ביום ט"ז בחשוון התשס"ג – 22.10.2002.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום כ"א בחשוון התשס"ג – 27.10.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור לבית המשפט העליון מסורה לצדדים לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
נהאד קשוע	טליה מלצר	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חברה	אב בית הדין יו"ר

23. בד"מ 110/02 – מעשה מגונה בקטינה

תמצית פסק הדין

מורה מוסמך בעל וותק של 33 שנה בשירות המדינה הורשע בעבירות משמעת בעקבות הרשעתו בפלילים בעבירה של מעשה מגונה בקטינה, לפיו ריצה הנאשם עבודות שירות ואף פיצה את המתלוננת.

הרקע העובדתי, אשר הצמיח את ההליך הפלילי כרוך בעיסוקו הנוסף כמורה נהיגה. כאשר, במהלך העברתם של שיעורי הנהיגה לתלמידה של בית הספר, שבו לימד, עשה בה הנאשם מעשים מגונים, בכך שנישק את פניה וליטפה באיברים האינטימיים בגופה של התלמידה, שבאותה עת היתה בת 16.

יצוין כי, מעשים אלו נעשו תוך ניצול יחסי מרות ותלות שהיו קיימים בינו לבין התלמידה.

לבית הדין הגישו הצדדים הסדר טיעון, לפיו יוטלו על הנאשם אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, פיטורים לאלתר משירות המדינה, פסילה לשירות עד גיל 60, הורדה בשתי דרגות למשך שנתיים וכי הנאשם יהיה זכאי לגימלה על פי חוק שירות המדינה (גימלאות).

ההגנה הגישה בפני בית הדין מכתבי הוקרה על פועלו של הנאשם בבית הספר, שם הוערך כמורה מסור ואהוד על תלמידיו.

בית הדין פרס את מכלול השיקולים לעניין מידת אמצעי המשמעת, שראוי להטיל על הנאשם, בהם תכלית אמצעי המשמעת, וכן את מידת הכתם בה ראתה הפסיקה בעבירה של מעשה מגונה, עבירה הפוגעת עד מאוד בשמו הטוב של שירות המדינה ובתדמיתו.

בית הדין גם שקל את נסיבותיו האישיות של הנאשם, ואת תרומתו של העובד במשך שנים רבות לשירות הציבורי.

בסופו של עיון, בית הדין החליט להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים: נזיפה חמורה, פיטורים, פסילה לשירות המדינה עד גיל 60 והורדה בשתי דרגות למשך שנתיים בהגיעו לגיל 60.

כ"ז בכסלו התשס"ג
2 בדצמבר 2002

בד. 1769-2002
בד"מ 110/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
מר אליעזר וינוגרד - חבר
מר שמעון פרי - חבר

התובעת: עו"ד שרון אריאל

הנאשם:
ב"כ הנאשם: עו"ד שלמה ציפורי

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

הכרעת - הדין

התובענה

1. הנאשם יליד שנת 1946, המועסק על ידי משרד החינוך כמורה מוסמך בעל ותק של 33 שנים בשירות המדינה, הואשם בכתב תובענה שהוגש לבית הדין בתאריך 10.7.2002 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), 17(2), 17(3) ו-17(6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).

2. כתב התובענה הוגש בעקבות הליך פלילי, שהתנהל בעניינו בבית משפט השלום בתל-אביב (ת.פ. 9859/01), בו הורשע במסגרת הסדר טיעון שבית המשפט החליט ליתן לו תוקף, בעבירה של מעשים מגונים לפי סעיף 348(ד) לחוק העונשין התשל"ז – 1977. בכך, שבין התאריכים 21.12.2000 עד 17.4.2000, שעה שלימד תלמידה שיעור נהיגה במסגרת פרטית, ואשר הכירה מתחומי בית הספר, עשה בה במהלך לימודי הנהיגה מעשים מגונים, בכך ושליטף אותה במקומות אינטימיים שונים בגופה, ונישק אותה בפניה. מעשים אלו נעשו תוך כדי ניצול יחסי תלות ומרות, במסגרת תפקידו כמורה נהיגה.

הנאשם נענש בעונש מאסר של 12 חודשים מהם 4 חודשים, לריצוי בפועל, בדרך של עבודות שירות, וכן הוטל עליו לפצות את המתלוננת בשיעור של ₪50,000.

מהלך הדין והחלטת בית הדין

3. התובעת עתרה להרשעתו של הנאשם בעבירות המיוחסות לו, להגנה לא היתה התנגדות להרשעתו האמורה.
אשר על כן, בתוקף סמכותנו לפי סעיף 61ג. לחוק, המאפשר לראות כמוכחים בפנינו את הממצאים והמסקנות, שאליהם הגיע בית המשפט השלום, החלטנו להרשיע את הנאשם בעבירות שבהן, הואשם בכתב התובענה.

ניתן והודע ביום כ"ב בכסלו התשס"ג – 27.11.2002 בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
שמעון פרי	אליעזר וינוגרד	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חבר	אב בית הדין יו"ר

כ"ז בכסלו התשס"ג
2 בדצמבר 2002

בד. 1771-2002
בד"מ 110/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
מר אליעזר וינוגרד - חבר
מר שמעון פרי - חבר

התובעת: עו"ד שרון אריאל

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד שלמה ציפורי

נציגת המשרד: גב' יפעת לוי

גזר דין

ההליך

1. הנאשם יליד שנת 1946, המועסק על ידי משרד החינוך כמורה מוסמך בעל וותק של 33 שנה בשירות המדינה, הורשע על ידו בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), 17(2), 17(3) ו-17(6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).

הרשעתו של הנאשם בפנינו באה, בעקבות הליך פלילי שנתקיים בעניינו בבית המשפט השלום בתל-אביב (ת.פ. 9859/01), בו הורשע הנאשם במסגרת הסדר טיעון שבית המשפט החליט ליתן לו תוקף, בעבירה של מעשים מגונים לפי סעיף 348(ד) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977, ונענש בעונש מאסר שרוצה בעבודות שירות, וכן בפיצוי המתלוננת, כמפורט בהכרעת הדין.

2. המסד העובדתי, שבעטיו הורשע ונענש הנאשם, היה כרוך בעיסוקו הנוסף כמורה לנהיגה. כאשר, במהלך העברתם של שיעורי הנהיגה לתלמידה של בית הספר שבו לימד, עשה בה מעשים מגונים על ידי נישוק פניה, וליטופה באיברי גופה האינטימיים, שהיתה באותה העת נערה בת 16, אותה הכיר במסגרת בית הספר. – כמפורט וכמבואר בפסק דינו של בית משפט השלום.

מעשים אלה נעשו תוך ניצול מרות ותלות, שהיתה קיימת בינו כמורה נהיגה, ובין אותה תלמידה שהיתה קטינה באותה העת.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

הצדדים בטיעוניהם ביקשו להישאר נאמנים להסדר הטיעון, שגובש עם הנאשם במישור הפלילי, שבו היה גם יסוד שהתייחס להליכים משמעתיים שיהיו צפויים לנאשם, עת יועמד לדין משמעתי בפני בית הדין למשמעת של עובדי המדינה.

במסגרת הסדר הטיעון סוכם כי:

"הנאשם יועמד לדין בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה יורשע בתובענה ויוטלו עליו אמצעי משמעת כדלקמן:

- א. נזיפה חמורה.
- ב. פיטורים לאלתר משירות המדינה.
- ג. פסילה לשירות עד גיל 60.
- ד. הורדה בשתי דרגות למשך שנתיים.
- ה. הנאשם יהיה זכאי לגימלה על פי חוק שירות המדינה (גימלאות), בכפוף לאמור לעיל, וכן לכל קרנות ההשתלמות להם הוא זכאי."

א. גישת התביעה

במהלך הטיעונים לאמצעי המשמעת האמורים, טענה התובעת המלומדת בפנינו כי, יש בהם כדי לאזן בין האינטרס הציבורי ונסיבותיו של המקרה, לרבות הסדר הטיעון שפורטו לעיל, העבירה שבה הורשע הנאשם בפלילים הינה של הטרדה מינית במהותה. יש בה נופך חמור של ניצול מרות כאשר מתפקיד של מורה נקבע בפסיקתנו נדרש סטנדרט התנהגות גבוה, כדמות חינוכית שהתלמידים רואים בה כמודל לחיקוי, במיוחד כשמדובר בעבירות מין שמומשו כלפי נערה קטינה, יש בכך יסוד מחמיר.

התובעת סבורה, שניתן לראות יסודות של קולא בכך, שהנאשם הודה במעשה חסך מזמנו השיפוטי של בית משפט השלום וגם מזמנו, נענש בעונש מאסר של 12 חודשים, בהם 4 חודשים לריצוי בדרך של עבודות שירות ונצטווה לפצות את קורבן העבירה בסך של 50,000 ₪, פיצוי ששולם בפועל. כמו כן נאות הנאשם לקבל טיפול רפואי מתאים על מנת להתמודד, עם הבעיה שעלתה במהלך ההליך הפלילי.

ב. עמדת המשרד

מפיה של נציגת המשרד שמענו כי משרד החינוך מצטרף לאותו הסדר טיעון, כפי שנעשה בהקשרו של ההליך הפלילי, ולאמצעי המשמעת האמורים.

ג. טיעוני ההגנה

הסניגור המלומד הגיש לעיוננו מסמכים ומכתבי הוקרה על פועלו של הנאשם בבית הספר, משני מנהלים שונים, שם הוערך כמורה מסור, מקצועי ואהוד על תלמידיו, אדם שמתנדב ומבצע פעולות מעבר לתחומי תפקידו הפורמליים, כפי שעלה מהמסמכים שהוגשו בפנינו.

כמו כן, למדנו במהלך הטיעונים כי, הנאשם הושעה בהשעייה דחופה על ידי מנכ"ל משרד החינוך למשך תקופה של חודש, מתאריך 30.4.2001, ומאז אינו עוסק בתחום ההוראה, וגם האפשרות לשבור לחמו על ידי הוראת הנהיגה נשללה ממנו על ידי משרד התחבורה, ואף ההתנדבות למשמר האזרחי פסקה בגין הרשעתו.

לגבי הנסיבות המשפחתיות שמענו כי, הנאשם נשוי אב לשלושה ילדים: שניים בגירים המתגוררים בביתו, ובן אחד קטין. רעייתו מועסקת במשרד החינוך.

ד. דבר הנאשם

מפיו של הנאשם שמענו כי, רגע המשפט בהליך הפלילי, שהיה מנת חלקו בבית משפט השלום, וגם ההליך שבפנינו הוא רגע קשה ומכביד. שמענו גם פרטים על נסיבותיו האישיות והמשפחתיות, מי שגדל במשפחה של אב נכה ממלחמת השחרור, ומי ששירת ביחידות מובחרות במלחמות ישראל, התנדב לפעילויות שונות שאודותן שמענו לעיל.

כן שמענו מפי הנאשם את ההערכה הרבה שזכה לה ממנהלים ומתלמידים, את השבר והצער המשפחתי, שגרמו החקירה וההליך הפלילי שהיו מנת חלקו.

4. החלטת בית הדין

א. שיקולים כלליים – תכלית הדין המשמעתי

1) בבואנו להטיל את אמצעי המשמעת הראויים על הנאשם, על בסיסו של הסדר הטיעון, כפי שהוצג בפנינו, שומה עלינו לבחון ולשקול את השפעת החלטתנו על שירות המדינה, על גופים אחרים שעליהם מוחל חוק המשמעת, לאור מטרת מהותו של השירות, בהתחשב בטיבן של העבירות שבהן הורשע הנאשם, תוך שקילת נסיבותיו האישיות.

(2) בית הדין סבור כי, בנסיבות ביצוע העבירה, בה הורשע הנאשם בבית המשפט השלום בתל-אביב יש משום קלון. כקביעתנו בהכרעת הדין, בהקשר זה, בית הדין שותף לגישתו של בית המשפט השלום בתל-אביב, לגבי נסיבות החומרה של ביצוע העבירה.

כידוע, המשקל שראוי לייחס לנסיבות שבהן בוצעה העבירה הפלילית, וכן גם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, פוחת בדין המשמעותי, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה. התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות. על גישה זו, חזר לאחרונה בית משפט העליון מפי כב' השופט דורית בייניש, בעש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי.

בהליך המשמעותי משמשים אמצעי משמעת בתפקיד מניעתי, אמצעי המשמעת הנגזרים על עובד מדינה תכליתם מניעת השנות מעשים דומים בעתיד. ובלשונו של השופט זמיר:

"בדין המשמעותי, אמצעי המשמעת אמור לשמש מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה, התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או תדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."
(עש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב, פד' נב(5) 87, 93).

(3) התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא למנוע פגיעה משמעותית בתפקודו של שירות המדינה או בתדמיתו של השירות. לכן, השאלה העיקרית היא, מה ההשפעה שתהיה על שירות המדינה, אם עובד מדינה, שהורשע בעבירות פליליות כאמור, יורשה להמשיך את עבודתו, ומה אמצעי המשמעת הראויים להטיל עליו.

בהליך המשמעותי בשונה מההליך הפלילי, התכלית היא מניעה ולא ענישה.

"... בדין המשמעותי, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."
(עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3), 77).

ועוד :

"לא הרי הליך פלילי כהרי דיון משמעותי. התביעה הפלילית נועדה לקבוע אם הנאשם עבר על החוק ואם ראוי כי יטילו את העונש הקבוע בחוק, ואילו הדיון המשמעותי לא נועד להעניש את העבריין, כי אם לקבוע בראש ובראשונה אם הוא עודנו ראוי לאמון אשר רחשו לו השלטונות.

(בג"צ 13/57 צימוקין נגד בית הדין המשמעותי לעובדי המדינה, פ"ד י"א (861, 856).

ובמיוחד הדגיש בית המשפט העליון את ההבדל בין תכלית הדין המשמעותי לבין תכלית הדין הפלילי בעיקר לשם הגנה על השירות הציבורי :

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעותי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעותי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט הליך משמעותי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטר מן השירות וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות."

(עש"מ 1928/00 עמוס ברוכין, פ"ד נד(3), 694).

(4) משכך, גם המשקל שראוי לייחס לנסיבות בהן בוצעה העבירה הפלילית וגם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, פוחת בדין המשמעותי. (ראה שם בעניין תמר כתב שם בעמ' 87).

כאמור, השיקול המרכזי בדין המשמעותי הוא הפגיעה שנגרמה על ידי העבירה לשירות המדינה וההשלכה של אמצעי המשמעת על התפקוד והתדמית של השירות. לפיכך, בית הדין שוקל אם אמצעי המשמעת ההולמים את נסיבות המקרה, על מנת לצמצם את הפגיעה בשירות המדינה כפי שנטען בצדק על ידי התובעת.

התכלית האמורה של הדין המשמעותי, מקורה גם בגישה הרואה אם עובד מדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמר את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות וכפי שנקבע :

"בלא אמון הציבור ברשויות הציבור, יעמדו הרשויות ככלי ריק. אמון הציבור הוא המשמעת של רשויות הציבור והוא מאפשר להן למלא את תפקידן אמון הציבור, ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן, טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו."

(בג"צ 6163/92 אייזנברג ואחרים נגד שר הבינוי והשיכון פ"ד מז(2), 229, 266).

ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית משפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונאל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור, לאל לעצמו הוא פועל, אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל."

(בג"צ 669/86, רובין נגד ברגר אח', פ"ד מא(1), עמ' 749, 840).

(5) בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד מדינה היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא בעל אופי מונופוליסטי ואין האזרח יכול לבחור שירות, והן משום חיוניותם וחשיבותם לכלל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי, כמו חינוכם של ילדי ישראל (לעניין זה, ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת בשירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).

ולכן –

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף הפעולה עלולים להתערער אם יתברר לציבור כי עובד המדינה, העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון."

(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי (טרם פורסם בפסקה 2 לפסק הדין)).

(6) וכאן נעיר, כי גם אם המעשים נעשו מחוץ למסגרת תפקידו הפורמלי בשירות המדינה (השווה עם עש"מ 2699/01 בעניין ג'מיל חלף פורסם דינים עליון כרך נט בעמ' 286), אין בכך כדי לגרוע ממידת חומרת התייחסותנו.

ב. על העבירות הפליליות

הנאשם הורשע בעבירות מין עם נופך של חומרה. לא נתאר בגזר דינו את מכלול ומגוון המעשים, שנעשו בגופה של אותה נערה קטינה – אלה פורטו בכתב האישום שבו הודה הנאשם. מעשים שלא היו חד פעמיים. אולם לא נוכל להימנע מלציין כי בלט בהם יסוד של ניצול מרות מבוגר, מורה לנהיגה המכיר את תלמידתו הקטינה ממסגרת בית הספר בו לימד.

(1) בע"פ 1095/94 – לא התערב בית המשפט העליון בחומרת העונש שהוטל על מעביד מבוגר שהעסיק בחנותו, נערה קטינה ובעלה מספר פעמים, ואשר הורשע בעבירה של בעילה אסורה ונענש ב-4 שנות מאסר בפועל ו-2 שנות מאסר על תנאי, וכך קבע בית משפט העליון:

"ברם, גם אם העונש שנגזר על המערער אינו עונש קל, הרי לנוכח חומרה יתירה המאפיינת ניצול מחפיר של נערה רכה על ידי מעביד מבוגר לסיפוק יצר מיני, אין לומר שעונש זה מופרז לחומרה במידה המצדיקה התערבותה של ערכאת הערעור. גם אם בשלב זה לא נראים לעין סימנים של פגיעה נפשית בנערה, אין ספק שהחוויה המבזה שעברה לא תמחק מזכרונה ותתן אותותיה ביחסיה עם מעבידים בעתיד."

(2) ובמקום אחר:

"ניצול של יחסי מרות לשם השגת טובות הנאה מיניות היא נורמה פסולה שיש להוקיעה ולשרשה. על חומרתה של התופעה בה מנצלים בעלי שררה את מעמדם לשם קשירת יחסים מיניים עם הכפופים למרותם עמד בית המשפט, בהקשר אחר, באומרו: "אין לסבול את התופעה, שלמרבה הצער נפוצה היא, כי מעבידים ואנשים בעלי שררה יפעילו סמכותם על הנתונים למרותם כדי להפיק לעצמם טובת הנאה מינית. הכפיפות של הנתונים למרותם של כאלה מעמידה אותם במצוקה אמיתית, ולא אחת ירכינו ראש ולמורת רוחם ישלימו עם התנהגות כזו, שלא זו בלבד שיש בה פסול וטעם לפגם, אלא שיש בה כדי להשפיל את האדם בו מבוצע המעשה ולפגוע פגיעה קשה בכבודו ובצנעת פרטיותו. יש לטעת בלבם של אלה את התחושה ואת הבטחון שיש דין ויש דיין, ויש מי שממונה על הגנת זכויותיהם כאזרחים."

(ע"פ 2695/93 פלוני נגד מדינת ישראל תקדים עליון 93(2), 259).

ג. על העבירות המשמעתיות

(1) כאמור, הנאשם הורשע גם בעבירות לפי סעיפים 17(3) ו-17(6) לחוק.

בית הדין סבר כי, דבק קלון מכביד בהתנהגותו של הנאשם.

(2) ולעניין העבירה 17(3) לחוק, שגם בה הורשע הנאשם התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או זו שעלולה לפגוע בשמו הטוב ובתדמיתו של שירות המדינה, לגבי יסודות העבירה פסק השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות אחרים אותו מקצוע או ארגון...
עם זאת יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם.
ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום ייחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון."
 (ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5), 573, 578).

ועוד הוסיף השופט זמיר בעש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה (לא פורסם):

"התשובה היא שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות לתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד."

עובד מדינה המבצע מעשים מכוערים כמעשי הנאשם שבפנינו, התנהגותו פוגעת עד מאוד, בשמו הטוב של שירות המדינה ובתדמיתו של השירות, גם אם אלה בוצעו מחוץ לתחומי תפקידו בבית הספר, כפי שכבר צויין על ידנו לעיל.

זאת ועוד, בעבירות בהן הורשע הנאשם בפלילים דבק קלון מעצם מהותן, ויש בהן חומרה יתרה בגין פגיעתן באמון הציבור בשירות הציבורי.

בית הדין היה סבור כי, בעבירות בה הורשע הנאשם בפלילים דבק קלון מעצם טיבן ומהותן – גם אם אלה נעשו מחוץ למסגרת תפקידו.

תפקידו של הנאשם כמורה מוסמך בעל וותק ניכר בהוראה, גם אם במהלך המעשים הוא עסק בהוראה פרטית של נהיגה, אולם הכיר את הקטינה ממסגרת בית הספר, יש ערך מוסף, שעה שבית הדין בוחן את חומרת ההתנהגות, כפי שנפסק:-

"בהטרדה מינית הנעשית מעמדה של מרות או השפעה, מעבר לפסול שבעצם ההטרדה, יש גם מימד של ניצול לרעה של התפקיד או של המעמד, שהרי התפקיד או המעמד הוקנו כדי לשרת את המוסד, ולא כדי להקנות טובת הנאה אישית... אכן, הטרדה מינית על-ידי בעל סמכות, במובן הרחב, כלפי מי שנתון לסמכותו, היא סוג חמור במיוחד של הטרדה מינית."

(עיין בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן אשר פ"ד (1) 650).

ד. על הנסיבות האישיות

הנאשם בעל משפחה עד למועד ביצוע העבירות היה אדם נורמטיבי שתרם את חלקו למשפחה ולחברה ולמקום העבודה עד אשר הוא נכנס למערבולת האסורה של המעשים הפליליים. – כיום הנאשם מקבל טיפול רפואי תומך על מנת להתמודד עם בעייתו.

לתרומה של עובד במשך שנים רבות לשירות הציבורי, יש השפעה על מידתם של אמצעי המשמעת, שעה שבמהלך אותו שירות ארוך ותקין משתבש משהו בדרכו הנורמטיבית במסגרת זו, ראויים להישמע דבריו של כב' השופט חשין:

"... בתיתי דעתי לזמן הקצר שעבר מאז החל מערער עובד בשירות המדינה ועד שהחל מועל באמון שניתן בו, ומשידענו כי עברו כתשע שנים מאז אותם מעשים ועד עתה, אינני סבור שהיה זה נכון כי אורה על החזרתו של העורר לשירות המדינה."

לו היה המערער עובד בשירות המדינה שנים ארוכות לאחר כל אותן שנים היה נתפס בכף כמי שעשה מעשה של מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח-שטות נכנסה בו באדם ועשה מעשה שעשה. אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר אין זה ראוי כי תקופח פרנסתו במחיר-יד, לא כן הוא דין המערער, שלא יצאו אלא כשנתיים מאז החל עובד בשירות המדינה וכבר החל עושה מעשים רעים."

(עש"מ 1827/02 – אברהם ספיר נגד מדינת ישראל, פורסם בדינים עליון כרך סא 268).

ה. לשאלת כיבודם של הסדרי טיעון

במקרה שבפנינו הסדר הטיעון נעשה במסגרת ההליך הפלילי של הנאשם. ליחידת התביעה של הנציבות לא היה חלק ונחלה בו. ואולם, משנעשה הסדר טיעון כאמור, נותרנו נאמנים לגישתנו כי ככלל, בית דין זה, בדומה לערכאות שיפוט

אחרות, מכבד הסדרי טיעון שבאים בפניו, זולת אם נפל בהם עיוות זה או אחר בכל הקשור לסבירותם של אמצעי הענישה או טוהר השיקולים שהביאו לכריתתו של הסדר הטיעון. גם אם בית הדין היה סבור, שהיה אפשר להגיע לתוצאה אחרת בגיבושו של הסדר הטיעון במקצת, ואכן כך חשנו. ליבנו נטה לכיוון החומרה. ובסופו של עיון החלטנו ליתן תוקף לאותו הסדר.

שוני זה או אחר ברכיבים של אמצעי המשמעת אין בו כדי להשמיט את בסיס הכיבוד של הסדר הטיעון.

ראה בעניין זה עש"מ 4542/97 בעניין אליהו סבג, בו נפסק כי:-

"לעיתים קרובות יש עניין ציבורי בעריכת הסדר טיעון, ולפיכך יש גם בדרך כלל, עניין ציבורי בקיום הסדר טיעון. לכן, אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון אלא אם יש לכך טעם טוב בנסיבות המקרה. מהו טעם טוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית, השוו, לגבי הסדר טיעון בתיק פלילי, ע"פ 1289/93, 1290 לוי נגד מדינת ישראל פ"ד מח(5), 158. לדעתי, יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון אם מתברר כי, ההסדר מתבסס על שיקולים פסולים כגון, משוא פנים. כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר הטיעון, אם אמצעי המשמעת סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או כי הם בלתי סבירים באופן בולט עד שהעניין הציבורי, דורש לסטות מן ההסדר, גובר על העניין הציבורי בקיום הסדרי טיעון."

(פורסם בפ"ד נא(5) בעמ' 593).

5. למידתם של אמצעי המשמעת

לאחר ששקלנו את כל הנסיבות הדרושים לעניין, החלטנו להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים:

א. נזיפה חמורה - שהינה בגדר מסר נורמטיבי מטעמנו על מידת הפסול שנפל בהתנהגותו בגין המעשים שבהם הורשע ואשר תוארו על ידינו לעיל.

ב. פיטורים - הנאשם יפוטר משירות המדינה, ממשרד החינוך, לאלתר, החל מתאריך 1.12.2002.

ג. פסילה לשירות – הנאשם ייפסל לשירות המדינה עד הגיעו לגיל 60.

ד. הורדה בדרגה – הנאשם יורד בשתי דרגות למשך שנתיים, בהגיעו לגיל 60.

למניעת ספק אנו מבקשים לציין ולהבהיר כי הנאשם יהיה זכאי למענק לפי סעיף 22(א) לחוק. הנאשם הגיע לגיל 55, שמאחוריו למעלה מ-33 שנות שירות ועל כך הוא זכאי לקבל בתקופת פסילתו גימלה מופחתת שתחושב לפי הוראותיו של סעיף 57 לחוק.

בית הדין אינו סבור כי, נסיבות הרשעתו של הנאשם ומידת ענישתו בפלילים על ידי בית משפט השלום, מגעת "**לפסילה בנסיבות חמורות במיוחד**". אכן מצאנו כי, היתה הצדקה לפסילתו כמפורט לעיל. ואולם, אין מדובר באותן נסיבות שראוי כי תישלל מהנאשם הגימלה המופחתת, שיהיה זכאי לה עד הגיעו לגיל 60, ולאחר לגימלה רגילה בכפוף לאמור לעיל.

6. המלצות בשולי הפסק

א. משרד החינוך, בתיאום עם נציבות שירות המדינה ומשרד המשפטים יבחנו סוגיית תשלום שכרו של הנאשם בין התאריכים 1.9.2001 ועד 1.12.2002, מועד פיטוריו על ידנו, האם יש מקום לזכותו בשכר עבודה מלא או חלקי עבור תקופה זו, בנסיבות שבהן המצג שנוצר כלפיו כאילו פוטר משירות המדינה, על פניו נעדר יסוד של חוקיות, כאשר הנאשם לא עבד באותה תקופה בשירות המדינה בפועל. היבט זה, שמתחום דיני העבודה, יבדק על ידי הגורמים המוסמכים, כפי שצינו לעיל.

ב. נקודה נוספת שאנו ממליצים לבדוק נוגעת לבדיקת תקינות הליך השעייתו, כאשר להשעייתו הזמנית, שמסיבות שלא נתבררו בפנינו, לא היה לה המשך, הגם שלגופו של עניין על פני הדברים, מבלי שמתיימר להיכנס לשיקול דעתו של הנציב בעניין זה, היתה מלוא ההצדקה להשעות את הנאשם, עד תום ההליכים שבפנינו.

ג. הממונה על המשמעת והתביעה בנציבות יפגש עם פרקליטת המדינה או נציג מטעמה, ויביא בפניה את תוכנו של הסדר הטיעון שנעשה בין פרקליטות מחוז תל-אביב ובין הנאשם ובא-כוחו. הסדר זה למעשה, **מנחה** את בית הדין למשמעת שהוא ערכאה שיפוטית עצמאית, הן לעניין ההרשעה והן לעניין אמצעי המשמעת שעליו להטיל על הנאשם וכובל לחלוטין בתוכנו, את שיקול דעתו העצמאי של בית הדין.

אפשר כמובן, שבנסיבות דומות יהא מוצדק להגיע להסדר לגבי ההליכים המשמעתיים שבו יכתב כי, הצדדים ימליצו בפני נציבות שירות המדינה לעתור לבית הדין למשמעת לאמצעי משמעת מסויימים, או להרשעה בעבירות מסויימות, ולא מעבר לזה.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום כ"ב בכסלו התשס"ג – 27.11.2002.

גזר הדין ניתן ביום כ"ז בכסלו התשס"ג – 2.12.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחד מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
שמעון פרי	אליעזר וינוגרד	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חבר	אב בית הדין יו"ר

24. בד"מ 138/02 – הכאת תלמיד במהלך שיעור

תמצית פסק הדין

מורה בבית ספר, בעלת וותק של 25 שנות הוראה, הורשעה בעבירות משמעת, בעקבות הליך פלילי, בגין הכאת תלמיד בן 10 במהלך שיעור חשבון. ההליך הפלילי נסתיים בענישה ללא הרשעה, והטלת עבודות של"צ.

התביעה עתרה לאמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, הפקעת מחצית משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

הסניגוריה ציינה בפני בית הדין את דרך הייסורים הארוכה שעברה הנאשם בעטיים של החקירה וההליך הפלילי.

הסניגוריה הוסיפה כי, לנאשמת קשה עד היום עם המקרה שהיה מנת חלקה.

הסניגוריה לא חלקה על אמצעי המשמעת, מלבד על אמצעי המשמעת של נזיפה חמורה. שכן, לגישה ראוי להסתפק בנזיפה.

בית הדין בגזר דינו שקל את מכלול השיקולים שהיו כרוכים בגזירת אמצעי המשמעת, את מאפייניה של ההתנהגות הפלילית הנדונה הבאה לידי ביטוי בפסיקת בתי המשפט, את סטנדרט ההתנהגות הנדרש ממורה בישראל ואת הנסיבות האישיות.

בית הדין הטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה, הפקעת מחצית משכורת, והורדה בדרגה אחת למשך חצי שנה.

ה' בטבת התשס"ג
10 בדצמבר 2002

בד. 1845-2002
בד"מ : 138/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין
מר אליעזר וינוגרד
מר אפרים פוסט

- יו"ר
- חבר
- חבר

התובעת : עו"ד בת-עמי ברוט

הנאשמת :

ב"כ הנאשמת : עו"ד נביל אזחיימאן

הכרעת - דין

התובענה

1. הנאשמת ילידת שנת 1958 המועסקת כמורה בבית ספר סואחרה לבנות לפי דרגה ב.א. והנמצאת בשירות המדינה משנת 1997, הואשמה בכתב תובענה שהוגש נגדה בתאריך 6.8.2002 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(2), ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), יחד עם סעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. כתב התובענה הוגש בעקבות הליך פלילי שנתקיים בעניינה בבית משפט השלום בירושלים (ת.פ. 2975/00), שבו הואשמה לאחר תיקונו של כתב האישום בעבירת תקיפה לפי סעיף 379 לחוק העונשין, בכך שביום 4.2.99 במהלך שיעור חשבון היכתה בכף ידו של תלמיד, שהיה באותה עת בן 10.

2. ההליך נסתיים בכך שבית המשפט השלום נמנע מלהרשיע את הנאשמת בעבירה האמורה, אולם בית המשפט קבע כי הנאשמת ביצעה את המיוחס לה בכתב האישום המתוקן. כב' בית המשפט הטיל על הנאשמת 80 שעות של של"צ במסגרת קידום נוער במזרח ירושלים בפיקוח שירות המבחן.

מהלך הדיון והחלטת בית הדין

3. התביעה עתרה להרשעתה של הנאשמת, לפי סמכותנו שגם סעיף 61 ג' לחוק, להגנה לא היתה הסתייגות מבקשה זו.

4. לנוכח סמכותנו המבוארת בסעיף 61 ג' לחוק, המאפשר לבית הדין לראות כמוכחים בפניו, את הממצאים והמסקנות שאליהם הגיע בית משפט השלום בירושלים, החלטתנו להרשיע את הנאשמת בעבירות המיוחסות.

ניתן והודע היום כ"ח בכסלו התשס"ג - 4.12.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם תועבר הכרעת הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

אפרים פוסט

חבר

אליעזר וינוגרד

חבר

עו"ד יוסף תלרז
אב בית הדין למשמעת
יו"ר

ה' בטבת התשס"ג
10 בדצמבר 2002

בד. 1846-2002
בד"מ: 138/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין למשמעת - יו"ר
מר אליעזר וינוגרד - חבר
מר אפרים פוסט - חבר

התובעת: עו"ד בת-עמי ברוט

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד נביל אזחימאן

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

גזר - דין

ההליך

1. הנאשמת ילידת שנת 1958 המועסקת כמורה בבית הספר סוארחה לבנות במזרח ירושלים לפי דרגה B.A הנמצאת בשירות המדינה משנת 1997, ואולם בעלת וותק מקצועי בתחום ההוראה של 25 שנה, בו הועסקה לפני שנקלטה לשירות המדינה. הנאשמת הורשעה על ידנו היום כ"ח בכסלו התשס"ג – 4.12.2002 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(2) ו- 17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 יחד עם סעיף 4(1) להודעה על החלת השינויים על עובדי הוראה.

2. הרשעתה של הנאשמת כאמור בפנינו באה בעקבות הליך פלילי שנתקיים בעניינה בבית משפט השלום בירושלים (ת.פ. 2925/00) שבו הואשמה לאחר תיקונו של כתב האישום בעבירת תקיפה לפי סעיף 379 לחוק העונשין, בכך שביום 4.2.99 במהלך שיעור חשבון היכתה בכף ידו של התלמיד שהיה באותה העת בן 10. ההליך נסתיים בבית המשפט השלום לאחר שבית משפט זה עיין בתסקיר שירות המבחן למבוגרים והענישה ללא הרשעה תוך קביעה שביצעה את מעשה העבירה. בית המשפט הנכבד הטיל על הנאשמת לבצע 80 שעות של של"צ, במזרח ירושלים.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

(1) התובעת המלומדת הבליטה בפנינו בטיעוניה את החומרה שיש להתייחס לעבירת התקיפה של קטינים וחסרי ישע. כאשר בית משפט העליון במספר פסקי דין נתן ביטוי מובהק לכך, שאין לאכוף משמעת בכיתה באמצעים פיזיים, וכי הכיתה אינה יכולה לשמש זירת אלימות (ע.פ. 5224/97 בעניין שדה אור, ע.פ. 4405/94 בעניין אלגני) כאשר מהמורה נדרשת התנהגות ראויה כלפי תלמידיו, ומי שלא עושה כאן נותן את הדין הן בהליך הפלילי והן בהליך המשמעת, לנוכח כישלונו, כמי שאמור לכבד את זכויותיו של הילד. ודברים ברוח זו גם באו לידי ביטוי גם בעש"מ 1730/00.

(2) התובעת המלומדת הדגישה בפנינו את השוני שקיים בין ההליך הפלילי לבין ההליך המשמעתי. בעוד שההליך הפלילי נועד לגזור את העונש המתאים לעבירה, בהתחשב בכל נסיבות ההתנהגות, התכלית של הדין המשמעתי שונה היא והיא קשורה להשפעת ההתנהגות, על התפקוד ושמם הטוב של השירות הציבורי. עם זאת ציינה התובעת כי מהתסקיר מצטיירת הנאשמת כדמות חיובית ותורמת, שזהו לה כישלונה הראשון והחריג. לנוכח טיעוניה שנשמעו בפנינו, ביקשה התובעת להטיל על הנאשמת:

(א) נזיפה חמורה.

(ב) הפקעת מחצית משכורת קובעת.

(ג) הורדה בדרגה אחת לחצי שנה (דרגת שכר).

ב. גישת המשרד

נציג המשרד מסר לבית הדין כי מדו"ח בפקוח האחרון שהוגש לגבי תפקודה של הנאשמת עולה כי, מדובר בנאשמת עם איכות תפקוד גבוהה, נאשמת שלגבי המקרה שבפנינו הביעה חרטה לגביו, ואשר לגופם של אמצעי המשמעת – נציג המשרד מצטרף לעמדת התביעה.

ג. טיעוני ההגנה

(1) מפיו של הסניגור המלומד שמענו כי בנקיטת אמצעי המשמעת המבוקשים כאמור, הוא חלוק ברכיב אחד, הנוגע לאמצעי המשמעת של **נזיפה חמורה**.

לגישתו, ראוי במקרה זה להסתפק באמצעי משמעת של נזיפה וזאת בנוסף ליתר הרכיבים של אמצעי המשמעת שלגביהם לא היתה מחלוקת.

(2) שמענו במהלך הטיעונים של הסניגור המלומד את דרך הייסורים הארוכה שעברה הנאשמת בעטיים של החקירה וההליך ואת תמונת החקירה המשטרתית שלא אפשרה להוכיח את אשר מיוחס לנאשמת בכתב האישום המקורי. ועל כן נאותה המדינה להסכים לאותו הסדר טיעון שהובא לעיל על ידנו.

כמו כן, טען הסניגור המלומד כי מקרה התקיפה עצמו הוא מקרה קל ומתון והוא שונה מפסקי הדין שהובאו על ידי התובעת לגבי עוצמת התקיפה של התלמידים ותגובת בית הדין ובתי המשפט כלפיהם. לנאשמת קשה עד היום להשלים עם ההליך שהיה מנת חלקה, שנשאר פצע פתוח בנפשה.

ד. דבר הנאשמת

מפיה של הנאשמת שמענו את מסלול עבודתה הממושך בעולם ההוראה כמפורט לעיל, את יחסה המצויין לתלמידיה, את היותה בת למשפחה של עובדי הוראה, ואת מנת הסבל שעבר עליה, בעטיו של ההליך הפלילי וההליכים המשמעתיים שמתנהלים בפנינו.

4. החלטת בית הדין

א. שיקולים כלליים

(1) בבואנו להטיל את אמצעי המשמעת הראויים על הנאשמת לנוכח הטיעונים שנשמעו בפנינו, עלינו לבחון ולשקול את השפעתה של החלטתנו על שירות המדינה לאור מטרותיו ומהותו של אותו השירות בהתחשב בטיבן של העבירות שבהן הורשע הנאשם, תוך שקילת נסיבותיו האישיות.

(2) התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראווה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות. לכן, השאלה העיקרית היא, מהי ההשפעה שתהיה על שירות המדינה, לנוכח ההליך הפלילי בו עמדה הנאשמת ואילו אמצעי משמעת ראוי להשית עליה.

(3) בית המשפט העליון חידד בפסק דינו בעניין עמוס ברוכין (עש"מ 1928/00) את ההבדל בין ההליך הפלילי והמשמעותי בקובעו:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעותי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעותי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא ליד ביטוי מלא בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט הליך משמעותי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטר מן השירות, וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עודי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות".

(4) התכלית האמורה של הדין המשמעותי, מקורה בגישה הרואה את עובד המדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמור את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות, וכפי שנקבע:

"בלא אמון הציבור ברשויות הציבור יעמדו הרשויות ככלי ריק. אימון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור הוא מאפשר להן למלא את תפקידן... אמון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור כי, משרתיו אינם אדוניו, וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו".

(בג"צ 6163/92 אייזנברג ואח' נגד שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2), 229, 266).

ופסיקות אין ספור, מדגיש בית משפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונאל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור. לא לעצמו הוא פועל אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל".
(בג"צ 669/86 רובין נגד ברגר ואחר, מא(1), עמ' 749, 840).

(5) בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות מוטלת על עובד מדינה היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי היא בעל אופי מונופוליסטי ואין האזרח יכול לבחור שירות, והן משום חיוניותם וחשיבותם שכלל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי. (לעניין זה ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת שירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).

ולכן –

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף פעולה בין הציבור לבין השירות, תלויים בכך. האמון ושיתוף הפעולה עלולים להתערער עם יתברר לציבור כי עובד מדינה העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון".
(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי).

בפסק דין נוסף, הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומרו:

"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על תיפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה..."
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל).

(6) תכליתם של אמצעי המשמעת, בנוסף לפגיעה האישית, שכרוכה בהם כלפי הנאשם, היא להרתיע גם את העובדים האחרים שבסביבתו הקרובה ואת עובדי המדינה האחרים, מפני חציית הקווים לעברה של התנהגות פלילית, על מנת שתדמיתו של השירות ואיכותו לא ייפגעו (לאחרונה גם בעש"מ 57701/01 בעניין פודלובסקי, הודגש תפקידם ההרתעתי והמניעתי של אמצעי המשמעת וכן ראה בעש"מ 10129/01 בעניין טליה גניש, לעניין משקלו העדיף של השיקול הציבורי, לעומת הנסיבות האישיות).

(7) התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת שעליה עמדנו, היא התדמית הראויה והתיפקוד הראוי של השירות הציבורי, לעניין בחירת אמצעי המשמעת אשר הולם את העבירות ונסיבותיהן שבהן הורשעה הנאשמת שבפנינו, שמענו את עמדת התובעת, הסניגור, עמדת נציג המשרד, ואת הנאשמת.

5. למידתם של אמצעי המשמעת

בבואנו לקבוע את אמצעי המשמעת הראויים על הנאשמת שקלנו שורה של שיקולים רלבנטיים והם:

א. על העבירות ונסיבותיהן

- (1) הנאשמת הורשעה על ידנו בעבירות לפי סעיפים 17(2) ו- 17(3) לחוק:
"(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור.
(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה".

(2) בית הדין מבקש להעיר, כי בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את רכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין המשמעתי, לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות המשמעת, בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד אם יש בהתנהגות מסויימת כפי שהוכחה בפניו, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.

(3) הנאשמת הפרה את כללי המשמעת הנהוגים במקום עבודתה בכך, שביקשה להתמודד עם אירוע בכיתתה תוך שימוש בתגובת ריסון כלפי תלמיד, בעלת מימד פיזי, על בסיס הקביעות השיפוטיות של בית משפט השלום, מעשה האלימות היה מתון יחסית, ולעניין מהותה של המשמעת בשירות המדינה.

די אם נפנה לאמירתו הברורה והחד-משמעית של בית המשפט העליון, מפיו של השופט שמגר (לפי תוארו דאז), בעש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש, לגבי מאפייניה של המשמעת:

"לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג "משמעת". יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה".
(פורסם בפ"ד לו' (1) בעמ' 231).

(4) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק, הנאשמת הפרה את הוראותיו של סעיף 379 לחוק העונשין את הוראות חוזרי המנכ"ל, כאן יוער כי חוק זכויות התלמיד, התשס"א – 2000, אשר נתקבל על ידי הכנסת ב – 4.12.2000, נותן משנה תוקף לגישתו של משרד החינוך, כביטוייה בחוזרי המנכ"ל, חוזר נה/7, כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995) – סעיף 285. החוזר קובע איסור שימוש בכוח כאמצעי משמעת, ויש להימנע מעונשי גוף בכל צורה שהיא אלימה מצידו של המורה הינה פסולה. כך למדנו מסעיף 1, לגבי מטרתו של החוק:

"לקבוע עקרונות לזכויות התלמיד הגנת כבוד האדם, ועקרונות אמנת האומות המאוחדות בדבר זכויות הילד".

כאשר לעניין אמצעי המשמעת, קובע סעיף 10 לחוק:

"כל תלמיד זכאי לכך, שהמשמעת במוסד החינוך תנהג באופן ההולם את כבוד האדם, ובכלל זה הוא זכאי שלא יינקטו כלפיו אמצעי משמעת גופניים או משפילים".

גישה זו של המחוקק, שבוטאה בחוק האמור לפני זמן, יצרה בידי התלמיד זכות מפני תגובה בעלת אופי אלים מצידו של המורה, מבלי לגרוע מהגנות אחרות שקיימות בדין, על שלמות גופו של אדם, שמצויות בדיני העונשין ובהוראות מנחות של משרד החינוך, שהיו כמובן בתוקף שעה שנתרחש מעשה האלימות.

וכבר נפסק:

"תפיסה חינוכית הדוגלת בשימוש בכוח למטרות אינה הולמת... את הנורמות בחברתנו... אין חשיבות לגבי חומרתו של העונש הגופני שהופעל... עונש גופני אינו יכול להוות אמצעי לגיטימי בידי מורים... וככזה אינו יכול לבוא בגדר הסביר".
(ע"פ 5224/97 שדה אור, פ"ד נב(3), 374, 383 ב' – ד').

ועוד :

"אלימות פיזית כלפי תלמיד, אסורה היא... חדר הכיתה הוא מקום הוראה ולא זירת אלימות. גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר. כבודו כאדם נפגע אם מוריו מפעילים כלפיו אלימות פיזית..."
(ע"פ 4405/94 אלגני, פ"ד מח(5), 191, 192 ו').

ובפסיקה נוספת – בתיק ע"פ 4596/98 באק נגד מדינת ישראל אמרה כבוד השופטת ביניש :
"הפעלת ענישה הגורמת לכאב והשפלה אינה תורמת לאישיותו של הילד ולחינוכו, אלא פוגעת בזכויותיהם כאדם... היא מרחיקה אותנו משאיפתנו לחברה נקיה מאלימות."

ופסק דין נוסף שדן בתפקידו של מורה, עש"מ 4503/00 חביב אמין נגד מדינת ישראל:

"הלכה היא שתפקידו של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט גבוה של התנהגות, במיוחד כלפי התלמידים (ראו עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר, פ"ד נב(678, 650, 1) (1)). השימוש בכח הזרוע נגד תלמיד הוא מעשה חמור לעובד הוראה שאינו הולם את הנורמות הראויות. ענישה גופנית של הילד פוגעת בגופו, ברגשותיו, בכבודו ובהתפתחותו התקינה, ויש בה כדי לערער את אמון הציבור המפקיד את התלמידים בידי המורה".

פסק הדין האמור הובא במסגרת גישתו של בית המשפט העליון בעש"מ 1682/02, בו בית המשפט מבליט בצורה החדה ביותר, את הפסול שקיים בנקיטת אמצעי אלימות במסגרת אכיפת המשמעת בכיתה כגישה חינוכית, דברים שהובאו גם בעש"מ 3362/02 וראוי לטעמנו, כי הדברים כהוויתם יובאו גם על ידינו במסגרת גזר דין זה :

"אין לקבל טיעון זה גם אם נכונה הטענה כי שיטות הנהגת משמעת תוך שימוש באמצעים פיזיים למטרות חינוכיות מקובלות בבתי ספר או בבתים ממגזרים מסויימים. אין להשלים עם מצב זה. חוקי המדינה חלים על כל מגזרי האוכלוסייה וגם אם מסורות מן העבר מקשות על עקירה מהשורש של תופעות שהיו מקובלות פעם אין לאשר כיום נורמות הפוגעות בגופו ונפשו של ילד כלשהו. שיטות חינוך המבוססות על שימוש באמצעי אלימות, מלקות, מכות, שימוש במכות סרגל ומשיכות אוזניים, היו נהוגות בעבר בחברות ובקבוצות אוכלוסייה שונות, ולא רק בישראל. באותם ימים מורים האמינו בכוחם המחנך של אלה. כיום יודעים אנו כי נזקם של אמצעים פיזיים רב, כי פגיעתם קשה וכי אין להשלים עמם עוד. ציבור הילדים כולו ראוי להגנה ובתי המשפט יתרמו חלקם באכיפת החוק, ובמניעת תופעות של אלימות בכל מגזרי האוכלוסייה".

(5) לעניין העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, בה הורשעה הנאשמת בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כל, עונה כב' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסויים או בארגון מסויים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תחשב בלתי אין בה שום יחוד למקצוע מסויים או לארגון מסויים היא אינה הולמת משום שהוא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי ההתנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון".

(ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5) לפסק הדין, טרם פורסם):

ובמקום אחר, אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין, טרם פורסם):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסויים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, בחינתנו של כל עובד בכל תפקיד".

ראוי לבחון את מאפייניו של העבירה ההתנהגות שאינה הולמת על רקע תפקידו של מורה בישראל, כפי שנפסק בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד בן אשר (פ"ד נב(1) 650, 678) אמר בית המשפט העליון את דבר לגבי תפקיד מורה כלפי תלמיד:

"התפקיד של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט התנהגות גבוה, במיוחד כלפי התלמידים. מורה מוצב בדרך כל בעמדה של מרות כלפי תלמידים: ניתנה בידו סמכות לקבוע אם ובאיזו מידה, יצליח התלמיד בלימודים מעבר לכך: המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי תלמידים היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור, המפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. אכן, כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור... ומורה, כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה".

ב. ולעניין נסיבות העבירה

ההליך הפלילי שבו עמדה הנאשמת, הסתיים בצורה מתונה מאוד. הנאשמת לא הורשעה בעבירה פלילית אלא הוטלו עליו עבודות של"צ. עוד נעיר כי מדובר היה במעשה חד פעמי שלא חזר על עצמו, שבוצע במהלכו של אובדן שליטה רגעי שלא אפיין את דרכה של הנאשמת, לאורך שנות העבודה.

ג. על הנסיבות האישיות

הנאשמת בעלת וותק של 25 שנה בעולם ההוראה, מהם 6 שנים בשירות המדינה. עשתה ועושה את תפקידה בצורה ראוייה כאשר ההליך עצמו כפי שלמדנו, גם התרשמנו, גרם לנאשמת צער, יגון ועוגמת נפש.

6. לאחר ששקלנו את מכלול השיקולים האמורים החלטנו בסופו של דבר להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת כמפורט להלן, שיהיה בהם לטעמנו איזון ראוי, מתאים והולם בין התכלית של אמצעי המשמעת, ובין העבירה על נסיבותיה, והנסיבות האישיות. פסקנו באופן דומה במקרה שנסיבותיו היו קרובות לנשוא דיוננו, (בד"מ 15/02).

א. נזיפה – כמסר נורמטיבי מטעמנו כי בדרך בה נקטה הנאשמת לאכיפת המשמעת בכיתה נפל פסול.

ב. הפקעת מחצית משכורת – שתנוכה מהנאשמת ב – 6 תשלומים שווים ורצופים.

ג. הורדה בדרגה אחת (דרגת שכר) לפרק זמן של 6 חודשים. - ההורדה בדרגה אחת לפרק זמן קצוב, נועדה להעביר מסר מטעמו של בית הדין כי, מורה האוכף משמעת בדרך של אלימות ולו מתונה, ראוי גם מעמדו בשירות המדינה להיפגע ולו לפרק זמן קצוב.

ולגבי סדר הביצוע של אמצעי המשמעת, תחילה תרד הנאשמת בדרגה אחת לתקופה כאמור. שלאחר סיום הורדתה בדרגה, יחלו הניכויים השוטפים משכרה בגין הפקעת מחצית המשכורת הקובעת ב – 6 תשלומים שווים ורצופים.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים כ"ח בכסלו התשס"ג – 4.12.2002.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום ה' בטבת התשס"ג – 10.12.2002, שלא בנוכחות הצדדים להם יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור בפני בית המשפט העליון מסורה לצדדים לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק, תוך 30 יום מהמועד שבו גזר הדין המפורט והמנומק יגיע לידיהם.

אפרים פוסט

חבר

אליעזר וינוגרד

חבר

עו"ד יוסף תלרז
אב בית הדין למשמעת
יו"ר

25. בד"מ 144/02 – רשלנות של גננת

תמצית פסק הדין

גננת בדרגת מורה בכירה הורשעה על פי הודאתה, בגין עבירות משמעת במסגרת הסדר טיעון, בעקבות אירוע שנתרחש בבוקר, בו היתה אותה העת גננת מחליפה, כשאחד מילדי הגן יצא מתחום הגן, שעה שהשער היה פתוח. יצויין כי, הילד נמצא מחוץ לגן, ולמרבה המזל לא נגרם לו כל נזק.

הצדדים הציגו בפני בית הדין את הסדר הטיעון אליו הגיעו, לפיו יוטלו על הנאשמת אמצעי משמעת של נזיפה, הפקעת מחצית משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת למשך שנה.

הנאשמת היצרה על המקרה וציינה כי, הפיקה את הלקח הראוי.

בית הדין פרס את שיקוליו לעניין כיבוד הסדר הטיעון, לרבות העובדה כי, נוצר כשל בטיחותי חמור שאיפשר את קרות האירוע, בכך ששער הגן לא ננעל.

בית הדין גם שקל את נסיבותיה האישיות של הנאשמת בהיותה מורעפת שבחים מפי הורי הילדים.

בית הדין קבע כי, אי-קיומה של חובת זהירות כלפי ילדים, המוטלת על מורים כעובדי הוראה, יש בכך משום התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד הוראה או משום פגיעה בשמו הטוב או בתדמיתו של שירות המדינה.

לאור מכלול השיקולים, בית הדין הגיע לכלל מסקנה כי, הסדר הטיעון שנכרת בין הצדדים הינו הסדר ראוי, מידתי והולם, בהתחשב בנסיבות הרלוונטיות, והחליט ליתן לו תוקף של פסק דין.

ל' בכסלו התשס"ג
5 בדצמבר 2002

בד. 1797-2002
בד"מ: 144/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
מר אליעזר וינוגרד - חבר
מר אפרים פוסט - חבר

התובעת: עו"ד לילך כתריאל

הנאשמת:
ב"כ הנאשמת: אינה מיוצגת

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

הכרעת - דין

התובענה

1. הנאשמת ילידת שנת 1965, המועסקת במשרד החינוך כגננת לפי דרגת מורה בכיר, בעלת ותק של שבע וחצי שנים בשירות המדינה, הואשמה בכתב תובענה שהוגש נגדה ב-4.8.2002 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(2) ו-3(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה, בעקבות אירוע שנתרחש ביום 3.11.99 בשעות הבוקר, בו היתה באותה העת גננת מחליפה ב"גן ברוש" ברמת השרון, אשר במהלכו יצא אחד מילדי הגן, דרך השער הפתוח לבדו מחוץ לתחומי הגן. הילד הוחזר בסופו של דבר לגן על ידי סייעת הגן, לאחר שנמצא הולך בדד, על ידי בעל החנות בסביבה, כאשר למרבה המזל, לא נגרם כל נזק לילד המטייל.

התביעה סברה כי במעשיה התרשלה הנאשמת במילוי תפקידה, כמי שהיתה אחראית על שלומם של התלמידים בגן, ובשל מעשיה, למעשה מחדליה, נוצר כשל בטחוני חמור אשר איפשר את קרות האירוע, תוך כדי פגיעה בנוהלי משרד החינוך, חוזר מנכ"ל (בטיחות וגהות בגני הילדים מספטמבר 1997). ובכך פגעה במשמעת שירות המדינה והתנהגותה התנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת הוראה.

2. מהלך הדיון

- במהלך הדיון ביקשה התובעת לתקן את כתב התובענה ולהוסיף לתובענה סעיף עבירה נוסף, סעיף 17(1) לחוק, ביתה דין התיר את התיקון המבוקש.
3. הנאשמת הודתה בפנינו במהלך הדיון בפרטי התובענה באישומיה המתוקנים, במסגרת הסדר טיעון שבית הדין החליט ליתן לו תוקף.
4. בעקבות הודאתה בפנינו, אנו מרשיעים את הנאשמת בעבירות לפי סעיפים 17(1), 17(2) ו-17(3) לחוק יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

ניתן והודע בנוכחות הצדדים, כ"ט בכסלו התשס"ג – 21.12.2002.

(-)	(-)	(-)
אפריים פוסט	אליעזר וינוגרד	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חבר	אב בית הדין למשמעת יו"ר

ל' בכסלו התשס"ג
5 בדצמבר 2002

בד. 1794-2002
בד"מ: 144/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני:
עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין - יו"ר
מר אליעזר וינוגרד - חבר
מר אפרים פוסט - חבר

התובעת: עו"ד לילך כתריאל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: אינה מיוצגת

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

גזר - דין

ההליו

1. הנאשמת ילידת שנת 1965, המועסקת במשרד החינוך כגננת לפי דרגת מורה בכיר, בעלת ותק של 7 וחצי שנים בשירות המדינה, הורשעה על ידנו ביום כ"ט בכסלו התשס"ג – 4.12.2002, בעבירות לפי סעיפים 17(1), 17(2) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 יחד עם סעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה בעקבות אירוע שנתרחש ביום 3.11.99 בשעות הבוקר, בו היתה באותה העת כגננת מחליפה "בגן ברוש" ברמת השרון, עת אחד מילדי הגן יצא דרך השער הפתוח לבדו מחוץ לתחומי הגן. הילד הוחזר בסופו של דבר לגן על ידי סייעת הגן, לאחר שנמצא הולך בדד על ידי בעל החנות בסביבה, כאשר למרבה המזל, לא נגרם כל נזק לילד המטייל.

2. הרשענו את הנאשמת במסגרת הסדר טיעון אליו הגיעו הצדדים, לפיו בכפוף להודאתה כאמור בפרטי התובענה ובעבירות, יוטלו עליה אמצעי משמעת של:

א. נזיפה.

ב. הפקעת מחצית משכורת קובעת שתנוכה בתשלום אחד (משכורת קובעת של הנאשמת, המועסקת כיום בשליש משרה).

ג. הורדה בדרגה אחת לשנה (דרגת שכר).

טיעונים לכיבודו של הסדר טעון

3. הצדדים טענו בפנינו את טיעוניהם לעניין כיבודו של הסדר הטיעון.

א. גישת התביעה

התובעת המלומדת טענה בפנינו כי יש בהסדר, משום איזון ראוי בין האינטרס הציבורי לבין הנסיבות האישיות של הנאשמת, אשר במעשה עצמו, התביעה רואה בו חומרה משום הכשל הבטיחותי שהוא מנת חלקו של ילד בן 4 שיצא מתחומו של הגן שעה שהשער היה פתוח, והאירוע נסתיים למרבה המזל בכי טוב.

קיימת ציפייה של הילדים עצמם וגם של הוריהם כי, הגן יהיה מקום מבטחים בעבורם, ולא יהיו בו סכנות מהסוג שנדון בפנינו, אם כי למדנו במהלך הדיון כי, השער לא נסגר על ידי אמהות שהביאו את ילדיהן באיחור לגן, ועובדת מצבו של השער לא הגיעה לתודעתה של הנאשמת, ובשל כך גם נתרשש האירוע.

כמו כן, נמסר לנו כי, הנאשמת במעמדה כגננת מחליפה, מטבע הדברים, לא היתה מודעת לתכונותיו של הילד, אוהב "המרחבים". ידיעה זו הובאה רק לידיעתה של הגננת הקבועה בגן, אשר לא שיתפה בה את הנאשמת.

ב. עמדת המשרד

מפיו של נציג המשרד שמענו כי, אין הערות שליליות על תיפקודה של הנאשמת במשרד החינוך. היא עברה מסלול התקדמות של הסמכה למורה מוסמך בכיר, ואשר לגופם של אמצעי המשמעת – נציג המשרד מצטרף לעמדת התביעה.

ג. טיעוני הנאשמת

קיבלנו לידנו מהנאשמת מסמך מאת וועד פעולה של הורי ילדי הגן בו קראנו, כי להורים יש שפע של הערכה, כלפי הנאשמת במישור התפקודי והאישי ומבקשים לראותה ממשיכה במלאכת ההוראה בגנים.

הנאשמת מסרה כי נטלה על עצמה את האחריות לאירוע, לא התחמקה ממנו, דיווחה אודותיו כנדרש, הפיקה את הלקח הראוי מהמקרה, וכיום היא עושה לבדיקתו של מצב השער לעתים קרובות. שמענו כי, הנאשמת נשואה ואם לשלוש בנות, בעלה עובד ומשתכר, ומצבה הכלכלי תקין.

הנאשמת מצרה על המעשה שקרה ואף חשנו שצער האירוע, עדיין מלווה אותה עד עצם ימים אלו.

4. שיקולים בשאלת כיבודו של הסדר הטיעון

בית הדין שקל שורה של שיקולים האם ליתן תוקף להסדר הטיעון.

א. שיקולים כלליים – תכלית אמצעי המשמעת

(1) התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתיפקודו של שירות המדינה או בתדמיתו של שירות זה, שכן תדמית ראווה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות. לכן, השאלה עיקרית היא, מהי ההשפעה שתהיה על שירות המדינה, כתוצאה מפסיקתו.

(2) בית המשפט העליון חידד בפסק דינו בעניין עמוס ברוכין (עש"מ 1928/00) את ההבדל בין ההליך הפלילי והמשעמתי, בקובעו:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעתי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעתי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך פלילי, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט נגדו הליך משמעתי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטרו מן השירות.

(3) בפסק דין שניתן אך לאחרונה, הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומרו:

"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התיפקוד הראוי והתדמית הראווה של שירות המדינה. תכלית זאת אינה מתיישבת עם הענקת חסינות, מלאה או חלקית, לעובד מדינה שהחליט, לאחר שביצע עבירת משמעת, לפרוש משירות המדינה".
(עש"מ 5547/00, אורי בנית נגד מדינת ישראל (פורסם בדינים עליון כרך כ"ט בעמ' 43).

(4) תכליתם של אמצעי המשמעת, בנוסף לפגיעה האישית שכרוכה בהם כלפי הנאשם, היא להרתיע גם את העובדים האחרים שבסביבתו הקרובה ואת עובדי המדינה האחרים, מפני חציית הקווים לעברה של התנהגות בעלת מאפיינים פסולים, לרבות רשלניים, על מנת שתדמיתו של השירות, איכותו ותיפקודו מלא יפגעו.

ב. על נסיבות העבירה

(1) העבירה נשוא דיוננו, מאופיינת בהפרתה של חובת זהירות מושגית וקונקרטית המוטלת על הנאשמת כגננת אחראית כלפי תלמידי הגן. בגן שהיה נתון באותו היום באחריותה נוצר כשל בטיחותי חמור שאיפשר את קרות האירוע, בכך ששער הגן לא ננעל. וזאת בניגוד להוראות הבטיחות והגיהות המפורשות שפורסמו והופצו.

הוראת בטיחות וגיהות בגני ילדים (חוזרי מיוחד ד (התשכ"ז מספטמבר 97) שפורסמו על ידי המנכ"ל קובעת את אחריותה של הגננת לבטיחות הילדים בגני ילדים, ואת דבר החובה ששער הגן יהא נעול והמפתח ימצא במקום בטוח.

(2) חובת הזהירות המושגית כלפי ילדים וחסרי ישע קיבלה ביטוי קונקרטי בשורה ארוכה של דברי חקיקה, בהם נקבעו הסדרים יחודיים לשם הגנתם והבטחת שלומם של הקטינים, ראה רק בדוגמא בין השאר, תיקון מס' 26 לחוק העונשין, התשל"ז בעניין הגנתם של קטינים וחסרי ישע במישור של פגיעה בגופם או נפשם ואת בש"פ 679/90 מדינת ישראל נגד אייל סעיד פורסם כמ"ד(2) בעמ' 664, וכן את סעיף 11(1) לחוק אימוץ ילדים, התשכ"ג – 1960, המאפשר מסירתו לאימוץ של קטין ללא הסכמת הוריו. אם אלה נמנעים דרך קבע למלא חובותיהם כלפיו (עיין לצורך זה ע.א. 9/78 פלונית נגד היועץ המשפטי פורסם בפ"ד לח(3) 655).

(3) מותר לציין כי על הנאשמת היתה מוטלת חובה מוגברת כלפי אותו קטין שהופרה כלפיו, אומנם במעשה רשלנות. בית הדין סבור כי מורה שנכשל בקיומה של אותה חובת זהירות כלפי קטין עול שנים, יש לראותו במישור הנורמטיבי כמי שמתנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד הוראה או זו שפוגעת בשמו הטוב או בתדמיתו של שירות המדינה, לעניין סעיף 17(3) לחוק – עבירה שבה הורשעה הנאשמת.

ג. על הנסיבות האישיות

הנאשמת אישה נורמטיבית, נשואה, אם לשלוש בנות קטנות. מועסקת בשירות המדינה פרק זמן ממש של כ – 8 שנים, נעדרת עבירות משמעת קודמות והמעורה ותורמת בהקניית חינוך לילדים קטינים. כאשר הורי התלמידים הכבירו עליה שבחים כעולה מהמסמך שהוגש לידנו.

ד. לשאלת כיבודם של הסדר טיעון

בית דין זה, בדומה לערכאות שיפוט אחרות, מונחה בהיבט זה על ידי פסיקתו של בית המשפט העליון הקובעת שכלל, קיים אינטרס ציבורי בקיומם של הסדרי טיעון, ועל כן ככלל יש לכבדם גם אם בית הדין סבור היה כי ניתן לשנות רכיב זה או אחר בהם, זולת אם בית הדין שוכנע כי ההסדר נגע בחוסר סבירות קיצוני או שהוא נכרת בשל שיקולים פסולים.

ראה בעניין זה עש"מ 4542/97 בעניין אליהו סבג, בו נפסק כי:

"לעתים קרובות יש עניין ציבורי בעריכת הסדר טיעון, ולפיכך יש גם בדרך כלל, עניין ציבורי בקיום הסדרי טיעון. לכן, אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון אלא אם יש לכך טעם טוב בנסיבות המקרה. מהו טעם טוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית, השוו, לגבי הסדר טיעון בתיק פלילי, ע"פ 1289/93, 1290 לוי נגד מדינת ישראל פ"ד מח(5), 158. לדעתי, יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון אם מתברר כי, ההסדר מתבסס על שיקולים פסולים כגון, משוא פנים.

כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר הטיעון, אם אמצעי המשמעת סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או כי הם בלתי סבירים באופן בולט עד שהעניין הציבורי, דורש לסטות מן ההסדר, גובר על העניין הציבורי בקיום הסדרי טיעון".
(פורסם בפ"ד נא(5) בעמ' 593).

5. לאחר ששקלנו את מכלול השיקולים האמורים, הגענו לכלל מסקנה כי ההסדר שנכרת על ידי הצדדים הוא הסדר טיעון ראוי, מידתי והולם, בהתחשב בכל הנסיבות הדרושות לעניין. (ראה לצורך זה את בד"מ 114/01 בעניינה של נילי וייל). אשר על כן, החלטנו ליתן תוקף להסדר הטיעון.

6. אמצעי המשמעת המוטלים

לאחר שבית הדין החליט ליתן תוקף להסדר הטיעון ובעקבות הרשעתה בדין, אנו מטילים על הנאשמת אמצעי משמעת כלהלן:

א. נזיפה – מסר נורמטיבי מטעמנו בגין הכשל הבטיחותי שנתרחש ב- 3.11.99.

ב. הפקעת מחצית משכורת קובעת – (שליש משרה), שתנוכה בתשלום אחד על פי בקשתה.

ג. הורדה בדרגה אחת (דרגת שכר) למשך שנה – ההורדה בדרגה יותר משנועדה לפגוע במסגרת חייה הכלכליים של הנאשמת נועדה להצביע כי עובד הוראה המתרשל בקיום נוהלי הבטיחות במקום העבודה, והפוגעת בשל כך, במשמעת שירות המדינה, ובתדמיתו של השירות, ראוי שגם דרגתו במקום העבודה תפגע, לתקופה קצובה.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום כ"ט בכסלו התשס"ג – 4.12.2002, גזר הדין המפורט ומנומק ניתן ביום ל' בכסלו התשס"ג – 5.12.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
אפריים פוסט	אליעזר וינוגרד	עו"ד יוסף תלרז
חבר	חבר	אב בית הדין יו"ר

26. בד"מ 181/02 – היעדרות ללא היתר והגשת מסמך כוזב

תמצית פסק הדין

מורה לחינוך מיוחד, בעלת וותק של 26 שנה, הורשעה על פי הודאתה בעבירות משמעת, בכך שנעדרה מבית הספר בתאריך 23.10.2000 ללא קבלת היתר כנדרש, והצהירה באופן כוזב על היעדרותה מפאת מחלה.

התביעה עתרה לאמצעי המשמעת הבאים: נזיפה, הפקעת שליש משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת למשך שלושה חודשים.

נציג המשרד ביקש להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה, הפקעת מחצית משכורת קובעת והורדה בדרגה אחת למשך שלושה חודשים.

ההגנה הביאה לידיעת בית הדין כי, הנאשמת קידמה את בית הספר ובזכותה זכה בית הספר לתשבוחות, וכן כי בשל סיבה שאינה תלויה בנאשמת נאלצה להיעדר באותו היום וכן באשר למצבה המשפחתי-כלכלי, הנאשמת מצוייה בהליכי גירושין ולכן עול פרנסת ילדיה מוטל עליה.

הנאשמת הבהירה לבית הדין כי, למדה את הלקח ומעשה מעין זה לא ישוב עוד.

בית הדין בבואו להטיל אמצעי משמעת על הנאשמת, היה ער לסטנדרט הגבוה הנדרש ממורה בישראל, ומנגד לנסיבות האישיות המיוחדות של הנאשמת ובפרט לעובדה כי, מדובר על מעידה חד-פעמית לאורך תקופת שירות של 26 שנה.

לאחר עיון מדוקדק, בית הדין החליט להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של נזיפה והפקעת שליש משכורת קובעת.

ו' בניסן התשס"ב
19 במרץ 2002

בד. 262-2002
בד"מ 181/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' נחמה ז"ק - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד יוסף שילוח

הכרעת-דין

1. בתאריך 24.10.2001 הוגשה תובענה נגד הנאשמת, המועסקת כמורה בבית ספר "יסודות" בבאר שבע. כתב התובענה המתוקן מייחס לנאשמת עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שנעדרה מבית הספר ביום 23.10.2000 ללא שקיבלה היתר לכך והצהירה באופן כוזב על היעדרותה מפאת מחלה.

2. הנאשמת הודתה באמור בכתב התובענה המתוקן ובית הדין מרשיעה בעבירות המיוחסות לה.

ניתן והודע היום כ"ט באדר התשס"ב – 13.3.2002, בנוכחות הצדדים.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	נחמה ז"ק	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין
		יו"ר

ו' בניסן התשס"ב
19 במרץ 2002

בד. 263-2002
בד"מ 181/01

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' נחמה ז"ק - חברה
ד"ר יצחק הגר - חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד יוסף שילוח

נציג המשרד: מר חגי קוזלוב

גזר-דין

ההליך

1. ביום כ"ט באדר התשס"ב – 13.3.2002 הרשיע בית הדין את הנאשמת, המועסקת כמורה בבית ספר "יסודות" בבאר שבע, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), וסעיף 4(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה. בכך, שביום 23.10.2000 נעדרה מבית הספר, ללא שקיבלה היתר לכך והצהירה באופן כוזב על היעדרותה מפאת מחלה.

2. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

התובע המלומד, בטיעוניו לאמצעי המשמעת, הטעים כי, הנאשמת הכפילה עוונה בזאת שגם נעדרה מיום לימודים עקב נסיעתה לחו"ל ללא נטילת רשות וגם הציגה מצג שווא כאילו חלתה באותו יום.

התביעה עתרה לאמצעי משמעת של: נזיפה, הפקעת שליש משכורת קובעת שתנוכה ב-6 תשלומים שווים ורצופים והורדה בדרגה אחת לשלושה חודשים. כתימוכין, הגיש התובע המלומד לעיונו של בית הדין את בד"מ 318/99, בד"מ 112/96 ו-בד"מ 81/95.

ב. עמדת נציג המשרד

נציג המשרד בית מבית הדין להיות נאמנו של המשרד ולאכוף משמעת בקרב עובדי ההוראה.

בתיקה האישי של הנאשמת אין הרשעות משמעתיות ואחרות. נציג המשרד ביקש מבית הדין להשית על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים: נזיפה, הפקעת מחצית משכורת קובעת אחת, והורדה בדרגה אחת לשלושה חודשים.

ג. גישת הסניגוריה

הסניגור המלומד העלה על נס את עבודתה של הנאשמת. היא עובדת כמורה לחינוך מיוחד במשך 26 שנה, עם תלמידים בעייתיים הסובלים מפיגור שכלי והיא נתונה במסגרת עבודתה לאלימות מילולית וגם פיזית מצד התלמידים. הנאשמת עושה עבודתה נאמנה, קידמה את בית הספר ובזכותה זכה בית הספר לתשבחות.

באשר להסברי הנאשמת למעשה העבירה – אכן שהתה בחו"ל בתקופת פגרת חול המועד סוכות, אלא שבשל שינוי בתוכנית ושלא היה בשליטתה של הנאשמת, נאלצה להיעדר מן הארץ באותו יום רלבנטי. כמו כן, לא היתה לנאשמת אפשרות להודיע על היעדרותה כנדרש.

הנאשמת לקחה אחריות על מעשיה והודתה שהרישום בהצהרה שמסרה לגבי יום 23.10.2000 לא היה אמת.

לגבי מצבה המשפחתי-כלכלי של הנאשמת, היא מצוייה עתה בהליכי גירושין, כאשר היא נושאת בעול פרנסת ילדיה וממשיכה לשלם חובות שרובצים על המשפחה.

לגישת ההגנה ניתן במקרה שלפנינו להסתפק באמצעי משמעת של נזיפה, כפי שספק בית דין זה בבד"מ 318/99 ובבד"מ 71/95.

ד. דבר הנאשמת

הנאשמת ביקשה מבית הדין להימנע מהטלת אמצעי משמעת, אשר יפגע בה כלכלית וזאת לאור מצבה הקשה.

הנאשמת הודיעה לבית הדין שלמדה את לקחה ולא תחזור על מעשה שכזה לעולם.

החלטת בית הדין

3. עתה באנו לגזור את דינה של הנאשמת ולהחליט על אמצעי משמעת ההולמים מקרה זה.

כידוע, המשמעת ונורמות התנהגות נאותה הן מרכיב יסודי בשירות המדינה ובלעדיהן לא ייכון שירות המדינה ולא יוכל לקיים את ייעודו על פי אמות המידה הנדרשות לקיום מערכת מינהל תקינה.

לעניין זה אמר בית המשפט העליון:

"המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת אירגונית, בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה, ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה, קיום המשמעת – ביטוי בהתנהגות על פי המערכת המתוארת."
(עש"מ 3/75 דבוש נגד נציבות שירות המדינה פ"ד (1), 231, 235).

כל פגיעה במשמעת השירות היא עבירה ויהיו מניעיה והסבריה אשר יהיו. הנאשמת הפרה את הוראות חוזר מנכ"ל משרד החינוך תשס"ח/8 (א) מיום 2.4.2000, הקובע בין היתר: **"אין להיעדר מבית הספר לפני קבלת ההיתר בכתב..."** (סעיף 2.4).

בנוסף, הנאשמת דיווחה על יום זה כיום הצהרת מחלה, כאשר בפועל שהתה בטיסה לארץ.

יש להצר על הדרך בה נקטה הנאשמת, במיוחד כאשר מדובר במורה בישראל, אשר נדרש ממנה סטנדרט התנהגות גבוה ודוגמא אישית לתלמידה. (ראה עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן אשר, פ"ד נב(1) 650).

לצד אלה, בית הדין ער לנסיבות האישיות המיוחדות של הנאשמת ובפרט לעובדה, שמדובר במעידה חד-פעמית לאורך תקופת שירות ארוכה של כ-26 שנה.

4. לאחר עיון מדוקדק בפסקי הדין שהוגשו לבית הדין על ידי הצדדים ומתוך תקווה שהנאשמת הפיקה לקחה, בית הדין סבור שיש מקום להקל עם הנאשמת ולא למצות את הדין עמה.

לנוכח האמור, בית הדין מחליט להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים :

א. נזיפה.

ב. הפקעת שליש משכורת קובעת ב-6 תשלומים שווים ורצופים.

ניתן ביום ו' בניסן התשס"ב – 19.3.2002, שלא בנוכחות הצדדים, להם גזר הדין יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור בפני בית משפט העליון מסורה לצדדים, בהתאם להוראותיו של סעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
ד"ר יצחק הגר	נחמה ז"ק	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר